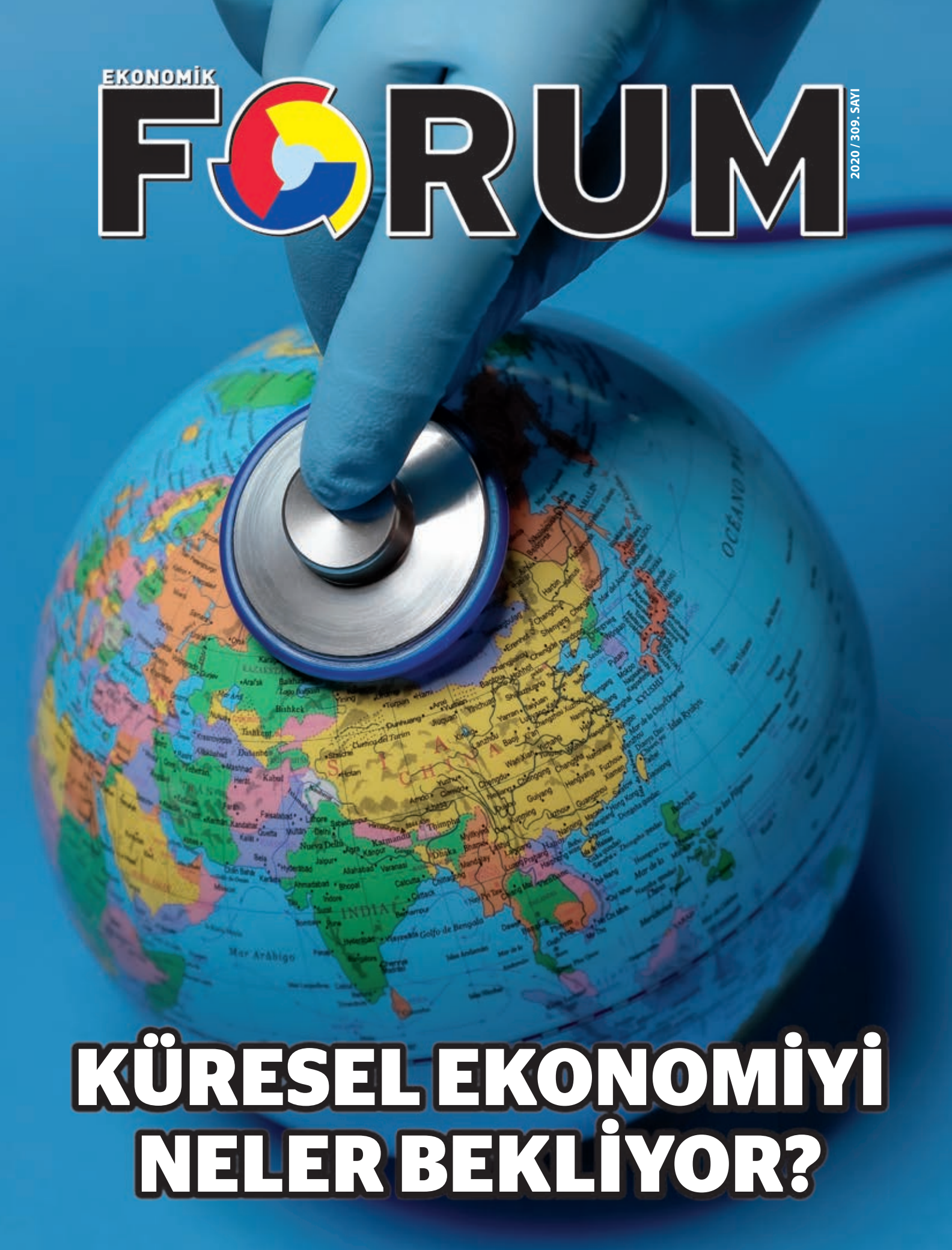
EKONOMİK
FORUM
2020 / 309. SAYI

KÜRESEL EKONOMİYİ NELER BEKLİYOR?

TOBB
EKONOMİ VE TEKNOLOJİ
ÜNİVERSİTESİ

Teknoloji Destekli Eğitimin TAM YERİ TOBB ETÜ

Öğrenciler yeni teknolojileri kullanarak araştırmaya özendiriliyor, cazip burs imkanları ve deneyimli akademik kadronun desteği ile kaliteli eğitim görüyor.

Siz De Güneşi Görün,
Enerji Maliyetlerinizi Düşürün.
Firmanızın enerji maliyetlerini azaltmanız ve rekabet gücünü artırmanız için size parlak bir önerimiz var: Güneş Enerji Santrali.
Kendini 3 - 4 yıl içerisinde amorti edebilen bu değerli yatırımla firmanızın ekonomisine büyük katkı sağlarken, leasing ile %100'e varan finansman imkânından yararlanabilirsiniz.
Siz de Göktekin Enerji ile kendi enerjinizi üretin, rekabette güneşin avantajlarıyla öne geçin.
Göktekin Enerji
Türkiye'nin sonsuz enerjisi
www.goktekinenerji.com

İÇİNDEKİLER

EKONOMİK FORUM
Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
Aylık Yayın Organı

YÖNETİM
TOBB Yönetim Kurulu Adına Sahibi
M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

SORUMLU MÜDÜR
Azmi ÖZGÜR
TOBB Dumlupınar Bulvarı No: 252
Eskişehir Yolu / ANKARA
Telefon : (0312) 218 20 00
Faks : (0312) 219 40 90

EDİTÖR
Güntan MAVİGÖZLÜ
guntan.mavigozlu@dunyaeko.com
Telefon: (0212) 285 10 12/14
Dahili: 1148

HAZIRLANMASINDA KATKIDA BULUNANLAR
Hakan GÜLDAĞ, Musa ATA
Özgür ŞAHİN, İzzet ÜNALDI

GÖRSEL TASARIM
Ömer OZAN

FOTOĞRAF
Ender ÇEPEL, Mustafa KARACA
İbrahim KARADENİZ

EDİTORYAL HAZIRLIK
Ajans D
Dünya Eko Basım Yayın Dağıtım
Tic. ve San. A.Ş.
Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad.
N0:37 Kat:4 Maslak İş Merkezi
Sarıyer/İstanbul
Tel: 0(212) 285 10 12/14

GÖRSEL DESTEK
• TOBB Basın Yayın Müdürlüğü

REKLAM VE SATIŞ UZMANI
Ceylan ÖZDEMİR
Tel: 0 (212) 285 10 12/14
Dahili: 1149

BASKI
WPC Matbaacılık San. Tic. A.Ş.
Osmangazi Mah. Mehmet Deniz
Kopuz Cad. No:17
Esenyurt / İSTANBUL
Telefon: (0212) 886 83 30
Sertifika No: 35428

DAĞITIM
POİNT POST
Dağıtım ve Kurye Hizm. Tic. Ltd. Şti.
Adres: Çağlayan Mah. Park Sok.
Park Plaza No:10-309
Kağıthane/İSTANBUL

YAYIN TÜRÜ
Süreli, ayda bir yayımlanır

Sayı: Nisan 2020/309. Sayı

Ekonomik Forum'da yer alan yazılar, aksi belirtilmedikçe TOBB'un resmi görüşünü yansıtmaz. İmzalı yazılarda belirtilen görüşler sadece yazarlarına aittir.

Ekonomik Forum dergisi ayda bir yayımlanır. 15 bin adet basılır. Dergi ağırlıkla özel seçilmiş adreslere gönderilir. Abonelik için yeni taleplerin ***yayin@tobb.org.tr*** adresine yapılması gereklidir.

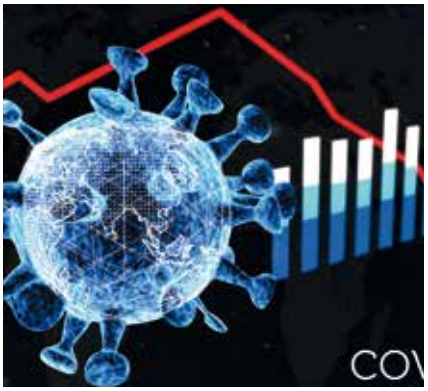
6 **Başyazı**

8 **Geçtiğimiz Ay Türkiye**

12 **Geçtiğimiz Ay Dünya**

16 **Ayın Sözü**

TOBB Ulusal
66 Hisarcıklıoğlu'ndan "Kısa Çalışma Ödeneği" çağrısı

FİRMALAR İÇİN FİNANSAL DESTEKLER

42 Koronavirüs salgınının ekonomik etkilerini azaltmak için devreye alınan 100 milyar liralık Ekonomik İstikrar Kalkanı adı verilen paketten sonra yeni başka destekler de açıklandı.

COVID-19'UN EKONOMİYE ETKİLERİ

52 TEPAV İcra Direktörü ve TOBB ETÜ Rektörü Dr. Güven Sak ile Dr. Fatih Özatay Covid-19 sürecinin reel ekonomiye olası etkilerini analiz etti.

KÜRESEL EKONOMİYİ NELER BEKLİYOR?

Modern dünyada yaşanan en büyük salgın olan yeni tip koronavirüs yüzünden onbinlerce insan yaşamını yitirirken, küresel karantina önlemleri nedeniyle üretim ve ticaret de durma noktasına geldi. 3.3 milyar kişi olan küresel istihdamda en az 25 milyon kişinin işini kaybetmesi ve gelir kayıplarının ise 860 milyar dolar ila 3.4 trilyon dolar arasında değişebileceği ifade ediliyor. Küresel ekonomideki toparlanmanın salgını sınırlama önlemlerine bağlı olarak yılın ikinci yarısında başlayabileceği vurgulanıyor.

VİRÜSE KARŞI ALINAN YENİ EKONOMİK ÖNLEMLER

Covid-19 salgınının yaratacağı ekonomik olumsuzluklara karşı açıklanan finansal paketler yanında iş hayatını da ilgilendiren birçok düzenleme hayata geçirildi.

72 ÇORUM'UN GÖZÜ DEMİR YOLU VE HAVA YOLU YATIRIMLARINDA

Çorum Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Çetin Başaranhıncal, "Demir yolu ve hava yolu taşımacılığının hızlı bir şekilde ilimize kazandırılması yeni yatırımların önünü açacak ve rekabet gücümüzü artıracak" derken, Çorum Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Naki Özkubat ise "Amacımız, süt ile yumurta verimi ve kalitesini artırmak, bu yolla da üreticilerimize katkı sunmaktır" şeklinde konuştu.

KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİ

78 Çin'de başlayıp dünyada hızla yayılan Covid-19 salgını, genel sağlığı tehdit ettiği kadar çalışma hayatını da olumsuz etkiliyor. Covid-19 nedeniyle birçok işletme zor durumda kalırken işverene destek için Kısa Çalışma Ödeneği yeniden düzenlendi. Biz de bu ödenekten yararlanmak isteyen işverenler için bir kılavuz hazırladık.

Karikanomi
101 En ölümcül salgınlar

TOBB ETÜ MED
110 "Pes etmedim firmamı kurdum"

Sağlık
112 Koroner anjiyografi

124 **Göstergeler**

128 **Select News**

COVID-19 İLE MÜCADELEDE YOL HARİTASI

84 Covid-19 salgını onbinlerce can alırken ekonomide de büyük hasarlara neden oluyor. Birçok işletme faaliyetine ara verirken, çalışanların da önemli bir kesimi evden işlerine devam etmek durumunda kalıyor. Biz de uluslararası danışmanlık firmalarının Covid-19'a karşı hazırladıkları "yol haritaları"nı derledik.

ANALİZ
Stiglitz, ekonomide yaşanan sıkıntıların atlatılması için yapılabilecekleri belirtiyor. **104**

YÖNETİM
R. Bozkurt, "Deneysel mesafe ayarı, rekabetin odağına yerleşti" başlıklı yazısında değerlendirmelerde bulunuyor. **108**

GÖRÜŞ
Sachs, ABD'nin Covid-19 ile mücadele için Çin'in başarısından ders alması gerektiğini yazıyor. **106**

RAKAMLARIN DİLİ
Özcan Kadıoğlu köşesinde ekonomik krizlerin tarihini anlatıyor. **116**

119 Sektör Meclisleri

- Yazılım sektörü teşviklerden yararlanmak istiyor
- Kâğıt ve kağıt ürünlerinde alınan önlemler görüşüldü
- Türkiye Fuarcılık Meclisi'nde Covid-19'un sektöre etkisi tartışıldı
- İklimlendirme Strateji Belgesi hakkında bilgi verildi
- Türkiye Kimya Sanayi Meclisi video konferans yoluyla buluştu
- Türkiye Otomotiv Ticaret Meclisi'nde üyelerin sorunları dinlendi
- Türkiye Eğitim Meclisi'nin toplantısına Bakan Selçuk katıldı
- Türkiye Telekomünikasyon Meclisi'nde 5G çalışmaları anlatıldı
- Türkiye Turizm Meclisi Covid -19 gündemiyle toplandı
- Türkiye Makine ve Teçhizat İmalatı Meclisi gündemdeki konuları görüştü

23 NİSAN, PES ETMEYEN MİLLETİN KÜLLERİNDEN DOĞDUĞU TARİHTİR

23 Nisan sadece Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış gününden ibaret değildir. 23 Nisan Milli Hâkimiyetin ve Cumhuriyetimizin temellerinin atıldığı gündür. Türlü yokluklarla mücadele eden, kendilerinden kat ve kat üstün düşmanlarla savaşan, ama hiç pes etmeyen bir milletin, küllerinden yeniden doğduğu tarihtir. 23 Nisan bütün dünyanın karşısında dimdik durmak, biz Türkiye'yiz demektir.

Tarihi bir olayın yani 23 Nisan 1920'nin yüzüncü yıldönümündeyiz. 16 Mart 1920'de İngilizler İstanbul'u işgal etmiş, 18 Mart'ta Osmanlı Meclisi'ni basarak önde gelen vatanseverleri tutuklamışlardı. İstanbul'un işgali, Millî Mücadele için de bir dönüm noktasıdır. Milletimiz, Meclissiz kalmış ama umudunu ve direniş gücünü kaybetmemiştir. 19 Mart'ta Mustafa Kemal Paşa henüz işgal edilmemiş vilayetlere genelge göndererek 23 Nisan günü fevkalade yetkilere sahip bir Meclisin Ankara'da açılacağını duyurmuş ve seçimlerin yapılmasını istemiştir.

Genelgenin 6. maddesi ileride yaşanacak başarıların anahtarıdır ve günümüze de ışık tutan bir esastır. Bu maddeye göre "Meclis üyeliğine her fırka, zümre ve cemiyet tarafından aday gösterilmesi caiz olduğu gibi, her ferdin de bu mukaddes mücahedeye fiilen katılmak için bağımsız adaylığını istediği mahalde ilana hakkı vardır."

İlk Meclis'in önemi hiçbir kesimi dışlamadan bütün ülkeyi temsil etmesindedir. Meclis'te her kesim yer almıştır. Dolayısıyla 23 Nisan sadece TBMM'nin açılışının ötesinde öneme sahiptir. Zira Milli Mücadele'nin meşruiyet zemini oluşturmaktadır. Bütün ülke orada olduğu için meşruiyet İstanbul'dan Ankara'ya geçmiştir. Meşru otorite artık Ankara'dır.

Meclis'in bu en geniş temsili vasfı sayesindedir ki İstiklal Harbi askeri bir harekâtın ötesinde tam bir "Milli Mücadele" olmuştur. İkinci Viyana bozgunundan itibaren pek çok mağlubiyet yaşadığımız karanlık bir süreçte Sakarya zaferi bu Meclis'le kazanılmıştır. Onun içindir ki Birinci Büyük Millet Meclisi'ne "en şanlı Meclis" denmiştir. Haklı olarak bir bayram olarak kutlanmaya başlanmıştır.

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği
(Eurochambres) Başkan Yardımcısı
İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve
Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi
baskanlik@tobb.org.tr

TBMM Mustafa Kemal'in en büyük eseridir. Bu Meclis Gazi'nin liderliğinde Türkiye'yi kurtaran ve kuran Meclis'tir. Birinci Meclis'teki en geniş temsil uygulaması Meclisimizin ilk şehidi Ali Şükrü Bey çok güzel anlatır: "Bir yer ki orada fikri cereyanlar yoktur, fikir serbestisi yoktur; orası bir zekâ ve deha mezarlığıdır... Bırakalım herkes düşünsün, herkes söylesin. Türk zekâsı işleyecek sahaya, Türk dehası gelişeceği vasıtalara malik olsun."

Gerçekten de Meclis Reisi seçilen Mustafa Kemal Paşa, Meclis'e emir veremez ve hatta sürekli hesap verir. 5 Ağustos 1921'de Meclis'te Başkumandanlık kanunu görüşülürken Mebuslar itirazlarını da dile getirebilir. Sonrasında kürsüye gelen Mustafa Kemal, tüm bu eleştirileri "gayet makul ve mantıklı" bulduğunu söyledi. İstediği yetkilerin, Tekâlif-i Milliye için, üç ayla sınırlı olacağını ve milli hâkimiyete bağlılığını anlatır. İşte "Türk'ün Ateşle İmtihanı" böyle bir Meclis'le kazanılır.

23 Nisan'da başlayan hâkimiyeti milliye döneminden, iç ve dış şartların etkisiyle daha sonra tek parti dönemine geçtik. Birinci Meclisin fikri canlılığına, ülkeyi kurtaran milli heyecanına karşılık, Şevket Süreyya ve Yakup Kadri gibi saygın yazarlar Tek Parti devrinde rejimin nasıl hantallaştığını, halktan koptuğunu anlatırlar. 1950'deyse parti devletinden tekrar seçimli hâkimiyeti milliyeye döndük ve yeni bir atılım dönemi daha başlattık.

Tüm bu nedenlerle 23 Nisan sadece Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılış gününden ibaret değildir. 23 Nisan Milli Hâkimiyetin ve Cumhuriyetimizin temellerinin atıldığı gündür. Türlü yokluklarla mücadele eden, kendilerinden kat ve kat üstün düşmanlarla savaşan, ama hiç pes etmeyen bir milletin, küllerinden yeniden doğduğu tarihtir. 23 Nisan bütün dünyanın karşısında dimdik durmak, biz Türkiye'yiz demektir.

Biz her zaman mücadeleci bir millet olduk. O günler fakirdik, yorgunduk, savaşlardan çıkmış bir millettik. Meclisi kuran, bize bu güzel vatanı bizlere armağan eden ecdadımız asla umutsuzluğa düşmedi. Elde yok avuçta yoktu. Ama istiklal aşkı ve gelecek için ümitleri vardı. Bugün yine büyük bir savaşın içindeyiz. Bir hastalıkla savaşıyoruz. 23 Nisan'ı bize armağan eden, büyük tarihi yazan milletin seferberlik ruhuyla hareket etmeye bir kez daha ihtiyacımız var.

Biz de cesur olacağız; büyük düşünmeye, büyük hayaller kurmaya devam edeceğiz. Çalışacağız, imkânsız denileni mümkün yapacağız. Başarılamaz denileni başaracağız. Pes etmek bizim tarihimizde olmadı. Bugün de pes etmeyeceğiz ve bu karanlık günleri el birliğiyle aşacağız. Çocuklarımıza daha müreffeh ve güçlü bir ülke bırakmak için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz.

Tarihimizde şanla, şerefle yer alan Birinci Meclis 100. yılında da Türkiye'nin geleceği için rehberi olmaya devam ediyor. Başta Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Anadolu'nun her yanından gelen bu topraklar için cansiperane mücadele eden, şehit düşen, gazi olan tüm vatan evlatlarını rahmetle ve minnetle anıyorum.

Borsa İstanbul'da erteleme

Borsa İstanbul, "BISTECH Sistemi 2.11 Versiyon Geçişi" ve 'BIST Pay Endekslerinden İki Sıfır Atılması" projelerinin uygulanmasının sırasıyla 6 Temmuz ve 27 Temmuz'a ertelendiğini duyurdu. Borsa İstanbul'dan yapılan açıklamada "İçinde bulunduğumuz olağanüstü koşullar ve değişen çalışma düzeni nedeniyle, geliştirme ve test süreçlerine yeterince katılım sağlanamadığı gözlemlenmekte olup, üyelerimizden, veri yayın kuruluşlarından, yazılım şirketlerinden ve kurumsal yatırımcılardan gelen talepler değerlendirilerek 'BISTECH Sistemi 2.11 Versiyon Geçişi' ve 'BIST Pay Endekslerinden İki Sıfır Atılması'na ilişkin projelerin ertelenmesine karar verilmiştir" denildi.

Hammadde ithalatı geriledi

Hammadde ithalatı 2019'un son çeyreğindeki toparlanmasının ardından 2020'ye zayıf girdi. Aylık bazda hammadde ithalatı 2019'un son çeyreğine kadar ekonominin bu yönelimine paralel olarak gerileme gösterdi. Ticaret Bakanlığı'nın bültenine göre 2020 Mart ayında ara mal ithalatı bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1.05 azalarak 14 milyar 167 milyon dolar oldu. Aramalı ithalatı, yatırım, diğer ve tüketim malları ithalatında gerileyen tek kalem olarak gerçekleşti.

İlk çeyrekte 27 girişime 20 milyon dolar yatırım

Startups Watch'ın verilerine göre bu yıl Ocak-Mart ayları arası dönemde 27 girişime yaklaşık 19.8 milyon dolar yatırım yapıldı. Geçen yılın ilk çeyreğinde 13 girişime toplamda 19.6 milyon dolarlık bir yatırım gerçekleştirilmişti. Koronavirüs salgının etkisi ilk çeyrek yatırımlarına yansımamış görünse de ekosistem ikinci çeyrekte dünyada olduğu gibi Türkiye'de de düşüş bekliyor. Miktar olarak bakıldığında ilk çeyrekte yapılan yatırımların yüzde 78'i 1 milyon doların altında gerçekleşti. Geçen yılın toplamında ise bu oran yüzde 82 idi.

Hazine ve Maliye Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı'nın, Tarım Sigortaları Havuzu (TARSİM) Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliği, Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

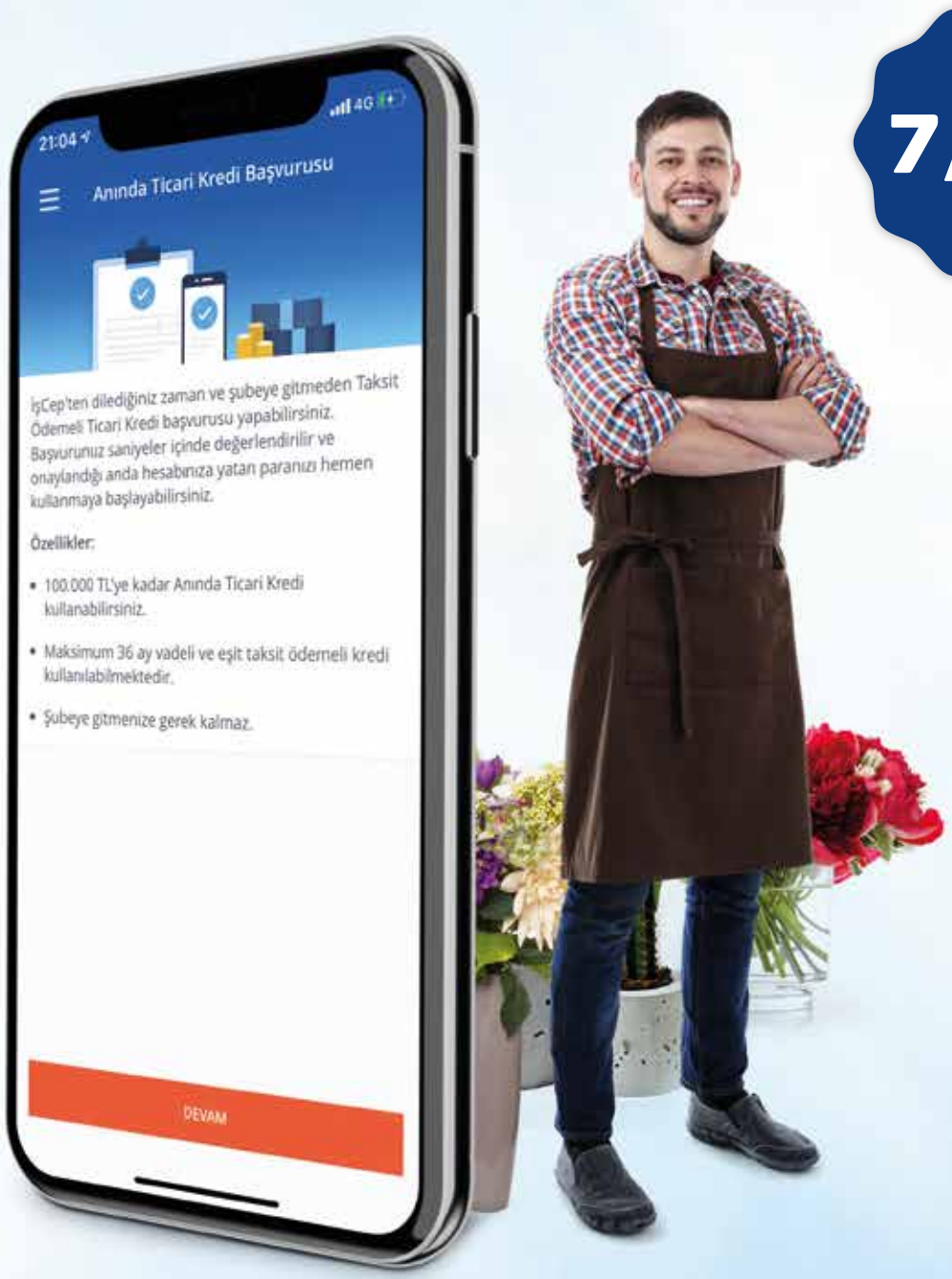
Buna göre TARSİM tarafından işletmeci şirkete, devlet prim desteği dahil, fesih ve iptaller düşüldükten sonra havuz hesabına aktarılan yıllık toplam prim üzerinden aylık olarak belirli oranda işletme bedeli ödeniyor. Bu bedel, aktarılan toplam prim 400 milyon lirayı aşarsa yüzde 2'den yüksek olamayacak.

TARSİM'den ödeme değişikliği

İşCep'ten 100 bin TL'ye Kadar

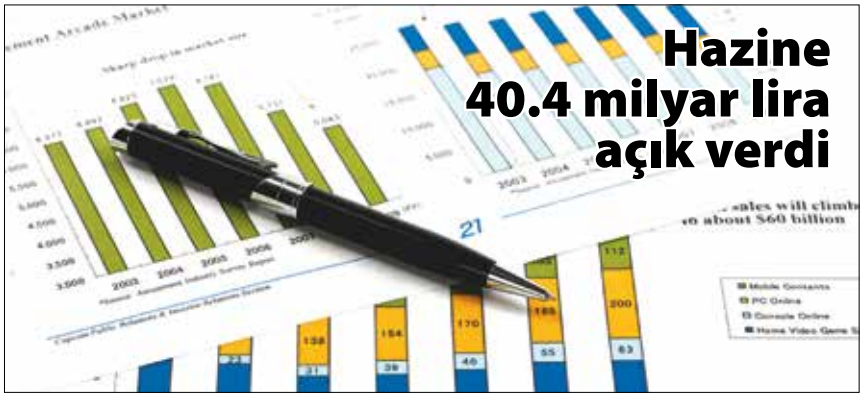
Anında Ticari Kredi!

7/24

İşCep

Kredi talepleri için son karar İş Bankası tarafından verilecektir. İş Bankası, kredi talebini reddetme ya da gerekli gördüğü takdirde farklı şartlarda kredi tahsis etme ve teminat talep etme hakkına sahiptir.

Hazine 40.4 milyar lira açık verdi

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın Mart ayına ilişkin nakit gerçekleşmelerine göre Hazine nakit dengesi 40 milyar 445 milyon lira açık verdi. Şubat ayındaki açık 8 milyar 974 milyon lira idi. Hazine nakit dengesi en yüksek açığını Aralık 2019'da 36 milyar 794 milyon lira ile vermişti. 40.4 milyar lira ile Hazine tarihinin en yüksek açığı gerçekleşmiş oldu.

Hazine'nin nakit gelirleri 53 milyar 918 milyon lira, nakit giderleri ise 94 milyar 364 milyon lira oldu. Faiz dışı giderler 83 milyar 320 milyon lira, faiz ödemeleri ise 11 milyar 890 milyon lira olarak açıklandı.

Türkiye, patent başvurusunda lider

Türk Patent ve Marka Kurumu (TÜRKPATENT) Başkanı Habip Asan, Türkiye'nin geçen yıl 2018'e göre uluslararası patent başvurularında yüzde 46.7 ile en fazla artış oranı sağlayan ülke olduğunu belirterek, "Bu alanda artış oranı olarak dünya birincisi olduk ve 22'ncilikten 13. sıraya geldik" dedi. Asan, Türkiye'nin tasarım ve marka başvurularında Avrupa'da birinci sırada olduğunu da bildirdi. Türkiye'nin, Hindistan, Rusya, Brezilya, Endonezya, İsrail, İspanya ve Avusturya gibi ülkelerin önüne geçtiğine dikkat çeken Asan, bu alanda Türkiye'den sonra en fazla artış sağlayan ülkelerin Güney Kore ve Kanada olduğunu aktardı.

İnşaat maliyet endeksi arttı

Türkiye İstatistik Kurumu'nun inşaat maliyet endeksi Şubat'ta bir önceki aya göre yüzde 0.15, geçen yılın Şubat ayına göre de yüzde 8.49 yükseldi. Aylık bazda malzeme endeksi yüzde 0.36 arttı, işçilik endeksi ise yüzde 0.25 azaldı. Şubat 2019'a göre malzeme endeksinde yüzde 4.94, işçilik endeksinde yüzde 16.07 artış gerçekleşti. Bina inşaatı maliyet endeksi Şubat'ta bir önceki aya göre yüzde 0.22, geçen yılın aynı ayına göre ise yüzde 8.67 artış gösterdi. Şubat'ta, Ocak ayına göre malzeme endeksi yüzde 0.51 artarken, işçilik endeksi yüzde 0.33 düşüş gösterdi. Yıllık bazda bakıldığında malzeme endeksi yüzde 5.14, işçilik endeksi yüzde 15.99 yükseldi.

Temassız ödemelerde rekor kırıldı

Bankalararası Kart Merkezi (BKM) Genel Müdürü Soner Canko, temassız ödemelerin Mart ayında önemli mesafe katederek, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 170'e yakın artış gösterdiğini belirtti. Canko, Mart ayında 'evde kal' çağrılarına ayak uydurulduğunu, bir yandan da hayatın devam ettiğini ve bu süreçte bir takım davranış kalıplarının değiştiğini dile getirdi. Mart ayı boyunca kartlı ödeme sektörünün büyüdüğüne dikkat çeken Canko, "Türkiye'de kart sayısı Mart'ta geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 9 artarak 218 milyondan 239 milyona çıktı. Bunun 168 milyonu banka kartları, 71 milyon kredi kartlarından oluştu" dedi.

Çünkü biz: "SİZİN İÇİN SİZİNLE BERABER" çalışırız

birosgb
Bir Ortak Sağlık Güvenlik Birimi San. Tic. Ltd. Şti

1999 yılından itibaren İş Sağlığı ve Güvenliği alanında hizmet vermekteyiz. Danışmanlıkla başlayan sürecimiz, 2011 yılında OSGB olarak devam etmektedir. Deneyimli kadromuz ve şube sayımız her geçen sene artmakta ve hizmet kalitemiz iyileşmektedir. Firmamız OHSAS 18001, ISO 14001 ve ISO 9001 standartlarına uygun olarak dokümantasyon oluşturuyor, hizmet veriyor ve "iSG Takip Yazılımı" ile de müşterilerimize dijital arşiv ve takip fırsatı sunuyoruz.

ETKİN BİLGİ
DİNAMİK TECRÜBE

0 850 466 67 42 | web : www.birosgb.com | info@birosgb.com

Fransa Merkez Bankası'ndan yapılan açıklamaya göre GSYH yılın ilk üç ayında Covid-19 nedeniyle yüzde 6 geriledi. Bunun 1945'ten bu yana Fransız ekonomisinin en kötü üç aylık performansı olduğu belirtildi. Mart ayının son 15 gününde ekonomik aktivitelerde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 32 düşüş yaşandığı kaydedildi. Merkez Bankası, ülkede alınan Covid-19 tedbirlerinin GSYH'nin her 15 günde bir yüzde 1.5 gerilemesine neden olacağı tahmininde bulundu. Fransız basınındaki haberlere göre bu ekonomik küçülmeyle ülke ekonomik durgunluğa girmiş oldu.

ABD'nin tarım dışı istihdamında rekor düşüş

ABD Çalışma Bakanlığı'nın verilerine göre ülkede tarım dışı istihdam 701 bin kişi düştü. Bu, Eylül 2010'dan bu yana ilk düşüş oldu. İşsizlik oranı 50 yılın en düşük seviyesi olan yüzde 3.5'ten yüzde 4.4'e yükseldi. ABD'de Mart ayında ortalama saatlik kazançlar yüzde 0.39 (0.11 dolar) artışla ile 28.62 dolar oldu. Şubat ayı tarım dışı istihdam verisi 273 bin artıştan 275 bin artışa, Ocak ayı verisi 225 bin artıştan 214 bin artışa revize edildi.

Uluslararası Finans Enstitüsü, Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) bölgesindeki petrol ihracatçılarının, petrol fiyatlarındaki çöküş ve Covid-19'dan kaynaklanan ekonomik yansımalar nedeniyle 2020'de 192 milyar dolarlık gelir kaybedeceğini ve bunun bölge için 30 yıl içindeki ilk resesyonun ilanı olacağını bildirdi. Uluslararası Finans Enstitüsü'nden yapılan açıklamada, "Ortalama petrol fiyatı 40 dolar varil/gün temel senaryomuza dayanarak, dokuz MENA petrol ihracatçısı 2020'de 192 milyar dolarlık (GSYH'nın yüzde 11'i) hidrokarbon kazancında bir düşüş görecek.

Sonuç olarak, kümülatif cari işlemler dengesi 2019'da 65 milyar dolarlık bir fazladan 2020'de 67 milyar dolarlık bir açığa kayacak" ifadelerine yer verildi.

Küresel Rüzgâr Enerjisi Konseyi'nin (GWEC) yıllık raporundan yapılan derlemeye göre küresel kapasite artışında önceki yıllarda olduğu gibi, Çin ve ABD başı çekerken, bunu Avrupa, Latin Amerika ve Afrika takip edecek. Deniz üstü (offshore) rüzgâr enerjisi kurulu gücünde de artış beklenirken, gelecek beş yılda 50 bin megavatlık rüzgar enerjisi santralinin açık denizlerde inşa edileceği tahmin ediliyor. Böylece küresel rüzgâr enerjisi kurulu gücünün, 2020-2024 döneminde yıllık 71 bin megavat olmak üzere 355 bin megavat artış göstereceği öngörülüyor.

NUH'UN
ankara
MAKARNASI
TÜRKİYE'NİN 1
NUMARASINDAN

ABD'de tüketici güveni dokuz yılın dibinde

ABD'de Michigan Üniversitesi tarafından ölçülen tüketici güven endeksi, yeni tip koronavirüs salgınının etkisiyle Nisan'da geçen aya göre yüzde 20.3 azalarak 71'e düştü ve Aralık 2011'den bu yana kaydedilen en düşük seviyeye geriledi. Söz konusu veriye ilişkin piyasa beklentisi, bu ayda 75 seviyesinde gerçekleşmesi yönündeydi. Endeks, Mart ayında 89.1 değerinde gerçekleşmişti. Tüketici güven endeksi Nisan'da geçen yılın aynı dönemine göre ise yüzde 27 azalış kaydetti.

Soyuz MS-16 uzaya fırlatıldı

Soyuz MS-16 uzay aracı, Kazakistan'daki Baykonur Uzay Üssü'nden Uluslararası Uzay İstasyonu'na (UUİ) fırlatıldı. Kozmonotlar Anatoliy İvanişin ve İvan Vagner ile ABD Havacılık ve Uzay Ajansı (NASA) astronotu Christopher Cassidy'yi götürecek MS-16 kapsülü, yerel saatle 14.05'te Baykonur Uzay Üssü'nden ayrıldı. ROSCOSMOS'tan yapılan açıklamada, ekibin UUİ'de bulunacağı 6.5 ayda istasyonun çalışma kapasitesi ve donatılmasını destekleyeceği, deney, kargo kapsülü karşılama ve yük indirme gibi çalışmalar yapacağı aktarıldı.

Çin, dünyanın en büyük tünel yapma makinesini üretti

Çin Demiryolu Mühendislik Equipment Group Co., Ltd. (CREG) dünyanın en büyük dikdörtgen kalkan tünel makinesini ürettiğini açıkladı. Bu kalkan tünel açma makinesi, Doğu Çin'in Zhejiang Eyaleti, Jiaxing'deki bir otoyol projesinde tünel açmada kullanılacak.

Şirketin Shanghai'deki tesisinde üretim hattından çıkan kalkan tünel açma makinesi, 14.82 metre genişliğinde ve 9.446 metre yüksekliğinde. Söz konusu makine, tasarım ve üretim sürecinde bir dizi teknik barikatı çözerek bu alandaki teknolojide bir dönüm noktası olarak adlandırılıyor. Şirket, bugüne kadar ürünlerini İtalya, Danimarka, Singapur, Avustralya ve Cezayir dahil olmak üzere 20 ülke ve bölgeye ihraç etti.

Almanya'nın yüzde 4.2 daralması bekleniyor

Ekonomi Araştırma Enstitüsü'nün de (Ifo) içinde yer aldığı beş ekonomik düşünce kuruluşu Almanya ekonomisine ilişkin sonbaharda paylaştığı 2020-2021'i kapsayan büyüme tahminlerini aşağı yönlü güncelledi. Beş ekonomik düşünce kuruluşundan yapılan ortak açıklamaya göre bu yıl için Gayri Safi Yurtiçi Hasıla büyüme tahmini yüzde 1.1'den yüzde eksi 4.2'e düşürüldü, Düşünce kuruluşları Alman ekonomisinin gelecek yıl yüzde 5.8 büyüyeceğini tahmin etti. Ekonominin ilk çeyrekte yüzde 1,9 daralmasını öngören beş düşünce kuruluşu, ikinci çeyrekte ise daralmanın salgının yayılmasını önlemek için alınan önlemlerden dolayı yüzde 9.8 yükselmesini bekliyor. Bu gerçekleşirse, Alman ekonomisi 1970'ten beri en sert daralmasını yaşamış olacak.

BAĞIŞIKLIK SİSTEMİNE
DOĞAL MİNERAL DESTEĞİ

Halk sağlığı uzmanlarının da önerdiği gibi koronavirüsle mücadelede bağışıklık sistemini güçlendirmek için doğal mineralli maden suyu mucizevi etkilere sahip.

Siz de bağışıklığınızı güçlendirmeye yardımcı olmak ve vücudunuzun günlük mineral ihtiyacını karşılamak için günde en az 2 şişe Beypazarı Doğal Mineralli Maden Suyu için !

GÜNDE en az 2 şişe

Beypazarı Karakoca

www.beypazarimadensuyu.com.tr

444 3 223

www.dusleratolyesi.com.tr

İyiliği hiçbir şahsi menfaat gözetmeden sırf iyilik olsun diye yapmalıyız.

KONFÜÇYÜS
(MÖ 28 EYLÜL 551- 11 NİSAN 479)

TOBB
EKONOMİ VE TEKNOLOJİ
ÜNİVERSİTESİ

İş deneyimi ile mezun olmanın TAM YERİ TOBB ETÜ

Türkiye'de sadece **TOBB ETÜ**'de uygulanan ortak eğitim sistemi ile öğrenciler 3 farklı iş yerinde toplam 1 yıllık iş deneyimi ile mezun oluyor.

www.etu.edu.tr

KÜRESEL EKONOMİYİ NELER BEKLİYOR?

Modern dünyada yaşanan en büyük salgın olan yeni tip koronavirüs (Covid-19) yüzünden onbinlerce insan yaşamını yitirirken, küresel karantina önlemleri nedeniyle üretim ve ticaret de durma noktasına geldi.

3.3 milyar kişi olan küresel istihdamda en az 25 milyon kişinin işini kaybetmesi ve gelir kayıplarının ise 860 milyar dolar ila 3.4 trilyon dolar arasında değişebileceği ifade ediliyor.

Çin, ABD ve Avrupa olmak üzere dünyada yaşanan talep şokunun yatırım harcamalarını olumsuz etkilediği belirtilerek toparlanmanın salgını sınırlama önlemlerine bağlı olarak yılın ikinci yarısında başlayabileceği vurgulanıyor.

Modern dünyada yaşanan en büyük salgın olan yeni tip koronavirüs (Covid-19) yüzünden onbinlerce insan yaşamını yitirirken, küresel karantina önlemleri nedeniyle de üretim ve ticaret durma noktasına geldi. 3.3 milyar kişi olan küresel istihdamda en az 25 milyon kişinin işini kaybetmesi ve gelir kayıplarının ise 860 milyar dolar ila 3.4 trilyon dolar arasında değişebileceği ifade ediliyor.

Uluslararası Para Fonu (IMF), 2019'da yüzde 2.9 büyüyen küresel ekonominin 2020'de salgın nedeniyle yüzde 3 küçüleceği tahminini paylaşırken, Dünya Ticaret Örgütü'nden yapılan açıklamada da "Küresel mal ticaretinin, Covid-19 nedeniyle 2020'de yüzde 13 ila yüzde 32 arasında düşmesini bekliyoruz" denildi. Gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde 2020 yılının ilk yarısında Covid-19 salgını nedeniyle keskin bir resesyon yaşanacağı kaydedilirken, yılın tamamında dünya genelindeki iflasların yüzde 14 artmasından endişe duyuluyor.

Başta Çin, ABD ve Avrupa olmak üzere tüm dünyada yaşanan talep şokunun yatırım harcamalarını olumsuz etkilediği belirtilerek, dünya ekonomisinde toparlanmanın salgını sınırlama önlemlerine bağlı olarak yılın ikinci yarısında başlayabileceği vurgulanıyor.

DTÖ: KÜRESEL TİCARETTE DÜŞÜŞ YÜZDE 32'Yİ BULABİLİR

Dünya Ticaret Örgütü'nden (DTÖ) yapılan açıklamada, yıllık ticaret istatistikleri ile 2020 ve 2021 yıllarına yönelik ticaret görünümüne ilişkin değerlendirmelerde bulunuldu. Küresel ticarette bu yıl yaşanması beklenen düşüşün 2008-2009 Küresel Finansal Kriz döneminde yaşanandan daha yüksek olacağı belirtilen açıklamada "Küresel mal ticaretinin, Covid-19 nedeniyle 2020'de yüzde 13 ila yüzde 32 arasında düşmesini bekliyoruz" ifadesi kullanıldı.

Açıklamada, bu düşüşün söz konusu sağlık krizinin daha önce benzeri görülmemiş yapısı ve ekonomik etkisine dair belirsizlikle açıklanabileceği aktarıldı.

Ticaret hacimlerinde, neredeyse tüm bölgelerde bu yıl çift haneli düşüşlerin yaşanacağı, Kuzey Amerika ve Asya'dan yapılan ihracatın ise bundan en çok etkileneceği vurgulanan açıklamada, "Ticaret, özellikle elektronik ve otomotiv ürünleri olmak üzere karmaşık değer zincirlerine sahip sektörlerde daha çok düşecektir" değerlendirmesinde bulunuldu.

Açıklamada, hizmet ticaretinin ulaşım ve seyahat kısıtlamalarıyla Covid-19 salgınından doğrudan etkilenebileceğine işaret edildi.

Küresel ticaret salgından önce yavaşlamıştı

Gelecek yıl beklenen toparlanmaya ilişkin beklentilerin de belirsiz olduğuna dikkat çekilen açıklamada, "Ticarette 2021'de toparlanma bekleniyor ama bu, salgının süresi ve politika yanıtlarının etkisine bağlı" ifadesi kullanıldı.

Açıklamada, küresel mal ticaretinin gelecek yıl yüzde 21 ila yüzde 24 arasında yükselmesinin öngörüldüğü aktarıldı.

Ticaretin Covid-19 salgınından önce, ticaretteki gerilimler ve ekonomik büyümeden dolayı, 2019'da yavaşladığının belirtildiği açıklamada, şunlar kaydedildi:

"Küresel mal ticaret hacmi, bir önceki yıl yüzde 2.9 artmasının ardından, geçen yıl yüzde 0.1 oranında hafif bir düşüş gösterdi. Küresel mal ihracatının değeri de 2019'da yüzde 3 azalarak 18.89 trilyon dolar oldu. Buna karşı, küresel hizmet ticareti 2019'da artış kaydetti ve ihracat yüzde 2 artarak 6.03 trilyon dolara yükseldi."

Açıklamada görüşlerine yer verilen DTÖ Genel Sekreteri Roberto Azevedo, "Ticaret ve üretimdeki kaçınılmaz düşüşlerin hanehalkları ve işletmeler için acı sonuçları olacaktır" değerlendirmesinde bulundu.

Salgının kontrol altına alınması ve ekonomik zararın azaltılmasının en öncelikli hedef olduğunu vurgulayan Azevedo, politika yapıcıların salgın sonrasına yönelik planlama yapmaya başlaması gerektiğini ifade etti.

Azevedo, şu anda alınan kararların toparlanma ve küresel büyüme beklentisinin şeklini belirleyeceğini belirterek, "Güçlü, sürdürülebilir ve sosyal anlamda kapsayıcı bir toparlanmanın temelini atmalıyız. Ticaret, maliye ve para politikasıyla birlikte

burada önemli bir bileşen olacaktır" değerlendirmesinde bulundu.

IIF: HANEHALKI BORÇLARI EN YÜKSEK SEVİYEYE GELECEK

Uluslararası Finans Enstitüsü'nün (IIF) yayımladığı "Covid-19 Hanehalkı Borç Yükünü Ağırlaştırıyor" başlıklı raporda, 2019'un üçüncü çeyrek sonu itibarıyla hanehalkı borcunun küresel GSYH'nin yüzde 60'ına denk geldiği belirtildi.

Raporda, 2007'den beri şirketlerin ve kamunun borçlarının sırasıyla 31 trilyon dolar ve 34 trilyon dolar arttığı, hanehalkı borcuna da 12 trilyon dolar eklendiği, böylece hanehalkı borcunun 2019'un üçüncü çeyreği sonu itibarıyla 47 trilyon dolara yükselerek rekor seviyeye ulaştığı kaydedildi.

IIF'in raporunda, koronavirüs krizinin hanehalkı borç yükünü ağırlaştıracağı ve koronavirüsten dolayı öngörülen iş kayıplarının hanehalkı borcunda gelir ve varlıklara göre büyük bir yükselme anlamına geleceği uyarısında bulunuldu.

Koronavirüs öncesi IIF'in örnekleme yaptığı 75 ülkenin dörtte üçünden fazlasında hanehalkı borcunun toplam GSYH'ye oranının 2008 finansal krizi öncesi oranları geçtiğine işaret edilen raporda, Çin, Tayland, Bahreyn, Kuveyt, Lübnan, Malezya ve Tunus'un hanehalkı borcunda 15 puanın üzerinde artış görüldüğü kaydedildi.

İrlanda, İspanya, ABD ve Portekiz'de hanehalkının toplam borcunun GSYH'ye oranının 20 puandan fazla azaldığı belirtilen raporda, Belçika, Kanada, Finlandiya, Fransa, Lüksemburg, Yeni Zelanda, Norveç, İsveç ve İsviçre'de ise hanehalkı borçlarının rekor veya rekora yakın seviyelerde bulunduğu aktarıldı.

"Tüketimde önemli bir düşüşe neden olabilir"

Koronavirüs salgını sırasında yüksek düzeyde kalan hanehalkı borcunun ekonomilerde tüketimin toparlanmasını tehdit ettiği vurgulanan raporda, şu değerlendirmelere yer verildi:

"Büyük iş kayıpları bağlamında hanehalkı harcanabilir gelirinde öngörülen düşüş, bu yıl borç oranlarını en yüksek seviyeye getirecektir. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün son raporunda, yaklaşık 25 milyon küresel iş kaybı tahmin ediliyor ve gelir kayıplarının 860 milyar dolar ila 3.4 trilyon dolar arasında değişebileceği ifade ediliyor. Bu iş kayıplarının çoğu muhtemelen geçici olsa da zaten yüksek olan hanehalkı borç seviyeleri, koronavirüsün olumsuz etkisini artıracak, sosyoekonomik ve finansal durumun zayıf noktalarını daha da kötüleştirebilecektir. Özellikle hanehalkı borcunda gelir veya varlıklara göre büyük bir artış, dayanıklı tüketim malları dahil olmak üzere mevcut tüketimde önemli bir düşüşe neden olabilir."

Koronavirüs görünümüne dair belirsizliğin, birçok düşük borçlu hanehalkının daha ihtiyatlı davranmasına yol açarak masrafları azaltmaya yönlendireceğine işaret edilen raporda, bunun da özellikle özel tüketimin ekonomik faaliyetlerin yarısından fazlasını oluşturduğu ekonomilerin büyümesi üzerinde baskı oluşturacağı kaydedildi.

Raporda, konut kredilerinin birçok gelişmiş ülkede hanehalkının borçlarının büyük kısmını oluşturduğu belirtilerek, şöyle denildi: "Her ne kadar düşük borçlanma maliyetleri tüketici borç yükümlülüklerini geniş ölçüde istikrarlı tutmaya yardımcı olsa da konut kredilerinde erteleme veya geç ödeme, yaygın iş kayıpları nedeniyle sert bir artış gösterebilecektir. Bu da özel ve kamu finans kuruluşlarının bilançolarında baskı oluşturabilecektir. ABD'de bu tür endişeler, ülkede konut piyasasının düzenli işleyişini sağlamak için Fed'i, konut kredisine (mortgage) dayalı menkul kıymetin sınırsız alımı açıklamasına yol açtı."

Bu arada Uluslararası Finans Enstitüsü Covid-19 salgını nedeniyle bu yıl için küresel büyüme tahminini son 35 günde üçüncü kez aşağı yönlü revize ederek yüzde eksi 1.5'ten yüzde eksi 2.8'e çekti.

Enstitü olarak küresel ekonomik büyümenin geçen ekim ayında yapılan tahmine göre yüzde 2.6 seviyesinde olacağının ön-

görüldüğü hatırlatılan açıklamada, "2020 Küresel GSYH yüzde eksi 2.8'e düşürdük. Bu, Covid-19 şokunun küresel ekonominin yüzde 2.1 daraldığı 2009 küresel finansal krizinden daha kötü olduğu anlamına gelir" ifadelerine yer verildi.

Açıklamaya göre Euro Bölgesi ekonomisine ilişkin 2020 ekonomik büyüme tahminini yüzde eksi 4.7'den yüzde eksi 5.7'ye çeken Enstitü, Japon ekonomisindeki daralma tahminini yüzde eksi 2.6'dan yüzde eksi 4.2'ye revize etti.

ABD ekonomisindeki daralmaya ilişkin tahmini yüzde 2.8'den yüzde 3.8'e çeken IIF, Rusya ekonomisinin küçülme tahminini yüzde 1.3'ten yüzde 3.1'e çıkardı.

Asya Pasifik ülkeleriyle gelişmekte olan ülke ekonomilerinin büyüme tahminlerine de yer verilen açıklamaya göre Çin ekonomisinin bu yıla ilişkin büyüme tahmini yüzde 2.8'den yüzde 2.1'e revize edildi.

Gelişmekte olan ülkelerden Arjantin ekonomisinin bu yıl yüzde 5.7, Brezilya'nın yüzde 4.1 ve Meksika'nın yüzde 5.8 daralacağı tahmin edildi.

Türkiye ekonomisinin bu yıla ilişkin büyüme tahmini ise yüzde 0.6'dan yüzde eksi 2.7'ye revize edildi.

IFO: AVRUPA'YA YÜZ MİLYARLARCA EURO'YA MAL OLABİLİR

Almanya'nın en önemli ekonomi ve düşünce kuruluşlarından Ekonomi Araştırma Enstitüsü (Ifo), yeni tip koronavirüs kriziyle mücadelenin üretim kesintisine yol açmasının Avrupa'da yüz milyarlarca Euro'ya mal olabileceğini duyurdu.

Ifo'nun hesaplamalarına göre Avusturya'da ekonomik faaliyetlerin iki ay kısmi durma noktasına gelmesi senaryosuna bağlı olarak maliyetler 34 ile 57 milyar Euro arasında değişecek. Bu da büyümeyi 8.5 ile 14.2 puan düşürecek. Kısmi kapanmanın üç ay olması halinde maliyetler 47 ile 83 milyar Euro'ya yükselecek ve büyüme 11.9 ile 20.9 puan düşüş kaydedecek.

Avusturya'da ekonomik faaliyetlerin kısmi kapanmasının bir hafta uzatılması 3 ile 7 milyar Euro'luk ek maliyete sebep oluyor. Bu da büyümede 0.8 ile 1.7 puanlık bir düşüşe neden olacak. Uzatmanın bir aydan iki aya çıkarılması halinde maliyetler 26 milyar Euro'ya yükselecek ve büyümede 6.6 puanlık kayıp yaşanacak.

İsviçre'de ekonomik faaliyetlerin iki ay kısmi durma noktasına gelmesi senaryosuna bağlı olarak maliyetler 49 ile 81 milyar Euro arasında değişecek. İtalya'da ise iki aylık duraklama 143 ile 234 milyar Euro'ya mal olacak.

İki ayın Fransa'ya maliyeti 176- 298 milyar Euro

Ifo'nun hesaplamasına göre ekonomik faaliyetlerin iki ay kısmi durma noktasına gelmesinin Fransa'ya maliyeti 176 ile 298 milyar Euro arasında değişirken, İspanya'ya maliyeti 101 ile 171 milyar Euro arasında olacak.

İngiltere'de ekonomik faaliyetlerin iki ay kısmi durması 193 ile 328 milyar Eeuro arasında bir maliyete sebep olurken, büyümeyi de 7.7 ile 13 puan arasında düşürecek.

Ifo'ya göre İngiltere'de ekonomik faaliyetlerin kısmi kapanmasının bir hafta uzatılması 19 ile 38 milyar Euroluk ek maliyete neden olacak. Bu da büyüme üzerinde 0.8 ile 1.5 puanlık bir düşüşe yol açacak. Uzatmanın bir aydan iki aya çıkarılması maliyetleri 152 milyar Euro'ya yükseltecek ve büyümede 6 puanlık kayba yol açacak.

Ifo Başkanı Clemens Fuest, konuya ilişkin değerlendirmesinde, tıbbi nedenlere ek olarak, sağlığın korunmasına büyük yatırım yapmanın ekonomik nedenleri olduğunu belirterek, "Şirketler bir aydan fazla kapalı kalırsa üretim kaybı, AB tarihindeki resesyonlardan veya doğal afetlerden kaynaklı büyüme düşüşlerinin çok ötesinde boyutlara ulaşır" ifadesini kullandı.

ILO: 25 MİLYON KİŞİ İŞİNİ KAYBEDEBİLİR

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO); Covid-19 salgınının etkilerini analiz ettiği ILO Monitor çalışmasını güncelledi. İlk çalışma 18 Mart günü yayımlanmıştı. Yeni analizde salgın "II. Dünya Savaşı'ndan bu yana görülen en kötü küresel kriz" olarak tanımlandı. Güncellenmiş versiyon pandeminin etkileri hakkında sektörel ve bölgesel bilgiler içeriyor.

ILO'nun analizinde söylemin ağır kelimelerle oluşturulması dikkat çekti. ILO yeni bir analizinde çalışma saati kaybını hesapladı. ILO tarafından yapılan analizde 2020 ikinci çeyreğinde (Nisan-Haziran) küresel çapta 195 milyon tam zamanlı işçiye eşdeğer çalışma saati kaybedileceğini, işçilerin olağanüstü gelir kaybına uğrayacağını hesapladı. Yapılan hesaplama, çalışılmayan sürelerin haftada 48 saat çalıştığı varsayılan kaç tam zamanlı işçinin işine karşılık geldiği biçiminde düzenlendi.

Hangi sektörlerde kayıp var?

ILO tarafından yapılan açıklamada, "Covid-19 salgınının küresel olarak çalışma saatleri ve (çalışanların) gelir üzerinde yıkıcı bir etkisi var. Arap ülkelerinde (Yüzde 8.1 oranında 5 milyon tam zamanlı işçiye eşdeğer), Avrupa'da (yüzde 7.8 oranında 12 milyon tam zamanlı işçi) ve Asya ve Pasifik'te (yüzde 7.2 oranında 125 milyon tam zamanlı işçiye eşdeğer) çalışma saatlerinde büyük düşüşler bekleniyor" denildi.

ILO çalışmasında en büyük kaybın üst-orta gelirli ülkelerde olacağı, çalışma sürelerinde yüzde 7 kayıpla 100 milyon tam zamanlı işçiye karşılık gelen iş saati kaybının yaşanacağı; bunun da 2008-2009 mali krizinin etkilerinden çok daha ileri boyutta olduğu vurgulandı.

ILO'nun analizinde, konaklama, gıda, imalat sanayi, perakende ve ticari-idari faaliyetlerin en büyük kayba uğrama riski altında bulunduğu vurgulandı. Çalışmada, sektörlerin çalışma saati kaybı açısından ne düzeyde risk altında olduğuna dair analiz de yapıldı. Yüksek riskli sayılan sektörlerin yanında, ulaştırma-lojistik, iletişim, sanat ve eğlence sektörleri de "orta yüksek riskli" sektörler olarak belirlendi. ILO ilk açıklamasında salgın nedeniyle 25 milyon kişinin işini kaybedebileceğini açıklamıştı. Yeni analizde, "2020 yılında küresel işsizlik oranındaki nihai artış, büyük ölçüde gelecekteki gelişmelere ve politika önlemlerine bağlı olacaktır. Yıl sonu rakamının 25 milyon olan ilk ILO projeksiyonundan önemli ölçüde yüksek olma riski yüksektir" denildi.

1 milyar 250 milyon işçi yıkıcı risk altında

Dünya istihdamının 3.3 milyar kişi olduğunun hatırlatıldığı ILO raporunda; toplam istihdamın yüzde 81'inin çalışma sürelerinin kısalması ya da işyerlerinin faaliyeti durdurması gibi sonuçlarla karşı karşıya kaldığını ve Covid-19 salgınından etkilendiği belirtildi. Analize yönelik değerlendirmesinde ILO Genel Direktörü Guy Ryder "İşçiler ve işletmeler hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde felaketle karşı karşıya. İvedilikle, kararlı ve eşgüdümle harekete geçmeliyiz. Doğru ve hızla alınacak önlemler, hayatta kalma ve çökme arasındaki farkı yaratabilir" dedi.

ILO çalışmasında "ciddi ve yıkıcı" risk altında bulunan sektörlerde 1 milyar 250 milyon işçinin çalıştığı belirtilirken, bunların önemli bir kısmının ani gelir kaybından ağır şekilde etkilenecek düşük ücretli ve düşük vasıflı işçiler olduğu belirtildi.

Bölgesel olarak ağır risk altında bulunan sektörde çalışan dar gelirli kişilerin oranının Amerika bölgesinde yüzde 43, Afrika'da yüzde 26 düzeyinde olduğu, Afrika'daki sosyal korumanın düşük olması nedeniyle insanlarda daha yıkıcı etki görülebileceği vurgulandı. ILO kayıt dışı çalışanların da büyük risk altında bulunduğunu belirtti.

Dört alana birden müdahale edilmeli

ILO çalışmasında çözüm önerileri de yer aldı. Çalışmada, "entegre", "büyük ölçekli" ve "4 sütundan" oluşan acil müdahale önerisi şöyle sunuldu:

✓ İşletmeleri, istihdamı ve gelirleri destekleyecek politika oluşturulmalı.

✓ Ekonominin ve sektörlerin çökmesini önleyecek teşvikler verilmeli.

✓ İşyerinde çalışmanın sağlanması için işyerinde çalışanlar korunmalı.

✓ Karar süreçleri üçlü diyalogla işletilmeli.

ILO Direktörü Guy Ryder, analize yönelik yaptığı değerlendirmede, "Bu 75 yıldan uzun bir süredir uluslararası işbirliği için en büyük sınav. Bir ülke başarısız olursa, hepimiz başarısız oluruz" değerlendirmesini yaptı. Ryder, "Küresel toplumumuzun tüm kesimlerine, özellikle de en savunmasız, kendi kendini koruyamayacak kişiler için çözümler bulmalıyız. Bugün yaptığımız seçimler bu krizin ortaya çıkış şeklini ve dolayısıyla milyarlarca insanın yaşamını doğrudan etkileyecek. Yeni oluşturacağımız düzenler, bu krizin gerçekleşmesine izin veren düzenden daha güvenli, daha adil ve daha sürdürülebilir olması için çalışmalıyız" dedi.

TURİZM VE EĞLENCE DURDU, GIDADA İŞLER ŞİMDİLİK İYİ

IHS Markit'in Küresel Sektörel PMI raporuna göre koronavirüs, tüm dünyada en çok hizmet sektörlerini vururken, gıda sektörü dışında tüm sektörlerde ekonomik faaliyet azaldı.

44 ülkede 28 binden fazla şirketin katılımıyla anket yapılarak hazırlanan IHS Markit raporuna göre içecek ve gıda imalat PMI tek yükselen oldu. İçeceklerde de sert bir düşüş görülmesine rağmen, endeksteki yükseliş gıda üretimindeki artıştan kaynaklandı.

IHS Markit'ın raporunda Nisan ayında PMI verilerinin tüm dünyada muhtemelen daha da kötüleşeceği, ABD ve Avrupa'da üçüncü çeyrekte bir stabilizasyon görülebileceği belirtiliyor. Kuruluşun yayınladığı Mart ayı PMI verileri Şubat 2009'dan bu yana en düşük düzeylere gerileyerek küresel bir daralmaya işaret ediyor.

Hangi sektörlerde daralma daha yıkıcı?

Raporun önemli uyarılarından biri de Wuhan'da kalkan karantina ve ülkedeki çarkların dönmeye başlaması iyileşme sinyalleri verse de "Çin'deki iyileşmenin 'dikkatli' bir şekilde izlenmesi…"

Raporda "Çin'deki faaliyetlerde daralmanın bir nebze yumuşadığına ilişkin sinyaller dikkatli yorumlanmalı" ifadeleri yer aldı.

Düşüşün lokomotifi veri tarihindeki en

sert düşüşlerini kaydeden hizmet sektörü; fakat hizmet sektörü dışında da birçok sektörde ekonomik faaliyetler azalıyor. IHS Markit'in izlediği sektörlerin 10'unda rekor daralma gözlemlendi. Turizm, eğlence, gayrimenkul, taşımacılık, medya, telekom, bankacılık, sigorta, otomotiv bu sektörlerden bazıları. Salgının neredeyse durma noktasına getirdiği turizm ve eğlence sektörüne ilişkin endeks neredeyse 20'ye kadar geriledi. 50'nin altındaki her veri daralmaya işaret ediyor.

Fiyatlarda son on yılın en sert düşüşü yaşanıyor

IHS Markit'in izlediği alt endekslerde en çarpıcı değişimlerden biri de sevkiyat sürelerinde. 2009 küresel finansal krizinde böyle bir sorun görülmemişti, sevkiyat süreleri aksine ekonomik strese paralel kısalmıştı. Fakat koronavirüs salgınında durum farklı. Sağlık endişesi ve seyahat kısıtlamaları, taşımacılık sektöründe yaşanan daralma gibi birçok etken, sevkiyat sürelerini tarihte görülmemiş şekilde artırıyor.

Ne kadar sürecek?

IHS Markit Başekonomisti Chris Williamson, sevkiyat sürelerindeki uzamanın tarihsel olarak fiyatlara artış olarak yansıdığını belirterek "Fakat bu sefer talepteki düşüş nedeniyle tam tersi bir durum yaşanıyor. Sevkiyat süreleri uzadığı halde fiyatlarda son on yılın en sert düşüşünün yaşandığını görüyoruz" diyor.

Willamson, deflasyonel baskıların gelişmiş ülkelerde gelişmekte olan ülkelere göre daha da sert olduğunu, fiyatların gelişen dünyada çok hızlı düşmediğini de ekliyor. Bunun nedeni ise dolardaki yükseliş nedeniyle gelişmekte olan ülkelerde ithalat maliyetlerinin artıyor olması. Williamson "Bu nedenle deflasyon baskısı gelişmekte olan ülkelerde çok fazla değil" değerlendirmesini yapıyor.

IHS Markit Başekonomisti Williamson, herkesin kafasını sorgulayan "Ne kadar sürecek?" sorusuna yanıt verirken, geçmiş krizlerle bir karşılaştırma yapıyor ve verilerin 50'nin üzerine çıkmadan ciddi bir iyileşme yaşanamayacağına işaret ediyor.

Çin'in karantinaları kaldırmasıyla birlikte PMI verilerinin nasıl değişeceğini analiz etmek açısından çok önemli olduğuna dikkat çeken Williamson şu değerlendirmeyi yapıyor: "Fabrikaları birden kapattığınızda, Çin'de olduğu gibi ciddi bir düşüş görünüyor; fakat bir sonraki ay tekrar aynı düzeye çıkıyor. Muhtemelen çok derin düşüşler birkaç ay sürecek. Fakat gerçek bir iyileşme için verilerin 50'nin üzerinde olması gerekiyor. Japonya'da tsunaminin olduğu ve ABD'de 11 Eylül saldırısının gerçekleştiği durumlarda ekonomik faaliyetin daha hızlı dönüş yaptığı görülüyor. Lehman Brothers'ın çöküşünde ise toparlanmanın daha uzun bir döneme yayıldığını görüyoruz."

GIDADA KRİZ UYARISI

Birleşmiş Milletler'e bağlı Gıda ve Tarım Örgütü'nün (FAO), Dünya Sağlık Örgütü (WHO) ve Dünya Ticaret Örgütü (WTO) Genel Direktörleri QU Dongyu, Tedros Adhanom Ghebreyesus ve Roberto Azevedo, milyonlarca insanın gıda güvenliğini sağlamak için neler yapılması gerektiğine yönelik ortak bir açıklama yaptı.

Çok önemli çağrılar içeren açıklamada, hükümetlerin giderek yayılan salgınla mücadelede yasal tedbirler uygularken, gıda güvenliğini, küresel gıda ticaretini ve gıda güvenliği üzerindeki etkileri azaltmak için ayrıca özen göstermesi vurgulanıyor.

Ortak açıklamada öne çıkan bazı önemli uyarılar ise şöyle:

✓ **Tedbirler gıda tedariğini etkilememeli:** Dünyadaki milyonlarca insanın gıda güvenliği ve geçim kaynakları uluslararası ticarete bağlı. Ülkeler, artan salgını önlemek için yasal tedbirleri yürürlüğe koyarken, gıda tedariği, küresel gıda ticareti ve gıda güvenliği üzerindeki olası etkileri azaltmak için de ayrıca özen göstermeli.

✓ **Gıda israfı artabilir:** Tarım ve gıda endüstrisi işçilerinin hareketlerini kısıtlayacak ve yiyecek konteynerlerinin sınırda gecikme yaşamasına sebep olacak aksamalar kolay bozulan gıdaların çürümesi ve gıda israfının artmasıyla sonuçlanabilir.

✓ **Gıda ticaretinde sınırlama sert sonuçlar doğurur:** Gıda ticaretindeki sınırlamalar, gıda güvenilirliği üzerinde de gerekçesiz endişeler oluşturabilir. Şayet böyle bir senaryo gerçek olursa, bu durum, gıda talep zincirinde kesintiye yol açar ve başta en kırılgan ve gıda güvensizliği yaşayan topluluklar için sert sonuçlar doğurur.

✓ **Belirsizlik ihracatta yasak dalgası başlatabilir:** Gıda mevcudiyetine ilişkin belirsizlik, küresel pazarda darlık yaratarak, bir ihracat kısıtlamaları dalgasını tetikleyebilir. Bu tür reaksiyonlar, gıda arzı ve talebi arasındaki dengeyi değiştirerek, fiyat artışlarına ve fiyat değişkenliğinin artışına neden olabilir.

✓ **Gıda zincirindeki işçilerin sağlığı kritik öneme sahip:** Benzer şekilde, işleme ve satış bölümlerindeki gıda üreticileri ve gıda işçilerinin de korunmaları hastalığın yayılmasını önlemek ve gıda tedarik zincirlerinin devamı için kritik öneme sahiptir. Sıkı güvenlik gereklilikleri altında tüketiciler, başta yaşlılar ve çocuklar gibi en çok muhtaç olanlar olmak üzere, kendi topluluklarındaki yiyeceklere erişimleri olmaya devam etmelidir.

✓ **Üretim, tüketim, stok ve fiyat bilgileri gerçek zamanlı erişilebilir olmalı:** Ayrıca gıda ticareti tedbirleri, gıda üretimi, tüketimi ve stok seviyeleri ile gıda fiyatları hakkındaki bilgilerin gerçek zamanlı olarak erişilebilir olmasını da sağlamalıyız. Bu; belirsizliği azaltır,

üreticilerin, tüketicilerin ve ticaret ile uğraşanların daha bilinçli kararlar almasını sağlar. Hepsinden önemlisi, panik alışverişinin ve gıda ile diğer tüketim malzemelerin stoklanmasının kontrol altına alınmasına yardımcı olur.

EULER HERMES: TOPARLANMA İKİNCİ YARIDA BAŞLAYABİLİR

Allianz Grup'un iştiraki olan alacak sigortası şirketi Euler Hermes'in 2020 yılı Ekonomik Görünüm Raporu'na göre toparlanma ikinci yarıda başlayabilir.

Gelişen ve gelişmekte olan ülkelerde 2020 yılının ilk yarısında Covid-19 salgını nedeniyle keskin bir resesyon yaşanacağının belirtildiği rapora göre yılın tamamında dünya genelinde iflaslar yüzde 14 artacak. Raporda ayrıca, salgın nedeniyle başta Çin, ABD ve Avrupa olmak üzere tüm dünyada yaşanan talep şokunun yatırım harcamalarını olumsuz etkilediği belirtilerek, dünya ekonomisinde toparlanmanın salgını sınırlama önlemlerine bağlı olarak yılın ikinci yarısında başlayabileceği vurgulanıyor.

Tek çeyrekte 1 trilyon doların üzerinde zarar

Yaşanan ciro kayıplarının telafisinin zor olacağı ve bunun kaldıraçlı şirketleri olumsuz etkileyebileceği belirtilen raporda, ülkelerin salgın nedeniyle aldığı geniş önlemler ile sıkı sınır kapama politikasından dolayı da küresel ticaretin bir çeyrekte uğrayacağı kaybın 1 trilyon 64 milyar dolar olacağı tahmin ediliyor. 200 binden fazla KOBİ ve orta ölçekli şirketin değerlendirildiği raporda, Fransa'daki şirketlerin yüzde 10'u Almanya'daki şirketlerin yüzde 9'u, İtalya'daki şirketlerin yüzde 5'i, İspanya'daki şirketlerin yüzde 6'sı, Belçika'daki şirketlerin yüzde 8'i, Hollanda'daki şirketlerin ise yüzde 3'ünün Covid-19 kaynaklı nakit akışı sıkışıklığı nedeni ile risk altında olduğu belirtiliyor. En fazla risk altındaki sektörler de inşaat, tarım-gıda ve hizmet sektörü olarak gösteriliyor. Fransa ve Hollanda'da hizmet sektörü riskli olarak belirtilirken, Almanya, İtalya ve Belçika'da inşaat sektörünün risk taşıdığı vurgulanıyor.

İşsizlik ve iflaslara karşı alınan önlemler yeterli mi?

Sadece Avrupa'da ekonomik faaliyetlerin sekteye uğraması durumunda 65 milyon çalışanın yardıma muhtaç kalabileceğine de dikkat çekilen raporda şu bilgilere yer veriliyor:

"2020 yılının ikinci yarısında başlamasını öngördüğümüz toparlanma şokla orantılı olacak ama geçici bir ani aşırı enflasyonla birlikte gelecektir. Sermaye piyasaları için ise durum toparlanmaya başlamadan önce biraz daha kötüleşecek. Piyasalar henüz dünya GSYH'sinin dörtte üçünü etkileyen tecrit uygulamalarıyla gelen olumsuz haber akışını tamamen fiyatlandırmış değil. Kısa vadeli oynaklıkların hisse senedi piyasalarını yüzde 10 - yüzde 20 arası daha aşağıya çekmesini, uzun dönemli ulusal tahvil getirilerinde 30 ila 50 baz puan arası aşağı yönde düzeltme olmasını bekliyoruz. Ancak; politika yapıcıların güvenirliliğinin artması ve U şeklinde gerçekleşecek toparlanmanın başlamasıyla sene sonuna doğru sermaye piyasalarının kademeli bir şekilde zararlarını telafi etmeye başlamalarını öngörüyoruz. Şirketler tarafında ise politika yapıcılar işsizlik ve iflasların önüne geçmek için ellerindeki tüm enstrümanları devreye alsalar da iş yerlerinin yeniden açılmasını takiben büyük ihtimalle bir iflas dalgası yaşanacak ve 2020 yılında iflaslar üst üste dördüncü kez artacak."

Salgının etkileri 2020'nin tamamına yayılırsa ne olur?

Allianz Araştırmalar Departmanı'nın hazırladığı 2020 yılı Ekonomik Görünüm Raporu'nda Covid-19 salgınının 12-18 ay sürmesi ya da salgının tekrar ortaya çıkması ihtimaline de dikkat çekiliyor. Raporda bu senaryoda sağlık krizinin beraberinde getirebileceği daha uzun süreli bir ekonomik ve finansal kriz öngörülüyor. Bu senaryoda önemli risklerden biri ise mal ve hisse senedi piyasalarında aşağı yönlü keskin fiyat hareketlerinin likidite ve kredi sıkıntıları yaratarak 2008-2009 dönemindeki gibi küresel ekonomideki temel zayıflıkların ortaya çıkması olacak. Bu da resesyonun

2021 yılına da sarkabileceği ve borcun gelir kaynağına dönüştüğü, sistematik hisse senedi/kredi/likidite sorunlarının yaşandığı L şeklinde bir toparlanma yaşanabileceği anlamına geliyor.

Nakit akışını planlama ve önlem alma zamanı

Euler Hermes Türkiye CEO'su Özlem Özüner, 2020 yılı Ekonomik Görünüm Raporu ile ilgili şu değerlendirmelerde bulunuyor: "Dünya ve Türkiye olarak çok zor bir dönemden geçiyoruz. Ancak bu dönemden sonra dünyanın çok daha farklı bir yer olacağına hepimiz çok eminiz. Artık dünya sağlık politikalarına ve sağlık yatırımlarına farklı gözle bakacak. Tüm şirketler ticaret ve nakit akışı kaynaklı riskleri daha çok ölçmek isteyecek ve bu tür durumlara karşı varlıklarını ve alacaklarını güvence altına alma talebinde bulunacaklar. Şirketler bu tür olaylara hazırlıklı olmak adına tüm finansal tablolarını ve tasarruf anlayışlarını elden geçirecek. Bunun da uzun vadede olumlu etkileri olacak. Şimdi tüm şirketler için bu dönem nakit akışını planlama ve önlem alma zamanı."

IMF: AVRUPA VE ABD'DE DEV KÜÇÜLME YAŞANACAK

Uluslararası Para Fonu (IMF), "küresel ekonomik görünüm" raporunu açıkladı. Krizin adını "Büyük Karantina" olarak koyan IMF, 2019'da yüzde 2.9 büyüyen küresel ekonominin 2020'de salgın nedeniyle yüzde 3 küçüleceği tahminini paylaştı.

Rapordan satır başları şöyle:

✓ 2020'de yüzde 0.9 büyüyen Türkiye ekonomisinin 2020'de yüzde 5 küçülmesi bekleniyor. 2019'da ortalama yüzde 13.7 olan işsizlik oranının da 2020'de yüzde 17.2'ye sıçrayacağı tahmin ediliyor. Tüketici enflasyonu tahmini ise yıl ortalaması olarak yüzde 12 düzeyinde. 2021 için tahmin ise ekonominin yüzde 5 büyüyeceği yönünde.

✓ 2019'da yüzde 1.7 büyüyen gelişmiş ekonomilerin 2020'de yüzde 6.1 küçülmesi bekleniyor. 2021'de ise yüzde 4.5 büyüme tahminine yer veriliyor.

✓ 2019'da yüzde 3.7 büyüyen gelişen ekonomilerin, 2020'de yüzde 1 küçülmesi, 2021'de yüzde 6.6 büyümesi öngörülüyor.

✓ 2020'de büyümenin ABD'de yüzde -5.9, Almanya'da yüzde -7, Fransa'da yüzde -7.2, İtalya'da yüzde -9.1, İspanya'da yüzde -8, Japonya'da yüzde -5.2, İngiltere'de yüzde -6.5 olması bekleniyor.

✓ Salgının ortaya çıktığı Çin'de ise geçen yıl yüzde 6.1 olan büyümenin, bu yıl yüzde 1.2'ye düşeceği tahmin ediliyor.

✓ Rusya için tahmin ise yüzde 5 küçülme yönünde.

✓ Avrupa'da Yunanistan için yüzde 10, San Marino için yüzde 12 küçülme öngörülüyor.

IMF Baş Ekonomisti Gita Gopinath, "Büyük Karantina" adını verdikleri 2020 krizinde Büyük Buhran sonrası en yüksek küçülmeyi beklediklerini dile getirdi.

IMF, corona virüsü salgını nedeniyle 1 trilyon dolarlık kredi kapasitesini seferber edeceğini açıklamıştı. Kuruma, 90'ı aşkın ülke finansal destek başvurusunda bulundu.

25 ülkeye borç yardımı

Bu arada Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı Kristalina Georgieva, yeni tip koronavirüs salgınının etkileriyle mücadeleye yardımcı olmak amacıyla, Afet Etkilerinin Sınırlandırılması ve Borcun Hafifletilmesi Fonu (CCRT) kapsamında 25 üye ülkeye acil borç yardımı sağlanacağını bildirdi.

Konuya ilişkin açıklama yapan Georgieva, söz konusu kararın Yönetim Kurulu tarafından onaylandığını bildirdi.

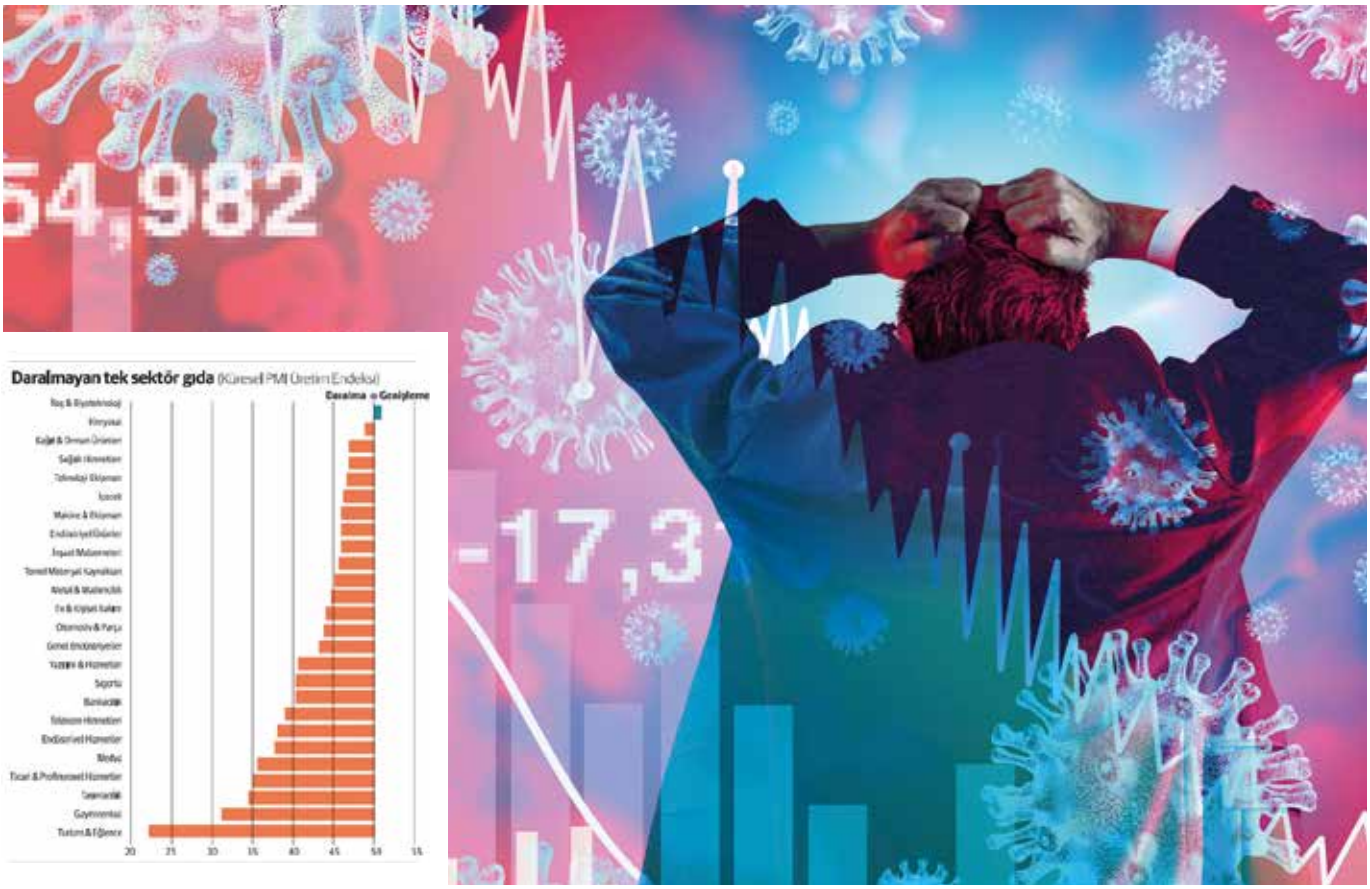
Georgieva, Fon'un Covid-19 salgınının etkileriyle mücadeleye yardımcı olma çalışmalarının bir parçası olarak, CCRT kapsamında IMF'nin 25 üye ülkesine acil borç hizmet yardımı sağlanacağını ifade etti.

En yoksul ve kırılgan ülkelerin IMF borç yükümlülüklerini gelecek altı ayda karşılaması için hibe sağlanacağını bildiren Georgieva, bunun ülkelere finansal kaynaklarını acil tıbbi ve diğer yardım çalışmalarına yönlendirilmesine yardımcı olacağını aktardı.

Georgieva, CCRT kapsamında halihazırda 500 milyon dolarlık hibe bazlı borç yardımı sağlanabileceğini kaydetti.

Söz konusu fona İngiltere'nin yakın zamanda 185 milyon dolar, Japonya'nın ise 100 milyon dolarlık katkı sunduğunu hatırlatan Georgieva, Çin ve Hollanda'nın da önemli katkılarda bulunacağını bildirdi.

Georgieva, en yoksul üye ülkelere iki yıl boyunca ilave borç yardımı sağlanabilmesi

amacıyla fonun kaynaklarının artırılmasına yardımcı olmak için diğer bağışçılara da çağrıda bulundu.

Açıklamada, acil borç hizmeti yardımı alacak ülkelerin Afganistan, Benin, Burkina Faso, Orta Afrika Cumhuriyeti, Çad, Komor Adaları, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Gambiya, Gine, Gine-Bissau, Haiti, Liberya, Madagaskar, Malavi, Mali, Mozambik, Nepal, Nijer, Ruanda, Sao Tome ve Principe, Sierra Leone, Solomon Adaları, Tacikistan, Togo ve Yemen olduğu bildirildi.

Bankacılık sistemlerinin yardıma ihtiyacı olabilir

Diğer yandan IMF'in para ve sermaye piyasaları departmanı müdürü Tobias Adrian, temel senaryonun 2009 benzeri büyüme patikasının tekrar edilmesi ve bankaların negatif etkiye dayanabilmesi yönünde olduğunu belirtti, ancak şartların kötüleşebileceği uyarısında da bulundu.

Adrian, "Beklentilerin ötesinde ağır şekilde negatif bir senaryoda, politika yapıcıların bazı bankacılık sistemlerinde yeniden sermayelendirilmeleri veya yeniden yapılandırma yönünde daha fazla adım atmaları gerekebilir" diye konuştu.

MOODY'S: GELİŞMEKTE OLAN PİYASALAR DİKKATLİ OLMALI

Moody's, düşük kredi notlu ve kısa vadede büyük dış borç ödemeleri olan gelişmekte olan piyasaların kırılgan olabilecekleri uyarısında bulundu.

Moody's, yayınladığı raporda, düşük kredi notu, büyük kısa vadeli uluslararası tahvil geri ödemeleri, döviz ciddi bağımlılığı olan gelişmekte olan ekonomilerin sermaye piyasalarında kötüleşen ekonomik şartların etkisine karşı özellikle kırılgan oldukları uyarısında bulundu.

Mood's Başkan Yardımcısı Christian Fang yaptığı değerlendirmede, "Koronavirüs salgını ve emtia fiyatlarında keskin düşüş ciddi finansal piyasa oynaklığını ve riskten kaçınmayı tetikliyor. Sadece birkaç gelişmekte olan piyasanın buna karşı bağışıklığı var" ifadelerini kullandı.

"Döviz cinsinden borçlarını yeniden finanse etmek için uluslararası tahvil piyasalarına erişime ihtiyaç duyan veya özel sektörden döviz cinsinden ağır şekilde borçlanmak zorunda kalan gelişmekte olan ekonomilerin hali nazırda sınırlayıcı, fahiş şartlarla karşıya kalıyorlar" değerlendirmesini yapan Fang, politika yapıcıların sermaye çıkışlarını azaltmakta sınırlı kapasite ve/veya dövizde kredi risk primlerinin keskin şekilde artışla karşı karşıya olduklarını da vurguladı.

S&P: KÜRESEL BÜYÜME EN DÜŞÜK SEVİYEYE İNECEK

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu S&P Global, global ekonomide büyümenin 1982'deki çöküşten bu yana görülmemiş bir seviyeye ineceğini öngördüklerini duyurdu.

1982'de global ekonomide büyüme-

nin 1929-1933 dönemindeki Büyük Bunalım'dan bu yana görülen en düşük seviye olan yüzde 0.43'e gerilediğini hatırlatan S&P, bu yıl da global büyümenin yüzde 0.4 seviyesine ineceğini tahmin etti.

S&P, koronavirüs salgını başlamadan önce 2020 yılında global ekonominin yüzde 3.3 büyüyeceğini öngörüyordu.

S&P Global Baş Ekonomisti Paul Guenwald yayınladığı raporda, "Bizim temel tahminlerimize yönelik riskler güçlü şekilde aşağı olmaya devam ediyor. Koronavirüs salgınının ekonomik aktiviteye ve finansal piyasalara devam eden olağanüstü etkisine verilen yanıt ile bu yıl global büyümenin yüzde 0.4'e düşeceğini, 2021 yılında ise yüzde 4.9'a toparlanacağını öngörüyoruz" ifadelerini kullandı.

S&P Küresel Araştırma Başkanı Alexandra Dimitrijevic, "Pandemi, arzdaki aksamalar ve talebin düşmesine ilişkin zorluklarla bazı sektörlerin kazançlarının düşeceği bir zamanda finansman ortamında baskı yaratıyor yapıyor" değerlendirmesinde bulundu.

Dimitrijevic, "Bu durum, petrol fiyatlarındaki tarihi düşüş ve piyasalardaki rekor oynaklıkla birleştiğinde, dünya genelinde kredibilite üzerinde önemli bir baskı oluşuyor" ifadesini kullandı.

FITCH: DERİN KÜRESEL RESESYON YAŞANACAK

Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşu Fitch Ratings, temel senaryosunda 2020 yılında derin bir küresel resesyon yaşanmasının beklendiğini bildirdi.

Kredi derecelendirme kuruluşunun koronavirüs nedeniyle yayımladığı Küresel Ekonomik Görünüm güncelleme raporunda, bu yıl küresel ekonominin yüzde 1.9 daralmasının, 2021 yılında ise yüzde 4.3 seviyesinde büyüme göstermesinin beklendiği kaydedildi.

Raporda ABD ekonomisinin bu yıl yüzde 3.3 daralmasının, gelecek yıl ise yüzde 3.8 seviyesinde büyüme kaydetmesinin beklendiği belirtildi.

Güncelleme raporunda Euro Bölgesi'nin 2020 için yüzde 4.2 daralma, 2021 için ise 2.9 büyüme göstereceğine yer verildi.

Fitch Ratings raporunda Çin ekonomisinin bu yılki büyümesinin yüzde 1.6, gelecek yıl 7.6 büyüme olarak öngörüldüğünü kaydederken Japonya'nın 2020'de yüzde 2.7 daraldıktan sonra gelecek yıl 2.2 büyüyeceğinin altını çizdi.

Rapordaki tahminlerde şunlara vurgu yapıldı: "İngiltere bu yıl yüzde 3.9 daralacak, ülke ekonomisi gelecek yıl yüzde 3.0 büyüme gösterecek. Alman ekonomisi bu yıl yüzde 3.8 seviyesinde daralacak ve gelecek yıl yüzde 3.1 seviyesinde büyüyecek. Fransa 2020 yılında yüzde 4.1 seviyesinde daraldıktan sonra gelecek yıl yüzde 2.8 büyüyecek. İtalyan ekonomisi bu yıl yüzde 4.7 daraldıktan sonra, 2021 yılında yüzde 2.3 seviyesinde büyüme kaydedecek. İspanyol ekonomisi bu yıl 3.9 daraldıktan sonra 2021 yılında yüzde 3.4 seviyesinde büyüyecek. Hindistan bu yıl yüzde 2, gelecek yıl yüzde 7 büyüme gösterecek."

Raporda Türkiye ekonomisi ile ilgili değerlendirme de yapıldı. Buna göre Türk ekonomisinin bu yıl yüzde 0.8, gelecek yıl ise yüzde 4.5 büyüme kaydetmesi bekleniyor.

Gelişmiş ülkelerin bu yıl ortalama yüzde 34 daraldıktan sonra gelecek yıl yüzde 3.3 büyüme göstermesinin beklendiğine yer verilen raporda gelişen piyasaların 2020'de yüzde 0.7, gelecek yıl ise yüzde 6 seviyesinde büyüme göstermesinin öngörüldüğü kaydedildi.

Raporda görüşlerine yer verilen Fitch Başekonomisti Brian Coulton ise "Küresel ekonomide bu yıla ilişkin düşüş beklentisi toplamda küresel finans krizindekine eşit düzeyde. Fakat ekonomik aktivite ve istihdamdaki anlık 'darbenin' bu yılın ilk yarısında, kıyasla, daha kötü olmasını bekliyoruz" değerlendirmesinde bulundu.

GOLDMAN SACHS: ABD EKONOMİSİ YÜZDE 34 DARALACAK

ABD merkezli yatırım bankası Goldman Sachs Group, ABD ekonomisinin koronavirüs salgınının yayılmasının önlenmesi için alınan tedbirlerin etkisi ile ikinci çeyrekte ilk tahminlerden çok daha fazla daralacağını öngördü. Ekonomistler tarafından hazırlanan raporda, daha önce yüzde 24 olan ikinci çeyrek daralma beklentisi yıllık yüzde 34'e çıkarıldı.

Ekonomistler, daha önce yüzde 9 olarak ortaya koydukları yıl ortası işsizlik oranı beklentisini de yüzde 15'e yükseltti. Goldman Sachs ekonomistleri, ABD ekonomisinin üçüncü çeyrekte ise yüzde 19 büyümesini bekliyorlar.

ADB: 4.1 TRİLYON DOLAR MALİYETE NEDEN OLABİLİR

Asya Kalkma Bankası (ADB), "Asya Kalkınma Görünümü 2020" raporunu yayınladı. Raporda, Covid-19 salgınının ekonomik etkisine yönelik güncelleme yapılarak, daha uzun ekonomik faaliyetlerin durması, daha büyük talep şokları ve Avrupa, ABD ve diğer büyük ekonomilere yayılmasına bağlı senaryosunda virüsün dünya ekonomisine maliyetinin 4.1 trilyon dolara çıkabileceği belirtildi.

Bunun, küresel düzeyde gayrisafi yurtiçi hasılanın (GSYH) yüzde 4.8 daralması anlamına geldiğinin ifade edildiği raporda, Çin dahil olmak üzere gelişmekte olan Asya ülkelerine pandeminin toplam maliyetinin 891.6 milyar dolar olacağı öngörüldü. Raporda, ekonomik faaliyetlerin daha kısa süreli durması ve talep şoklarının daha küçük kalması senaryosunda pandeminin küresel ekonomiye maliyeti 2 trilyon dolar ile sınırlanırken, küresel GSYH'nin yüzde 2.3 küçüleceğine işaret edildi. ADB, Kalkınma Görünüm Raporu'nda, Asya'ya yönelik bu yıl için ortalama büyüme tahminini yüzde 5.5'ten 2.2'ye çekerken, gelecek yıl bölgenin büyümesinin yeniden hızlanarak yüzde 6.2 yükselmesini öngördü.

Emtia ve turizmde sert düşüşler yaşanabilir

Raporda görüşlerine yer verilen ADB Başekonomisti Yasuyuki Sawadaise, ekonomik görünüme yönelik risklerin özellikle Covid-19 salgınından dolayı aşağı yönlü yüksek kaldığını belirterek, "Kimse Covid-19 salgınının ne kadar yayılacağı hakkında değerlendirme yapamaz ve ekonomik faaliyetlerin sınırlanması halihazırda tahmin edilenden daha uzun sürebilir.

Ağır finansal çalkantı ve kriz olasılığı hiçe sayılamaz. Emtia fiyatlarında ve turizminde sert ve uzun süreli düşüşler bölge genelinde bağımlı ekonomilere zorluklar oluşturabilir" değerlendirmesinde bulundu.

DÜNYA BANKASI'NDAN 1.9 MİLYAR DOLARLIK ACİL FON

Dünya Bankası, Yönetim Kurulu'nun koronavirüs salgını ile mücadele çerçevesinde ilk acil fon desteği olarak 25 ülkeye 1.9 milyar dolar verilmesini onayladığını bildirdi.

Dünya Bankası'nın acil fon sağlayacağı ülkeler arasında Pakistan, Hindistan, Afganistan ve Etiyopya var.

Banka açıklamasında, koronavirüs salgınının etkilerine yanıt için 40 ülkenin sunduğu projelerin incelenmesinde hızla ilerlediklerini de belirtti.

BM: 2.5 TRİLYON DOLAR YARDIMA İHTİYAÇ VAR

Birleşmiş Milletler (BM), gelişmekte olan ülkelerin koronavirüs salgınının neden olduğu ekonomik krizle mücadele edebilmek için 2.5 trilyon dolarlık destek paketine ihtiyaç duyacaklarını bildirdi.

BM'nin kalkınma organı olan UNCTAD'ın yayımladığı raporda, bu ülkelere 1 trilyon dolarlık likidite sağlanması, 1 trilyon dolarlık borçların silinmesi ve sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi için 500 milyon dolar bağışla bir Marshall Planı hazırlanması gerektiği vurgulandı. UNCTAD Direktörü Richard Kozul-Wright, gelişmiş ekonomilerin firmalarının ve hane halklarının ağır bir gelir kaybı yaşamasını engellemek için "Ne gerekiyorsa yap" sözü verdiğini hatırlatarak, "Ancak G20 liderleri küresel dayanışma kararlılıklarına bağlı kalacaklarsa, çekirdek G20 ekonomilerinin dışında yaşayan 6 milyar insan için orantılı eylem yapılmalıdır" dedi.

Raporda, aralarında Türkiye'nin de bulunduğu gelişen ülkelerden Şubat ve Mart aylarında 59 milyar dolar portföy çıkışı yaşandığına dikkat çekilerek, bu tutarın küresel mali krizdeki 26.7 milyar dolarlık çıkışın iki katından fazla olduğu vurgulandı.

"Afrika kıtası üzerindeki etkilerinden endişe duyuluyor"

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Sekreteri Antonio Guterres de Covid-19 salgınının sosyo-ekonomik etkilerine ilişkin bir rapor açıkladı. Salgının tüm dünyayı tehdit ettiğini ve daha öncekilere benzemeyen bir ekonomik krize neden olacağını belirten Guterres, "Bu, 2. Dünya Savaşı'ndan sonra karşı karşıya kaldığımız en zorlu kriz" dedi.

Guterres, bu krizin ancak "siyasi oyunların" bir kenara bırakılıp dayanışma içinde üstesinden gelinebileceğine dikkat çekerek "Birleşmiş Milletler, düşük ve orta gelirli ülkelerin salgınla ve neden olduğu sosyo-ekonomik şoklarla mücadelesine destek için çok ortaklı yeni bir fon kuruyor" ifadesini kullandı. Genel Sekreter Guterres, salgının özellikle Afrika kıtası üzerindeki etkilerinden endişe duyduğunu belirterek G20 ülkelerine Afrika'ya yönelik bir girişimde bulunmaları çağrısı yaptı.

OXFAM: YARIM MİLYARDAN FAZLA İNSAN YOKSULLUĞA İTİLEBİLİR

Uluslararası yardım kuruluşu Oxfam, koronavirüsün ekonomik etkileri nedeniyle dünyada yarım milyardan fazla insanın yoksulluğa sürüklenebileceğini bildirdi.

Açıklamada koronavirüsle mücadele kapsamında ekonomilerin tamamen şalter indirmesinin küresel yoksullukla olan mücadeleyi sekteye uğratabileceği, yaşananlardan Sahra Altı Afrikası'nın, Kuzey Afrika'nın ve Ortadoğu'nun olumsuz yönde etkileneceği belirtildi. Londra'daki Kings College ve Avustralian National University ortaklığı ile gerçekleştirilen araştırmaya göre koronavirüs nedeniyle gelir seviyesinde yaşanabilecek yüzde 20 seviyesindeki bir düşüş, dünyada yaklaşık 548 milyon insanın yoksullaşması anlamına geliyor. Oxfam açıklamasında yoksul ülkelerin acil kurtarma paketleri ile desteklenmesi, küçük işletmelerin hibe programları ile kurtarılması çağrısında da bulunuldu.

VİRÜSE KARŞI ALINAN YENİ EKONOMİK ÖNLEMLER

Covid-19 salgınının yaratacağı ekonomik olumsuzluklara karşı açıklanan finansal paketler yanında iş hayatını da ilgilendiren birçok düzenleme hayata geçirildi. Biz de işten çıkarmaların üç ay yasaklanmasından kamu ihalelerine getirilen düzenlemeye kadar bir çok yeni ekonomik önlemi derledik…

Koronavirüs salgını ile mücadele çerçevesinde yeni düzenlemeler hayata geçiriliyor. Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın mücbir sebep kararı aldığı sektörler ile sokağa çıkmaları yasaklanan kişilerin vergilerinin ardından primler ertelenirken, araç muayene süreleri de uzatıldı. Tarımda bazı illerde tohum desteği başlatılırken, kamu ihalelerinde de yeni düzenleme yapıldı.

Bu arada içinde bir çok ekonomik düzenleme barındıran Yeni Koronavirüs Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi de TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildi.

Kanuna göre yeni tip koronavirüs salgını kaynaklı zorlayıcı sebep gerekçesiyle, hazine taşınmazlarına ilişkin olarak sözleşmeye istinaden ödenmesi gereken bedeller ile ecrimisil bedellerinden 1 Nisan 2020'den itibaren üç aylık döneme ilişkin tahsil edilmesi gerekenleri, başvuru şartı aranmaksızın üç ay süreyle ertelemeye Çevre ve Şehircilik Bakanı yetkili olacak.

Bu sürelerin bitiminden itibaren Çevre ve Şehircilik Bakanı tarafından üç aya kadar uzatılabilecek. Bu alacaklar, ertelenen süre sonunda ertelenen süre kadar aylık eşit taksitler halinde, herhangi bir gecikme zammı ve faiz uygulanmadan tahsil edilecek.

Turizm tesisi maksadıyla verilen izinler hariç Orman Kanunu gereğince devlet ormanlarında gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri adına verilen izinler ile Orman Genel Müdürlüğü tarafından Devlet İhale Kanunu gereğince kiraya verilen mesire yerleri ve taşınmazlardan 1 Nisan 2020'den itibaren üç aylık döneme ilişkin tahsil edilmesi gereken bedeller başvuru şartı aranmaksızın üç ay süreyle ertelenecek.

Bu süreleri bitiminden itibaren üç aya kadar uzatmaya Tarım ve Orman Bakanı yetkili olacak. Bu alacaklar ertelenen süre sonunda, ertelenen süre kadar aylık eşit taksitler halinde, herhangi bir gecikme zammı ve faiz uygulanmadan tahsil edilecek. Ayrıca verilen izinlerin erteleme dönemi içinde tahakkuk eden ilk yıl bedellerine karşılık banka teminat mektubu alınarak yer teslimi yapılabilecek.

Milli Parklar Kanunu'na tabi yerlerde yapılan kiralamalar

Milli Parklar Kanunu'na tabi yerlerde yapılan kiralamalardan 1 Nisan 2020'den itibaren üç aylık döneme ilişkin tahsil edilmesi

gereken bedeller başvuru şartı aranmaksızın üç ay süreyle ertelenecek. Bu süreleri bitiminden itibaren üç aya kadar uzatmaya Tarım ve Orman Bakanı yetkili olacak. Bu alacaklar da ertelenen süre sonunda, ertelenen süre kadar aylık eşit taksitler halinde, herhangi bir gecikme zammı ve faiz uygulanmadan tahsil edilecek.

Büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri, bağlı kuruluşları ile bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinin mülkiyetinde veya tasarrufundaki taşınmazlara ilişkin olarak ilgili mevzuatınca yapılan satış, ecrimisil ve kiralamadan kaynaklanan bedellerin veya tutarların 19 Mart 2020'den itibaren üç aylık döneme ilişkin tahsil edilmesi gereken kısımlarının üç ay ertelenmesine büyükşehir belediyeleri, belediyeler, il özel idareleri ve birliklerde meclis; bağlı kuruluşlarda ise yetkili karar organı yetkili olacak. Bu süreler, bitiminden itibaren Çevre ve Şehircilik Bakanı veya İçişleri Bakanı tarafından üç aya kadar uzatılabilecek.

Bu alacaklar, ertelenen süre sonunda, ertelenen süre kadar aylık eşit taksitler halinde, herhangi bir gecikme zammı ve faiz uygulanmadan tahsil edilecek. Faaliyetleri durdurulan veya faaliyette bulunamayan işletmelerin faaliyette bulunmadığı döneme ilişkin olarak kira bedelleri tahsil edilmeyecek.

Büyükşehir belediyeleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarının gelir vergisi tevkifatı beyan ve ödeme süreleri, tüm sosyal sigorta prim ödemeleri ile Belediye Teşkilatı Olan Yerleşim Yerlerine İçme, Kullanma ve Endüstri Suyu Temini Hakkında Kanun'un 4. maddesi uyarınca Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne yaptığı yıllık taksit ödemelerinden, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç aylık döneme ilişkin tahsil edilmesi gerekenler üç ay ertelenecek. Bu süreler, bitiminden itibaren üç aya kadar Cumhurbaşkanı tarafından uzatılabilecek.

Seyahat acentelerinden yıllık aidat alınmayacak

Yasayla, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurt Hizmetleri Kanunu'nun kapsamındaki kredi borçları, düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç aylık döneme ilişkin tahsil edilmesi gerekenlerle sınırlı olmak üzere, başvuru şartı aranmaksızın üç ay süreyle ertelenecek. Bu süreler, bitiminden itibaren Gençlik ve Spor Bakanı tarafından üç aya kadar uzatılabilecek. Söz konusu borçlar, ertelenen süre sonunda, ertelenen süre kadar aylık taksitler halinde, herhangi bir gecikme zammı, faiz veya Yİ-ÜFE uygulanmadan tahsil edilecek.

Tarım satış kooperatifleri birliklerinin, Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunu uyarınca yeniden yapılandırılan ve yılda bir taksit olmak üzere ödenen Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu (DFİF) kaynaklı kredi borçlarının 2020 yılına ait borç taksit ödemesi, faizsiz olarak 2021'e ertelenecek. 2021 yılı dahil daha sonraki yıllarda ödenecek taksit tutarları da faizsiz olarak birer yıl ertelenecek.

Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu'na göre düzenlenen yıllık aidat 2020 yılında alınmayacak.

Süre uzatımı, toplantı erteleme ve uzaktan çalışma

Covid-19 salgını kaynaklı zorlayıcı sebep gerekçesiyle, Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu kapsamında verilmiş olup 2020 yılı içinde geçerlilik süresi dolacak lisansların geçerlilik süresi bir yıl uzatılacak.

Denizde Can ve Mal Koruma Hakkında Kanun kapsamında ticaret gemilerine

Türkiye Varlık Fonu'na yönelik değişiklikler

Türkiye Varlık Fonu ve fon bünyesinde kurulacak alt fonlarının denetim raporlarının Cumhurbaşkanına sunum tarihi, haziran ayından ağustosa alınacak.

Türkiye Varlık Fonu'nun, şirketin, alt fonların ve şirketin kurduğu şirketlerin, diğer şirketler üzerinde üçüncü kişilerle birlikte veya tek başlarına kontrolünü sağlayacak işlemlerinde, işlemlerin tarafları, onların doğrudan ve dolaylı ortakları, iştirakleri, bağlı ortaklıkları ile kontrol sağlanan şirketlere de bu işlemlerle sınırlı olmak üzere, Sermaye Piyasası Kanunu'nun "Ortaklıkların önemli nitelikteki işlemleri" ve "Ortaklıktan çıkarma hakkı ve satma hakkı" başlıklı madde hükümleri ile bu kapsamda yürürlüğe konulan ikincil mevzuat uygulanmayacak.

Türkiye Varlık Fonu, şirket ile alt fonlar ve şirketin kurduğu diğer şirketler, tek başlarına veya üçüncü kişilerle birlikte doğrudan/dolaylı olarak bunlar lehine üzerinde hakimiyet tesis edilen şirketlere ve bu hakimiyetin tesisine ilişkin işlemlerle sınırlı olmak üzere bu işlemlerin taraflarına, onların doğrudan, dolaylı ortaklarına, iştirakleri ve bağlı ortaklıklarına, Türk Ticaret Kanunu'nun "Hakimiyetin hukuka aykırı kullanılması" başlıklı maddesi uygulanmayacak.

Şirketlerin dağıtabilecekleri kâr oranında düzenleme

Sermaye şirketlerinin 30 Eylül 2020'ye kadar dağıtabilecekleri 2019 yılı net dönem kâr oranı verilen önergeyle, yüzde 25 yerine "yüzde 25'ine kadarı" şeklinde değiştirildi.

Söz konusu önergeyle ayrıca, sermaye şirketlerine ilişkin istisnalarla uygulamaya dair usul ve esasları belirleme yetkisi Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın görüşünü almak suretiyle Ticaret Bakanlığı'na verildi.

Kanuna göre Türk Ticaret Kanunu'na eklenen geçici maddeyle sermaye şirketlerinde, 30 Eylül 2020'ye kadar 2019 yılı net dönem karının yalnızca yüzde 25'ine kadarının dağıtımına karar verilebilecek.

Geçmiş yıl karları ve serbest yedek akçeler, dağıtıma konu edilemeyecek, genel kurulca yönetim kuruluna kar payı avansı dağıtımı yetkisi verilemeyecek. Devlet, il özel idaresi, belediye, köy ile diğer kamu tüzel kişilerinin ve sermayesinin yüzde 50'sinden fazlası kamuya ait fonların, doğrudan veya dolaylı olarak sermayesinin çoğunluğuna sahip olduğu şirketler hakkında bu hüküm uygulanmayacak. Bu süreleri kısaltmaya ya da uzatmaya Cumhurbaşkanı yetkili olacak.

Genel kurulca 2019 yılı hesap dönemine ilişkin kar payı dağıtımı kararı alınmış ancak henüz pay sahiplerine ödeme yapılmamışsa veya kısmi ödemede bulunulmuş ise 2019 yılı net dönem karının yüzde 25'ini aşan kısma ilişkin ödemeler de 30 Eylül 2020'ye kadar ertelenecek.

düzenlenen ve 11 Mart-31 Temmuz 2020 aralığında süresi dolan veya dolacak denize elverişlilik belgelerinin süresi 1 Ağustos 2020'e kadar uzatılacak. Bu süreyi, bitiminden itibaren üç aya kadar uzatmaya Ulaştırma ve Altyapı Bakanı yetkili olacak. Aynı kanun kapsamında yapılacak denetlemeler 1 Ağustos 2020'ye kadar ertelenecek. Bu süreyi üç aya kadar uzatmaya Ulaştırma ve Altyapı Bakanı yetkili olacak.

Dernekler Kanunu ve Türk Medeni Kanunu'na göre dernekler tarafından verilecek bildirim ve beyannameler ile dernek genel kurul toplantıları 31 Temmuz 2020 tarihine kadar ertelenecek. Bu süre, üç aya kadar İçişleri Bakanınca uzatılabilecek. Ertelenen genel kurul toplantıları, ertelemenin sona erdiği tarihten itibaren 30 gün içinde yapılacak. Mevcut organların görev, yetki ve sorumlulukları erteleme süresi sonrasında yapılacak ilk genel kurula kadar devam edecek. Kooperatifler Kanunu kapsamındaki genel kurul toplantıları 31 Temmuz 2020'ye kadar ertelenecek. Bu süre, ilgili bakan tarafından üç aya kadar uzatılabilecek. Ertelenen genel kurul toplantıları, ertelemenin sona erdiği tarihten itibaren üç ay içinde yapılacak. Mevcut organların görev, yetki ve sorumlulukları erteleme süresi sonrasında yapılacak ilk genel kurula kadar devam edecek.

Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ile Tarımsal Üretici Birlikleri Kanunu kapsamındaki genel kurul toplantıları 31 Temmuz 2020'e kadar ertelenecek. Bu süre, Tarım ve Orman Bakanınca üç aya kadar uzatılabilecek. Ertelenen genel kurul toplantıları, ertelemenin sona erdiği tarihten itibaren üç ay içinde yapılacak. Mevcut organların görev, yetki ve sorumlulukları erteleme süresi sonrasında yapılacak ilk genel kurula kadar devam edecek.

TOBB Genel Kurulu ertelendi

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu uyarınca 2020 yılı Mayıs ayı içinde yapılması gereken Birlik Genel Kurulu, bir sonraki yıl Genel Kurulu ile birlikte yapılacak.

Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'a göre yapılması gereken seçimler 2020'de gerçekleştirilmeyecek.

Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında Ar-Ge ve tasarım merkezlerinde yürütülen faaliyetlerin Ar-Ge ve tasarım merkezleri dışında da yapılmasına; Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu kapsamında bölge sınırları içinde yürütülen faaliyetlerin bölge dışında da yürütülmesine 11 Mart 2020'den itibaren dört ay süreyle sınırlı olmak üzere, Sanayi ve Teknoloji Bakanı tara-

fından izin verilebilecek. Bu süre, bitiminden itibaren Sanayi ve Teknoloji Bakanınca üç aya kadar uzatılabilecek. İzin verilmesi durumunda, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının bilgilendirilmesi kaydıyla, indirim, istisna, destek ve teşviklerden yararlanmaya devam edilecek.

Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nda yer alan üye sayılarının tespiti, 2020 yılı için 15 Temmuz 2020 tarihi esas alınarak gerçekleştirilecek ve en geç 31 Temmuz 2020'ye kadar Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına gönderilecek.

Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu kapsamındaki yetki tespitlerinin verilmesi, toplu iş sözleşmelerinin yapılması, toplu iş uyuşmazlıklarının çözümü ile grev ve lokavta ilişkin süreler, düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay süreyle uzatılacak. Cumhurbaşkanı, üç aylık süreyi bitiminden itibaren üç aya kadar uzatmaya yetkili olacak.

Hazinenin özel mülkiyetindeki taşınmazların satışı, kiraya verilmesi, trampası, arsa veya kat karşılığı inşaat yaptırılması ve sınırlı ayni hak tesisi işlemleri ile devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiraya verilmesi ve kullanma izni verilmesi ihaleleri 31 Temmuz 2020'ye kadar hizmet bedeli karşılığında Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın bağlı ve ilgili kuruluşları ile bunların iştiraklerine ait teknik altyapı kullanılmak suretiyle elektronik ortamda yapılabilecek. Bu süre Çevre ve Şehircilik Bakanınca üç aya kadar uzatılabilecek.

İşletme belgesi devredilebilecek

Kanunla, Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu'nda yapılan değişiklikle, işletme belgesi bir işletmeye mahsus olmak üzere tüzel kişilere verilecek. Bakanlıktan izin almak kaydıyla işletme belgesi acente unvanından bağımsız olarak başka bir tüzel kişiliğe devredilebilecek ve devir Bakanlık siciline işlendiği tarihte hüküm ifade edecek. Devredilen işletme belgesinde yer alan acente unvanı veya iltibasa yol açacak unvan 10 yıl içinde hiçbir seyahat acentesine kullandırılmayacak. İşletme belgesini devreden tüzel kişiliğe üç yıl içinde yeniden işletme belgesi verilmeyecek. Devlete ait üniversitelerin tıp fakülteleri ve diş hekimliği fakülteleri ile bunlara bağlı sağlık uygulama ve araştırma merkezi birimleri ile rektörlüklerine bağlı sağlık hizmeti sunan enstitülerin döner sermaye işletmesi birimlerinden, borç karşılama yüzdeleri Hazine ve Maliye Bakanlığınca tespit edilecek oranın altında kalanlara Hazine ve Maliye Bakanlığı bütçesinden kaynak aktarılabilecek.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesindeki engelli bakım merkezlerinde ve huzurevlerinde, Sosyal Hizmetler Kanunu'nun ilgili hükümleri uyarınca aranan gelir ölçütleri ile ağır engellilik şartının üç ay süreyle dikkate alınmaksızın yaşlılara ve engellilere hizmet verilecek.

'Kısa çalışma'da değişikliğe gidildi

Kısa çalışma uygulamasından yararlanabilmek için, iş yerinde kısa çalışma uygulanan dönemde yapılan başvurular, uygunluk tespitleri hariç, başvuru tarihinden itibaren 60 gün içinde sonuçlandırılacak.

Düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihte iş sözleşmesi bulunmakla birlikte işveren tarafından ücretsiz izne ayrılan ve kısa çalışma ödeneğinden yararlanamayan işçiler ile 15 Mart 2020'den sonra iş sözleşmesi feshedilen ve işsizlik ödeneğinden yararlanamayan işçilere, herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşundan yaşlılık aylığı almamak kaydıyla ve fesih yapılamayacak süreyi geçmemek üzere, bu süre içinde ücretsiz izinde bulundukları veya işsiz kaldıkları süre kadar günlük 39,24 TL nakdi ücret desteği verilecek. Yapılan ödemelerden damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılamayacak.

Birinci fıkra kapsamında ücretsiz izne ayrılarak nakdi ücret desteğinden yararlanan işçinin fiilen çalıştırıldığının tespiti halinde işverene, bu şekilde çalıştırılan her işçi ve

İş sözleşmesi üç ay feshedilemeyecek

İş Kanunu'na eklenen geçici maddeyle bu kanun kapsamında olup olmadığına bakılmaksızın her türlü iş veya hizmet sözleşmesi, bu düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay süreyle ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller dışında, işverence feshedilemeyecek.

İşveren, düzenlemenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç aylık süreyi geçmemek üzere işçiyi tamamen veya kısmen ücretsiz izne ayırabilecek. Bu kapsamda ücretsiz izne ayrılmak, işçiye haklı nedene dayanarak sözleşmeyi fesih hakkı vermeyecek. İş sözleşmesini fesheden işveren veya işveren vekiline, sözleşmesi feshedilen her işçi için fiilin işlendiği tarihteki aylık brüt asgari ücret tutarında idari para cezası verilecek. Cumhurbaşkanı, söz konusu üç aylık süreleri altı aya kadar uzatabilecek. Mücbir sebeple oluşan gecikmelerde yaptırım uygulanmayacak.

çalıştırıldığı her ay için ayrı ayrı olmak üzere fiilin işlendiği tarihteki aylık brüt asgari ücret tutarında çalışma ve iş kurumu il müdürlüklerince, idari para cezası uygulanacak ve ödenen nakdi ücret desteği ödeme tarihinden itibaren işleyecek kanuni faizi ile birlikte işverenden tahsil edilecek.

Nakdi ücret desteğinden yararlananlardan genel sağlık sigortalısı veya genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına girmeyenler, genel sağlık sigortalısı sayılacak ve genel sağlık sigortasına ilişkin primler İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanacak.

Covid-19 nedeniyle işverenlerin yaptıkları zorlayıcı sebep gerekçeli kısa çalışma başvuruları için, uygunluk tespitinin tamamlanması beklenmeksizin, işverenlerin beyanı doğrultusunda kısa çalışma ödemesi gerçekleştirilecek. İşverenin hatalı bilgi ve belge vermesi nedeniyle yapılan fazla ve yersiz ödemeler, yasal faizi ile birlikte işverenden tahsil edilecek.

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda madde eklenerek deprem, yangın, sel gibi doğal afetler, salgın hastalık, Hazine ve Maliye Bakanlığı bilişim sistemlerinin herhangi bir nedenle çalışmaması gibi mücbir hallerde veri, bilgi ve belgelerin oluşturulması, kaydedilmesi, iletilmesi, muhafazası ve ibrazına ilişkin yöntemler, Hazine ve Maliye Bakanlığınca belirlenecek.

Bakanlık, mücbir sebep hallerinde bilişim sistemleri üzerinden yürütülen işlemlerde yaşanabilecek gecikme nedeniyle ilgililere, gecikme faizi, gecikme zammı ve ceza gibi yaptırımlar uygulamayacak.

Düzenlemeyle, Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na geçici madde eklenerek, 30 Eylül 2020'ye kadar el konulan ancak henüz tasfiyelik hale gelmeyen, bulaşıcı salgın hastalıkla mücadeleyle doğrudan ilgili tıbbi cihaz ve malzemeler, test materyali, plazma, etil alkol, izopropil alkol, gliserol, maske, eldiven, tulum, galoş, kolonya, dezenfektan, dezenfeksiyon cihazları, solunum cihazı, yoğun bakım malzemesi, ilaç, aşı, ilk yardım araç-gereçleri ve bunların üretiminde kullanılan cihaz ve malzemelerin, el koyan idare veya ilgili kamu kurumu tarafından soruşturma evresinde hakim veya kovuşturma evresinde mahkemeden tahsisi talep edilebilecek. Bu süre Cumhurbaşkanınca 3 aya kadar uzatılabilecek.

Hakim veya mahkemece tahsisi uygun bulunan eşyanın, soruşturma veya kovuşturma sonunda iadesine karar verildiği takdirde eşyanın rayiç değerinden varsa gümrük vergileri ve para cezaları ayrıldıktan sonra kalan tutar, tahsis yapılan kurumca eşya sahibine ödenecek.

Düzenlemelere uymayanlara 500 bin liraya kadar ceza

Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un ceza hükümlerini belirleyen maddesi yeniden düzenlenecek.

Bu kapsamda, diğer kanunlara göre daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde, üretici, tedarikçi ve perakende işletmeler tarafından bir mal veya hizmetin satış fiyatında fahiş artış yapanlara 10 bin liradan 100 bin liraya kadar; üretici, tedarikçi ve perakende işletmeler tarafından piyasada darlık yaratıcı, piyasa dengesini ve serbest rekabeti bozucu faaliyetler ile tüketicinin mallara ulaşmasını engelleyici faaliyetlerde bulunanlara ise 50 bin liradan 500 bin liraya

kadar idari para cezası verilecek.

Öngörülen idari para cezalarını uygulama yetkisi Haksız Fiyat Değerlendirme Kuruluna, öngörülen diğer idari para cezalarını uygulama yetkisi ise Ticaret Bakanlığı'na ait olacak. Bakanlığa ait olan idari para cezası uygulama yetkisi taşra birimlerine devredilebilecek.

Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu oluşturulacak

Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'a, "Fahiş fiyat artışı, stokçuluk ve Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu" başlıklı madde eklenecek.

Üretici, tedarikçi ve perakende işletmeler tarafından bir mal veya hizmetin satış fiyatında fahiş artış yapılamayacak.

Üretici, tedarikçi ve perakende işletmeler tarafından piyasada darlık yaratıcı, piyasa dengesini ve serbest rekabeti bozucu faaliyetler ile tüketicinin mallara ulaşmasını engelleyici faaliyetlerde bulunulamayacak.

Üretici, tedarikçi ve perakende işletmelerin fahiş fiyat artışı ve stokçuluk uygulamalarına yönelik düzenlemeler yapmak, gerektiğinde denetim ve incelemelerde bulunarak idari para cezası uygulamak ve her türlü tedbiri almak amacıyla Haksız Fiyat Değerlendirme Kurulu oluşturulacak.

Başkanlığı, Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürü tarafından yürütülen Kurul, Tüketicinin Korunması ve Piyasa Gözetimi Genel Müdürü, Esnaf, Sanatkarlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü, Adalet Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından görevlendirilen birer Genel Müdür, ilgili İç Ticaret Genel Müdür Yardımcısı, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu tarafından görevlendirilen birer üye, üretici ve tüketici örgütleri ile perakende sektörünü temsilen birer üye olmak üzere 13 üyeden oluşacak.

Kurul, ihtiyaç halinde başkanın çağrısı üzerine, başkan dahil en az 7 üye ile toplanacak ve toplantıya katılanların salt çoğunluğuyla karar alınacak. Oyların eşit olması halinde başkanın oy kullandığı tarafın çoğunluğu sağladığı kabul edilecek. Kurulun kararları Ticaret Bakanlığınca uygulanacak.

Kurulun, sekretarya hizmetleri İç Ticaret Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilecek.

KONAKLAMA VERGİSİ YILBAŞINA ERTELENDİ

Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, konaklama vergisine ilişkin, "1 Nisan'da hayata geçecek olan konaklama vergisi yılbaşına ertelendi. Sektördeki sıkıntılardan dolayı 1 Ocak 2021'e ertelenmiş oldu. Seyahat acenteleriyle ilgili TÜRSAB aidatları 2020 yılı için alınmayacak" diye konuştu.

Bakanlığa bağlı müze ve ören yerlerinde bilet satışlarının yapıldığını ifade eden Bakan Ersoy, "Buradan alınan bir komisyon geliri var, yüzde 20. Müze ve ören yerlerindeki komisyon oranını yüzde 20'den yüzde 30'a çıkardık" açıklamasında bulundu.

BDDK'DAN BANKACILIK OPERASYONLARINA KOLAYLIK

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, Covid-19 ile mücadele sürecinde bankalara operasyonel kolaylık sağlayacak kararlar aldı. Kurul kararına göre salgına karşı alınan önlemler çerçevesinde operasyonel süreçlerde görevlendirilen personel sayısının sınırlandırılması nedeniyle bankalar, banka dışı mali kuruluşlar (finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri), bağımsız denetim kuruluşları, derecelendirme kuruluşları ve varlık yönetim şirketlerinin 2019 yıl sonu ve 2020 ilk çeyreğe ilişkin finansal raporlamalar, bağımsız denetim raporları, faaliyet raporları için belirlenmiş süreler 60'ar gün uzatıldı. 31 Aralık 2020'ye kadar geçerli olmak üzere ilgili yönetmeliklerde düzenlenmiş muhtelif bildirimler için belirlenmiş olan sürelere de 60 gün ilave edildi.

Bankaların kredi tahsislerinde meydana gelebilecek olan aksaklıkların giderilebilmesini teminen, 100 milyon lira ve üzeri kredisi bulunan müşterilerinden mevzuat gereği talep edilen ilave belgelerin temininde kolaylık sağlandı.

KAMU İHALELERİNE YENİ DÜZENLEME

Covid-19 salgınının Kamu İhale Sözleşmelerine etkisine ilişkin Cumhurbaşkanlığı Genelgesi, Resmi Gazete'de yayımlandı.

Genelgeye göre koronavirüs salgını sebebiyle sözleşme konusu işin yerine getiril-

mesinin geçici veya sürekli olarak, kısmen veya tamamen imkânsız hale geldiğine ilişkin başvurular, ihaleye yapan idareye yapılacak.

İdareler, yaptıkları değerlendirmede ortada yükleniciden kaynaklanan bir kusur bulunmaması, yüklenicilerin yükümlülüklerini yerine getirmesinde engel bulunması ve bu engeli ortadan kaldırmaya yüklenicinin gücünün yetmemesi halinde süre uzatımı sağlanabilecek veya sözleşme feshedilebilecek.

KONUT HESAPLARINDA ÖDEME KOLAYLIĞI

Konut hesabında para biriktirenlere tanınan bir dönem içinde üç aya kadar ödeme yapmama hakkı koronavirüs dolayısıyla artırıldı.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan imzasıyla yayımlanan yönetmelik değişikliği uyarınca 30 Eylül 2020 tarihine kadar geçerli olmak üzere, aylık ödeme yapmakta olanlar isterlerse altı defaya kadar ödeme yapmayabilecekler. Ödemelerini üç ayda bir yapanların da bir yıl içinde bir defa taksit ödememe hakkı bulunuyor. Bu hak da bir yıl içinde iki defaya çıkartıldı.

"Biz Bize Yeteriz Türkiyem"

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Cumhurbaşkanlığı Kabine Toplantısı'nın ardından "Millete Sesleniş" konuşmasında Milli Dayanışma Kampanyası başlattı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, "Amacımız alınan tedbirlerden dolayı mağdur olan dar gelirli vatandaşlarımıza ilave destek sağlamaktır.

Muhtarlıklarımızı da devreye alarak, kampanyada toplanan paraların en doğru şekilde yerine ulaşmasını temin edeceğiz. Meclis'teki tüm milletvekillerimizi, AK Parti başta olmak üzere tüm partilerimizin teşkilatlarını, tüm belediye başkanlarımızı, bürokratlarımızı kampanyaya katılmaya davet ediyoruz" dedi.

'Biz Bize Yeteriz Türkiyem' sloganıyla başlatılan kampanyaya bağış için Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından, yardım hesapları açıldı. Kampanyaya kısa mesajla da bağış yapılabiliyor. Bunun için cep telefonundan "KORONA" yazıp 8119'a kısa mesaj atmak yeterli.

MEVSİMLİK İŞÇİLER İÇİN YENİ ÖNLEMLER ALINDI

Koronavirüse karşı önlemler kapsamında tarımsal üretimin devamlılığının sağlanması için mevsimlik tarım işçilerinin ulaşım, barınma ve sağlık koşulları ile ilgili yeni önlemler alındı. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu imzası ile 81 il valiliğine gönderilen genelgede işçilere yönelik önemli düzenlemeler getirildi. Önlemler şöyle: "Mevsimlik tarım işçilerinin ulaşımı valilikler tarafından organize edilecek. Yola çıkmadan sağlık kontrolleri yapılacak.

Çıkış noktasından ulaşacakları yere kadar transit yolculuk yapacaklar. Mevsimlik tarım işçilerinin konaklayacakları tesis/konteynır/çadırlarda yatak araları en az 1,5 (bir buçuk) metre olacak.

Çadırlar arasında en az 3 metre mesafe korunacak. Kış aylarında konakladıkları illerden hayvanlarını otlatmak üzere başka illere yaya ya da motorlu ulaşım araçlarıyla gidecek olan "göçerler"e 1 Mayıs 2020 tarihinden sonra izin verilecek. Arıcılar için bir kısıtlama olmayacak."

EGZOZ GAZI EMİSYON ÖLÇÜM SÜRESİ ERTELENDİ

Çevre ve Şehircilik Bakanı Murat Kurum, tüm araçlar için egzoz gazı emisyon ölçüm süresinin ertelendiğini açıkladı. Bakan Kurum, Twitter hesabından yaptığı paylaşımda, "Koronavirüs tedbirleri kapsamında, egzoz gazı emisyon ölçüm süresi dolan vatandaşlarımız üç ay içerisinde ölçüm yaptıramamaları halinde, bu süre sonundan itibaren 45 gün içerisinde emisyon ölçümlerini yaptırabilecek" ifadelerini kullandı.

ARAÇ MUAYENE SÜRELERİ UZATILDI

Koronavirüs salgını nedeniyle araç muayene süreleri uzatıldı. Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'nın konu ile ilgili Yönetmeliği de Resmi Gazete'de yayımlandı. Covid-19 salgını nedeniyle bu Yönetmeliğin 14 üncü maddesi gereğince muayene süresi gelen araçlarının muayenesini bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içerisinde gerçekleştiremeyen motorlu taşıt sahipleri, araç muayene işlemlerini bu sürenin bitiminden itibaren 45 gün içerisinde gerçekleştirebilecekler. Bu süreler gerektiğinde Bakanlıkça uzatılabilecek.

PRİMLER DE ERTELENDİ

Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın mücbir sebep kararı aldığı sektörler ile sokağa çıkmaları yasaklanan kişilerin vergilerinin ardından primleri de ertelendi. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) Yönetim Kurulu kararı ile prim ertelemesinin ayrıntıları belirlendi. Mücbir sebep kapsamındaki sektörlerde mart, nisan, mayıs ayı primleri 6'şar ay ertelendi. Sokağa çıkması yasaklanan kişilerin prim borçları ise yasağın sona ereceği tarihi izleyen 15. güne kadar ödenebilecek.

Karar uyarınca, prim ertelemesinden yararlanacak olan mükellefler ve sektörler şöyle: "Alışveriş merkezleri dahil perakende, sağlık hizmetleri, mobilya imalatı, demir çelik ve metal sanayii, madencilik ve taş ocakçılığı, bina inşaat hizmetleri, endüstriyel mutfak imalatı, otomotiv imalatı ve ticareti ile otomotiv sanayii için parça ve aksesuar imalatı, araç kiralama, depolama faaliyetleri dahil lojistik ve ulaşım, sinema ve tiyatro gibi sanatsal hizmetler, matbaacılık dahil kitap, gazete, dergi ve benzeri basılı ürünlerin yayımcılık faaliyetleri, tur operatörleri ve seyahat acenteleri dahil konaklama faaliyetleri, lokanta, kıraathane dahil yiyecek ve içecek hizmetleri, tekstil ve konfeksiyon imalatı ve ticareti, halkla ilişkiler dahil etkinlik ve organizasyon hizmetleri sektörlerinde faaliyette bulunan mükellefler, ana faaliyet alanı itibarıyla İçişleri Bakanlığınca alınan tedbirler kapsamında geçici süreliğine faaliyetlerine ara verilmesine karar verilen işyerlerinin bulunduğu sektörlerde faaliyette bulunan mükellefler."

TARIMDAKİ TEDBİRLER

Tarım ve Orman Bakanlığı, ekilebilir tüm arazileri üretime kazandırmak için harekete geçti. Konuya ilişkin açıklama yapan Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli, "Yazlık ekim yapılabilecek alanlarda ekimlerin kesintiye uğramaması ve tüm ekilebilir arazilerin üretime katılması için, bu proje kapsamında belirlenen 21 ilde üreticilerimize tohumların yüzde 75'ini hibe ediyoruz" dedi.

Salgın dolayısıyla, bitkisel üretimin devamlılığı ve gıda arz güvencesini sağlamanın önümüzdeki dönem için büyük önem taşıdığının altını çizen Bakan Pakdemirli, "Bu doğrultuda gerek bakanlığımızın tüm birimleri gerekse diğer kamu kurum ve kuruluşları nezdinde girişimlerde bulunmak suretiyle tedbirler almaya devam ediyoruz" ifadelerini kullandı.

SGK'YA TIBBİ MALZEME SAĞLAYAN FİRMALARA AİDAT ÖTELEMESİ

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca, Sosyal Güvenlik Kurumu'na tıbbi malzeme sağlayan firmaların yıllık aidat ödemelerini yapamamaları durumunda barkodlarının pasife alınması uygulamasının 1 Temmuz'a kadar durdurulduğunu açıklandı.

Bakanlık, bu kapsamdaki firmaların tıbbi malzeme listesinde yer almak için SGK'ya yıllık olarak ödemek durumunda oldukları aidat ücretleri hakkında açıklama yaptı.

Bakanlık açıklamasında, "Yıllık aidat ücretini 1 Mart'a kadar ödemeyen firmaların tüm barkodları normal şartlarda 1 Nisan itibarıyla pasife alınıyordu. Koronavirüsüyle mücadele tedbirlerimiz kapsamında, firmaların herhangi bir mağduriyet yaşamamaları için yeni bir düzenleme daha yapıldı. 2020 yılı için SGK'ya yatırılması gereken 'Tıbbi Malzeme Listelerinde Yer Alma Yıllık Aidat Ücreti'ni ödeyemeyen firmaların tüm barkodlarının pasife alınması işlemi 1 Temmuz'a ertelendi" ifadeleri yer aldı.

Aidatını yatıracak olan veya yatırmış olup da belgelerini teslim etmeyen firmaların, ödeme dekontunun bir nüshasını, dilekçe ve

eklerini taratarak en geç 15 Haziran'a kadar gssgm_tcdb@sgk.gov.tr e-posta adresine iletmesi ve muhafaza etmesi gerektiği Bakanlıkça hatırlatıldı.

BAZI GÜMRÜK İŞLEMLERİ KOLAYLAŞTIRILDI

Ticaret Bakanlığı'nın "Gümrük Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik"i Resmi Gazete'de yayımlandı.

Buna göre ticareti kolaylaştırarak hızlandırmak, işlemlerin elektronik ortamda yürütülmesini temin etmek için bazı değişiklikler hayata geçiriliyor.

Eşyanın birden fazla ticaret politikası önlemine, ilave gümrük vergisi veya ek mali yükümlülük gibi sorumluluklara tabi olması halinde verilecek menşe belgesi ibrazına açıklık getirildi.

Menşe esaslı ticaret politikası önlemleri, ilave gümrük vergisi veya ek mali yükümlülük gibi diğer mali yükümlülüklerin gümrük beyannamesinde beyan edilerek ödenmesi halinde, yükümlüsü tarafından beyannamenin tescil tarihinden itibaren 6 aylık sürede menşe şehadetnamesi ile gümrük idaresine başvurulması halinde, tahsil edilen tutarın geri verilmesi sağlanacak. Son dönemlerde Avrupa Birliği'nden (AB) gelen eşyanın menşe tespitinde gümrüklerde yaşanan karışıklıktan dolayı maruz kalınan mağduriyetlerin giderilmesi amacıyla yükümlülere 6 aylık süre tanınarak usulüne uygun geçerli bir menşe belgesi getirilmesi imkanı verildi. Sektörden gelen talepler doğrultusunda, antrepo ve geçici depolama yerlerinde bulunan ve gümrük işlemleri tamamlanan eşyanın, gümrük idarelerinde yetkisiz iş takibine sebebiyet verilmemesi kaydıyla, eşya sahiplerine, temsilcilerine ve gümrük müşavir yardımcılarının yanı sıra müşavir yardımcısı niteliğinde olmaksızın usulüne uygun olarak yetkilendirilen üçüncü kişilere de teslim edilebilmesi yönünde düzenleme yapıldı.

Fuarcılara beyanda kolaylık

Ticari hayatta firmaların rekabet gücünün korunması açısından yolcu beraberinde getirilerek serbest dolaşıma girecek olan veya yolcu beraberinde geçici çıkışı yapılarak geri getirilecek numune, sergi ve fuar eşyasının beyanının daha hızlı ve daha az bürokratik süreçle yapılmasını temin için, söz konusu eşyanın beyanname yerine geçen "Yolcu Beraberi Sergi ve Fuar Eşyası Beyan Formu" ile beyanı sağlandı. 3 Mart'ta Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar'da yapılan değişiklikle, en fazla 5 kilogram ağırlığında standart işlenmemiş altının yolcu beraberinde yurda getirilmesi mümkün kılınmıştı. Bu çerçevede, Gümrük Yönetmeliği'nde söz konusu altının ne şekilde gümrük idaresine beyan edileceği yönünde düzenleme yapıldı.

Eşyanın tahlil işlemlerinin gümrük laboratuarı dışındaki akredite laboratuarlarda yaptırılması halinde bu laboratuarlar tarafından düzenlenmiş tahlil raporlarına da beyanname tescil tarihinden itibaren 1 yıl süreyle itibar edileceği ve eşyanın yeniden laboratuar tahliline gönderilmeyeceği yönünde düzenleme yapılarak bu eşyaların laboratuar tahliline tabi tutulmalarından kaynaklanan zaman kaybı ve maliyetlerinin önüne geçildi.

Depolamada düzenleme

Yetkilendirilmiş yükümlü sertifikası (YYS) sahibi firmaların depolama ve girdi maliyetlerinin düşürülmesi ve firmaların rekabet gücünün artırılması amacıyla YYS firmalarının işlettiği antrepolarda, farklı beyannameler kapsamı eşyanın herhangi bir izin prosedürüne bağlı kalmaksızın istiflenerek depolanabilmesi yönünde düzenleme yapıldı.

YYS sahibi olan veya bir önceki takvim yılı içinde 5 milyon dolarının üzerinde ihracat yapmış yükümlüler tarafından kısmi muafiyet suretiyle geçici ithal edilen eşyanın, 24 aydan daha uzun kullanımının söz konusu olduğu durumda, izin süresinin 9 ay uzatılabileceği ancak süre uzatımı sonunda, eşyanın kullanımının devam ettiği durumlarda da gümrük idaresine yeni bir izin başvurusunda bulunulacağı yönünde değişikliğe gidildi.

Bazı gümrük işlemleri elektronik ortama alındı

Bir gümrük beyannamesine dayanılarak ödenmiş gümrük vergilerinin, beyannamenin iptali üzerine ilgilinin talebiyle geri verileceği durumlarda, söz konusu talebin süresine ilişkin düzenleme yapılarak konuya açıklık getirildi ve mevcut durumda ortaya çıkan mağduriyetlerin önüne geçildi.

Gümrük işlemlerinin dijitalleşmesi hedefi doğrultusunda, Gümrük Yönetmeliği'nin ekinde yer alan "Geri Verme ve Kaldırma Başvuru Formu" elektronik ortama taşındı. Halihazırda kağıt ortamında yapılan gümrük vergilerinin ve para cezasının geri verilmesi veya kaldırılması başvurusu elektronik ortama taşınarak işlem süreçleri basitleştirildi. Gümrük idaresi tarafından yükümlüye yazıyla yanlış izahat verilmiş olması durumunda hangi hallerde idari para cezası ve faiz uygulanmayacağı hususlarına ilişkin düzenleme yapıldı. Bu kapsamda, gümrük laboratuarlarında bilimsel yöntemlerle usulüne uygun gerçekleştirilen tahlillerin sonuçları izahat kapsamında değerlendirildi ve düzenlenen tahlil raporları sonrasında yeniden tahlil yapıldığında eşyanın farklı bir GTİP'te sınıflandırılması gerektiğinin anlaşılması durumunda, herhangi bir ceza ve faiz uygulanmaması yönünde hüküm konuldu.

Transit rejiminde uygulanan cezalar gözden geçirilerek kademelendirildi. Bu doğrultuda Gümrük Yönetmeliği'nde yapılan değişiklikle ulusal ve ortak transit kapsamında uygulanacak cezalara açıklık getirildi.

FİRMALARIN YARARLANABİLECEĞİ FİNANSAL DESTEKLER

Koronavirüs salgınının ekonomik etkilerini azaltmak için devreye alınan 100 milyar liralık Ekonomik İstikrar Kalkanı adı verilen paketten sonra birçok yeni finansal destek paketi de açıklandı.

Covid-19 salgınının Türkiye ekonomisi üzerindeki etkisini azaltmak için hayata geçirilen 100 milyar liralık paketin ardından birçok yeni paket açıklandı.

KOSGEB'in faiz desteklerinden yararlananların sanayi şirketi olma şartı kaldırılırken, geri ödemesiz faiz desteğinin miktarı da 3 milyon liraya çıkarıldı.

Kredi Garanti Fonu'nun limiti 25 milyar TL'den 50 milyar TL'ye yükseltilirken, Eximbank'ın ihracata yönelik kaynakları da artırıldı.

Danışmanlık şirketi BESFİN de Covid-19 salgınının Türkiye ekonomisi üzerindeki etkisini azaltmak için hazırlanan tüm finansal destek paketlerini inceledi. Dünya Gazetesi için hazırlanan desteklerin detayları şöyle:

EKONOMİK İSTİKRAR KALKANI

Krediler

✓ Faaliyetleri etkilendiği için nakit akışı bozulan firmaların bankalara olan kredi borçlarının anapara ve faiz ödemelerini asgari 3 ay ötelenmesi ve gerektiğinde ilave finansman desteği sağlanıyor.

✓ İhracattaki geçici yavaşlama sürecinde kapasite kullanım oranlarının korunması amacıyla ihracatçı firmalara stok finansmanı desteği veriliyor.

✓ Kredi Garanti Fonu limiti 25 milyar TL'den 50 milyar TL'ye çıkartılıyor. Likidite ihtiyacı oluşan ve teminat açığı bulunan firmalara öncelik verilerek kredi temin ediliyor.

✓ Virüsün yayılmasına karşı alınan tedbirlerin etkisiyle nisan, mayıs ve haziran aylarında temerrüde düşen firmaların kredi siciline "mücbir sebep" notu düşülüyor.

✓ 500 bin liranın altındaki konutlarda kredilendirme miktarı yüzde 80'den yüzde 90'a çıkartılıyor, asgari peşinatın yüzde 10'a düşürülmesi sağlanıyor.

✓ Nisan, Mayıs ve Haziran ayı vadeli açık reeskont kredi anapara ve faiz ödemeleri ekim, kasım ve aralık aylarına ertelenerek, azami vade 1 yıl uzatıldı. Ayrıca bu aylarda vadesi dolan reeskont kredilerinin taahhüt kapama süresi bir yıl uzatıldı.

Turizm

✓ Konaklama vergisi Kasım ayına kadar uygulanmayacak.

✓ Otel kiralamalarına ilişkin irtifak hakkı bedelleri ve hasılat payı ödemeleri Nisan, Mayıs ve Haziran ayları için 6 ay süreyle ertelendi.

Halk Bankası'nın KOBİ ve Esnaflara Yönelik Paket Örneği

İşletme Finansman Desteği
6 ay ödemesiz
36 ay vadeli
25.000 TL limitli

Esnaf Destek Paketi
3 ay ödemesiz
36 ay vadeli
25.000 TL limitli

✓ İç havayolu taşımacılığında KDV oranı 3 ay süreyle yüzde 18'den yüzde 1'e indirildi.

İstihdam

✓ Stopaj gibi kaynağında yapılan kesintilerin ödemelerini içeren muhtasar beyannamelerin süreleri 3 ay ertelenecek.

✓ Asgari ücret desteği devam ettirilecek.

✓ Mevzuattaki esnek ve uzaktan çalışma modellerinin daha etkin hale getirilmesi temin edilecek.

✓ Kısa Çalışma Ödeneği devreye alınacak.

✓ İstihdamdaki sürekliliği temin etmek amacıyla 2 aylık telafi çalışma süresi 4 aya çıkarılacak.

✓ Küresel tedarik zincirlerindeki aksama ihtimaline karşı hem üretimde, hem de perakendede belirlenen önceliklere göre alternatif kanallar geliştirilecek.

✓ Tedbirlerden etkilenen çeşitli sektörler için muhtasar ve KDV tevkifatı ile SGK primlerinin nisan, mayıs ve haziran ödemeleri 6'şar ay erteleniyor.

TCMB'NİN ÖNLEM PAKETİ

17 Mart 2020 tarihinde kamuoyuna duyurulan 'Ekonomik İstikrar Kalkanı' paketine ek olarak Merkez Bankası 31 Mart'ta aynı amaç doğrultusunda aşağıdaki tedbirleri açıkladı:

✓ Açık Piyasa İşlemleri (APİ) portföyü doğrudan alım işlemleri önden yüklemeli olarak gerçekleştirilebilecek ve gerektiğinde söz konusu limitler piyasa koşullarına göre güncellenebilecek.

✓ Piyasa yapıcı bankalara, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan satın aldıkları DİBS'leri TCMB tarafından belirlenen koşullar ve tutarlar dâhilinde TCMB'ye satma veya Piyasa Yapıcılığı sistemi kapsamında, APİ çerçevesinde tanınan likidite imkânını belirli oranlar dâhilinde artırma olanakları sağlanacak. DİBS alımları, APİ portföyü için belirlenmiş olan limitlerin dışında değerlendirilecek.

✓ TCMB bünyesinde gerçekleştirilen Türk lirası ve döviz işlemleri çerçevesinde Varlığa Dayalı Menkul Kıymet ile İpotek Teminatlı Menkul Kıymetlerin teminat havuzuna dâhil edilmesine karar verildi.

✓ 91 güne kadar vadeli repo ve 1 yıl vadeli döviz karşılığı Türk lirası swap hedefli likidite imkânlarına ek olarak 6 ay vadeli döviz karşılığı Türk lirası swap ihaleleri düzenlenecek. Bu vadedeki ihalelerle ilgili bankalara TCMB politika faiz oranı olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranının 125 baz puan altında faiz oranı üzerinden ABD doları, euro veya altın karşılığı Türk lirası likidite sağlanacak.

REESKONT KREDİLERİ

✓ Mal ve hizmet ihracatçısı firmaların finansmana erişimlerini kolaylaştırmak ve istihdam sürekliliğini desteklemek amacıyla Türk lirası cinsi ihracat ve döviz kazandırıcı hizmetlere reeskont kredisi kullandırılacak.

✓ Bu kredilerin toplam limiti 60 milyar TL olacak.

✓ Eximbank dışındaki bankalar aracılığıyla kullandırılacak kredilerin asgari yüzde 70'i KOBİ'lere tahsis edilecek.

✓ Firma bazında azami kredi tutarları, KOBİ'ler için 25 milyon TL, diğer firmalar için

KOSGEB de devrede

KOSGEB'in faiz desteklerinden yararlananların sanayi şirketi olma şartı kaldırılırken, geri ödemesiz faiz desteğinin miktarı da 3 milyon liraya çıkarıldı.

Resmi Gazete'de yayınlanan Cumhurbaşkanlığı kararı ile Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi İşletmelerinin Geliştirilmesi ve Desteklenmesi Amacıyla Uygun Koşullarda Finansal Destek Sağlanması Hakkında Karar'ın başlığındaki "sanayi" ifadesi çıkarıldı. Böylece KOSGEB'in faiz desteklerinden sanayi işletmeleri yerine bütün işletmelerin yararlanabilmesinin önü açılmış oldu. Bu konuda daha önce yapılan düzenlemede, KOSGEB'in diğer programlarında sanayi işletmelerini destekleme şartı kaldırılarak, desteklenecek işletmelerin kapsamı genişletilmişti.

Kararın, "kapsam" başlıklı 5'inci maddesinden de "sanayi" ifadesi çıkarıldı. Maddenin yeni haline göre, küçük ve orta ölçekli işletmelerin sektörel veya ölçek nitelikleri KOSGEB tarafından belirlenmek kaydıyla finansman sorunlarının çözümüne yönelik olarak, yatırım, işletme sermayesi ve ihracata yönelik TL veya döviz cinsinden kullandırılacak kredi faiz giderleri KOSGEB tarafından karşılanacak.

Sanayi ifadesi değiştirildi

Kararın 'tanımlar' başlıklı 4'üncü maddesinde, KOSGEB ve KOBİ tanımları değiştirildi. KOSGEB'in Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı şeklindeki tanımı, "Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı" şeklinde değiştirildi.

Daha önce Küçük ve orta ölçekli sanayi işletmeleri olarak tanımlanan KOBİ'ler için, "2005/9617 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelikte tanımlanan küçük ve orta boy işletmeler" ifadesi getirildi.

Kararın desteklerin işleyişi başlıklı 5'inci maddesinde yapılan değişiklikle, banka tarafından kullandırılacak kredinin faizinin tamamının KOSGEB tarafından desteklenmesi hükme bağlandı. Maddenin önceki halinde, KOSGEB'in faizin protokolle belirlenecek kısmını karşılaması öngörülüyordu. Kullandırılan faiz desteğinin geri ödemesiz olacağı hükmü korundu.

Yıllık faiz desteği 3 milyon TL'ye çıkarıldı

Daha önce 300 bin lira olan kredi faiz desteğinin üst limiti, yeni kararla birlikte yıllık 3 milyon liraya çıkarıldı. Yatırım, işletme sermayesi ve ihracat kredilerinin faizi için KOSGEB tarafından sağlanacak kredi faiz desteğinin üst limiti her bir destek programı için yıllık 3 milyon lirayı geçemeyecek. KOSGEB destekli kredilerde vade üst sınırı ise 48 aydan 60 aya çıkarıldı.

ise 50 milyon TL olarak belirlendi.

✓Yabancı para reeskont kredisi kullanabilen firmalar ile yurt dışına yönelik müteahhitlik hizmeti sunan firmalar ve uluslararası fuarlara katılım sağlayan firmalar kredi imkanından yararlanabilecek.

✓ Kredilere TCMB politika faiz oranı olan bir hafta vadeli repo ihale faiz oranının 150 baz puan altında faiz oranı uygulanacak.

✓ Aracı bankaların komisyon oranı 150 baz puanı geçemeyecek.

✓ Krediler, azami 360 gün vadeli olacak ve ihracat veya döviz kazandırıcı hizmet taahhüdü ile 1 Mart 2020 tarihindeki istihdam düzeyinin kredi vadesi süresince muhafaza edilmesi koşulu karşılığında kullandırılacak.

KAMU BANKALARININ ORTAK DESTEK PAKETİ

✓ 31 Mart 2020 tarihinde ödenmesi gereken dönem sonu taksit, faiz ve anaparasını ödeyemeyen firmaların talepleri üzerine söz konusu ödemeler ötelenecek.

✓ Personel maaşlarını söz konusu banka aracılığıyla ödeyen firmalara 2020 Şubat ayı sonu itibarıyla mevcut istihdamlarını azaltmamaları kaydıyla; önümüzdeki 3 aylık maaş ödemeleri kadar ilave limit tesis edilebilecek.

✓ İşletmelere, mevcut kredilerini kendi nakit akışlarına göre 6 aya kadar ödemesiz dönemle ve uygun vadeli yapılandırma imkânı sunulacak. Ödemesiz dönem, turizm gibi dönemsel faaliyeti olan sektörlerde 12 aya kadar uzatılabilecek.

✓ Kredili müşterileri tarafından, banka üzerine keşide edilmiş çeklerinin ödenmesi amacıyla kullanılmak üzere; genel kredi limitlerinin artırılarak ilave nakit kredi limiti tahsis edilecek.

✓ İşletme sermayesi ihtiyaçlarını karşılamak üzere; kurumsal kredi kartı ve DBS limiti bulunan firmaların limit artışı yapılacak.

✓ İşe devam desteği kredisi; 6 ay anapara ve faiz ödemesiz, toplam 36 ay vadeli ve yıllık % 7.5 faiz oranlı olacak. Teminat açığı bulunan firmalara KGF desteği sağlanabilecek. Azami kredi tutarları firma cirosuna göre belirlenecek.

KAMU BANKALARI DESTEK PAKETİ TÜRK EXİMBANK

✓ Kredilerin vadesi talebe göre ana para ve faiz ödemeleri 3 ila 6 ay arasında uzatılabilecek.

✓ Kısa vadeli kredilerde taahhüt kapama süresi henüz kapatılmamış olan ve taahhüt süresi dolmasına karşın ceza uygulanmamış krediler ile Haziran sonuna kadar kullandırılacak tüm krediler için 2 yıldan 3 yıla çıkarıldı.

✓ Reeskont kredilerinin azami vadesi 1 yıldan 2 yıla çıkarılmıştır.

✓ Sigorta işlemlerinde; Haziran sonuna kadar alıcı firmaların sigortalı firmalardan talep edeceği 3 aya kadarki vade uzatımlarında sigortalı firmalardan herhangi bir ek sigorta primi alınmayacak.

Milli gelire oranla en yüksek 'mali teşvik paketini' hangi ülkeler açıkladı?

Covid-19 salgını küresel ekonomiye ağır darbe vururken, hükümetler de salgının ekonomi üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak için teşvik paketleri açıklıyor.

IMF kayıtlarına göre, G20 ülkeleri arasında milli gelire oranla en yüksek "mali teşvik paketini" ilk önce ABD açıkladı. 2 trilyon dolarlık teşvik paketini onaylayan ABD'nin teşvik paketinin büyüklüğü, milli gelirinin yüzde 10'u seviyesinde oldu. G20'de ikinci sırayı, milli gelirinin yüzde 9.7'si büyüklüğünde mali teşvik paketi açıklayan Avustralya aldı. Üçüncü sırada ise yüzde 4.5'lik paketle Almanya yer aldı. Almanya'nın milli gelirinin yüzde 4.5'i 156 milyar Euro ediyor.

Türkiye'de hükümet, 75 milyar TL'lik (11,6 milyar dolar) mali teşvik paketi (25 milyar TL'lik Kredi Garanti Fonu düzenlemesi hariç) açıklamıştı. Milli gelirin yüzde 1.5'i seviyesindeki bu rakamla Türkiye, G20 ülkeleri arasında sekizinci sırada yer alıyor.

Bu arada ilerleyen günlerde ise Japonya gayri safi milli hasılaya göre en büyük kurtarma paketini açıkladı. Japonya milli gelirinin yüzde 20'sini virüsün ekonomik etkilerini azaltmak için harcayacak. Hane halkına doğrudan para verilecek. Paketin büyüklüğü 989 milyar dolar (6.67 trilyon TL) olarak açıklandı.

✓ Sigortalı firmalar tarafından ödenmekte olan sigorta primleri ile alıcı analiz ücretlerinin vadeleri 30 gün uzatılacak.

KATILIM BANKALARININ ORTAK TEŞVİK MADDELERİ

✓ Müşterilerin talep etmeleri halinde 31 Mart 2020 tarihine kadar ödenmesi gereken taksit, kar payı ve anapara ödemeleri ötelenecek.

✓ Personel maaşlarını, banka üzerinden ödeyen firmalara, 2020 Şubat ayı sonundaki istihdamlarını korumaları kaydıyla; ihtiyaç duymaları halinde 3 aylık personel maaş gideri kadar ilave limit imkanı verilecek.

✓ Nakit akışı bozulduğu için ödeme sorunu yaşayan firmalar için 6 aya kadar ödemesiz dönem olmak üzere, turizm gibi dönemsel faaliyeti olan sektörlerde ise 12 aya kadar ilave süre tanınmak suretiyle, uygun vadeli yapılandırma yapılabilecek.

✓ İşe devam desteği kredisi (Kamu Katılım Bankaları): 6 ay anapara ve faiz ödemesiz, toplam 36 ay vadeli ve yıllık % 7,5 faiz oranlı olacak. Teminat açığı bulunan firmalara KGF desteği sağlanabilecek. Azami kredi tutarları firma cirosuna göre belirlenmekle birlikte işe devam desteğinin ön koşulu istihdam sayısının azaltılmaması.

VİRÜSÜN ETKİLERİNE KARŞI DESTEK PAKETİ – KGF

✓ Kredi garanti kurumu tarafından verilen kefaletlerin toplam bakiye tutarı 250 milyar TL'den 500 milyar TL'ye yükseltildi.

✓ Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından kredi garanti kurumlarına aktarılabilecek kaynak sınırı 25 milyar TL'den 50 milyar TL'ye yükseltildi.

✓ Gerçek kişilerin kredilerine de kefalet sağlanması imkanı getirildi. Her bir yararlanıcı için azami limit tutarı 100 bin TL olarak belirlendi.

✓ KOBİ tanımına uyan yararlanıcılarda azami kefalet limiti 25 milyon TL'den 35 milyon TL'ye, KOBİ tanımı dışında kalan tüzel kişi yararlanıcılar için ise azami 200 milyon TL'den 250 milyon TL'ye çıkarıldı. Ayrıca karara eklenen bir geçici maddeyle, kefalet limitlerinin 31 Aralık 2020 tarihine kadar KOBİ tanımına uyan yararlanıcılar için 50 milyon TL, KOBİ tanımı dışında kalan tüzel kişi yararlanıcılar için ise azami 350 milyon TL olarak uygulanması hüküm altına alındı.

✓ Kararda kredi veren kuruluşların kapsamı genişletilerek Türkiye Kalkınma ve Yatırım Bankası A.Ş. de dahil edildi.

✓ Koronavirüs (COVID-19) salgınının ekonomik etkilerinin azaltılmasına yönelik tedbirler kapsamında eklenen geçici maddelerle 31 Aralık 2020 tarihine kadar, yararlanıcıların kullanabilecekleri kefalet limitleri artırıldı. Yararlanıcılarda aranacak koşullar da esnetildi.

VERGİ DENETİMLERİ DURDURULDU, YENİ DESTEKLER AÇIKLANDI

Ülkeler, yeni nesil koronavirüs salgınının yarattığı olumsuzlukları en aza indirebilmek için yeni destek paketleri açıklarken, vergi işlemlerinde de çeşitli kolaylıklar getirdi. Ülkelerin çoğu vergi incelemelerini ileri tarihlere ertelerken, internet üzerinden işlemler de ağırlık kazanmaya başladı.

Covid-19 salgını nedeniyle iş hayatı karantinaya girerken, mükelleflerin vergi idarelerine daha kolay erişimi için de ülkeler farklı farklı önlemleri devreye alıyor.

Bazı ülkelerdeki vergi idareleri ise dijital iletişim yollarını artırıyor. Bunlar arasında internet sayfası üzerinden çevrimiçi iletişim, dijital mesaj gönderme, mobil telefon uygulamaları gösterilebilir. Bu hizmetler, mükelleflerin vergi idareleri ile daha az fiziksel iletişim kurmaları sonucunu doğuruyor. Covid-19 pandemisi dolayısıyla vergi idareleri, sadece bu duruma özel internet sayfaları açıyorlar, sosyal medya stratejileri geliştiriyorlar, mobil telefon uygulamalarını değiştiriyorlar, bu konuya ilişkin özel telefon hattı açıyorlar.

Türkiye'de de önlemler alındı

OECD Raporu'nda Türkiye'de alınan önlemlere ilişkin bilgi bulunmuyor. Ancak Türkiye'de de Gelir İdaresi çeşitli önlemler aldı. Bazı vergi beyannamelerinin verilme ve ödeme süreleri uzatıldı. Bunlar arasında Covid-19 dolayısıyla alınan önlemleri açıklayıcı ve mükellefleri yönlendirici daha fazla bilgilendirme yapılması, bunun için gerekirse özel bir internet sayfası açılması, mükelleflere yardımcı olmak amacıyla uzman personelden oluşan etkin bir çağrı merkezinin devreye girmesi, KDV iadeleri başta olmak üzere vergi iadelerinin kısa sürede yapılabileceği bir alt yapının sağlanması, halen 7143 sayılı Kanunla ödeme planının uygulanmasında mükelleflerin krizden etkilenme koşullarının dikkate alınması ve ödemelerinin ertelenmesi, krizden etkilenen mükelleflere haciz ve e-haciz işlemlerinin uygulanmaması, öncelikli olmayan haciz işlemlerinin durdurulması, vergi incelemelerinin durdurulması ve bu kapsamda altı ayda ya da bir yıl içerisinde tamamlanması gereken vergi inceleme sürelerinin uzatılması gibi önlemler sayılabilir.

OECD'de yer alan bilgilere göre ülkelerin aldığı önlemler şöyle:

- Belçika'da önemli ya da acil olmayan vergi incelemeleri ertelendi. Vergi incelemelerinin gerekliyse sadece uzaktan yapılabileceği belirtildi.
- Kanada'da KOBİ'ler için vergi incelemeleri dört ay ertelendi.
- Çin'de, sadece kontak gerektirmeyen incelemeler sürdürülüyor.
- Finlandiya'da vergi incelemeleri sürdürülüyor ancak mükelleflerin Covid -19'dan etkilenmeleri gibi özel durumları dikkate alınıyor.
- Fransa'da bütün vergi incelemeleri durduruldu ve yeni vergi incelemesine başlanmıyor
- İrlanda'da mükelleflerin işyerlerinde sürdürülebilecek her türlü faaliyet durduruldu.
- İtalya'da zamanaşımına uğramayacak bütün vergi incelemeleri durduruldu.
- Rusya'da bütün denetimler ve mükellefle yüz yüze yapılabilecek bütün faaliyetler durduruldu.

İTALYA'DA İŞLETMELERE 400 MİLYAR EURO CAN SUYU

Başbakanlık Sarayı Chigi'de Ekonomi Bakanı Roberto Gualtieri, Ekonomik Kalkınma Bakanı Stefano Patuanelli ile beraber bir basın toplantısı düzenleyen İtalya Başbakanı

Giuseppe Conte, salgının özellikle de İtalyan işletmeler üzerindeki etkisini hafifletmeye yönelik yeni mali destek paketinin detaylarını paylaştı.

İtalya Başbakanı Giuseppe Conte, "Küçük, orta ve büyük İtalyan işletmeler için 400 milyar Euroluk acil likidite kaynak veriyoruz. Bunun 200'ü iç piyasaya yönelik, 200'ü ise ihracata yönelik olacak. Bu önemli bir ateşleyici güç. Ben daha öncesinde böyle bir müdahale hatırlamıyorum" dedi.

"Bazuka etkisi yaratacak bir destek sağladık"

Conte, kabul ettikleri paket ve daha önce kabul ettikleri 350 milyar Euro etkiye sahip paketle ekonomiye toplamda 750 milyar Euroluk "bazuka" etkisi yaratacak bir destek sağladıklarını ifade etti. Gayri safi yurt içi hasılaların yarısına denk bir paket açıkladıklarının altını çizen Başbakan, "Stratejik olarak önemli faaliyetler yürüten tüm şirketleri korumak için çok etkili bir araç benimsedik" diye konuştu.

Başbakan Conte, ayrıca bazı vergi ödemelerinin Nisan ve Mayıs aylarında da askıya alınacağını söyledi.

Birlik içindeki diğer üye devletlerden gelen salgının ekonomik etkisine karşı Avrupa İstikrar Mekanizması'nın (ESM) etkinleştirilmesi önerisine karşı çıkan Conte, "ESM'ye hayır, Eurobond'a (Korona tahvil) tabii ki evet. ESM, bu durum için en uygun olmayan araç. Eurobond ise gerçek çözümdür. İçinden geçtiğimiz acil duruma en ciddi ve en etkili cevaptır" dedi.

Conte, kendisine bu mücadeleyi vermemesinin de tavsiye edildiğini ancak ülkesi için küçük hesaplar yapmayacağını kaydetti.

EURO GRUBU 540 MİLYAR EUROLUK PAKETTE ANLAŞTI

Avrupa Birliği (AB) maliye bakanları, üye ülkeleri, AB içindeki şirketler ve çalışanlarını Covid-19 krizine karşı korumak için kullanılmak üzere 540 milyar Euro büyüklüğünde bir yardım paketinde anlaştı.

Anlaşmanın ardından önümüzdeki günlerde, AB ülkelerinin liderleri, yardım paketinin kullanılması ve bu kapsamda ayrıca "coronatahvil" adı verilen tahvillerin çıkarılması konularını da görüşecek.

Paket üzerindeki anlaşma, Covid-19 salgınından en çok etkilenen İtalya ve İspanya'nın karşı çıkması ve Hollanda'nın da "kaynakların çok düşük maliyetlerle" kullandırılmasına karşı durması nedeniyle iki gün süren tartışmaların sonunda sağlanabildi. Telekonferans yöntemiyle toplam 16 saat süren tartışmalar sırasında, paketin çıkarılması konusunda, Euro Grubu Başkanı Mario Centeno'ya en büyük desteği ise Almanya ve Fransa verdi.

SUUDİ ARABİSTAN'DA MAAŞLARIN YÜZDE 60'I KARŞILANIYOR

Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdulaziz, Covid-19 salgınının mevcut yansımalarından etkilenen özel sektörde çalışan Suudi vatandaşları hakkında bir kararname yayınladı.

Şarkul Avsat'ın haberine göre yayınlanan kararname kapsamında işveren, Suudi işçinin sözleşmesini feshetmek yerine, üç ay süreyle sosyal sigortaya kayıtlı ücretin yüzde 60'ından çalışanlarına aylık tazminat ödemesi talebiyle sosyal sigortaya başvurma hakkına sahip oldu. Bu rakamın aylık en fazla 9 bin riyal olduğu bildirilirken, şirketler bu yolla devlet adıyla sigorta üzerinden çalışanların işsiz kalmasını önlemek için maaş ödemesine devam edecek.

Suudi Arabistan Maliye Bakanı Muhammed bin Abdullah el-Cudan, destek mekanizmasının, karar kapsamındaki özel sektör için işsizlik sigortası sisteminde (SANAD) öngörülen şartlara uygun olacağını söyledi.

Bu karar, beş Suudi çalışanı veya daha az çalışanı olan iş yerlerinde çalışan Suudilerin tamamını, Suudi işçilerinin sayısının beşi aştığı iş yerlerinde ise Suudilerin yüzde 70'ini kapsayacak. Ayrıca işveren, aylık maaşları siparişe göre ödeme yükümlülüğünden muaf tutacak.

JAPONYA'DA OLAĞAÜSTÜ HAL İLAN EDİLDİ

Japonya Başbakanı Shinzo Abe, ülkedeki toplam nüfusun yüzde 44'ünü oluşturan başkent Tokyo ve diğer altı bölgede 6 Mayıs'a kadar olağanüstü hal ilan ederek insanları evde kalmaya zorlamaları ve işletmeleri kapalı tutabilmeleri için yetkililere daha fazla güç vermiş oldu.

Abe, televizyondaki açıklamasında "Şu anda her bir vatandaşımız için en önemli şey davranışlarımızı değiştirmektir. Eğer her birimiz diğer insanlarla olan temasımızı en az yüzde 70 ve tercihen yüzde 80 azaltabilirsek, iki hafta içinde enfeksiyon sayılarının gelebileceği en üst noktayı görebiliriz" dedi.

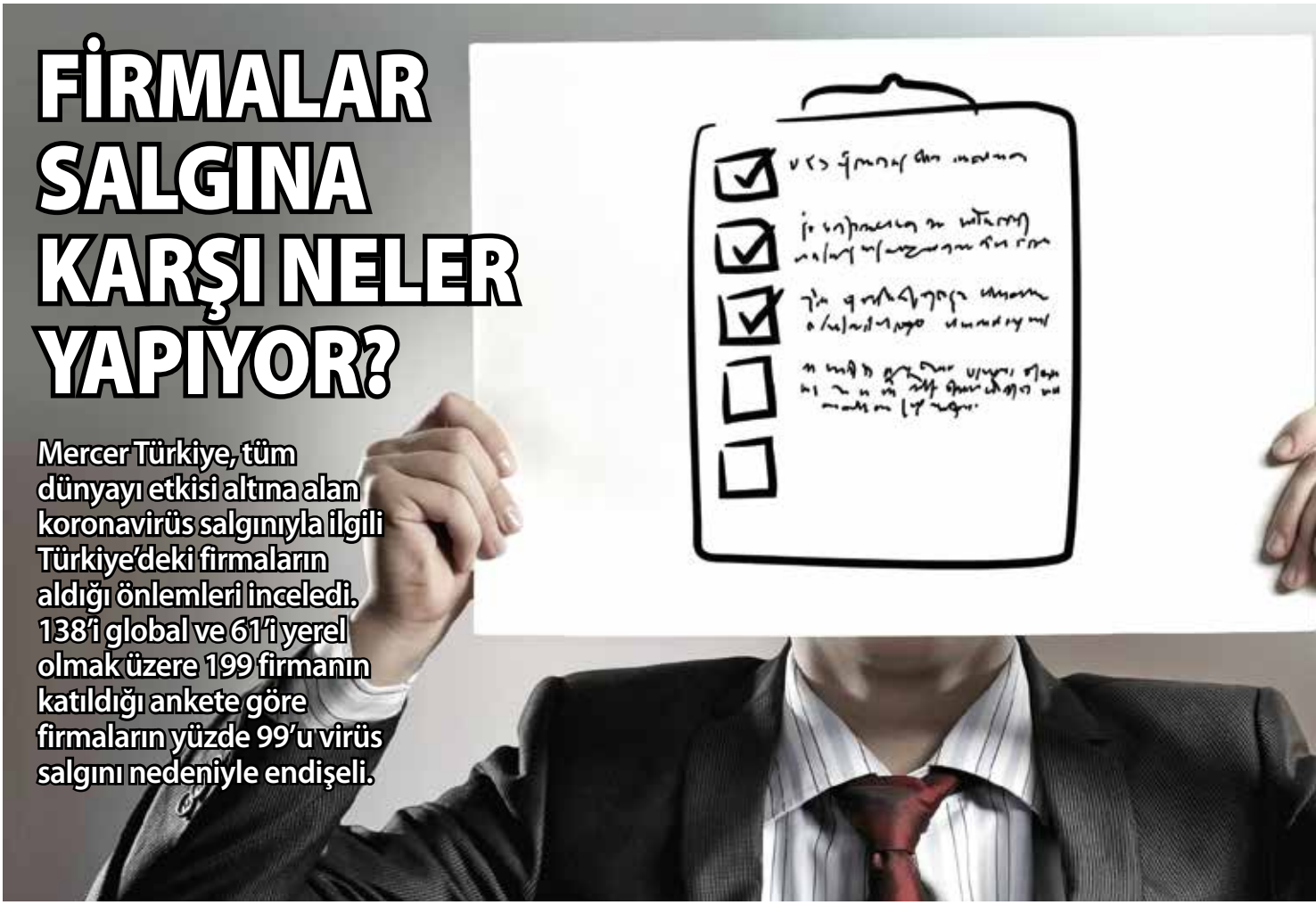
Abe, ayrıca ekonomik şoku hafifletmek için dünyadaki en büyük paketlerden biri olarak nitelediği bir destek paketi açıkladı.

1 trilyon dolarlık paket onaylandı

Abe kabinesi pandeminin ve acil durum kısıtlamalarının dünyanın üçüncü en büyük ekonomisi olan Japonya ekonomisi üzerindeki ağır etkisini hafifletmek için ülkenin üretiminin yüzde 20'sine denk gelen 108 trilyon yen (990 milyar dolar) değerinde büyük destek paketini onayladı.

Japonya'nın yaptığı doğrudan mali harcamalar toplam 39.5 trilyon yen tutarken bu ülke ekonomisinin yaklaşık yüzde 7'sine karşılık geliyor. Bu miktar, 2008 yılında Lehman Brothers'ın iflasından sonra Japonya'nın yaptığı harcamaların iki katına denk düşüyor.

FİRMALAR SALGINA KARŞI NELER YAPIYOR?

Mercer Türkiye, tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgınıyla ilgili Türkiye'deki firmaların aldığı önlemleri inceledi. 138'i global ve 61'i yerel olmak üzere 199 firmanın katıldığı ankete göre firmaların yüzde 99'u virüs salgını nedeniyle endişeli.

İnsan kaynakları ve yönetim danışmanlığı firması Mercer Türkiye, tüm dünyayı etkisi altına alan koronavirüs salgınıyla ilgili Türkiye'deki firmaların aldığı önlemleri inceledi.

Covid-19 salgınının Türkiye'de çalışma hayatı üzerine etkileri anketi araştırmasına göre firmaların yüzde 45.4'ünün salgın hastalık durumu için daha önceden hazırlanmış iş sürekliliği planı yok. Firmaların yüzde 54.6'sı ise önceden bir plana sahip veya planlarını uygulamaya başlamış durumda.

Evden çalışma öne çıkıyor

Anket Mart ayında 138'i global ve 61'i yerel olmak üzere 199 firmanın katılımıyla gerçekleşti. Çalışanlarını belli lokasyonlarda ya da ülke genelinde evden çalışma konusunda destekleyen firmaların oranı yüzde 76.4. Üretimleri devam ettiği için, üretim olan tesislerinde çalışmaya devam eden firmaların oranı ise yüzde 6. Firmaların yüzde 77'si ofis veya üretim tesislerini geçici süreyle kapadığını açıklarken, yüzde 23'ünün henüz bir kapatma planı yok ve durumu gözlemliyor. Tesis ya da ofisin kapanması durumunda, firmaların yüzde 98.8'i koşullar uygunsa elemanını evden çalıştırıyor.

Burada istisna olan çalışan grupları ve sektörler ise ağırlıklı olarak hızlı tüketim ürünlerinde (FMCG) sahada çalışanlar ile medikal cihaz sektöründe teknik destek ve mühendislik rolleri. Otomotiv sektörünün büyük bir bölümü ise Mart ayı ortalarından itibaren üretimlerini durdurdu.

Ankete göre firmalar önlem olarak bazı uygulamaları hızlıca devreye soktu. Firmaların yüzde 94.5'u Covid-19 vakalarının görüldüğü bölgelere yapılacak zorunlu olmayan seyahatleri iptal etti. Yüzde 93.5'u çalışanlarıyla düzenli iletişim sağladı ve onları bilgilendirdi. Yüzde 87.9'u iş yerinde el dezenfektanı dağıtırken, yüzde 85.9'u evden çalışma esnekliği sağladı. Yüzde 84.4'ü salgından etkilenen bölgelere seyahat etmiş çalışanların evde karantinada kalmalarını talep ederken, yüzde 55.3'ü çalışanlarına maske dağıttı.

Ücretsiz izin de önerildi

Düzenli ateş ölçümü gerçekleştiren firmaların oranı yüzde 42.4 iken, yüzde 39.7'si ise çalışanları bilgilendirmek adına kurum içi ağ sayfası oluşturdu. Özel esnek çalışma saatleri uygulamasına geçen firmaların oranı ise yüzde 26.6.

Firmaların aldığı diğer önlemler arasında; çalışanlar için düzenlenmiş vardiyalı çalışma saatleri uygulama, çalışanlar için destek planlarını teşvik etmek, evde bakım sorumluluğu olan bireylere yardım amaçlı destek/yan haklar sağlamak dikkat çekiyor. Dijital sağlık gibi seçenekler ile çalışanların salgın harici hastanelerde bulunmalarını

önlemek, çalışanların durumunu için firma içinde anketler hazırlamak ve geri bildirim toplamak, çalışmanın askıya alınması için çalışanlara ücretsiz izin önermek, alternatif eczanelerin yer aldığı bilgilendirme mailleri iletmek ve hastanede yatanlar için nakit ödenekler sağlamak da alınan diğer önlemler olarak gözlemleniyor.

Yan haklar değişti

Araştırmanın sonuçlarına göre; yüzde 95.5'i ücret artışlarında bir durdurma kararı almazken, yüzde 4.5 oranında firma bu kararı almış durumda. Bonus ödemelerde ise firmaların sadece yüzde 2.5'u ödemeleri durdurdu.

Salgınla beraber firmaların çalışanlarına sağladığı ödenek ve yan haklar arasında ise toplu taşıma kullanmaması için, çalışanların taksi ücretinin karşılanması, avans ödemesi uygulaması, mobil sağlık hizmeti, erken maaş ödemesi ve ödünç para alma kolaylığı en çok tercih edilenler arasında bulunuyor.

Malzeme tedariği sağlama sıkıntısı yaşanabilecek saha çalışanlarına, koruyucu malzeme ve dezenfektan alımı için ödenek verilmesi, 30 günlük ücretli izin hakkı, toplu taşıma kullanmaması için çalışanların kendi araçlarıyla gelmesini teşvik etmek adına; otopark ve benzin masrafını karşılamak, ayrıca aracı olmayanlara transfer sağlamak, öğlen yemekleri firmada verilemediği için, evden çalışma yapan çalışanlara belirli bir miktar yemek ücret ödeneği de sağlanan yan haklar arasında yer alıyor.

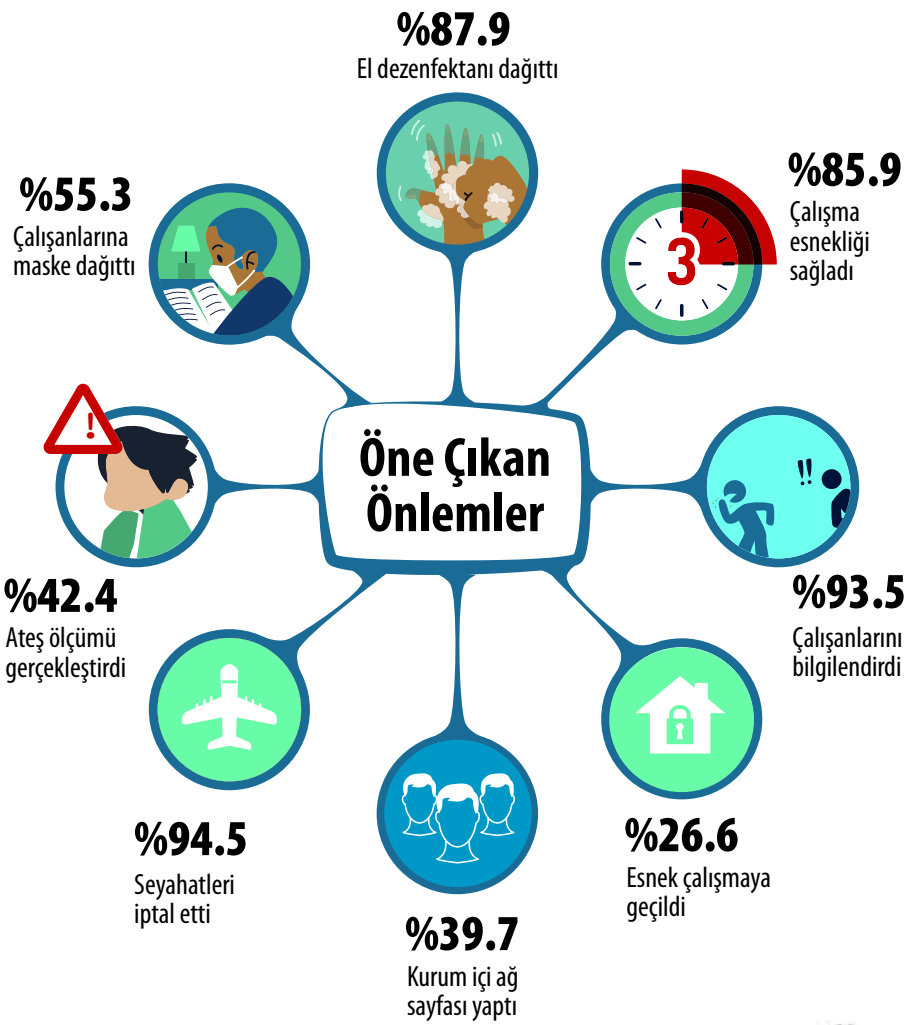
Yaşanan salgının ardından firmaların yüzde 29'u expatlarını ve ailelerini etkilenmiş lokasyonlardan tahliye etme kararı almışken, yüzde 71'inin ise böyle bir kararı yok ve süreci yakından izliyor. Firmaların yüzde 97'sinde tüm seyahatler askıya alınmış durumda ve yüzde 72.6'sı ise kısa süreli iş seyahatine çıkan çalışanlarını geri çağırmış.

Firmaların yüzde 93'ü Covid-19 vakalarının görüldüğü bölgelere seyahatlerin akabinde 14 gün süreyle karantina uyguluyor. Sadece yüzde 8'lik bir oranda herhangi bir karantina uygulaması gerçekleştirilmemiş.

"Muhtemelen asla aynı olmayacağız"

Mercer Türkiye CEO'su Dinçer Güleyin, "Yaşanan pandeminin birçok firmayı hazırlıksız yakaladığı aşikar. İş Sürekliliği Planı, deprem ve diğer afet hazırlıkları kapsamında çalışanların evde kalmasından ziyade evlerinin dışında kalması durumuna göre hazırlıklar içeriyor.

Önümüzdeki yıllarda pandemi ve salgın hastalıklarla ilgili hazırlıkların da ağırlık olarak bu planlarda yer alacağını öngörüyoruz. Hepimiz bu yeni senaryoda yaşamayı öğreniyoruz ve muhtemelen asla aynı olmayacağız. Uzaktan çalışmaya istekli olanlar gerçekten geliştiklerini görecekler. Buna uyum sağlamada zorlananlar ise yeni bir perspektif geliştirmek zorunda kalacaklar" dedi.

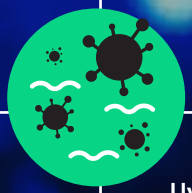

ALINMASI GEREKEN ÖNLEMLER

Virüs hakkındaki gelişmeler ve alınacak tedbirler için şirketinizde bir yönetici tayin edildiğinden emin olun ve "Korona Önleme Ekibi" adında bir ekip oluşturun.

Virüse karşı alınabilecek önlemler konusunda personelin yetkili bir uzman tarafından sözlü bilgilendirilmesini sağlayın.

Cuma namazı ile ilgili Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan yapılan duyurunun çalışanlarınızla paylaşılmasını sağlayın. (https://www.diyanet.gov.tr/tr-TR/Kurumsal/Detay/29390/din-isleri-yuksek-kurulundan-cuma-namaziyla-ilgili-aciklama).

Tüm personelin virüsle ilgili sağlık taramasından (burun akıntısı, öksürük, boğaz ağrısı ateş) geçirilmesini sağlayın.

Uyulması gereken hijyen kuralları ilgili Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan afişlerin personelin sık görebileceği alanlara asılmasını ve dağıtılmasını sağlayın (https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/covid19-afis).

Risk taşıyan bir durumla karşılaşan personelin toplum sağlığını tehlikeye atacak şekilde şirket yönetimi (İK) ya da yetkili kamu kurumlarına bildirimde bulunmamış olmasının, kişisel sorumluluk dahilinde olduğu duyuru ile hatırlatılmalıdır.

Virüsle ilişkili olabilecek sağlık şikayetleri yaşayan ve belirtiler gösteren çalışan olması durumunda ALO 184 Korona Danışma Hattı ile iletişime geçin.

Fuaye alanları, yemekhane gibi alanlarda bulunan TV'lerden Sağlık Bakanlığı' nın hijyen tedbirleri konulu videolarını yayınlatın (https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/covid19-videolar).

Tüm ekipman ve iş mekanlarını (ofis, üretim alanı, yemekhane soyunma odaları vs.) virüse karşı sık ve etkili şekilde dezenfekte ettirin.

Tüm personel/ziyaretçi giriş çıkışlarının, termal kamera ile kontrol edilmesi konusunu şirket yönetimi olarak değerlendirin.

Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan posterlerin personel servislerinde de bulunmasını sağlayın.

Tüm personel servis araçları ve şirket araçlarını uygun görülen sıklıkla dezenfekte ettirin.

Personel ve ziyaretçiler için iş mekanlarına girişlerde hijyenlerini sağlayabilecekleri dezenfektanları bulundurun.

Müşterilerle / tedarikçilerle yüz yüze iletişimi azaltmak toplantıları online yapmak için önlemler planlayın.

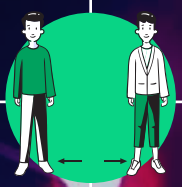
Yemek dağıtım görevlilerinin daha sık sağlık kontrollerinin yapılmasını sağlayın.

Mecbur kalınmadıkça yurt içi ve yurt dışına seyahat edilmemesi gerektiği konusunda personeli bilgilendirin. (Tüm zorunlu ziyaretler ve eğitimler 'Korona Önleme Ekibi' onayına tabi olmalıdır).

Kongre, konferans, seminer vs. gibi kalabalık etkinliklere katılım yapılmaması gerektiği konusunda personelin bilgilendirilmesini sağlayın.

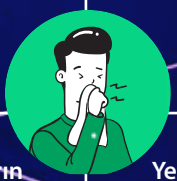
Açık şekilde sunulan salata vs gibi yiyeceklerin koruma altına alınmasını ve yemeklerde bağışıklık sistemini güçlendirecek besinlere daha çok yer verilmesini sağlayın.

Yapılmasına onay verilen tüm iç eğitimler için geçerli olacak kurallar İK tarafından yayınlanmalı ve uygulama kontrol edilmelidir.

Şirket içinde ve dışında yapılan geniş katılımlı spor ve sosyal faaliyetlerine ara verilmesini sağlayın.

Tüm yemek molaları ve ara molaların mümkün olduğunca farklı zamanlarda yapılmasını sağlayın.

Yüz yüze yapılacak toplantıların 30 dk / 5 kişi ile sınırlandırılması ve toplantı yerinin sıklıkla havalandırılması gerektiği konusunda bilgilendirme yapın (Toplantılar hava durumuna bağlı olarak açık alanda düzenlenebilir).

Yemekhanelerde masalara 1 dolu 1 boş olarak oturulması için personelin bilgilendirilmesini ve uygulamanın İK tarafından kontrol edilmesini sağlayın.

Çalışanlarınızın motivasyonunu arttırmak için iş doktoru tarafından psikolojik destek verilebilir.

COVID-19 SALGINI BİR DEĞİL, BİR KAÇ ÇEYREK SÜRERSE NE OLUR?

Güven Sak, Dr.
TEPAV Bölge Çalışmaları Program Direktörü
TEPAV İcra Direktörü
TOBB ETÜ Rektörü

Fatih Özatay, Dr.
Program Danışmanı

COVID-19 sürecinin reel ekonomide bir değil, bir kaç çeyrek sürmesinin 2020'de ne mertebede bir ekonomik daralmaya neden olacağı hakkında bir fikir vereceğiz, daha sonra ise reel ekonomide bu boyutta bir "ani duruş" halinde "şeffaf ve güvenilir bir program çerçevesi" ile küresel işbirliğinin vazgeçilmezliğini vurgulayarak, G20 temelli bir işbirliği mekanizması önereceğiz.

Koronavirüs (COVID-19) küresel salgınının daha ciddi bir halk sağlığı problemi haline gelmemesi, kontrollü bir biçimde yaygınlaşması için elimizdeki tek tedbir sosyal mesafe koyma. Bu ara dünyanın her yerinde olduğu gibi Türkiye'de de gönüllü sosyal mesafe koymadan zorunlu sosyal mesafe koymaya doğru aşama aşama geçiyoruz. Belli şartlar altında yirmi yaşından küçükler ve altmış beş yaşından büyükler için sokağa çıkma yasağı geldi, şehirlerarası seyahatler kısıtlandı, üniversiteler dahil okullarda uzaktan eğitime geçildi. Herkes gibi Türkiye de tedbir alıyor.

Sosyal mesafe koyma tedbiri nedeniyle, hayat biçimimizi, alışkanlıklarımızı geçici olarak değiştirdiğimiz için hizmetler sektöründen imalat sanayiine pek çok sektörde ekonomik aktivite, düşen talep ve arz yönlü sıkıntılar nedeniyle, büyük bir hızla daralıyor. Mesela, yurt dışından gelişlerde, TIR şoförleri de on dört günlük karantinaya alınıyor. Bu durumda, tedarik zincirlerinin eskisi gibi işlemesi mümkün değil. Şimdi benzer zorlukları, şehirlerarası ticarette de görmeye alışmamız gerekiyor yakın gelecekte, eğer sağlık alanında birden bir sıçrama olmazsa.

Bugüne kadar, biz, COVID-19'un negatif iktisadi etkilerini ölçmek ve bu negatif etkiyi sınırlandırmak için yapılabilecekleri tartışmaya açmak amacıyla iki politika notu kaleme aldık. İlkinin amacı, esasen, daha önce karşılaşmadığımız boyutta bir negatif iktisadi şokla karşıya olduğumuza dikkat çekmek ve sıra dışı dönemlerin sıra dışı tedbirler gerektirdiğini özellikle vurgulamaktı. Bu çerçevede, aynı merkez bankalarının 'son kertede borç veren' fonksiyonu gibi, reel ekonomi için 'son kertede alıcı' fonksiyonuna sahip bir mekanizmaya ilk kez ihtiyaç olduğuna dikkat çektik ve işini kaybeden, işsiz kalanlar için gelir desteğinin artan önemini vurguladık. Bu desteğin, bu dönemde, Merkez Bankası'nın Hazine'nin ihraç edeceği Devlet İç Borçlanma Senetlerini (DİBS) satın alması vasıtasıyla finanse edilebileceğini de özellikle vurguladık.

Geleceğe yönelik planlamalar yapılmalı

İkinci notumuzda ise bu kez bu boyutta bir halk sağlığı problemi ile baş edebilmek için, bulaşıcı hastalığın geçmiş seyrine değil, gelecekteki seyrine yönelik projeksiyonlara ve üretim faaliyetlerinin bu projeksiyonlar dikkate alınarak planlamasına ihtiyacımız olduğunu vurgulayarak, iktisadi aktivitedeki daralmanın iki haneli rakamlarda olmasını beklemek gerektiğini belirttik. Sonra da mal ve hizmet üretiminin sağlık sisteminin acil ihtiyaçlarının karşılanması, yeni ihtiyaçlara uygun olarak dönüşebilecek olan firmaların dönüşümüne katkı

SALGIN BİR YIL SÜRERSE YILLIK GSYH KAYBI NE OLUR?	Kriz etkisi (kriz öncesi =100)		GSYH içinde % pay (2012-2019 ortalaması)
		Özel tüketim içinde pay (%, 2012-19 ortalaması)	
1. Özel tüketim harcamalarına ağırlıklandırılmış etki	65		59,6
1.a Gıda ve alkolsüz içecekler	95	21,3	
1.b Alkollü içecekler, tütün	85	3,2	
1.c Giyim ve ayakkabı	60	7,4	
1.d Konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar	100	15,7	
1.e Mobilyalar, ev ekipmanları, ev bakım ve onarımı	50	8,1	
1.f Sağlık	100	2,1	
1.g Ulaştırma	35	16,0	
1.h Haberleşme	100	3,4	
1.i Eğlence ve kültür	10	5,6	
1.j Eğitim	90	1,5	
1.k Lokantalar ve oteller	10	7,9	
1.e Çeşitli mal ve hizmetler	50	7,7	
2. Devletin tüketim harcamaları	120		14,4
3. Yatırım harcamaları	30		29,3
		Mal ve hizmet ihracatında yaklaşık pay (%, 2012-29 ort)	
4. Mal ve hizmet ihracatına ağırlıklandırılmış etki	58		24,7
4.a Mal ihracatı ile turizm dışında kalan gelirler	65	88,5	
4.b Turizm gelirleri	0	11,5	
		Mal ve hizmet ithalatında yaklaşık pay (%, 2012-29 ort)	
5. Mal ve hizmet ithalatına ağırlıklandırılmış etki	61		-28,1
5a. Enerji dışı mal ithalatı ve turizm dışı hizmetler	65	79	
5.b Enerji ithalatı	50	19	
5.c Turizm giderleri	0	2	
Gayri Safi Yurtiçi Hasıla	62		
Büyüme Oranı	-38		

yapılması ve bunların dışında kalan firmaların bir sonraki üretim dönemine işletme sermayelerini kaybetmeden ulaştırılması için yapılması gerekenleri kısmi olarak rakamsallaştırarak ortaya koyduk. Adil bir gelir desteği programının maliyetini de hesaplayarak, bu tutarın devlet tarafından karşılanmasında herhangi bir sorun olmayacağını da söyledik.

Ancak bütün bu çalışmalarda aklımızda reel ekonomi kaynaklı bir kaç aylık, en fazla bir çeyreklik bir "ani duruş" vardı iktisadi aktivitede. Hal böyle olduğu için de dış alemle ilişkilerimizde büyük bir problem yaşanmadan, merkez bankaları arası swap anlaşmalarının da yardımıyla COVID-19 sürecinin sıra dışı ulusal önlemlerle yürütülebileceğini varsaymıştık. Ne de olsa problem yalnız Türkiye'de değil, her yerdeydi.

Bir resesyon varsa ne yapmak gerekir?

Peki, reel ekonomide bir çeyrek değil, birkaç çeyrek sürecek bir "ani duruş" ve bundan kaynaklanan bir resesyon varsa, ne yapmak gerekir? Açıktır ki küresel sistem, reel ekonomi kaynaklı ani duruşlar düşünülerek tasarlanmış bir acil durum müdahale mekanizmasına sahip değil. Hele reel ekonomi kaynaklı bu acil durum her yerde aynı anda gerçekleşiyorsa. Mevcut sistemimiz daha çok bir veya birden fazla ülkede finansal piyasalar kaynaklı bir "ani duruş" riskini dikkate alarak tahkim edildi en son 2007-2008 küresel krizi sırasında. Bugün küresel işbirliği açısından ihtiyacı doğru tespit etmek gerekir. Zorluğun nerede olduğunu görmek gerekir.

Bu notta, COVID-19 sürecinin reel ekonomide bir değil, bir kaç çeyrek sürmesinin 2020'de ne mertebede bir ekonomik daralmaya neden olacağı hakkında bir fikir vereceğiz, daha sonra ise reel ekonomide bu boyutta bir "ani duruş" halinde "şeffaf ve güvenilir bir program çerçevesi" ile küresel işbirliğinin vazgeçilmezliğini vurgulayarak, G20 temelli bir işbirliği mekanizması öneceğiz. Böylece tek tek ülkelerde bu mertebede bir fiskal genişlemenin küresel işbirliği olmadan yapılabilir olmadığının da altını çizmiş olacağız. Daha önceki notlarda fazla tartışılmayan dış dünyayı, kamunun ve şirketlerimizin dış yükümlülükleri açısından analize dahil etmeye çalışacağız.

BÜYÜMEYE ETKİ

COVID-19 salgınının Türkiye'nin 2020 büyüme oranı üzerine etkisi ne mertebede olabilir? Açık ki mevcut büyük belirsizlik altında ancak çok 'kaba' bir değerlendirme yapmak mümkün. Yine de bize fikir verecek, hadisenin ciddiyetini akıllara yerleştirecek ve nasıl sıra dışı bir ekonomi politikası tasarlanması gerektiğine ışık tutacak yaklaşık bir mertebeye ihtiyacımız var.

Alınan kararlar sonucunda havayolu taşımacılığının neredeyse durduğunu biliyoruz. Şehirlerarası ulaşım ve şehir içi ulaşım da önemli ölçüde azaldı. Eğlence yerleri, lokantalar, alışveriş merkezleri kapatıldı. Bunlar özel tüketim harcamalarının alt kalemlerinden. Bazıları çok önemli. Mesela, ulaştırma harcamalarının özel tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 16, eğlence ve kültür harcamalarının yüzde 5,6, lokanta ve otel harcamalarının ise yüzde 7.9. Öte yandan mal ve hizmet ihracatımızın yaklaşık yüzde 11'i turizm gelirinden oluşuyor. Turizm gelirimiz bıçak gibi kesildi. Ülkelerarası seyahat neredeyse imkansız hale geldi. Dolayısıyla, alınan sosyal mesafe koyma kararlarının her biri GSYH'nin önemli kalemleri için bizatihi öncü gösterge konumuna geldi. Bu kararların ilk yansımalarını bazı somut öncü göstergelerde görmek mümkün. Mesela mart ayında reel kesim güven endeksi hızlı bir düşüş gösterdi Keza mart ayının son haftasında kredi kartı ile yapılan alışverişlerin değeri bir hafta öncesine kıyasla yüzde 31 oranında azaldı. Verisi mart ayı sonunda, nisan başında toplanan, TEPAV Perakende Güven Endeksi de sert bir düşüş sergiledi. Nisan ayının ilk yedi gününde bir yıl öncesine kıyasla elektrik tüketiminde yüzde 13 oranında düşüş gerçekleşti.

Bu bilgi setine dayanarak ve GSYH'yi harcama tarafından ele alarak bir büyüme değerlendirmesi yapmak mümkün. Öncellikle alınan kararların harcama alt kalemlerine olası yansımaları için bazı kabuller yapmak gerekiyor. Somut olarak, "kriz öncesi ilgili harcama kaleminin değeri 100 ise, kriz nedeniyle kaç olur?" sorusuna yanıt arıyoruz. Sonra da her bir

harcama kalemi için ortaya çıkan değeri, o harcama kaleminin GSYH'deki yüzde payı (2012-2019 dönemi ortalaması) ile çarpıyoruz. Böylece, normal koşullar altında 100 değerini alacak GSYH'nin mevcut koşullar altında kaça düşebileceğini buluyoruz.

Böylelikle, COVID salgının yarattığı ekonomik tahribatın ve alınan kararların bir yıl sürmesi halinde, normal bir duruma kıyasla GSYH'nin ne kadar düşeceğini hesaplayabiliyoruz. Söz konusu koşullar ve kararlar altı ay sürerse, hesaplanan küçülme oranını ikiye, üç ay sürerse dörde bölmek gerekiyor. Böyle hesaplandığında, tablodaki kabuller çerçevesinde, yıllık GSYH kaybı kriz olmadığı duruma göre yaklaşık yüzde 40 çıkıyor (Tablo 1). Dolayısıyla, krizin etkisi altı ay sürerse, GSYH kaybının yüzde 20 dolaylarında olacağı bulunuyor.

Hesaplama, salgının olası etkileri için bize bir mertebe veriyor

Tekrar dikkatinizi çekmek istediğimiz nokta, bunun büyük belirsizlik altında yapılan kaba bir hesaplama olduğu. Ne kadar gerçekçi olduğunu alt kalemlerin alabilecekleri değerlere bakıp değerlendirmek gerekiyor. Mesela hiç turizm geliri ve gideri olmayacağı varsayımı var (Tablo 1'deki ikinci sütunda bu harcama kalemlerinin karşısında '0' değeri yer alıyor). Ya da lokanta ve otellere yapılan tüketim harcamalarının 100'den 10'a düşeceği kabulü yapılıyor. Bunlar makul sayılabilecek değerler. Buna karşılık, İçişleri Bakanı'nın şehirlerarası ve büyük şehirlerdeki trafiğe ilişkin hafta sonunda yaptığı açıklamalar çerçevesinde, ulaştırma harcamalarının karşısında yer alan '35' değeri bile yüksek kalmış olabilir (100'den 35'e düşüş yerine 100'den daha düşük bir değere gerileyeceği de kabul edilebilir).

Öte yandan, yatırım harcamaları karşısında yer alan '30' değeri de düşük bulunabilir; daha fazla yatırım harcaması yapılabileceği söylenebilir.

Önemli olan şu: Bu hesaplama, olası etkileri değerlendirebilmemiz açısından bize bir mertebe veriyor. Mevcut kararların ve koşulların bir yıl sürmesi halinde ekonomideki daralmanın yüzde 5 ya da yüzde 15 olmayacağını söylüyor. Hesapladığımız değeri bir aralık olarak düşünmek daha doğru. Mesela yüzde 30 ila yüzde 50 arasında bir daralma gibi. Aralığın genişliği büyük belirsizliği yansıtıyor. Ancak OECD (2020)'nin yaptığı hesaplamalardaki Türkiye ekonomisi daralmasının da (bir yıl süren salgın ve tedbirler için) yüzde 23 civarında olduğuna dikkatinizi çekeriz. İlgili çalışma Mart ayının ikinci yarısında yayımlanmıştı. Şimdi bulaşıcı hastalığın seyri konusunda daha fazla malumat sahibiyiz doğrusu.

Vurgulanması gereken son iki nokta da şu: Bu değerler 2020'de ekonomimiz ne kadar küçülür sorusunun tam yanıtı değil. Zira zaten yılın ilk iki-iki buçuk ayında yüksek bir oranda büyüdük. Ayrıca, salgın ve alınan tedbirler altı ay sürse bile, yılın geriye kalanında ekonomik faaliyet hacmi toparlanabilir. Bu hususlar dikkate alınsa da 2020 büyümesi için asıl belirleyici olan yine salgının ve alınan tedbirlerin ne kadar süreceği. Karşımıza her koşulda çok ürkütücü küçülme rakamları çıkıyor ama maalesef durum bu. Önemli olan bu durum karşısında ne yapabileceğimiz.

İkincisi, küresel finansal krizin en sıcak döneminde -2009'un ilk çeyreğinde- ekonomimizin yüzde 14,4 oranında daraldığını hiç unutmamak gerekiyor. O sıcak günler 2009'un tümüne yayılsaydı, 2009'daki küçülme oranımızın en az yüzde 14,4 olacağı, sanırız yeteri kadar açık. Şu anda yaşadığımız ekonomik problem açık ki o dönemdekinden çok daha derin.

DAHA ÖNCE ÖNERİLEN ÖNLEMLER UYGULANIRSA NASIL BİR MALİYET ORTAYA ÇIKIYOR?

Önce ilk çalışmamızdaki –COVID- 19 salgınının birkaç ay sürmesi durumunda geçerli olan önerilerimiz (Özatay ve Sak, 2020a) salgının altı ya da dokuz ay sürmesi halinde de uygulansaydı ne olurdu sorusuna odaklanıyoruz. Önerimiz, merkez bankalarının 'son kertede borç veren' fonksiyonu gibi, reel ekonomi için bir 'son kertede alıcı' fonksiyonuna sahip bir mekanizma oluşturulması idi. Ayrıca, işini kaybedenler için gelir desteği önermiştik. Bu önerinin maliyetini, mülga Devlet Planlama Teşkilatı gibi kuruluşların uzmanlığı ve bilgi birikimi olmadan hesaplamak çok zor; bu yazının sınırları içinde ise mümkün değil. Bunun yerine, ikinci bölümdeki 'kaba' büyüme etkisi hesabından yola çıkarak yine kaba bir hesaplama yapılabilir.

Her bir puanlık gelir (GSYH) kaybının yüzde 80'i son kertede alıcı olma fonksiyonu çerçevesinde devletçe üstlenilsin. Bu durumda, altı aylık bir salgın süresi için GSYH'nin yüzde 19'u kadar desteğe ihtiyaç var. Salgının süresi dokuz aya çıkarsa bu değer yüzde 27 oluyor.

Çok yüksek değerler. Ancak burada dikkate alınması gereken bir nokta var. Son kertede alıcı olmak özellikle stoklanabilir mallar açısından daha 'rahat' yerine getirilebilir bir fonksiyon. Ekonomi normale dönme sürecine girip de talep artmaya başladığında stoktan satışlar yapıldıkça devlete de ödemeler yapılacak. Dolayısıyla, yukarıdaki 'ürkütücü' maliyetlerin bir kısmı geçici bir süre geçerli olacak; sonra devlet açısından bu maliyetler azalacak. Özatay ve Sak (2020b)'de ise sosyal mesafe koyma yaklaşımının zorunlu hale gelmesi halinde yapılabilecekleri ele almıştık. Öncelikle, bu boyutta bir halk sağlığı problemi ile baş edebilmek için, bulaşıcı hastalığın geçmiş seyrine değil, gelecekteki seyrine yönelik projeksiyonlara ve üretim faaliyetlerinin bu projeksiyonlar dikkate alınarak planlamasına ihtiyacımız olduğunu vurgulamıştık.

Karşılaşılan yük önemli oranda artacak

İki ayrı hesaplama biçiminden –hane başına gelir desteği; mevcut işgücünün yüzde 80'inin çalışmayacağını düşünerek ve salgın öncesindeki işsizleri de dikkate alarak- yola çıkmıştık. Ortalama aylık 2000 lira yardımın üç aylık maliyeti 2019 GSYH'sinin yüzde 3,3'ü olarak hesaplanıyordu. Dolayısıyla, altı aylık maliyet GSYH'nin yüzde 6,6'sı, dokuz aylığın ki ise GSYH'nin yüzde 10'una yükseliyor. Bu hesaba, sağlık kapasitesini hızla artırmak için gereken yeni ürün ve hizmet alımının, şirketlerin işletme sermayesi kaybını azaltmak için verilecek destek ile elektrik, su, doğalgaz ve vergi ödemesi ertelemeleri nedeniyle bütçeye gelen yükün maliyetini de katmak gerekiyor. Bunları hesaplamak da bu notun sınırlarını aşıyor ama yapılabilir. Ancak açık ki karşılaşılan yük önemli oranda artacak. Bir de dikkate alınması gereken şu nokta var: Zorunlu sosyal mesafe koyma seçeneğinde ekonomik faaliyetin çok daha fazla düşeceği dikkate alınmalı.

YAPILABİLİRLİK SORUNU

Daha önce yayınladığımız her iki yazıda da devlet desteğinin mecburen parasal genişleme ile karşılanması gerekeceğini vurgulamıştık. Hazine ve Maliye Bakanlığı DİBS ihraç edecek ve bu DİBS'ler şu ya da bu yolla Merkez Bankası portföyüne geçecekti. Sonuçta para tabanı artacaktı.

Yazılarımıza gelen eleştirilerin önemli bir ortak noktası, parasal genişlemenin Türkiye'ye ilişkin risk algılamasını önemli ölçüde yükselteceği şeklindeydi.

Bizim birinci yazımızda sonuç bölümünde şu değerlendirmeyi yapmamızın temel nedeni de buydu:

"… Elbette, bunun ekonomimize ilişkin risk algılamasını artırma tehlikesi taşıdığının bilincindeyiz. Ancak tüm dünyanın sıra dışı önlemler aldığı bir dönem yaşamaktayız. Parasal genişlemeye gitmemiz de sıra dışı bir önlem olarak anlatılmalı ve belli bir süre sonra bir plan dahilinde geri alınacağı açıklanmalıdır.

Burada unutulmaması gereken bir nokta 2001 krizinden hemen sonra ağırlıklı olarak kamu bankalarını ayağa kaldırma operasyonu nedeniyle Hazine'nin bu bankalara verdiği DİBS'lerin, Merkez Bankası'nca paraya çevrildiği ve sistemde önemli bir parasal genişleme yaşandığı gerçeğidir. O dönemde, parasal genişleme güvenilir bir ekonomik programın bir parçası olarak ortaya çıktığı için herhangi bir güven sorunu ortaya çıkmamıştır. O deneyimden alınacak ders, sıra dışı duruma karşı uygulanacak ekonomik programında güven sorunu oluşturmayacak şekilde tasarlanabileceği ve uygulanabileceği gerçeğidir."

Salgının birkaç ay sürmesi halinde devletin sağlayacağı desteğin Türkiye'ye ilişkin risk algılamasında yaratacağı artışı sınırlandırmak elbette mümkündü. Sözünü ettiğimiz iki çalışmanın bir uzantısı olarak, bu çalışmaları kaleme alan yazarlardan biri, ortak görüşümüzü yansıtan bazı önerilerde bulunmuştu (Özatay, 2020): Birincisi, ne hedeflendiği ve bu hedefe ulaşmak için ne yapılacağı şeffaf bir biçimde bilinmeliydi. İkincisi, salgının ne zaman tepe noktasına ulaşacağı ve ne kadar zaman sonra önemsiz bir düzeye ineceği hakkında çeşitli senaryolar altın-

da öngörüler yapılmalıydı. Üçüncüsü, desteğin parasal karşılığı hesaplanmalıydı. Dördüncüsü, gerekli kaynağın ne kadarının parasal genişleme ile finanse edileceği önceden açıklanmalıydı. Beşincisi, salgının süresine ilişkin yapılan farklı senaryolara dayanılarak, parasal genişlemenin yaklaşık ne zaman ve ne hızla geri çekilmeye başlanacağı da açıklanmalıydı. Altıncısı, devlet bütçesindeki olanakların yalnızca salgının doğurduğu tahribatı en aza indirmek için kullanılması gerekiyordu. Bu çerçevede, mega projelerin ertelenmesi ve bütçeden verilen gelir garantilerinin azaltılması, mevcut kontratların bu çerçevede gözden geçirilmesi çok yararlı olurdu. Yedincisi, dış yükümlülüklerin mümkün mertebe yerine getirilebilmesi için ikna edici bir mekanizma tasarlanmalıydı. İşte tam da bu "şeffaf ve güvenilir program çerçevesi" nde küresel işbirliği olanakları aranmalıydı.

Devlet desteğinin çok daha büyük ölçekte yapılması

Salgının ve salgın karşısında alınan kararların birkaç ay yerine daha uzun bir süre devam etmesi halinde, bir önceki bölümde dile getirdiğimiz küçülme senaryosu dikkate alındığında, bundan önceki yazılarımızda tartışmaya açtığımız devlet desteğinin çok daha büyük ölçekte yapılması gerekeceği açık. Öte yandan, yerel ekonomide bütün yükümlülükler ileriye doğru ertelenir ya da devlet tarafından üstlenilirken, yurtdışı yükümlülüklerin aksamadan sürdürülmesini beklemek de gerçekçi bir varsayım değil. Bu noktada temel sorun ortaya çıkıyor. Daha uzun sürecek bir salgın durumunda devletin vermesi gereken desteğin çok daha yükseleceği dikkate alındığında risk algılaması nasıl azaltılacak? Desteğin faizlerde ve döviz kurunda büyük bir sıçrayışa yol açarak bilançoları daha da tahrip etmesi ve dolayısıyla ekonomik küçülmenin daha da derinleşmesi, finansman ihtiyacının daha da artması nasıl önlenecek?

Gelişmiş ülkeler de benzer bir ekonomik daralma ve işsizlik sıçraması tehdidi altında. Bu tehdidin ne boyutta olacağını kabaca ölçmeye çalışan çok sayıda rapor yayınlandı (mesela OECD, 2020). Eşi görülmemiş düzeylerde olabilecek ekonomik küçülmeye karşı gelişmiş ülkelerin ekonomi politikası tepkisi vermek açısından büyük avantajları var. Reel borçlanma maliyetleri çok düşük; borçlanabilirler. Büyük miktarda parasal genişlemeye gidebiliyorlar; risklerini artırmıyor. Elbette, oralarda da nasıl bir ekonomi politikası tepkisi verilebileceği ve alternatif politikaların doğurabileceği riskler tartışılıyor. Ama son tahlilde onların bizim gibi ülkelere kıyasla çok daha büyük destek programlarını çok daha az risk artışı ile gerçekleştirmeleri mümkün (bu tartışmalar için, mesela Baldwin ve di Mario, 2020 ve oradaki görüşlere bakılabilir). Ancak gelişmekte olan ülkelerin durumu, gelişmiş ülkeler gibi değil.

Şüphesiz daha az kırılgan bir ekonomik yapıda olsaydık COVID- 19 salgınına karşı daha güçlü tepki verebilirdik ve daha az risk tehlikesi altında olurduk. Sonrası için alınacak çok ders var ama bunu tartışmanın bu aşamada bize bir yararı yok. Daha önemli soru şu: Nasıl bir uluslararası düzen/küresel işbirliği mekanizması olmalı ki biz de ekonomimizi korkmadan destekleyelim? Böyle bir işbirliği kurulamıyorsa bu savaşta tek başımıza neler yapabiliriz?

KÜRESEL İŞBİRLİĞİNE NASIL BAKABİLİRİZ?

COVID-19 salgınında küresel işbirliği denildiğinde aslında meseleye çok daha geniş bir perspektiften bakmak gerektiğini biliyoruz. Ancak biz bu notun sınırları kapsamında mümkün olduğunca işlevsel politika önerilerinde bulunabilmek için kendimizi finansal dış yükümlülüklerle sınırlamayı daha uygun gördük. Daha önce yazdıklarımıza gelen eleştirilerin önemli bir kısmı da finansal dış yükümlülüklerle alakalıydı.

Gelişmiş ülkelerden iktisatçıların küresel salgınla ilgili olarak ortaya koydukları önerileri, birebir gelişmekte olan ülkelere uyarlamak mümkün değil. COVID-19 ile mücadelede bir aşı geliştirilinceye kadar gün-

deme getirilen zaman kazandırıcı tedbirler gelişmekte olan ülkeleri daha doğrudan etkiliyor. Neden? Kurumsal kapasite problemlerini bir kenara bırakarak doğrudan finansal meseleye odaklanırsak, burada üç temel neden sayabilmek mümkündür.

Öncelikle COVID-19 için getirilen karantina uygulamaları ve gönüllü ya da zorunlu sosyal mesafe koyma tedbirleri ile küresel ölçekteki hızlı talep düşüşü dünya ticaretini durma noktasına getirmekte ve gelişmekte olan ülkelerin yabancı para kazanma kabiliyetini neredeyse tamamen ortadan kaldırmaktadır. İkinci neden, gelişmekte olan ülkelerin kendi paraları ile borçlanamamaları, esasen, dolar ile borçlanmaları ve artan belirsizlik dönemlerinde uluslararası fonların 'kendi evlerindeki varlıkları tercih etmeleri (home asset preference)' nedeniyle bu ülkelerin finansal geri ödeme kapasitelerinin tamamen ortadan kalkmasıdır. Ayrıca üçüncü olarak Amerikan dolarını yalnızca Amerikan hükümeti basabilmektedir. Hadise esasen sistemle değil, sistemin mevcut tasarımı ile alakalıdır.

Bu çerçevede, içeride COVID- 19 salgını nedeniyle çalışanlar ve işletme sahipleri ve işletmeler bu negatif bulaşıcı hastalık şokundan en az etkilensin diye, bir dizi maliye ve para politikası tedbiri alınırken, ülkenin finansal dış yükümlülüklerini hiçbir şey olmamış gibi yerine getirmeye devam etmesini beklememek gerekir. Tam tersine bu süreçte, her ülkenin uygulamaya koyacağı aynı yönlü maliye politikası tedbirlerinin ödemeler dengesi üzerindeki olumsuz etkilerini kontrol etmeye yönelik bir küresel işbirliği mekanizmasına acil ihtiyaç olduğu açıktır.

Şu anda tüm ülkeler bu bulaşıcı hastalık salgınına son derece hazırlıksız yakalandıkları için herkes kendi evindeki yangınla daha çok ilgilidir. Ancak 'ertesi gün'ü unutmamakta fayda vardır. Eğer bugün ülkelerin dış yükümlülükleri konusunda işler bir mekanizma inşa edilemezse, engellenemeyen, kontrolsüz iflaslar ile yeniden toparlanma daha da güç olacak, sistemik risk daha da artacaktır. Yeniden toparlanma güçleşecek ve daha uzun bir zamana yayılacaktır.

ABD Doları sağlayacak swap anlaşmalarına ihtiyaç var

COVID-19 salgını beklendiği gibi bir değil, bir kaç çeyrek daha devam edecekse, üçüncü bölümde gösterdiğimiz gibi negatif iktisadi şokun etkisi süratle büyümektedir. Bu durumda, Türkiye gibi kısa vadeli (önümüzdeki bir yıllık dönem için) 172 milyar dolar dış borç ödemesi olan bir ülkenin ne yapabileceği açıktır.

Önce 'yerel' çerçevede bakalım. İlk olarak, vadesi gelen yükümlülükleri yerine getirebilmek için ABD Doları sağlayacak swap anlaşmalarına ihtiyaç vardır. Ancak, hem ABD Merkez Bankası'nın (Fed) hem de IMF'nin Türkiye'ye sağlayabilecekleri olanağın –Fed teminat cinsini esnetmez ve IMF de 2017 ortalarında tartışmaya açtığı mekanizmayı bir an önce hayata geçirmez ya da geçirse bile o gün geçerli olan çerçeveyi güçlendirmezse- sınırlı olacağı görülmektedir.

Bu durumda hem swap olanağının sınırlı olabileceği hem de salgının uzun sürmesi halinde döviz ihtiyacının fazla olacağı dikkate alındığında hareket kabiliyeti ortadan kalkmaktadır. Bütün borçlar zaten TCMB bünyesindeki dış borç kütüğüne kaydedilmektedir. Krizin bir kaç çeyrek süreceğinin anlaşılması üzerine TCMB ve Hazine'nin ülkenin tüm dış borç ödemelerini üstlenmesi, bu amaçla tek elden tüm kreditörlerle görüşmelere başlaması ve de tüm ödemelerin ileriye doğru atılması suretiyle kendiliğinden yeniden yapılandırılmasından başka bir yerel çare kalmamaktadır. Buna iyi ya da kötü değil, zaruri bir adım olarak bakmak gerekmektedir.

Buna karşılık, TCMB'nin/Hazine'nin üstlendiği dış yükümlülükler kadar ilgili şirketlerden imtiyazlı hisse senedi (preferred stock) ya da hisse senedi ile değiştirilebilir tahvil edinmesi ve belli bir dönem sonra bunların hisse senedine dönüştürülerek halka arzı düşünülebilir. Konunun ayrıntılarının nasıl tasarlanacağı ve neden öyle olması gerektiği bu notun boyutlarını aşmaktadır. Burada önem taşıyan, yurt dışı piyasalardan borçlanmış Türkiye'nin birikimi olan şirketlerinin yüzdürülerek, istihdam ve üretim kapasitelerinin korunmasıdır.

Elbette TCMB'nin mevcut rezerv düzeyinin ya da yakın gelecekteki olası rezerv düzeyinin böyle bir operasyona yetmeyeceği açıktır. Ya da az önce değindiğimiz gibi hem Fed'in mevcut swap koşullarının değiştirilmesi hem de IMF'de vaktiyle tartışılan ama hayata geçirilmeyen mekanizmaya benzer bir mekanizmayla swap olanağının sağlanması için salt yerel çabalar yeterli olamaz.

İşte bu nedenle küresel işbirliği arayışı içinde olmak ve mevcut arayış sürecine destek vermek ayrıca önem taşımaktadır.

Kaldı ki çok sayıda gelişmekte olan ülke bu sorunla şu ya da bu ölçüde karşı karşıyadır. Bu nedenle, uluslararası ödemeler sisteminin işleyişinde büyük bir kırılmaya yol açmadan bu dönemi aşabilmek için, yeni bir küresel işbirliği mekanizması tasarlamak şarttır.

REEL EKONOMİDE KÜRESEL ANİ DURUŞ VE G20

G20, 1996 Güney Doğu Asya finansal krizinden sonra ilgili ülkelerin hazine bakanları ve merkez bankası guvernörlerini bir araya getiren informel bir koordinasyon mekanizması olarak kurulmuşken, Amerikan finansal kurumlarında başlayan 2007 küresel finans krizi ile birlikte devlet ve hükümet başkanlarının katıldığı bir zirveye dönüşmüştü. Böyle bakıldığında, finansal piyasalar kaynaklı, artan risk algılaması kaynaklı uluslararası fon akımlarının yön değiştirmesi ile ortaya çıkan, 1996 ve 2007 'ani duruş'ları G20'nin kurulmasına neden olmuştu. Bu kez ise hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler bir bulaşıcı hastalık salgınının yol açtığı doğrudan reel ekonomi kaynaklı bir ani duruş ile karşı karşıyadır. Bunun dinamikleri öncekilerden son derece farklıdır. G20 bünyesinde, zamanında ekonomi politikası koordinasyonu için, IMF tarafında oluşturulan ve başarılı bir koordinasyon sağlayan MAP (Mutual Assessment Process-Karşılıklı Değerlendirme) sürecinin, reel ekonomi kaynaklı bu ani duruşla baş edebilmek için, yeniden ele alınmasında fayda vardır. Bu süreçte, G20 merkez bankaları arasında swap ya da kredi kanallarının açılması, gelişmekte olan ülke çalışanları ve KOBİ destek programları için hibe ve faizsiz kredi desteği sağlanması ve gelişmekte olan ülkelerin zamanı gelen dış ödeme yükümlülüklerinin ötelenmesi için bir mekanizma oluşturulması için çalışmakta fayda vardır.

G20 MAP ile ilk olarak, IMF'nin gerektiğinde, G20 ülke merkez bankaları ile swap anlaşmaları yapabilmesine imkan sağlanmalıdır. IMF(2017)'de gündeme getirilen SLS dahil dış şoklara karşı esnek müdahale mekanizmalarına bugün ihtiyaç vardır. İlk ortaya atıldığında, Amerikan yönetimi tarafından kabul görmeyen bu düzenlemenin bugün yeniden gündeme alınmasında fayda vardır. İkinci olarak ise, MAP vasıtasıyla, yerel düzeyde KOBİ'lere sağlanması tartışılan hibe ve faizsiz destek kredileri gibi mekanizmaların, doğrudan gelişmekte olan ülkeler için de devreye alınması yönlendirmelidir. Bu yolla, gelir akımından yoksun olan kesimlerin desteklenmesini, uluslararası ticaretin yeniden işlemesini ve KOBİ'lerin ayağa kalkmasını kolaylaştıracak ulusal destek programları, ulusal iş ve işçi bulma kurumları, yerli Eximbank'lar ve kalkınma bankaları aracılığıyla tasarlanabilir. Gelişmekte olan ülke deyince kapsayıcı olmak, Türkiye, Güney Afrika ve G-20 içindeki diğer yükselen piyasa ekonomilerinin yanı sıra Sahra altı Afrika'yı da dikkate almak gerekir. Üçüncü olarak, ülkelerin mevcut dış yükümlülüklerinin ileriye doğru ertelenmesine imkân sağlayacak bir koordinasyon da sağlanmalıdır. Bu süreçte küresel bankacılık sisteminin sıhhati son derece önemlidir. Bütün bu destek mekanizmalarının hedefi, uluslararası ticaret koridorlarının işleyişini, tedarik zincirlerinin kopmamasını, sosyal uyumun daha fazla bozulmamasını, COVID-19 ile mücadelede herkesin üzerine düşeni yapmasını, bir bütün olarak küresel ekonominin istendiğinde yeniden işletilebilmesini, hiçbir ülkenin kendi içine kapanmamasını sağlamak olmalıdır.

Üzerine yoğunlaşılması gereken husus, COVID-19 salgını ile birlikte reel ekonomideki ani duruşu en az hasarla atlatmak üzere G20 içindeki MAP sürecinin bir dizi yeni araçla, zaten daha önceden düşünüldüğü gibi tahkim edilmesidir. Bu yolla, MAP, merkez bankaları ve hazineler arası küresel işbirliğine doğrudan katkı da verebilecektir. Ancak bu tür çok taraflı işbirliği mekanizmalarında 'yeni' fikirlerin hayata geçmesinin zaman alacağını unutmamak gerekir. Yeni fikirlerden çok, eskiden tartışılmış 'yeni' fikirlere odaklanmakta fayda vardır. Unutmayalım, 2007- 2008 krizinde ortaya atılan yeni fikirlerden dışsal şoklara karşı acil kredi mekanizmaları ve swap hatları daha gerçeğe aktarılabilmiş değildir. Odaklanılması gereken çözümler buralardadır.

TEPAV'ın internet sitesinden alınmıştır.

Türkiye'de Zirve Noktası ve Normalleşme Dönemine Kademeli Geçiş Zamanı Tahminleri

İlk olarak Çin'in Wuhan şehrinde 8 Aralık 2019'da görülen ve tüm dünyaya hızla yayılan koronavirüs (Covid-19) hastalığı, bulaşıcı ve ölümcül olması nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization) tarafından 11 Mart 2020 tarihinde "pandemi (yaygın salgın hastalık)" olarak ilan edilmiştir. Şu an hastalığın hangi hızda yayılmaya devam edeceği ve olası etkileri, Türkiye dâhil tüm dünya ülkelerinde en çok tartışılan ve üzerinde çalışılan konulardır. Hastalığın bulaşıcılık katsayısının yüksek olması, bilinen bir aşı ya da tedavisinin henüz bulunmaması ve insandan insana geçtiğinin bilinmesi; yayılımını azaltmak için, sosyal izolasyon (örneğin evde kalma), mecburi şartlarda dışarı çıkıldığında ise sosyal mesafe kurallarına uyulması vb. şeklinde önlemler alınmasını gerekli kılmaktadır. Halk sağlığı için alınan bu karar ve önlemlerin ise diğer taraftan çok ciddi sosyal ve ekonomik maliyetleri bulunmaktadır. Bu nedenle hastalığın hangi şekilde bir yayılım izleyeceğinin ve ne kadar süreceğinin tahmini hem sağlık hem de ekonomi alanındaki tüm kararları etkileyecek derecede önemli bir konu haline gelmiştir.

Bu değerlendirme notunda, Covid-19 salgınının Türkiye'deki yayılımını analiz etmek için Markov Zincir modelleri temelinde geliştirdiğimiz bir model kullanılarak projeksiyonlar yapılmıştır. Bu öngörüler kamuoyunda merakla cevabı beklenen "zirve / pik noktası" tahmini, "tedbirlerin kademeli olarak kaldırılma" ve "normalleşme" süreçlerine ne zaman geçilebileceği konularını kapsamaktadır. Bu not ile bahsi geçen konular hakkında elde ettiğimiz öncül sonuçların zaman kaybetmeden paylaşılması amaçlanmıştır.

Sağlık Bakanlığı'nın verileri kullanıldı

Analizler Türkiye'de toplam (birikimli) vaka sayısının 98 toplam vaka ile 100'e en çok yaklaştığı tarih olan 17.03.2020 ile 18.04.2020 tarihleri arasında T.C. Sağlık Bakanlığı tarafından açıklanan veriler kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada öncelikli olarak "mevcut tedbirlerin varlığı" altında elde edilen sonuçları sunulacaktır. Daha sonrasında ise varsayımsal olarak "eğer alınan

tedbirler başlangıçtan itibaren daha katı ya da gevşek olsa idi sonuçlar nasıl değişirdi?" sorusuna cevap aranmaktadır. Yani bir başka ifadeyle, izolasyon politikalarının ve bu politikalara uyum derecesinin ne gibi sonuçlara yol açacağı da bu değerlendirme notunda analiz edilecektir.

İlk olarak, analiz metodolojisini ve sonuçlarını daha doğru okuyabilmek için "toplam", "günlük" ve "aktif" vaka sayısına ilişkin tanımlamalar yapılarak, bu kavramlarla ilgili bir iki önemli konuya açıklık getirmek gerekiyor.

T.C. Sağlık Bakanlığı'nın https://covid19.saglik.gov.tr/ sayfasında günlük ve düzenli olarak açıkladığı ve Şekil 1.'de 18 Nisan 2020 için sonuçları sunulan koronavirüs verileri tablosundaki kırmızı çerçeve içinde vurgulanan "Toplam Vaka Sayısı (TVS)"; hasta sayısının her gün için açıklanan "birikimli" değerini yansıtmaktadır. Dolayısıyla, tanım gereği TVS değişkeni, değeri sürekli artan ve belirli bir zaman sonra sabit seyir izleyecek olan (bir düzlüğe / platoya dönüşecek), ancak hiçbir zaman azalmayan bir değişkendir.

Diğer taraftan, kamuoyu tarafından çok yakından takip edilen bir diğer değişken ise Şekil 1.'de mavi çerçeve ile gösterilen "Günlük (Bugünkü) Vaka Sayısı (GVS)"dır. Günlük vaka sayısı, tanım gereği her gün itibarıyla test sonucu pozitif olarak tespit edilen yeni

Şekil 1. 18 Nisan 2020 Tarihli Türkiye Günlük Koronavirüs Verileri Tablosu

hasta sayısını gösterir. Bu değerin azalması toplam vaka sayısındaki artış hızını yavaşlatacaktır. Dolayısıyla günlük vaka sayısı sıfır olana kadar toplam vaka sayısı azalarak da olsa artmaya devam eder. Başka bir anlatımla toplam vaka sayısı, sadece salgın tümüyle bittiği yani günlük yeni vaka sayısının "sıfır" olduğu günden sonra sabit kalabilir.

Hesaplama yöntemi nasıl olacak?

Aslında, toplam ve günlük vaka sayılarına nazaran daha çok bilgi içeren değişken, belirli bir tarihteki "Aktif (mevcut) Vaka Sayısı (AVS)"dır. AVS'nın hesaplanması için toplam vaka sayısından o güne kadar toplam iyileşen ve toplam vefat eden hasta sayılarını çıkarmamız gerekir. Dolayısıyla herhangi bir gündeki "Aktif Vaka (Hasta) Sayısı (AVS)" aşağıdaki eşitlik ile ifade edilebilir:

Aktif Vaka Sayısı (AVS) = Toplam Vaka Sayısı – (Toplam İyileşen Sayısı + Toplam Vefat Sayısı)

Buna göre örneğin;18 Nisan 2020 için AVS = 82.329 – 10.453 – 1.890 = 69.986'dır (Değerler için Bkz. Şekil 1.).

Bu notta asıl vurgu da bu değişkenin, yani herhangi bir günde hastalığı aktif olarak yaşayan kişi sayısının analiz edilmesi üzerinedir.

Dolayısıyla ilk olarak, Türkiye'de AVS'nın önce ne kadar süre artacağı, hangi tarihte pik yani zirve noktasına ulaşacağına ve sonrasında da azalış sürecinin gelişimine ilişkin tahminlerimiz sunulacaktır. AVS içerisinde sayılan kişiler sağlık sistemi içerisinde hâlihazırda bulunan hastalar olduğundan, herhangi bir anda sağlık sistemi üzerindeki yükü bu değişkenle analiz etmek de mümkün olacaktır.

Aktif vaka sayısı için pik yani zirve noktası ise; günlük olarak tespit edilen hasta sayımızın, günlük iyileşen ve ölen hasta sayımızın toplamına eşit olduğu noktada gerçekleşecektir. Bu noktada, aktif vaka sayısını artıran günlük vaka sayısına karşılık aktif vaka sayısını azaltan iyileşme ve vefat sayıları eşitlendiğinden, aktif (mevcut) hasta sayısının günlük artışı duracaktır.

AVS için zirve koşulu

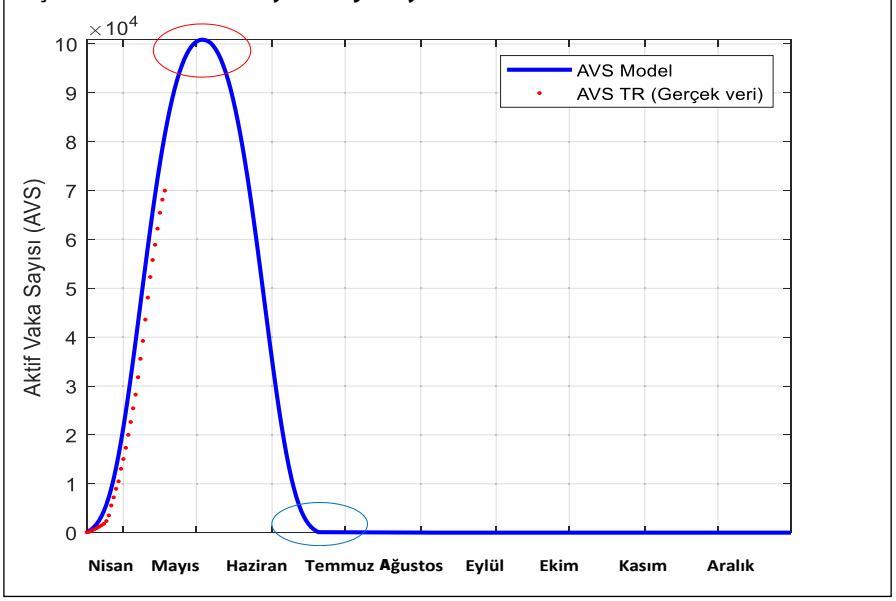
Daha açık olarak AVS için zirve koşulu şöyle özetlenebilir:

Günlük Vaka Sayısı (GVS) = Günlük iyileşen hasta sayısı + Günlük vefat sayısı

Doğal olarak, GVS > Günlük iyileşen hasta sayısı + Günlük vefat sayısı olduğunda AVS artmakta; GVS < Günlük iyileşen hasta sayısı + Günlük vefat sayısı durumunda ise AVS azalışa geçmektedir. Elbette AVS için zirve koşulunun tek bir gün yerine gelmesi yetmez, o noktanın zirve olabilmesi için sonraki günlerde AVS'nın azalma koşulunun yerine gelmesi de gerekir.

Türkiye'de 18 Nisan 2020 itibarıyla, GVS (3.783); Günlük iyileşen hasta sayısı (1.822) ve Günlük ölüm sayısının (121) toplamı olan 1.943'ten yüksek olduğundan AVS hala artmaktadır (Değerler için Bkz. Şekil 1.).

Şekil 2. Aktif Vaka Sayısı Projeksiyonu

Son günlerde Türkiye'de günlük vaka sayılarında azalma meydana gelmektedir (Bkz. https://covid19.saglik.gov.tr/). Elbette ki bu sevindirici bir gelişmedir ve aktif vaka sayısının zirve noktasına daha kısa sürede ulaşmasına (daha sonra düşüşe geçmesine) yardımcı olacaktır. Ancak, diğer önemli kriter de aktif hasta olmaktan çıkan grubun (iyileşenler + vefat edenler) büyüklüğüdür. Dolayısıyla asıl olarak AVS'nin gelişimini izlemek bize daha açık bilgi sunacaktır.

AKTİF VAKA SAYISI PROJEKSİYONU

Türkiye için 17 Mart 2020 (Türkiye'nin 98 hasta ile toplamda yaklaşık 100 hastayı bulduğu tarih) ile 18 Nisan 2020 tarihleri arasındaki veriler kullanılarak (mevcut durumda) elde edilen Aktif Vaka Sayısı projeksiyonu aşağıdaki Şekil 2.'de sunulmuştur.

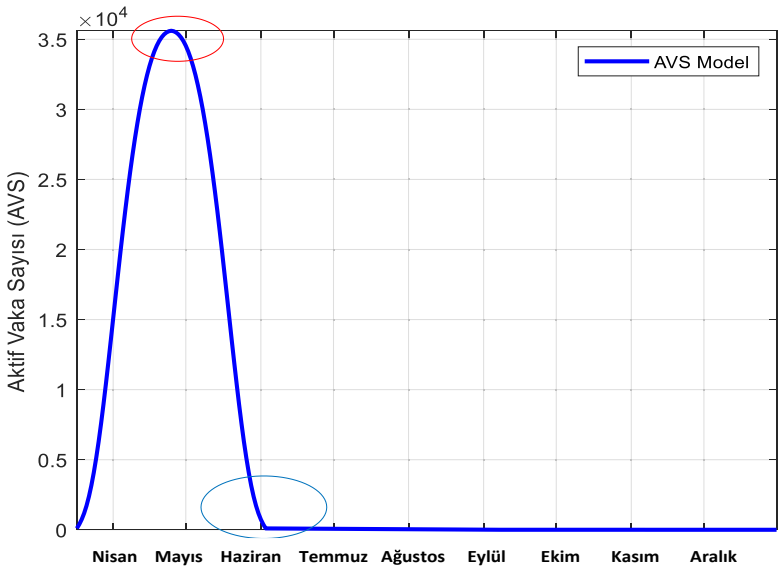
Şekilde, AVS için gerçekleşen veriler ile modelin tahmin sonuçları beraber gösterilmektedir. Mavi ile gösterilen tahmin eğrisinin kırmızı noktalar ile gösterilen gerçek değerlere oldukça yakınsadığı, dolayısıyla tahmin modelinin teknik anlamda "örneklem-içi (in-sample)" performansının iyi bir düzeyde (güvenilir) olduğu görülmektedir.

Sonuçlara göre, aktif hasta sayısının, zirve öngörüsü olarak görünen 3 Mayıs 2020 (tahmin aralığı olarak 28 Nisan - 8 Mayıs; Şekil 2'de kırmızı çerçeve) tarihine kadar artacağı ve bu tarihten sonra artık aktif vaka sayısının azalışa geçeceği öngörülmektedir.

Bu noktada zirve (pik) noktası ile ilgili olası bir yanlış anlaşılmayı engellemek adına şu açıklama yapmayı gerekli görüyoruz:

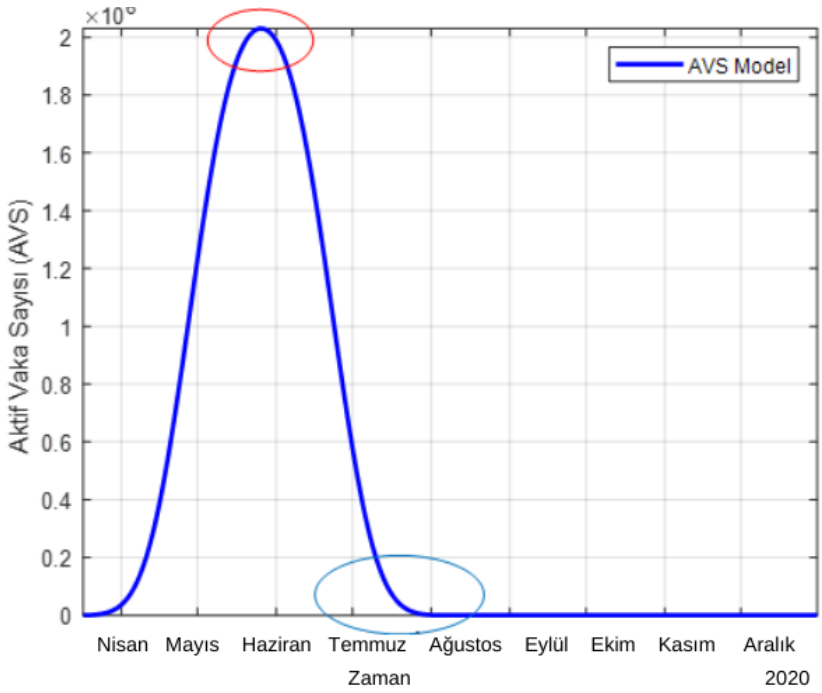
Burada izlediğimiz ve tahminlerine yer verdiğimiz Aktif Vaka Sayısının zirve noktasına ulaşması; ilgili tarihte hastalığı aktif halde yaşayan "mevcut" hasta sayısının "en yüksek" olması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bazen toplumda anlaşıldığının tersine, bu zirve noktasının akabinde tedbirlerin azaltılması değil; tersine zirvenin hemen öncesi ve sonrası dönemde de belki tedbirlerin artırılması, ama her durumda açıklanan tedbirlere en sıkı şekilde uyulması gerekir. Zira aktif hasta sayısının en yüksek olduğu bu tarihlerde (diğer faktörler sabitken) enfekte olmayan bir kişinin enfekte olma olasılığı artacaktır. Ayrıca, aktif hasta sayısının en yüksek olduğu bu dönemde sağlık sisteminin sunduğu imkânlara (yatak sayısı, yoğun

Şekil 3. Katı Tedbir Senaryosu - Aktif Vaka Sayısı

Şekil 4. Gevşek Tedbir Senaryosu - Aktif Vaka Sayısı

bakım ünitesi, solunum cihazı vb.) duyulan ihtiyaç ve sağlık personeli üzerindeki yük de en fazla olacaktır.

En kritik unsur, sağlık sistemi üzerindeki yük

Sağlık sistemi üzerindeki yükün bu hastalıkla mücadelede en kritik unsurlardan biri olduğu herkes tarafından bilinmektedir.

Hayatın normalleşmesi ve tedbirlerin kaldırılması ise ancak aktif vaka sayısının ihmal edilebilecek düzeye indiği tarihlerde gerçekleştirilebilir. Zira bu tarihlerde toplumdaki aktif (mevcut) vaka sayısı az olacak; bu da o ana kadar hasta olmayanların enfekte olma olasılığını en düşük düzeye indirecektir. Bu dönem, aynı zamanda sağlık sisteminin en fazla rahatladığı dönem olacaktır. Diğer taraftan salgınla mücadele öncelikli olmakla birlikte her tedbirin ekonomik ve diğer (başka sağlık hizmetlerinin ertelenmesi, yılgınlık vb. psikolojik) maliyetleri de olacağından tedbirlerin zaman içinde "kademeli" azaltılması yoluna gidilebilir.

Şekil 2'de gösterilen aktif vaka sayılarına ilişkin yapılan tahminlere göre tedbirlerin kademeli olarak kaldırılması ve normalleşme için uygun tarihler açısından şu çıkarımlar yapılabilir:

Aktif vaka sayısının görece düşük seviyelere indiği Haziran başı - ortası kademeli olarak tedbirlerin gevşetilebileceği tarih aralığı ve Haziran ortası normalleşme süresine başladığımız dönem olarak gösterilebilir (Şekil 2 mavi çerçeve). Tabi bu dönemlerde dahi artık günlük yaşamımızın bir parçası olan ve alıştığımız tedbirlerin (daha sık el yıkama, tokalaşmama vb.) devam etmesinde fayda olacaktır. Çünkü bahsi geçen bu dönemlerde önemli derecede iyileşme beklenmesine rağmen aktif vaka sayısının sıfırlanmadığı, toplumda tespit edilmemiş taşıyıcıların bir süre daha mevcut olabileceği ve dolayısıyla hala enfekte olma olasılığının bulunacağı gözden kaçırılmamalıdır.

KATI VE GEVŞEK İZOLASYON TEDBİR SENARYOLARI İÇİN PROJEKSİYONLAR

Bu noktaya kadar sunulan analizlerde Türkiye'de ilk vakanın ortaya çıktığı 10 Mart'tan bu yana alınan tedbirler ışığında (analizlerde bu durum, modele analiz başlangıcı olan 17 Mart'tan itibaren yansıtılmıştır) alınan sonuçlar (gerçek / mevcut durum) ortaya konulmuştur. Bu kısımda ise "eğer baştan beri daha katı izolasyon tedbirleri alınsaydı" veya tersine; "eğer baştan beri alınan izolasyon tedbirlerine ilişkin politikalar daha gevşek tutulsaydı" senaryolarına göre projeksiyonlar gerçekleştirilmiştir.

Daha Katı İzolasyon Senaryosu

Bu senaryoya göre değiştirilen parametre değeri, mevcut duruma göre 17 Mart'ta (alınan daha katı tedbirler nedeniyle) modelde 5 milyon daha fazla insanın toplumsal yaşamdan izole edildiği (korunduğu) durum anlamına gelmektedir. Katı tedbir senaryosunda aktif vaka sayısı zirve değeri, nokta tahmini olarak mevcut durum analizine göre 3 Mayıs olarak belirlenen tarihten 25 Nisan'a gerilemektedir (20-30 Nisan tahmin aralığı). Aktif vaka sayısının görece düşük seviyelere indiği Mayıs ayı ikinci haftası – Mayıs sonu kademeli olarak tedbirlerin gevşetilebileceği tarih aralığı ve Mayıs sonu normalleşme süresine başladığımız dönem olarak gösterilebilir (Şekil 3 mavi çerçeve).

Daha Gevşek İzolasyon Senaryosu

Bu senaryoya göre değiştirilen parametre değeri, mevcut duruma göre 17 Mart'ta (uygulanan daha gevşek tedbirler nedeniyle) modelde 5 milyon daha az insanın toplumsal yaşamdan izole edildiği (korunduğu) durum anlamına gelmektedir.

Gevşek tedbir senaryosunda aktif vaka sayısı zirve değeri, nokta tahmini olarak, mevcut durum analizine göre 3 Mayıs olarak belirlenen tarihten 26 Mayıs'a kaymaktadır (21-31 Mayıs tahmin aralığı). Aktif vaka sayısının görece düşük seviyelere indiği Temmuz ayı ortası kademeli olarak tedbirlerin gevşetilebileceği tarih aralığı ve Ağustos başı normalleşme süresine başladığımız dönem olarak gösterilebilir (Şekil 4 mavi çerçeve). Burada dikkat edilmesi gereken en önemli husus, eğer tedbirler gerekli zamanlarda alınmasa ve uygulamaları kontrol edilmese idi normalleşmenin beklenece-ği tarih olan Ağustos ayı başının, mevcut şartlardaki beklenen normalleşme tarihi olan Haziran ortasından 1,5 ay daha sonra öngörülmesidir. Bu da normalleşmenin 1,5 ay ileriye ötelenmesi anlamına gelmektedir. Bu sonucun sağlık ve ekonomi üzerinde açısından azımsanamayacak ölçüde olumsuz sonuçlar doğuracağı açıktır.

Aktif vaka sayıları dikkate alındığında

Türkiye'de sağlık sistemi ve yoğun bakım ünitesi açısından mevcut ve katılaştırılmış tedbir senaryolarında bir sıkıntı yaşanmadığı sonucuna ulaşmıştır. Fakat tedbirlerin gevşek kabul edildiği senaryo hayata geçse idi bu senaryodaki zirve aktif vaka sayısı, mevcut durum zirvesinin yaklaşık 20 katı olabilecek ve bu durum sağlık sektörünün kaldıramayacağı bir yük anlamına gelecekti. Sağlık sisteminin özellikle yoğun bakım ihtiyacını karşılayıp karşılamayacağını anlamak üzere bir ülkede yoğun bakım ihtiyacının en çok olacağı aktif hasta sayısının pik yaptığı döneme bakılabilir. AVS pik sayıları ve bu tarihteki yoğun bakım ihtiyacı sayıları aşağıdaki Tablo 1'de sunulmuştur:

Bu tablodan öncelikle anlaşılması gereken, "Mevcut durumda" ve "Katılaştırılmış senaryoda" pik zamanında bile sağlık sistemi görece rahattır; çünkü mevcut yoğun bakım kapasitemizin oldukça altında yoğun bakım hasta ihtiyacı vardır. Gevşetilmiş senaryoda ise yoğun bakım ihtiyacı kapasiteyi aşmaktadır. Bu da izolasyon ve tedbirlere uymanın ne kadar kritik olduğunu ifade etmektedir.

Son olarak, buradaki analizler ve tahminler, belirli varsayımlar üzerine kurulan ve teknik açıklaması ile ilgili özet bilgiyi EK kısmında verdiğimiz model aracılığı ile ve ayrıca 18 Nisan koşullarının devam edeceği kabulü ile gerçekleştirildiğinden, kesin tarihler yerine ilgili tarih aralıklarını dikkate alarak yorumlamanın daha sağlıklı olabileceğini vurgulamak isteriz. Örneğin bu dönemde alınacak tedbirlerin ve uygulamaların, buradaki senaryolardaki varsayımlardan daha farklı olarak katılaştırılması / gevşetilmesi ile koşullarda meydana gelebilecek her türlü değişiklik sonuçları etkileyebilecektir. Modelin sonuçları belirli aralıklarla; ilave edilen veriler, tedbirlerle ilgili olası politika değişiklikleri ve insan davranışlarında yaşanacak olası değişiklikler dikkate alınarak güncellenecektir.

Hazırlayanlar:
Prof. Dr. Türkmen Göksel
Doç. Dr. Yetkin Çınar
Araştırmanın detayları TEPAV'ın internet sitesinde yer almaktadır.

Tablo 1. Pik Döneminde Aktif Vaka ve Yoğun Bakım Hasta Tahmin Sayıları

Aktif Vaka ve Yoğun Bakım Hasta Sayısı Tahmini	Pik (Zirve)	Tedbirlerin Kademeli Gevşetilmesi	Normalleşme
Mevcut Durum Senaryosu	3 Mayıs (28 Nisan-8 Mayıs tahmin aralığı) Pik tarihinde 100.900 hasta sayısı var iken yoğun bakım ihtiyacı 3.632	Haziran Başı	Haziran Ortası
Katılaştırılmış Senaryo	25 Nisan (20-30 Nisan tahmin aralığı) Pik tarihinde 35.570 hasta sayısı var iken yoğun bakım ihtiyacı 925	Mayısın ikinci haftası	Mayıs Sonu
Gevşetilmiş Senaryo	26 Mayıs (21-31 Mayıs tahmin aralığı) Pik tarihinde 2.031.000 hasta var iken yoğun bakım ihtiyacı 117.705	Temmuz Ortası	Ağustos Başı

KORONAVİRÜS YASAKLARI

Büyükşehir statüsündeki 30 il ile Zonguldak ili için kara, hava ve deniz yolu ile yapılacak tüm giriş ve çıkışlar durduruldu.

Belirtilen amaçlarla kısıtlanan illere giriş yapanlar giriş amacını gösteren belgeler ile 72 saat sonrasına kadar teslim ilinden ayrılarak ilk çıkış iline dönebilecek.

Giriş/çıkışı sınırlandırılan illere giren ticari araç sürücüleri seyahatleri süresince, maske takmak temas gerektirdiği durumlarda sosyal mesafeye uymak zorundalar.

Tüm il ve ilçelerde 01.01.2000 tarihinden sonra doğmuş olanların ve 65 yaş üzerindekilerin sokağa çıkmaları yasaklandı.

Pazar yeri, market ve toplu olarak çalışılan iş yerlerinde maske takma zorunluluğu getirildi.

Sokak ve caddelerde, vatandaşların sosyal mesafeyi gözetmeden toplu olarak yürümelerine veya bulunmalarına izin verilmeyecek.

Yasaklara uymayanlara 250 lira ila bin lira arası idari para cezası ile 2 ayla 1 yıl arası hapis cezası uygulanabilecek.

İftar, sahur gibi kalabalık grupları bir araya getiren her türlü etkinlik ve iftar çadırları yasaklandı.

Tıbbi maskeler, test kitleri ve limon gibi bazı ürünlerin ithalatı izne bağlandı.

Maske satışı yasaklandı.

Salgınla mücadele kapsamında hafta sonları sokağa çıkma yasağı getirildi.

Fırınlardaki pide ve ekmek üretimi ile özel siparişler iftardan iki saat önce sonlandırılacak.

Ramazan davulcularının tek tek vatandaşları haneleri dolaşarak bahşiş toplamasına izin verilmeyecek.

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu bu sıkıntılı dönemi en az hasarla atlatıp, Türkiye'nin kalkınması için tekrar hep birlikte çalışmayı sürdüreceklerini söyledi.

Hisarcıklıoğlu'ndan "Kısa Çalışma Ödeneği" çağrısı

Kısa Çalışma Ödeneği'ne tahminlerin çok üzerinde başvuru olduğundan bazı aksamalar yaşandığını dile getiren TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, "Bu süreçte yapılan başvuru sayısı, 15 yıllık dönemdeki sayının birkaç katına ulaştı. Yaşanan her sıkıntıyı Bakanlığımızla paylaşıyoruz. Bunların da kısa zamanda çözüleceğine inanıyoruz" dedi.

Kısa Çalışma Ödeneği Bilgilendirme Semineri, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) organizasyonunda, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk, TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu ve ilgili bürokratların katılımı ile webinar aracılığıyla gerçekleştirildi.

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu seminerin açılışında yaptığı konuşmada, tarihin önemli kırılma noktalarından birisini hep beraber yaşadıklarını vurgulayarak, "İnsanlık ırk, din, zengin, yoksul ayrımı olmaksızın görünmeyen düşmanın tehdidi altında. Ülkelerin birinci önceliği, vatandaşlarının sağlığını koruyucu tedbirleri almak ve uygulamak oldu. Biz de Cumhurbaşkanımızın liderliğinde, Bakanlarımızla birlikte çalışıyoruz" dedi.

Salgının Türkiye'de görünmesiyle birlikte Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Selçuk'un hemen icraata geçtiğini anlatan TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu şunları kaydetti: "Öncelikle Kısa Çalışma Sistemi'nin kapsamını genişletti, başvuruları kolaylaştırdı. Bakanımızın girişimleriyle gün limiti ve belge sayısı azaltıldı. Başvuruların daha hızlı sonuçlanması için bunların elektronik ortamda yapılması sağlandı. Sistemin mevcut yapılanması, ödemelerin zamanında gerçekleşmesine engel olacaktı. Ödemelerin uygunluk incelemesi olmadan yapılabilmesi için sizden talepte bulunduk. Sizin de girişimleriniz sonucunda, gerekli yasal düzenleme yapıldı. İŞKUR ve Oda Başkanlarımız birlikte, kamuoyuna Kısa Çalışmayı tanıtıp ve bilgilendirme yapılıyor."

Kısa Çalışma Ödeneği'ne tahminlerin çok üzerinde başvuru olduğundan bazı aksamalar yaşandığını dile getiren TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, "Bu süreçte yapılan başvuru sayısı, 15 yıllık dönemdeki sayının birkaç katına ulaştı. Yaşanan her sıkıntıyı Bakanlığımızla paylaşıyoruz. Bunların da kısa zamanda çözüleceğine inanıyoruz" dedi.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk da "Şu ana kadar 3 milyonu aşkın başvurumuz oldu, 270 bine yakın firmamız söz konusu" dedi.

Videolu paylaşım

Diğer yandan TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, Twitter hesabından yaptığı videolu paylaşımda ise Kısa Çalışma Ödeneği imkânına dikkat çekti. TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, "İhtiyacın olan kaynak, Kısa Çalışma Ödeneği'nde. Çalışanlarınızı ücretsiz izne göndermek yerine Kısa Çalışma Ödeneği'ne başvurun" ifadelerini kullandı.

Fotoğraflar: *TOBB Fotoğraf Servisi*

TOBB'dan 10 milyon TL destek

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), "Biz Bize Yeteriz Türkiyem" kampanyasına 10 milyon lira destek verecek.

TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın öncülüğünde başlatılan "Biz Bize Yeteriz Türkiyem" Milli Dayanışma Kampanyası'na TOBB olarak 10 milyon lira destek sağlayacaklarını açıkladı.

Kabinenin 25. toplantısının ardından basın açıklaması yapan Cumhurbaşkanı Erdoğan, sivil toplum kuruluşlarının imkânları çerçevesinde ihtiyaç sahiplerine destek olmaya çalıştığını, bu konuda da devletin öncülük etmesi için "Biz Bize Yeteriz Türkiyem" Milli Dayanışma Kampanyası'nı başlattıklarını ifade etmişti.

23 Nisan'a özel video hazırlandı

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşunun 100. yıl dönümü ile 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla bir video hazırladı.

Videoda, "Bilim, Sanat, Ekonomi, Spor" alanlarında dünyaca tanınan başarılı isimlerin görüntülerine yer verildi.

Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 10. yıl nutku konuşmasının bir kısmının da paylaşıldığı videoda, Türkiye'nin önde gelen markalarının ve Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu (TOGG) mühendisleri ve tasarımcıları tarafından geliştirilen Türkiye'nin otomobilinin görüntüleri de kullanıldı.

TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu videodaki mesajında "Sevgili çocuklar, sizlere çok daha güçlü bir ülke bırakmak için var gücümüzle çalışmaya devam edeceğiz. Bayramınız kutlu olsun, kalın sağlıcakla" ifadelerini kullandı.

Salgınının ekonomiye etkileri ele alındı

TOBB Yüksek Koordinasyon Kurulu, Strateji Geliştirme Yüksek Kurulu üyeleri ve Konsey Başkanları sanal ortamda toplandı.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yüksek Koordinasyon Kurulu, Strateji Geliştirme Yüksek Kurulu Üyeleri ve Konsey Başkanları, TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun başkanlığında Covid-19 salgınının ekonomiye etkilerini azaltmaya yönelik önlemleri ele aldılar. Video konferans yoluyla gerçekleştirilen toplantıda üye ve başkanlar; görüşlerini ve önerilerini aktarırken, konuya ilişkin olarak TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu ile istişarede bulundular.

Muayene sürelerinde düzenleme yapıldı

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Ulaştırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğü, 11 Mart itibarıyla muayene süreleri geçen taşıtların, kayıtlı olduğu yetki belgelerinden düşümünü erteledi. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu Twitter hesabından yaptığı paylaşımda, konuya ilişkin Oda ve Borsalardan gelen taleplere dikkat çekti.

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı Ulaştırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğü'nün aldığı karara ilişkin şu ifadeleri kullandı: "Oda ve Borsalardan gelen talep doğrultusunda Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, 11 Mart itibarıyla ticari taşımacılık yapan firmaların yetki belgelerinde kayıtlı olan ve muayene süreleri geçen TIR, kamyon, kamyonet gibi araçların yetki belgelerinden düşüm işlemlerini erteledi."

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu TOBB Yönetim Kurulu üyeleri ile video konferans aracılığıyla görüştü. Toplantıda Covid-19 salgınının ekonomiye etkilerini azaltmaya yönelik alınan tedbirler ve yapılan çalışmalar ele alındı.

"Bankalar, sıkıntıya düşen firmalara destek olmalı"

Tüm bankaları sıkıntıya düşen firmalara destek olmaya çağıran Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, "Hepimiz aynı gemideyiz. Reel sektör olmazsa bankacılık kesimi de olmaz. Devletimiz zaten riskin yüzde 80'ini üstleniyor. Bankalarımızı sıkıntıya düşen firmalarımıza destek olmaya çağırıyorum" dedi.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, "Şirketlerimiz bankalar tarafından 'limit bitti' denip başvurusu dahi alınmadan geri çevriliyor. Buradan tüm bankalara seslenmek istiyorum. Bu dönem kârlılık düşünecek, şirket seçecek dönem değil" diye konuştu.

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu konuya ilişkin açıklamasında şunları söyledi: "Tüm dünya koronavirüs salgını dolayısıyla oldukça zor bir dönemden geçiyor. Bu dönemde ülkemizde de pek çok işletmemizin faaliyetleri geçici olarak durduruldu. Birkaç sektör dışında tüm firmalarımızda da ciddi ciro kayıpları var.

Devletimiz bu dönemde ekonomik etkileri kontrol altında tutabilmek için birçok tedbir açıkladı. Bu tedbirlerin ana omurgasında da vergi ertelemeleri, Kısa Çalışma Ödeneği ve düşük maliyetli işletme kredileri var. Her üç tedbir de firmalarımızın faaliyetlerinin devam etmesi ve istihdamın korunması için çok önemli.

Özellikle kredi genişlemesinin sağlanabilmesi için Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın açıkladığı tedbirler kapsamında KGF'nin kefalet kapasitesi 250 milyar lira artırıldı.

Ancak, 81 ildeki Oda ve Borsalarımıza gelen şikayetler bu kredilerin bankalar tarafından finansman sıkıntısı çeken firmalarımıza ulaştırılmasında sıkıntılar yaşandığını gösteriyor. Şirketlerimiz bankalar tarafından "limit bitti" denip başvurusu dahi alınmadan geri çevriliyor. Hatta koronavirüsten olumsuz etkilenen firmalarımızın değil de kredibilitesi yüksek büyük firmalara kredi kullandırıldığı yönünde de eleştiriler var.

Buradan tüm bankalara seslenmek istiyorum. Bu dönem kârlılık düşünecek, şirket seçecek dönem değil. Hepimiz aynı gemideyiz. Reel sektör olmazsa bankacılık kesimi de olmaz. Devletimiz zaten riskin yüzde 80'ini üstleniyor. Tüm bankalarımızı sıkıntıya düşen tüm firmalarımıza destek olmaya çağırıyorum."

“Salgına karşı 83 milyon hep birlikte mücadele vermeliyiz”

Türkiye'nin önde gelen meslek örgütü, sendika konfederasyonları ve sivil toplum örgütleri, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de etkili olan Covid-19’a karşı yürütülen mücadele sürecine ilişkin ortak açıklama yaptılar. Ortak açıklama şöyle:

“Şu an dünyanın neredeyse tamamı, son yüzyılın en büyük felaketlerinden biri olarak tanımlanan Covid-19 salgınından mustarip durumda.

İki cihan harbinden sonra, dünyanın karşı karşıya kaldığı en büyük krizi yaşıyoruz. Herkes tedirgin ve yarına nasıl bir günde uyanacağı endişesinde. Pek çoğumuz gönüllü karantina hayatı yaşıyor. Halen bu virüs dünyanın 174 ülkesine yayılmış durumda. Ülkemiz de buna karşı topyekûn mücadele veriyor.

Bu süreçte sağlık çalışanlarımız başta olmak üzere işinin başında olan tüm çalışanlarımıza, girişimcilerimize ve işverenlerimize şükranlarımızı sunuyoruz.

Bu süreçte bizim yapmamız gereken, dayanışma içinde olmaktır.

Bu salgına karşı 83 milyon hep birlikte mücadele vermektir. Bir olduğumuzu, iri olduğumuzu, diri olduğumuzu herkese göstermektir.

Korona virüse karşı belirlenen tedbirleri alarak ve kurallara sıkı sıkıya uyarak, hem çalışanlarımızı, hem de firmalarımızı korumaktır.

Üretim ve hizmet kapasitemizi koruyarak üretmeye devam etmek, istihdamı korumaktır.

Bunun için Hükümetimiz, Kısa Çalışma Ödeneği’nden yararlanma şartlarını önemli oranda iyileştirdi. Başvuru için gereken belge sayısını düşürdü.

Bizler de şimdi hep birlikte diyoruz ki "Çalışanını işten çıkarma, istihdamını koru, ihtiyacın olan kaynak Kısa Çalışma Ödeneği’nde."

Faaliyetlerini durduran veya azaltan firmalarımız, üç ay süreyle çalışanlarının maaşlarını buradan karşılayabilir. Tüm firmalarımızı, bu imkânı kullanmaya çağırıyoruz.

El ele verelim, bu zor günleri hep birlikte geride bırakalım.

Allah hepimizin yardımcısı olsun diyor, sizleri saygıyla selamlıyoruz.”

Ortak bildiriye katılan kuruluşlar

1. Anadolu Aslanları İşadamları Derneği (ASKON)
2. Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)
3. Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ)
4. Kadın Girişimcileri Derneği (KAGİDER)
5. Memur Sendikaları Konfederasyonu (MEMUR-SEN)
6. Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD)
7. Organize Sanayi Bölgeleri Üst Kuruluşu (OSBÜK)
8. Tüm Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜMSİAD)
9. Türk Girişim ve İş Dünyası Konfederasyonu (TÜRKONFED)
10. Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (TÜSİAD)
11. Türk Veteriner Hekimler Birliği
12. Türkiye Barolar Birliği (TBB)
13. Türkiye Emekliler Derneği (TÜED)
14. Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri (TESKOMB)
15. Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu (TESK)
16. Türkiye Genç İşadamları Derneği (TÜGİAD)
17. Türkiye Genç İşadamları Konfederasyonu (TÜGİK)
18. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM)
19. Türkiye İş Kadınları Derneği (TİKAD)
20. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ)
21. Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK)
22. Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu (KAMU-SEN)
23. Türkiye Müteahhitler Birliği (TMB)
24. Türkiye Noterler Birliği
25. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB)
26. TOBB Kadın Girişimciler Kurulu
27. TOBB Genç Girişimciler Kurulu
28. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB)
29. Uluslararası Yatırımcılar Derneği (YASED)

Türkiye-AB KİK Türkiye Kanadı üyeleri toplandı

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Türkiye-AB Karma İstişare Komitesi (KİK) Türkiye Kanadı üyeleri ile yaptığı video konferansta, koronavirüsün ekonomi ve sosyal hayat üzerindeki etkilerini ele aldı.

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu Konsey üyeleri ile gündemdeki konular üzerine değerlendirmelerde bulundu.

TOBB'un Konsey toplantıları video konferansla yapıldı

Video konferans aracılığıyla yapılan Konsey toplantılarında koronavirüs yanında gündemdeki konular da değerlendirildi. TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, "İçinde bulunduğumuz bu süreçte sanayicilerimiz için yapılması ve atılması gereken adımları istişare ettik, bunları tasnif edip ilgili Bakanlıklar nezdinde takibini yapacağız" diye konuştu.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin (TOBB) yapılan Konsey toplantılarında ağırlıklı olarak koronavirüs ile ilgili sorunlar gündeme taşındı.

TOBB Sanayi Odaları Konsey Toplantısı, TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun katılımıyla video konferans aracılığıyla yapıldı.

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, toplantıya ilişkin olarak, "İçinde bulunduğumuz bu süreçte sanayicilerimiz için yapılması ve atılması gereken adımları istişare ettik, bunları tasnif edip ilgili Bakanlıklar nezdinde takibini yapacağız" değerlendirmesinde bulundu.

TOBB Ticaret ve Sanayi Odaları (TSO) Konsey toplantısı da TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun başkanlığında, video konferans aracılığıyla gerçekleştirildi.

Toplantıda TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu Konsey üyeleri ile gündemdeki konular üzerine değerlendirmelerde bulundu.

Bakan Karaismailoğlu da Konsey toplantısına katıldı

TOBB Deniz Ticaret Odaları Konsey toplantısı ise Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Adil Karaismailoğlu ve TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun katılımlarıyla video konferans aracılığıyla gerçekleştirildi.

Toplantıda; taşımacılıktan tersane ve deniz turizmine kadar denizcilik sektörünün durumu, salgının etkileri ve alınmasına ihtiyaç duyulan tedbirler masaya yatırıldı.

TOBB Ticaret Odaları ve TOBB Ticaret Borsaları Konseyi de TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun başkanlığında video konferans yoluyla toplandı. Tarım ve Orman Bakanı Bekir Pakdemirli de TOBB Ticaret Borsaları Konseyi toplantısına katıldı. Toplantılarda gündemdeki konular ve ekonomide hayata geçirilen destekler ile tedbirler kapsamında gelinen noktaya ilişkin değerlendirmelerde bulunuldu. İhtiyaç duyulan yeni adımlar istişare edildi.

Hisarcıklıoğlu, 365 Oda ve Borsa başkanı ile sanal ortamda görüştü

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, 365 Oda ve Borsa Yönetim Kurulu Başkanı ile video konferans aracılığıyla toplantı yaptı.

Toplantıda, koronavirüs salgınının ekonomiye etkilerini azaltmaya yönelik alınan tedbirler ve yapılan çalışmalar ile mevcut duruma ilişkin istişare yapıldı.

TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu, "Başkanlarımızdan üyelerimizin sıkıntılarını ve önerilerini topladık, çözüm önerilerimizle birlikte ilgili kurumlara iletip takibini yapmayı sürdüreceğiz" dedi.

Ticaret Bakanı Pekcan ile istişare toplantısı yapıldı

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan başkanlığında video konferans yoluyla düzenlenen İstişare Kurulu toplantısına katıldı. Toplantıda iş dünyasının yaşadığı sıkıntılar ele alınırken, TOBB Başkanı Hisarcıklıoğlu bunlara yönelik olarak hazırladıkları çözüm önerilerini iletti.

KOBİ Politikaları Kurulu elektronik ortamda buluştu

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) KOBİ Politikaları Kurulu, Salihli Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Yetiş Aksoy'un başkanlığında, TOBB Yönetim Kurulu Üyesi S. Selim Kandemir'in katılımı ile Covid-19'un KOBİ'lere etkisini değerlendirmek üzere elektronik ortamda toplandı.

Toplantıda bölgelerdeki vakaların, piyasanın ve üyelerin durumları, bankaların ve Hükümetin aldığı tedbirlere ilişkin görüşler ile alınması gereken ilave tedbirler görüşüldü.

Toplantının öne çıkan konuları arasında sektörlerin beklentileri, bankalardaki esnek çalışma sebebiyle oluşan yoğunluk ve Kısa Çalışma Ödeneği uygulamasındaki beklentiler yer aldı.

"İşverenler istihdamı korumalı"

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt Selçuk'un başkanlığında, Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği'nin (TÜRMOB) il başkanları ile gerçekleştirilen video konferans toplantısına katıldı.Toplantıda Bakan Selçuk, Ekonomik İstikrar Kalkanı kapsamında hayata geçirdikleri Kısa Çalışma Ödeneği hakkında bilgi vererek, işverenlere istihdamı korumaları ve Kısa Çalışma Ödeneği'ne başvurmaları çağrısında bulundu.

ÇORUM'UN GÖZÜ DEMİR YOLU VE HAVA YOLU YATIRIMLARINDA

Çorum Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Çetin Başaranhıncal, "Demir yolu ve hava yolu taşımacılığının hızlı bir şekilde ilimize kazandırılması yeni yatırımların önünü açacak ve rekabet gücümüzü artıracak" derken, Çorum Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Naki Özkubat ise "Amacımız süt ile yumurta verimi ve kalitesini artırmak, bu yolla da üreticilerimize katkı sunmaktır" şeklinde konuştu.

Fotoğraflar: ÇORUM TSO VE ÇORUM TB

"Un ve yem makinaları sektörünü ileriye taşıyacağız"

Çorum Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Çetin Başaranhıncal "İlimiz, un ve yem makinaları ihracatında ilk sırada yer alıyor. Un ve yem makinaları sektöründe gelinen bu noktayı daha ileriye götürmeyi hedefliyoruz. Bu sektörde Marka Kent olarak anılmamız için de Ur-Ge projeleri yürütüyoruz" diye konuştu.

Çorum Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı Çetin Başaranhıncal, "Demir yolu ve hava yolu taşımacılığının hızlı bir şekilde ilimize kazandırılması ve yatırımlarına başlanılması ilimizde yeni yatırımların önünü açacak ve ilimizin rekabet gücü artıracaktır" dedi. Çetin Başaranhıncal sorularımızı şöyle yanıtladı:

Çorum'un ticari hayatını değerlendirebilir misiniz?

1957 yılında üretime geçen Çorum Çimento Fabrikası ile ilde büyük ölçekli olarak sanayileşme çabaları başlamıştır. 1970 yılından itibaren ise sanayinin toprak sanayisine (tuğla, kiremit) dayalı bir gelişme gösterdiği görülmektedir. Sanayinin gelişmesinin temelinde bölgesel kaynakların değerlendirilmesi yatmaktadır. Bunun en güzel örneği toprak sanayi ile birlikte, un imalat sektörüdür. Zaman içerisinde bu iki sektörün makine teçhizat ihtiyacını karşılamak üzere makine imalatı gelişmiş ve Çorum ili için önemli sektörler arasında yer almıştır. Bugün Odamıza kayıtlı imalat sektöründe faaliyet gösteren firmalarda yaklaşık 17 bin kişi istihdam edilmektedir. Son yıllarda ihracatta kazanılan ivme ile yıllık bazda ihracat rakamı birbuçuk milyar doların üzerine çıkmıştır.

İlimizdeki güçlü sanayi kültürünün temelinde, girişimci ruhumuz yatmaktadır. Coğrafi konum olarak çok avantajlı olsa da özellikle sanayileşme hamlesinin başladığı yıllarda ulaşım anlamında kısıtlı imkânlara sahip olan Çorum ilimizin, olumsuzluklara rağmen öz sermayesi ile kurduğu sanayisi ülke ekonomisine önemli katkı sağlamaktadır.

"Güçlü bir üretim şehri haline geldik"

Sanayi hamlesine kiremit-tuğla sanayi ile başlayıp, un ve makine sanayi ile devam eden Çorum ili bugün, demir-çelik, döküm, bakır-çinko ve magnezyum alaşımları, otomotiv yan sanayi, oto-radyatör ve oto kaloriferi, mücevher, vitrifiye ve seramik ürünleri, iplik, tekstil, ayakkabı, dokuma, şırınga, cerrahi eldiven, medikal cihaz ve ekipmanlar, kâğıt, ambalaj, mukavva karton kutu ve viol, yem, kümes hayvancılığı ve yumurtacılık, makarna, şeker, süt ve süt ürünleri, lavaş ekmeği, gıda paketleme ve ambalaj, kereste-mobilya, palet, kilitli parke taşı, bordür ve

büz, blok mermer, hazır beton tesisleri, derz dolgu (beyaz kalsit) seramik ve fayans yapıştırıcı, kireç, çimento, paketleme tesisleri, kimyasal cam dübel, temperli (şekilli) cam, kozmetik gibi 500'e yakın imalat sanayinde çok değişik sektörlerde güçlü bir üretim şehri haline gelmiştir.

Dünyanın dört bir yanına anahtar teslim un fabrikaları kuran makine sanayii, ihracatın lokomotifi durumundadır.

Çorum ilinden yapılan ihracat ürünleri sektörel olarak incelendiğinde, cam seramik ve toprak ürünleri, demir ve demir dışı metaller, deri ve deri ürünleri, hububat bakliyat yağlı tohumlar, makine ve aksamları, mücevher ve otomotiv endüstrisi, elektronik ürünler, hazır giyim ve konfeksiyon mobilya kağıt ve kağıt ürünleri, süt ve süt ürünleri, yaş meyve ve sebze ve mamulleri gibi ana kalemler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Kentinizin öncelikli sorunlarını ve çözüm önerilerinizi belirtir misiniz?

Çorum ilinin sanayi ve nüfus gücü bölgesindeki diğer illerin üzerinde olmasına rağmen demir yolu ve hava yolu taşımacılığının olmaması ekonomik olarak ilin rekabet gücüne negatif etki etmektedir. Özellikle demiryolu ve hava yolu taşımacılığının hızlı şekilde ilimize kazandırılması ve yatırımlarına başlanılması ilimizde yeni yatırımların önünü açacak ve ilimizin rekabet gücü artıracaktır.

Çorum ekonomisini ülke ekonomisinin sahip olduğu konjonktürden ayrı düşünmemek gerekir. Ülke ekonomisinin makro ekonomik göstergeleri, ilinizin ekonomisine de olumlu veya olumsuz yansımaktadır. Makro ekonomik göstergelerdeki her bir veri, üretime, istihdama ve ticarete yansımaları olmaktadır. Üretime ve istihdama yönelik teşvik edici politikalar ilimizin ekonomisinin gelişmesine ve büyümesine katkı sağlayacaktır.

Bugün nitelikli iş gücü büyüyen ve gelişen ekonomilerin en önemli sorunlarından biri halini almıştır. Değişen ve gelişen üretim yapıları beraberinde daha verimli üretim ve hizmet alanları ortaya çıkarsa da bu süreçleri ortaya çıkartan ve uygulayan insandır. Dolayısı ile nitelikli ve yetkin çalışan bir insan profili ülkemizin olduğu kadar ilimizin de sorunları arasındadır. Bu nedenle de mesleki eğitim ve yüksek öğretim daha çok önem kazanmaktadır.

"Nitelikli iş gücüne yönelik bir çok faaliyette bulunuyoruz"

Son yıllarda mesleki eğitimi teşvik etmek, bir mesleği olmayanlara meslek kazandırmak amacı ile makro projeler uygulamaya alınmaktadır. Bu kapsamda da ister ulusal

> *"Odamıza kayıtlı imalat sektöründe faaliyet gösteren firmalarda yaklaşık 17 bin kişi istihdam ediliyor."*

olsun ister yerel düzeyde geliştirilen ve uygulamaya alınan mesleki eğitim projelerine ve çalışmalarına yer alarak katkı sağlamaya çalışıyoruz. Bu kapsamada, üniversite, sanayi işbirliği çerçevesinde nitelikli iş gücüne yönelik bir çok faaliyette bulunulmaktadır. Bunlardan bir kaçına değinmek gerekirse, Hitit Üniversitemizle Odamız arasında yapılan işbirliği protokolü ile 7+1 modeli uygulamaya alınmıştır. Bu dönem uygulamaya geçecek model ile üniversitemizin mühendislik fakültesinde okuyan son sınıf öğrencilerinin son dönemlerini yani bir yarıyıllarını işletmelerde bir fiil çalışarak, staj yaparak sahada yer almalarını sağladık. Okullarında yedi yarıyılda elde ettikleri teorik bilgileri, son yarı yıllarında belirlenen işletmelerimizde uygulamalı olarak tatbik etmelerini ve sahada bir fiil yer almalarını sağladık.

Üniversitemiz ve Odamız arasındaki işbirliği ile sanayi odaklı lisansüstü tez işbirliği uygulamaya konulmuş, üniversitede lisans üstü eğitim yapan öğrencilere sanayi, sektör odaklı iş ortaklarıyla, bilgi birikimlerinin sanayiye aktarılmasını ve uygulamaya geçilerek ekonomik değere dönüşmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Yine burada da

sahada yer alarak, yaşanan sorunları çözmeyi ve süreçleri iyileştirmeye yönelik faaliyetlerin içerisinde yer alarak tarafların fayda elde etmeleri hedeflenmiştir.

Çorum'un'Marka Kent' olması için Oda olarak hangi çalışmaları yürütüyorsunuz?

Çorum ilinin Marka Kent olması yolunda, Odamızın faaliyetleri ile birlikte, ilgili kamu kurum ve kuruluşların birlikte hareket ederek çalışması önemli kazanımlar sağlamaktadır. Marka Kent olması için firmalarımızın ürünlerinin markalaşmasını önemli bir adım olarak görmekteyiz. Bunun için de firmalarımıza marka bilinci ve marka değeri ile ilgili seminer, konferans organizasyonları birlikte, marka tecrübeleri olan ulusal firmalarımızla firmalarımızı bir araya getirip deneyimlerini paylaşmaları için çalışmalar yapıyoruz.

İlimizde, imalat sektöründe un ve yem makinaları ön plana çıkmaktadır. Bugün ülkemiz, un ve yem makinaları ihracatında dünyada ikinci sırada yer almaktadır. İlimiz ise bu ihracatta ilk sırada yer almaktadır. Sektörde yer alan firmalarımız dört kıtaya ihracat yapmaktadırlar. Sektörde önemli firmalarımız dünyada ve tercih firmalar haline gelmişlerdir. Un ve yem makinaları sektöründe gelinen bu noktayı daha ileri götürmek ve ilimizin bu sektörde Marka Kent olarak anılması için Ur-Ge projeleri yürütmeyiz.

Sektör temsilcilerinin, Hindistan, Arjantin, Brezilya, Amerika, Kanada, Hollanda, İtalya gibi ülkelerde fuarlara tek bir stand ve tek bir isim altında katılmalarını sağlıyoruz.

İlimizin ismi ile özdeşleşmiş geleneksel ürünümüz leblebi, Marka Kent için önemli bir avantaj ve fırsat sunmaktadır. Leblebi ve leblebi çeşitleri ile üreticilerimizin oluşturdukları geniş ürün yelpazesi ile Çorum markasını ön plana çıkartmaktadır. Leblebi adının coğrafi işaret markası olarak sahip olunması yanında, üreticilerin birlikte üretim yapması, farklı pazarlama fırsatlarının oluşturulması yolunda sektör temsilcileri ile birlikte çalışmalar yapmaktayız.

Marka Kent olma yolunda Çorum'un önceliği ne olmalı?

Üretim ve üretim süreçlerinde yeni kavramlar ve uygulamalar tüm sektörleri yakından ilgilendirmekte, her şey yeniden şekillenmektedir. Yerine göre ihtiyaçlar üretimleri ve hizmetleri şekillendirdiği gibi, yerine göre üretimler ve hizmetler tüketim

alışkanlıklarını belirlemektedir. Son yıllarda teknolojik ürünler hayatımızın en önemli parçası haline gelmiş bulunmaktadır. Bu ürünler ise, markaları ile ön plana çıkmaktadır. Marka Kent olmanın önceliğinin elimizdeki değerleri daha da ileri götürmekten geçtiğine inanmaktayız.

Makine sektörü içinde yer alan un ve yem makine sektörü ilimiz için önemli bir ihracat değeri oluşturmaktadır. Uluslararası alanda Marka Kent olma yolunda bu sektörün fırsat olacağını düşünmekteyiz. Bununla birlikte, Hitit uygarlığının başkenti olan ilimizin, Hitit Uygarlığı'nın sahip olduğu tarihsel unsurlarının daha da ön plana çıkartılması avantajlar sağlayabilecektir.

Ülkemizi de etkisi altına alan Covid-19 salgını ile ilgili aldığınız önlem ve yaptığınız çalışmaları anlatır mısınız?

Tüm dünyayı etkileyen koronavirisün, ülkemizde de görülmeye başlaması ile birlikte, ekonomik ve sosyal hayatımız bir dizi önlem ve tedbirlerle karşı karşıya kaldı. Ulusal ve yerel düzeyde alınan tedbirler Odamız ve üyelerimiz tarafından yerine getirilmekte ve kurallara uyulmaktadır.

> *"Üniversite ve sanayi işbirliği çerçevesinde nitelikli iş gücüne yönelik bir çok faaliyette bunuyoruz."*

Oda olarak hizmetlerimizin aksamadan yürütülmesi için esnek çalışmaya geçilmiştir. Periyodik olarak hizmet binamızın tüm alanlarının dezenfekte edilmesini ve farklı yerlere dezenfektenler koyarak üyelerimizin kullanımına sunduk. Ayrıca, hizmetlerimizde sosyal mesafeyi korumak amacı ile hizmet alanımızda düzenlemelere gidilmiştir. Üyelerimizin hizmet almadan önce maske dağıtımında bulunarak ve ateşleri ölçülmektedir.

Ayrıca, İl Pandemi Kurulu'nun almış olduğu ve üyelerimizi ilgilendiren kararlar, tüm iletişim araçları kullanılarak üyelerimiz bilgisine sunulmaktadır.

Üyelerimizden gelen sorunlar ve talepler, başta TOBB olmak üzere ve ilgili tüm mercilere iletilmekte ve takip edilmektedir. Çözüme kavuşturulan sorunlar ve talepler üyelerimizin bilgisine sunulmaktadır.

"Süt ve yumurtada kaliteyi artırmayı hedefliyoruz"

Çorum Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Naki Özkubat, "Borsamız özellikle hayvancılıkta kalitenin elde edilebilmesi için Veteriner Teknik Hizmet Birimi Laboratuarı oluşturmuştur. Amacımız süt ve yumurta verimi ve kalitesini artırmak, bu yolla da üreticilerimize katkı sunmaktır" dedi.

Çorum Ticaret Borsası Yönetim Kurulu Başkanı Naki Özkubat, "Un sektöründe Türkiye genelinde tanınmış markalarımızla birlikte yeni markalarımız da oluşmaktadır" dedi. Naki Özkubat, sorularımızı şöyle yanıtladı:

Çorum'un tarım ve hayvancılık potansiyelini değerlendirebilir misiniz?

Yumurta tavukçuluğu sektöründe ilimiz ön sıralardan geriye doğru gitmektedir. Bunun ana nedeni çift taraflı navlunlardır. Son 10 yıl içerisinde yumurta tavukçuluğunda Türkiye genelinde yüzde 40 civarında kapasite artışı olurken ilimizde sabit kalmıştır. Ancak yine de yumurta sektöründe ön plandaki marka illerden bir tanesiyiz (Çorum Yumurta gibi). Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkta ilimiz büyük bir hızla gelişmektedir. Bu konuda son iki yıldır ilimiz Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği'nin atak davranışları ile üretilen süt miktarları yüze 50 oranında artmış, simmental ırkı ile de ilimiz büyük baş hayvancılığında da marka haline gelmiştir.

Bölgemizde buğday ve arpa ekimi azalmakta ancak patates, soğan ve mısır silajı ekimi yoğunlaşmaktadır. Özellikle buğdaydaki yıllardır süren düşük fiyat çiftçilerimizin buğday ekimini azaltmıştır.

Çorum'un Marka Kent olması için Borsanız hangi çalışmaları yürütüyor?

Kalite olmadan marka olmaz. Borsamız özellikle hayvancılıkta kalitenin elde edilebilmesi için Veteriner Teknik Hizmet Birimi Laboratuarı oluşturmuştur. Amacımız, süt ve yumurta veriminin ve kalitesini artırmak, bu yolla da üreticilerimize katkı sunmaktır. Kalitenin arkasından süt ve yumurtada markanın öne çıkması sağlanacaktır. Ayrıca ceviz ve kargı tulum peyniriyle de coğrafi işaret belgeleri alınarak markalaşma yoluna gidilmektedir.

Marka Kent olma yolunda Çorum'un önceliği ne olmalı?

Yumurta ve sütte (simmental ırkı sütünde) markalaşmaya başlayan ilimiz aynı zamanda et ürünleriyle de ön plana çıkarak markalaşmalıdır. Yeni kesimhanelerin devreye girmesiyle birlikte Çorum'u temsil edebilecek et markaları oluşacaktır.

Un sektöründe Türkiye genelinde tanınmış markalarımızla birlikte yeni markalarımız da oluşmaktadır (Cana Un gibi).

Koronavirüs ile ilgili aldığınız önlem ve yaptığınız çalışmaları anlatır mısınız?

Borsamız, bünyesinde kurmuş olduğu Moleküler Mikrobiyoloji laboratuarında bulunan Roche LightCycler 96-Real Time PCR cihazını 19 Mart 2020 tarihinde Hitit Üniversitesi Erol Olçok Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nin hizmetine sunmuş, koronavirüs tespitinde test yapılan Türkiye'nin 18. laboratuarı olarak hizmet etmesine katkı sağlamıştır. Bu cihaza uyumlu Covid-19 kitleri ile çalışmalar sürmekte ve 90 dakika gibi kısa bir sürede 96 adet numuneyi sonuçlandırma kapasitesine sahip olup, virüs ile ilgili netice elde edilmektedir. Kısaca, ilimizde Covid-19 testleri Borsamızın cihazıyla yapılmaktadır. Borsa Kompleksi içerisinde faaliyet gösteren üyelerimize gıda mühendisimiz tarafından hazırlanan ve koronavirüse karşı önlem alınması düşüncesiyle tuzlu su dağıtımı yapılmıştır.

> *"İlimizde Covid-19 testleri Borsamızın cihazıyla yapılıyor."*

Borsa Kompleksi içerisinde bulunan Borsa binamız, iş yerleri ve depoların, Covid-19 virüsüne karşı dezenfekte işlemi yapılmıştır.

Satış salonumuzda verilen hizmet salgın dolayısıyla durdurulmuştur. Borsamız mesai saatleri şartlara göre belirlenmiştir.

Tescil işlemleri elektronik ortamda yapılmaya başlanmıştır. Borsamız çalışanları için esnek ve uzaktan çalışma modellerinin daha etkin hale getirilerek Borsamızda işlerin aksamaması için gerekli önlemler alınıp, minimum personelle dönüşümlü olarak işlerin yürütülmesi sağlanmaktadır. Ayrıca içinde bulunulan şartlar nedeniyle TOBB ile Oda ve Borsaların yapmış olduğu Ramazan yardımları öne çekilmiş ve Borsamızca da TOBB tarafından gönderilen Ramazan yardımına katkıda bulunarak dağıtımı sağlanmıştır.

KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİ

Çin'de başlayıp dünyada hızla yayılan Covid-19 salgını, genel sağlığı tehdit ettiği kadar çalışma hayatını da olumsuz etkiliyor. Covid-19 nedeniyle birçok işletme zor durumda kalırken, işverene destek için Kısa Çalışma Ödeneği yeniden düzenlendi. Biz de bu ödenekten yararlanmak isteyen işverenler için bir kılavuz hazırladık.

2019'un sonunda Çin'de başlayıp dünyaya hızla yayılan koronavirüs (Covid-19) genel sağlığı tehdit ettiği kadar çalışma hayatını da olumsuz etkiledi.

Covid-19 yüzünden on binlerce işletme zor durumda kalırken, işverene destek için Kısa Çalışma Ödeneği yeniden düzenlendi.

Genel ekonomik, sektörel veya bölgesel kriz ile zorlayıcı sebeplerle işyerindeki haftalık çalışma sürelerinin geçici olarak önemli ölçüde azaltılması veya işyerinde faaliyetin tamamen veya kısmen geçici olarak durdurulması halinde kısa çalışma yapılabiliyor.

Genel ekonomik, bölgesel veya sektörel krizler; ekonomide ortaya çıkan olayların işyerini ciddi anlamda etkileyip sarstığı durumları ifade ediyor. Zorlayıcı sebepler ise işverenin kendi sevk ve idaresinden kaynaklanmayan, önceden kestirilemeyen, bunun sonucu olarak bertaraf edilmesine imkân bulunmayan, geçici olarak çalışma süresinin azaltılması veya faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması ile sonuçlanan dışsal etkilerden kaynaklanan dönemsel durumları ya da deprem, yangın, su baskını, heyelan, salgın hastalık, seferberlik gibi durumları anlatıyor.

Kısa çalışmadan söz edebilmek için işyerinde uygulanan çalışma süresinin, işyerinin tamamında veya bir bölümünde geçici olarak en az üçte bir oranında azaltılması veya süreklilik koşulu aranmaksızın en az dört hafta süreyle faaliyetin tamamen veya kısmen durdurulması gerekiyor.

SIKÇA SORULAN SORULAR

Kısa Çalışma Ödeneği ile ilgili olarak İŞKUR'un internet sitesinde yer alan sıkça sorulan sorular ve yanıtlar şöyle:

1. Kısa çalışma nedir?

İşyerindeki çalışma sürelerinin geçici olarak azaltılması veya durdurulması hallerinde, üç ayı aşmamak üzere sigortalılara çalışamadıkları dönem için gelir desteği sağlayan bir uygulamadır.

2. Kısa çalışmanın amacı nedir?

Kısa çalışma uygulamasının temel amacı istihdamın korunmasıdır. Kısa çalışma ile çalışılmayan sürelerde işçilere gelir desteği sağlanmaktadır. Aynı zamanda istihdam korunarak, deneyimli personellerin işten çıkarılmasının önüne geçilmektedir.

3. Kısa çalışmadan ne kadar süreyle yararlanılabilir?

Kısa çalışmanın azami uygulanma süresi üç aydır (Cumhurbaşkanlığı kararı ile 6 aya kadar uzatılabilir).

4. Kısa çalışma ödeneğine hangi işverenler müracaat edebilir?

Covid-19 sebebiyle işyerindeki haftalık çalışma sürelerini geçici olarak en az üçte bir oranında azaltan veya süreklilik koşulu aranmaksızın işyerinde faaliyetini tamamen veya kısmen en az dört hafta süreyle durduran işverenler kısa çalışma başvurusu yapılabilir.

5. Kısa çalışmadan yararlanabilmek için faaliyet ne kadar azaltılmalıdır?

İşyerindeki haftalık çalışma sürelerinin geçici olarak en az üçte bir oranında azaltılması veya süreklilik koşulu aranmaksızın işyerinde faaliyetin tamamen veya kısmen en az dört hafta süreyle durdurulması gerekmektedir.

6. Haftalık çalışma süresinin 1/3 oranında azaltılması ne demektir?

Haftalık çalışma süresinin en az 1/3 oranında azalması, 6 iş günü çalışmanın yapıldığı bir işyerinde 4 gün ve daha az çalışma yapıldığı durumu ifade eder.

7. İşyerinde faaliyet tamamen durduysa kaç kişi için kısa çalışmadan yararlanılabilir?

Kısa çalışma talebinin uygun bulunması hâlinde kısa çalışmaya tabi tutulan işçilerden kısa çalışma başlama tarihinden önceki 60 gün hizmet akdine tabi olanlardan son 3 yılda 450 gün süreyle prim ödemiş olanlar ödenekten yararlandırılır.

8. Daha önce ekonomik sebeplerle kısa çalışmadan yararlanan bir işyeri, koronavirüs nedeni ile de kısa çalışmadan yararlanabilir mi?

Daha önce farklı bir gerekçeyle kısa çalışmadan yararlanan işyerleri de Covid-19 kapsamında kısa çalışmadan yararlanabilirler.

9. İşyerinin kısa çalışma yapması için asgari çalışan sayısı şartı var mı?

Kısa çalışma uygulamasından yararlanmak için asgari çalışan sayısı şartı yoktur.

10. İşbaşı Eğitim Programından faydalanan bir işveren kısa çalışmadan faydalanabilir mi?

İşverenler, kısa çalışmadan yararlandıkları dönemde işbaşı eğitim programı kapsamında katılımcı talebinde bulunamamaktadır. Bununla birlikte, işbaşı eğitim programı devam ederken kısa çalışma ödeneği başvurusunda bulunan ve kısa çalışma ödeneğine hak kazanan işyerlerinde mevcut işbaşı eğitim programları devam edebilmektedir. İşverenlerin talepleri doğrultusunda işbaşı eğitim programlarına ara verilmesi de mümkündür.

11. Belediyelerin kurmuş oldukları şirketlerde çalışan işçiler kısa çalışmadan yararlanabilirler mi?

Belediye şirketlerinin talebinin İş Müfettişlerince uygun bulunması ve işçilerinin yasada aranan prim ödeme şartlarını sağlamaları halinde kısa çalışmadan yararlanabilirler.

12. Konkordato ilan etmiş bir işveren kısa çalışmadan faydalanabilir mi?

Kısa çalışmadan yararlanmasında konkordato bir engel teşkil etmemektedir.

13. SGK ve Maliye borcu olan bir işveren, kısa çalışma başvurusunda bulunabilir mi?

Evet, SGK ve Maliye borcu kısa çalışma başvurusunu engellememektedir.

14. Kısa çalışma başvurusu nereye ve nasıl yapılmaktadır?

İşverenler; gerekli belgeleri bağlı bulundukları İŞKUR biriminin elektronik posta adresine göndermek suretiyle başvuru yapabilir.

Elektronik posta adreslerine https://www.iskur.gov.tr/ isveren/kisa-calisma-odenegi/basvuru-icin-gerekli-belgeler-ve-il-iletisim-adresleri/ adresinden ulaşılabilmektedir. Ayrıca evrakların fiziki ortamda teslimine gerek bulunmamaktadır.

15. Kısa çalışmaya başvurmak için işyerleri hangi evrakları göndermelidir?

- Kısa çalışma talep formu
- Kısa çalışma uygulanacak işçi listesi
- Çalışma süresinin azaltıldığını veya faaliyetin kısmen/tamamen durdurulduğunu ortaya koyan belgeler (örneğin: ücret bordroları, puantaj kayıtları, üretimin, hizmetin ve/veya ihracatın azaldığına, siparişlerin ve/veya sözleşmelerin iptal edildiğine dair vb. belgeler) ile
- Resmi makamlar tarafından faaliyeti durdurulan işyerleri kapsamında olduğuna dair diğer belgeler.

16. İşverenin kısa çalışma talep formunu imzalaması zorunlu mudur?

Evet, kısa çalışma talep formu işveren tarafından imzalanmalıdır.

17. Bir işletmede işçi olarak çalışan bir kişi doğrudan kısa çalışma için başvuruda bulunabilir mi?

Hayır, kısa çalışma başvuruları işverenler tarafından yapılmalıdır.

2020 Yılı İçin Günlük Kısa Çalışma Ödeneği Sınırları

Günlük en düşük ödenek	98,10 TL x %60 = 58,86 TL
Günlük en yüksek ödenek	98,10 TL x %150 = 147,15 TL
Not: Tabloda damga vergisi ihmal edilmiştir.	

18. İşyerinin birden fazla şubesi olması halinde nasıl başvuru yapmalıdır?

Birden fazla şubesi olan işyerleri her bir şubesi için ayrı ayrı başvuru yapmalıdır. Başvuruların şubelerin bulunduğu yerdeki İŞKUR birimlerinin e-posta adreslerine yapılması gerekmektedir.

19. Başvuru yaptıktan sonra süreç nasıl ilerlemektedir?

İŞKUR'a teslim edilen belgeler İŞKUR birimleri tarafından uygunluk tespiti yapılabilmesi için Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıklarına gönderilmektedir. Bu çerçevede, iş müfettişlerince yapılacak uygunluk tespiti sonucu işverene başvurunun yapıldığı aynı yöntemle İŞKUR tarafından işverenin başvuru yaptığı e-posta adresine bildirilecektir.

20. İŞKUR'a verilen kısa çalışma yapacak işçi listesinde değişiklik (azaltma, artırma veya isim değiştirme) yapmak mümkün müdür?

İş müfettişlerince uygunluk tespiti tamamlandıktan sonra yeni işçi ve/veya çalışılmayan sürenin artırılması için talepte bulunulabilmekle birlikte bu durum yeni bir başvuru olarak değerlendirilmektedir. Ancak, çalışılmayan sürenin azaltılması veya işyerinin tekrar faaliyete başlama durumlarının İŞKUR'a hızlı bir şekilde bildirimi yeterlidir.

21. İş müfettişinin yapacağı uygunluk tespiti nedir?

İşverenin, kısa çalışma talebinin uygunluğuna ilişkin iş müfettişleri tarafından yapılan inceleme faaliyetlerini ifade etmektedir. Örneğin Covid-19 salgınından olumsuz etkilenildiğine ilişkin durumun tespiti anlamını taşımaktadır.

22. Her işçi kısa çalışma ödeneği alacak mı?

İşçilerin ödenekten yararlanabilmesi için;

Başvurular, 60 gün içinde sonuçlandırılacak

Yapılan en son düzenleme ile kısa çalışma ödeneği ücretinde müfettiş şartı kaldırıldı. Artık başvuran herkes koşulları sağlaması durumunda kısa çalışma ödeneği alabilecek. Başvurular, 60 gün içinde sonuçlandırılacak.

Aynı zamanda günde 39 TL'lik ücretsiz izin ücretine de düzenleme geldi. Bu ücreti işveren tarafından ücretsiz izne ayrılan ve kısa çalışma ödeneği alamayan işçiler alabilecek. Yapılan ödemelerden damga vergisi hariç herhangi bir kesinti yapılamayacak.

Böylece kısa çalışma ödeneği çıkmayan çalışanlara ayda 1.170 TL ücret verilmiş oldu. Çalışanların hak kazanması durumunda alabilecekleri en düşük kısa çalışma ücreti 1561 TL oluyordu. Kısa çalışma ücretinin tavan ücreti ise ayda 4.380 TL.

Ayrıca nakdi ücret desteğinden yararlananlardan genel sağlık sigortalısı veya genel sağlık sigortalısının bakmakla yükümlü olduğu kişi kapsamına girmeyenler, genel sağlık sigortalısı sayılacak ve genel sağlık sigortasına ilişkin primler İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanacak.

Covid-19 nedeniyle işverenlerin yaptıkları zorlayıcı sebep gerekçeli kısa çalışma başvuruları için, uygunluk tespitinin tamamlanması beklenmeksizin, işverenlerin beyanı doğrultusunda kısa çalışma ödemesi gerçekleştirilecek. İşverenin hatalı bilgi ve belge vermesi nedeniyle yapılan fazla ve yersiz ödemeler, yasal faizi ile birlikte işverenden tahsil edilecek.

- İşverenin kısa çalışma talebinin uygun bulunması,
- İşçinin kısa çalışmaya tabi tutulması ve kısa çalışmanın başladığı tarih itibarıyla son 60 gün hizmet akdine tabi olması ve son 3 yılda en az 450 gün süreyle prim ödeme şartlarını taşıması gerekmektedir.

23. Son 60 gün koşulunun değerlendirilmesinde, eksik prim gün bildirimleri kesintiye sebep olmakta mıdır?

Hizmet akdinin feshinden önceki son 60 günde hizmet akdinin devam etmiş olması yeterlidir. Eksik gün bildirilmiş olsa bile hizmet akdi bulunması halinde kısa çalışmadan faydalanılabilir.

24. İşçilerin alacağı ödenek tutarı nedir?

Kısa çalışma ödeneği tutarı; sigortalının son 12 aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının %60'ı olarak belirlenir. Bu şekilde hesaplanan kısa çalışma ödeneği tutarı, aylık asgari ücretin brüt tutarının %150'sini geçemez.

Bu kapsamda, işçilerin çalışmadıkları günler için ödeme yapılacak olup, tamamen faaliyetin durdurulması halinde 1.752,40 TL ile 4.380,99 TL aralığında kısa çalışma ödeneği ödenebilmektedir.

25. Kısa çalışma ödeneği işverene mi yoksa çalışanlara mı ödenmektedir?

Kısa çalışma ödeneği, çalışmadığı süreler için işçinin kendisine ödenir.

26. Yabancı işçiler kısa çalışma ödeneği alabilir mi?

İşsizlik sigortası primleri ödeyerek çalışmaları ve gerekli şartları taşımaları hâlinde yararlanabilirler.

27. Kronik hasta ve 65 yaş üstü olan kişiler kısa çalışmadan yararlanabilir mi?

İşyerinde kısa çalışma uygulanabilmesi için gerekli şartları taşıyan işyerlerindeki diğer işçiler gibi kronik hasta ve 65 yaş üstü olan kişiler de kısa çalışmadan yararlanabilecektir.

28. Yarım çalışma ödeneğinden faydalanan kişi aynı süre içerisinde kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilir mi?

Yarım çalışma ödeneğinden yararlanan işçinin işyerinde faaliyeti azaltma şeklinde kısa çalışma uygulanması halinde, fiilen çalıştığı dönemde yarım çalışma ödeneğinden de yararlanabilir. Ancak çalışılan günden fazla yarım çalışma ödeneği ödenemez. Bununla birlikte, faaliyetin tamamen durdurulması halinde sadece kısa çalışma ödeneği ödenir.

Kısa Çalışma Ödeneği (Örnek)

	Son 12 Aylık Prime Esas Kazançların Aylık Ortalaması	Hesaplanan Kısa Çalışma Ödeneği Miktarı	Damga Vergisi	Ödenecek Kısa Çalışma Ödeneği Miktarı
Son 12 Ay Asgari Ücretle Çalışan	2.943,00	1.765,80	13,40	1.752,40
Son 12 Ay 5.000 TL ile Çalışan	5.000,00	3.000,00	22,77	2.977,23
Son 12 Ay 8.000 TL ile Çalışan	8.000,00	4.414,5 (*)	33,51	4.380,99

(*) Hesaplanan kısa çalışma ödeneği, aylık asgari ücretin brüt tutarının %150'sini geçemeyeceği için ödenecek aylık kısa çalışma ödeneği miktarı bu şekilde hesaplanmıştır. 2020 yılında brüt asgari ücret 2.943,00 TL'dir.

KAYNAK: DATASSIST

29. Kısa çalışma talebi uygun bulunan bir işyerinde işçiler ne zaman ödenek alır?

Kısa çalışma ödeneği, çalışmadığı süreler için işçinin kendisine ve aylık olarak ödenmektedir.

30. Kısa çalışmadan yararlandıktan sonra devlete bir borç olacak mıdır?

İstihdamı koruma amaçlı olan bu uygulamadan yararlananların devlete herhangi bir borcu olmayacaktır.

31. Kısa çalışma uygulaması süresince çalışılmayan günler için primler SGK'ya nasıl bildirilir?

Kısa çalışma ödeneği ödenen dönemde, prim yatırılan günler için ödeme yapılma imkânı bulunmamaktadır. Kısa çalışma uygulanan işçiler adına çalışılmayan günler için SGK Aylık Prim ve Hizmet Belgesi ile eksik gün gerekçesinin "18-Kısa Çalışma Ödeneği" olarak bildirilmesi gerekmektedir.

32. Kısa çalışma hak edilen işsizlik ödeneğinden mahsup edilir mi?

Kısa çalışma ödeneği olarak yapılan ödemeler işsizlik ödeneği süresinden düşülmektedir. Ancak, mahsup edilip edilmeyeceğini belirlemeye Cumhurbaşkanı yetkilidir.

33. Kısa çalışma ödeneği alırken rapor ücreti alınabilir mi?

Kısa çalışma ödeneği alındığı dönemde geçici iş göremezlik ödeneğinin başlaması durumunda geçici iş göremezlik ödeneğine konu olan sağlık raporunun başladığı tarih itibarıyla kısa çalışma ödeneği durdurulur. Durdurulan dönem için geçici iş göremezlik ödeneği ödenir. İşverenlerin bu durumu İŞKUR'a bildirmesi gerekmektedir.

34. Kısa çalışma ödeneği alırken sağlık hizmetlerinden yararlanılabilir mi?

Kısa çalışma uygulaması süresince işçilerin çalışmadıkları günler için Genel Sağlık Sigortası primleri İŞKUR tarafından SGK'ya bildirilmekte olup ilgililer ve bakmakla yükümlü olduğu kişiler sağlık hizmetlerinden faydalanabilir.

35. Kısa çalışma uygulamasının erken sona ermesi veya işçinin işten ayrılması durumunda ne yapılmalıdır?

Kısa çalışma ödeneği alanların işe girmesi, yaşlılık aylığı almaya başlaması, herhangi bir sebeple silâhaltına alınması, herhangi bir kanundan doğan çalışma ödevi nedeniyle işinden ayrılması hallerinde veya geçici iş göremezlik ödeneğinin başlaması durumunda geçici iş göremezlik ödeneğine konu olan sağlık raporunun başladığı tarih itibarıyla kısa çalışma ödeneği kesilir. İşveren, ilan ettiği süreden önce normal faaliyetine başlamaya karar vermesi halinde durumu; İŞKUR'a, varsa toplu iş sözleşmesi tarafı işçi sendikasına ve işçilere altı işgünü önce yazılı olarak bildirmek zorundadır. Bildirimde belirtilen tarih itibarıyla kısa çalışma sona erer.

36. Kısa çalışma uygulanan sürede işveren işten çıkarma yapabilir mi?

İşyerinde kısa çalışma uygulanan dönemde 4857 sayılı Kanunun 25/II bendinde yer alan sebepler hariç olmak kaydıyla işveren tarafından işçi çıkarılmaması gerekir.

COVID-19 İLE MÜCADELEDE YOL HARİTASI

Covid-19 salgını onbinlerce can alırken ekonomide de büyük hasarlara neden oluyor. Birçok işletme faaliyetine ara verirken çalışanların da önemli bir kesimi evden işlerine devam etmek durumunda kalıyor. Kısa zaman dilimi içinde köklü değişiklikler gerektiren bu durum yüzünden, yöneticilerin hızlı bir şekilde aksiyon almaları çok önemli. Biz de uluslararası danışmanlık firmalarının Covid-19'a karşı hazırladıkları "yol haritaları"nı derledik.

Dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını tam anlamıyla kontrol altına alınabilse dahi şirketlerin virüsün sebep olduğu negatif etkileri uzun bir süre yönetmesi gerekiyor.

Covid-19 salgını, şirket paydaşları ve tüm toplum üzerinde kendine özgü zorluklar yaratıyor. Çalışanların dolaşımının kısıtlanması operasyonel sorunlar ortaya çıkarırken, psikolojik faktörler de işgücü üzerinde negatif etkiye neden oluyor.

Belirsizliğin hakim olduğu bu dönemde kuruluşların; bu tehdidin çalışanlar, müşteriler ve iş ortakları için olası etkilerini anlamaları ve hızlı bir şekilde aksiyon almaları çok önemli. Sektör odaklı denetim, vergi ve danışmanlık hizmetleri sunan PwC de Covid-19 bağlamında "Krizle mücadelede yol haritası" hazırladı. Planın ayrıntıları şöyle:

COVID-19 İLE MÜCADELE PLANININ OLUŞTURULMASI

Stratejik hususlar

➢ Üst yönetim tarafından yönetilen, çok fonksiyonlu bir Kriz Yönetimi Ekibi oluşturun. Üst düzey yönetimin yanı sıra İK, Hukuk, BT, Operasyon, Risk, İletişim, Finans, Sağlık ve Güvenlik, Satın Alma, Satış, Kriz ve İş Sürekliliği gibi uzman ekiplerden destek alın.

➢ Kritik konularda etkin kararlar alabilmek için bir karar alma süreci oluşturun.

➢ Karar alma sürecini harekete geçirebilecek noktaları gözden geçirerek, planlamalarınız için kötü durum senaryoları oluşturun.

➢ Kriz ve iş sürekliliği planlarını gözden geçirin ve yenileyin (Ör. Salgınlar / Covid-19).

➢ Önemli paydaşları belirleyin ve onlar için iletişim stratejileri oluşturun.

➢ Acil müdahale ve iletişim yöntemlerini güvenilir verilere dayandırın.

➢ İş akış ve süreç sahiplerini belirleyin. Acil durum eylem planı ile tutarlı aksiyonları alın.

➢ Alınan aksiyonların kurumun amacı ve değerleri ile uyumlu olmasını sağlayın (Örneğin, daha geniş topluluklar için mücadele yöntemlerini destekleyin).

➢ Çalışanlar ve paydaşlar ile dengeli bir iletişim yürütün ve geri bildirim süreçlerini iyi organize edin.

Kriz yönetim ekibi oluşturun

➢ Rol, sorumluluk ve hedefleri açık bir şekilde belirleyin.

➢ Toplantı sıklığını ve ekip çalışma yöntemlerini belirleyin.

➢ İletişim ve paydaş katılım stratejisini oluşturun.

➢ Virüsün yayılmasını ve ortaya çıkan vaka sayılarını takip etmek için güvenilirliği onaylanmış bilgi kaynaklarını kullanın.

➢ Olay/vaka raporlama mekanizması oluşturun.

➢ Virüsün yayılmasını önlemek ve süreci iyi bir şekilde yönetebilmek için seyahat kısıtlamaları; evden çalışma; toplantı kısıtlamaları / sanal çözümler getirmek gibi önemli kararlar alın.

➢ Karşılaştığınız vakalar için hızlı bir müdahale süreci devreye sokun ve çalışanlarınızı iyileştirme/koruma planları geliştirin.

➢ Evden çalışma sistemine geçiş yapabilmek için yeterli bir teknoloji altyapısına sahip olduğunuzdan emin olun.

➢ Dışarıdan alınan hizmetlerin sürekliliğini gözden geçirin.

➢ Kritik projeleri belirleyerek bunlardaki olası negatif etkileri azaltmak üzere bir plan yaptınız mı?

➢ Krizin etkisi nedeniyle azalmaya veya artmaya yatkın olan iş alanlarını tespit etmek için gerekli analizleri tamamladınız mı?

➢ Politika değişikliklerini hızlı bir şekilde uygulayabilmek açısından, hasta ve hastalığın daha fazla yayılmasına neden olabilecek çalışanlar ile ilgili riskleri azaltacak önlemler aldınız mı?

➢ Çalışanlarınızın sorularını yanıtlayabilecek ve gerektiğinde tavsiye verebilecek bir acil yardım hattı kurdunuz mu?

➢ Olası bir karantina durumunda esnek çalışmaya geçebilecek bir BT alt yapısına sahip misiniz?

➢ Gerektiği takdirde iş gücünüzü taşımak adına (Örneğin, alternatif lokasyonlara) güncel bir plana sahip misiniz?

➢ İnsan Kaynakları politikalarınızı (Örneğin, esnek çalışma, seyahat ve diğer ilgili politika ve düzenlemeler) gözden geçirdiniz mi?

➢ Çalışanlarınızı etkileyen yasalardaki ve düzenlemelerdeki değişimleri (Örneğin, seyahat kısıtlamaları, teşvikler, vergiler, sosyal sigorta vb.) takip edebileceğiniz bir süreciniz var mı?

Senaryo planlaması

➢ Şirketiniz için COVID-19'a özgü senaryoları değerlendirin. Potansiyel riskleri belirleyin ve etkileri ölçün.

➢ İş sürekliliği planınızın salgın hastalık senaryosunu içermesini sağlayın.

➢ Acil eylemler için senaryoların ve potansiyel tetikleyici faktörlerin finansal etkisini modelleyin (Örneğin sözleşme taahhütlerinin yerine getirilmemesi).

➢ Kuruluşunuzun finansal istikrarını korumak için gereken adımları belirleyin.

İş gücü

➢ Yasal gereksinimlere ve senaryo planlamanız tarafından belirlenen risklere cevap verebilecek kapsayıcı politikalarınız var mı?

➢ İş seyahatinde ve kişisel seyahatte olan veya geçici görevlendirme ile yurt dışında bulunan çalışanlarınız da dahil olmak üzere; iş gücünüze ilişkin verileri (coğrafya, uyruk, vize, vs.) izleyebiliyor musunuz ve bununla ilgili etkin iş gücü sitemleriniz mevcut mu?

Covid-19'un Şirketler Üzerindeki Ortak Etkileri

Kriz ve İş Sürekliliği Yönetimi

Paydaşların güveninin korunması ve operasyonların devamının sağlanması

Tedarik Zinciri

Rota değiştirmeler, gecikmeler, anlaşmazlıklar ve yaşanan sorunların müşteriler üzerindeki etkisi

Finans ve Likidite

Krizin nakit akımı ve finansallar üzerindeki etkisi

BT ve Operasyonlar

Temel fonksiyonlar, BT altyapısı ve hizmetlerdeki olumsuz etkiler

İş gücü

Çalışanların, sağlığının korunması ve seyahatlerin engellenmesinin işe olan etkisi

Vergi ve Hukuki Düzenlemeler

Belirli sektörlerdeki vergisel konular ve sözleşme ile ilgili sorunlar

Operasyonlar ve tedarik zinciri

➢ Tesis yönetimi ve BT gibi önemli tedarikçilerin sunduğu hizmetlerin küresel bir salgın durumunda etkilenebileceğini dikkate alarak ihtiyaçlarınızı gözden geçirdiniz mi?

➢ Önümüzdeki dönemde hizmet sağlayıcıların beklenen hizmet seviyelerini sunmaya devam edebileceklerinden emin olmak adına ilgili üçüncü taraflarla irtibat kurdunuz mu?

➢ Virüs yayılma trendlerini ve tedarik zincirinizi ilgilendirebilecek kısıtlamaları takip ediyor musunuz?

➢ Önemli iş fonksiyonlarındaki aksaklıkların etkilerini dikkate alan operasyonel risk değerlendirmesi yaptınız mı?

➢ Olası hasarı doğru şekilde değerlendirmek ve acil planlar oluşturmak için kritik tedarikçileri belirlediniz mi?

➢ Risk veya fırsatları önceden tespit etmek üzere yeni teknolojileri (makine öğrenmesi, yapay zeka vb) kullanmayı düşündünüz mü?

➢ Gümrük vergilerinin maliyete etkilerini de hesaba katarak alternatif tedarik kaynakları için stratejiler geliştirdiniz mi?

➢ Tedarik zincirinin kilit paydaşları için bir iletişim planınız var mı?

➢ Senaryoların finansal ve finansal olmayan sonuçlarını anlamak için senaryo egzersizleri gerçekleştirdiniz mi?

İletişim stratejisi

➢ İç ve dış paydaş iletişimine yönelik bir çizelge hazırladınız mı? (Çalışanları, müşterileri, tedarikçileri, düzenleyici otoriteleri vb. gözönünde bulundurarak).

➢ Paydaşlarınızla aranızdaki güven ilişkisini devam ettirmek ve itibarınızı korumak için kriz anında devreye sokabileceğiniz net bir iletişim stratejiniz var mı?

➢ Çalışanlarınız ile nasıl iletişim kurabileceğiniz güvenilir kanallar oluşturdunuz mu?

➢ Son gelişmeler ve yönlendirmeler ile ilgili çalışanlarınızı düzenli olarak bilgilendiriyor musunuz?

➢ Çalışanlarınıza tutarlı mesajlar veriyor, onları güvende hissettiriyor ve onlarla ilgilendiğinizi gösteriyor musunuz?

➢ Kriz iletişiminiz kurumunuzun kültürüyle ne kadar uyumlu?

➢ En iyi uygulamaları takip edip kurumunuza adapte ediyor musunuz?

Bilgi-veri odaklı olmak

➢ Virüsten etkilenmiş bir ülkenin/bölgenin; sektörünüzün, işinizin veya tedarikçilerinizin ticari performansına nasıl bir etkisi olabileceğini değerlendiriyor musunuz?

➢ Küresel veya ülke özelinde bir ekonomik yavaşlamanın işinize nasıl bir etki yapabileceğini tahmin ediyor musunuz?

➢ Almanız gereken önemli kararlara destek olacak tarafsız ve güvenilir bilgilere ulaşabiliyor musunuz?

➢ Mevcut veri kaynaklarını, karar almaya imkân sağlayabilecek şekilde analiz edebilecek zaman ve yeterliliğe sahip misiniz?

➢ Gerekli durumlar için yeni veri kaynaklarını tespit ettiniz mi?

➢ Yeni veri kaynakları için veri saklama süreçlerini optimize ediyor musunuz?

➢ Verileri etkin bir şekilde analiz etme kabiliyetine sahip misiniz?

➢ Hassas verileri düzenlemelere uygun bir şekilde yönetebilecek bilgi ve deneyime sahip misiniz?

Finans ve likidite yönetimi

➢ Olası senaryolara göre finans ve nakit akım projeksiyonlarınızı güncellediniz mi?

➢ Gelecek 13 haftalık nakit akımını detaylı bir şekilde planladınız mı?

➢ Mevcut ve yeni nakit yaratma stratejileri oluşturup (kredi, varlık satışı, erken tahsilat vb), kreditörleriniz ile iletişimi artırmaya yönelik adımlar attınız mı?

➢ Maliyet azaltımı ve ertelemesine yönelik opsiyonlarınızı değerlendirdiniz mi? (En kötü senaryoya göre planlama yapmak vb).

➢ İlgili tedarikçi sözleşmelerini inceleyerek veya yeniden müzakere ederek tedarikçi ödemelerinde optimizasyona yönelik aksiyonlar alabilir misiniz?

➢ İşletme sermayesi yönetimine odaklanarak maksimum likidite durumuna ulaşma imkânınız var mı?

➢ Kriz anında müşteri davranışlarındaki değişimi de hesaba katarak, satış ve talep planlamanızı gözden geçirdiniz mi?

➢ Müşteri sadakatini korumayı ve artırmayı hedefleyen müşteri iletişim planınız hazır mı?

➢ Müşteri ve tedarikçi sözleşmelerinizi ve çalışma esaslarını kurumunuza likidite anlamında esneklik sağlayacak şekilde gözden geçirdiniz mi? (Gerekirse tekrar müzakere etmek gibi).

➢ Müşteri davranışlarındaki değişimlere göre satış kanallarında yenileme ve yatırım imkânlarını değerlendirerek (dijital kanallar vb), özellikle nakit döngüsü yüksek ürün ve hizmetlere odaklanmayı planladınız mı?

➢ Temel pazarlama ve satış stratejilerinizi gözden geçirerek ve öncelikli alanları tespit ederek bunlarla ilgili bir plan hazırladınız mı? (stok planlaması, fiyatlama stratejisi ve indirimli satış vb).

Merkez ofis fonksiyonları

➢ Riski azaltmak ve işinizin değerini korumak için şirketinizi finansal veya operasyonel olarak yeniden yapılandırmaya ihtiyacınız var mı?

➢ Tedarik şartlarını değiştirmek, iptal etmek veya durdurmak için lehinize kullanabileceğiniz sözleşme maddeleri nelerdir? (Ör. mücbir sebepler, fesih hükümleri vb).

➢ Acil durum fonlama imkânınız veya nakit ihtiyacı nedeniyle artan finansman ihtiyacına erişiminiz var mı?

➢ Çalışanlarınızı alternatif lokasyonlara taşımanın vergisel ve yasal sonuçlarını göz önünde bulundurdunuz mu?

➢ Senaryolarınıza bağlı olarak, hangi sigorta poliçelerine ve acil durum sigortalarına erişiminiz bulunuyor? (Örneğin, afet etkileri).

➢ Hangi teknoloji alt yapılara ve esneklik kapasitelerine sahipsiniz?

➢ BT alt yapınız artan uzaktan erişim taleplerini kaldırabilir mi?

➢ BT sistemlerinizi ve verilerinizi nasıl güvence altına alıyor ve kontrol ediyorsunuz?

➢ BT ortamındaki değişikliğin siber saldırı riskini artırıp arttırmadığını değerlendirdiniz mi?

➢ Yeni VPN arayüzlerini açarken gerekli siber güvenlik testlerinden geçiriyor musunuz?

➢ Erişim alanınızı genişletirken dijital dünyadaki kimlikleri iyi yönetebiliyor musunuz?

KÜRESEL SALGIN KARŞISINDA ÖNERİLEN AKSİYONLAR

Diğer yandan denetim, vergi ve danışmanlık hizmetleri sunan KPMG de kuruluşların salgına karşı alması önerilen önlemleri çıkardı. Bu önlemler şu şekilde aktarıldı:

Şimdi

➢ Çalışanların fiziksel ve zihinsel sağlığı için İK uzmanlığını devreye al, seyahat, otomasyon, uzaktan/evden çalışma için düzenlemeleri uygula.

➢ Sosyal sorumluluk kapsamında çalışanlar, çevre, toplum, ekonomi ve piyasalar için sorumluluklarını gözden geçir ve uygun aksiyonları al.

➢ Kriz durumunun yönetimi için yönetişim yapısını ve karar verme mekanizmasını belirle.

➢ Kriz yönetimi için müdahale ekiplerini belirle ve harekete geçir.

➢ Çalışanlar, müşteriler, operasyonlar ve tedarik zinciriyle ilgili önemli riskleri belirle.

➢ Temel gıda, hijyen ve maske/dezenfektan gibi sağlık ürünleri için tedarik sağla.

➢ Tedarik zinciri konusunda ihtiyacı tarayacak, riskleri değerlendirecek ve aksiyonları takip edecek bir ekip belirle.

➢ Talep edilen satış kapasitesini karşılamak için önemli ürünleri ve malzemeleri belirle, bunların temini ve üretimine öncelik ver, maliyetin optimize edilmesi için en uygun alternatifleri belirle.

➢ Müşteri ve tedarikçi sözleşmelerini gözden geçirerek kapasite ile ilgili yasal sorumlulukları değerlendir.

➢ Envanter durumunu tarayarak yeterli kapasitenin olup olmadığını değerlendir, üretim planlamasını buna göre düzenle.

➢ Nakit akışını ve işletme sermayesini gözden geçir ve arz/envanter tahminlerine göre planlama yap.

Odak Alanlar ve Çözüm Yaklaşımı

Tedarik zinciri ve operasyonlar	Tedarikçiler	Tedarikçilerinizin lokasyonunu biliyor musunuz, tedariğin devamı için süreklilik planlarınız var mı?
	Lojistik	Lojistik zincirini değerlendirdiniz mi, sağlayıcılarınızla olası etkileri ve alternatifleri değerlendirdiniz mi?
	Sözleşmeler	Müşteri/tedarikçi sözleşmelerini gözden geçirdiniz mi, mücbir sebeplerle ilgili aksiyon gerekiyor mu?
	Envanter	Envanterinizi gözden geçidiniz mi, stok ve gönderimleri anlık izliyor musunuz?
	Müşteri ilişkileri	Müşterilerinizin memnuniyetsizlik nedeniyle rakip firmalara geçmesi söz konusu olabilir mi?
İş etkii	İletişim	Çalışanlar, müşteriler ve tedarikçilerinizle bir iletişim planınız var mı?
	Çalışanlar	Seyahat ve evden çalışmayla ilgili güvenlik ve sağlık düzenlemelerini gözden geçirdiniz mi?
	Teknoloji	BT tedarikçilerinizle ilgili ortamınız seyahati azaltma ve uzaktan çalışmayı destekleyecek düzeyde mi?
	İş hedefleri	Dönüşüm projeleriniz nasıl etkilenecek? Proje bitim tarihleri ve yatırımlarınız ertelenecek mi? Bunun stratejinize etkisi nedir?
	Üst yönetim	Kurullar ve üst yönetim çalışmalarınız nasıl etkilendi? Uzaktan çalışma ve komiteler için gerekli teknoloji var mı?
Finans ve dış faktörler	Nakit akışı	Nakit akışınızı, sermaye yönetiminizi ve envanter tahminlerinizi arz ve tedarik öngörülerinize göre gözden geçirdiniz mi?
	Finansal kararlılık	Hisse düşüşü ve fon azalmasından kaynaklı durumu nasıl yönetiyorsunuz? Finansalların ve raporların hazırlanmasında gecikme olacak mı?
	Uluslararası ticaret	Uluslararası işbirliği içinde olduğunuz taraflarla ilişkiler nasıl etkileniyor? Yurtdışına bağımlı olduğunuz tedarikçilerin alternatifleri var mı?
	Kamu ve sağlık	Ulusal ve devlet nezdinde yönlendirmeleri takip edecek bir mekanizmaya sahip misiniz? Yasal yükümlülüklerinizin farkında mısınız?

Kriz Yönetimi Çerçevesi

Hazırlık		Müdahale			Değerlendirme
Kriz yönetimi politika, çerçeve ve yönetişimi		Kriz yönetimi	Dokümantasyon	Kriz iletişimi	Kurtarma Faaliyetleri
Sorumluluk	Vaka Yönetimi	Stratejik Odak	Kriz Yönetim Planı	Kriz Yönetimi Stratejisi	Durum Özeti
Yönetişim yapısı	Tatbikat Planı	Karar Verme Mekanizması	Roller ve Sorumluluklar	Kriz İletişim Planı	Normale Dönüş ve Kurtarma
Kriz yönetimi Çerçevesi ve Stratejisi	Eğitimler	Bilgi Yönetimi Araçları	Playbook	İş Birlikleri	Kriz Gözden Geçirme
Kaynaklar ve Takımlar	Kurumsal Farkındalık	Organizasyon Yapısı	Destekleyici Dokümantasyon	Paydaş Yönetimi	
	Sürekli Gelişim	Aksiyonların Hayata Geçirilmesi	Alınan Kararlar	Eskalasyon	

➢ Fonlama ve finansal piyasalardaki düşüşten ötürü etkileri değerlendir.

➢ Olası tüm finansal ve iş senaryolarını (normale dönüş, piyasaların düşüşü, artan kısıtlamalar, küresel karantina ve muhtemel kıtlık senaryoları) değerlendirerek alınacak aksiyonları belirle.

➢ Ulusal düzeydeki bilgilendirme, yönlendirme ve kararları takip ederek kuruluşun kararlarını tutarlı olarak almasını sağla.

Orta / uzun vade

➢ Operasyonlar, ulaşım, lojistik ve tedarikçilerle ilgili telafi edici aksiyonlara ve alternatif yöntemlere karar ver.

➢ Müşteriler, çalışanlar ve diğer tüm paydaşların sürekli olarak bilgilendirilmesini sağla.

➢ Olayın çalışanlar ve iş gücü üzerindeki etkisini değerlendir ve orta vadedeki önemleri hayata geçir.

➢ Olası kesintileri aza indirgemek için dijital platformları ve otomatize edilmiş süreçleri hayata geçir.

➢ Farklı senaryolar için (çalışanlar, müşteri operasyonları, tedarik, envanter) kriz simülasyonları hazırla ve hayata geçir.

➢ Kriz dönemindeki tecrübelere göre kısıtlı tedariğe sahip kaynakları belirle ve uzun vadeli alternatif (örn. mikro-tedarik zinciri) modelleri için planları oluştur.

İŞ SÜREKLİLİĞİ ÇERÇEVESİ

Her şeyin ötesinde, kuruluşlar Covid-19 salgınını kriz yönetimi konusunda kendilerine bir sınav olarak görmeliler. Virüsle baş etme çabası aynı zamanda kuruluşların diğer kriz durumlarında nasıl davranacaklarını yansıtıyor.

Hızla gelişen teknoloji, ortaya çıkan yeni iş süreçleri ve iş girişimleri, beraberinde iş süreçlerini kesintiye uğratabilecek riskleri doğuruyor. Bugünün iş dünyasında; organizasyonların uzun süreli kesintilere, yavaş tepki sürelerine, maliyeti fazla sistem güncellemelerine ve esnek olmayan iş süreçlerine toleransı bulunmuyor.

Doğal afetler, sistem ve telekomünikasyon kesintileri, hırsızlık, siber güvenlik saldırıları ve küresel salgınlar gibi bir dış etken sonrasında operasyonların kesintiye uğraması, kuruluşların kritik iş süreçlerini kesintiye uğratabilir.

Organizasyonun temel faaliyetlerinde yaşanacak olası kesintiler halinde; müşteri, itibar, çalışan memnuniyeti, veri ve pazar payı kaybı yanı sıra mali zarara uğrama riski de yüksektir. Bu nedenle iş sürekliliği planlamasının amacı, potansiyel kayıplar/riskler karşısında bu kayıpları/riskleri engellemenin maliyetini dengeleyen bir sürekli-lik çözümü üretmek ve kesinti sonrasında kuruluşların doğru ve hızlı bir şekilde aksiyon almalarını sağlamaktır.

KRİZ YÖNETİMİ

Beklenen ve öngörülemeyen birçok etkiyi içinde bulunduran bu durum iş sürekliliğinin ve parçası olan kriz yönetiminin önemini bir kez daha vurgulamış oldu. Etkin bir iş sürekliliği yönetimi çerçevesi aynı zamanda güncel ve detaylı bir kriz yönetimi yaklaşımı da içermeli. Bu yaklaşım, sektörünüz ve kuruluşunuz için spesifik olarak belirlenecek tehdit senaryolarını ve bunlara karşı hazırlık, müdahale ve değerlendirme adımlarını bünyesinde barındırmalı.

Çok yönlü etkilerinin olacağı ilk gün itibarıyla belli olan virüse karşı kuruluşların mevcut iş sürekliliği ve kriz yönetimi planlarının güncellemeleri ve bulundukları sektöre özel yaklaşımlar oluşturmaları önem arz ediyor.

Kısa ve orta vadede etkilerin sağlıklı olarak öngörülememesi nedeniyle yönetim yönetim ve müdahale takımlarına çok önemli görevler düşüyor. Kuruluşların halihazırdaki kriz yönetimi yönetişim ve organizasyon/takım yapısını, karar alma ve iletişim mekanizmalarını, tehdit/etki analizlerini, süreçlerini ve kurtarma yöntemlerini tekrar gözden geçirmeleri gerekiyor. Bunu yaparken, hazırlık, müdahale, tatbikat ve değerlendirme aşamalarında yürütülecek faaliyetler hayati öneme sahip.

Kriz Simülasyonu

ŞİRKETLER SÜRECİ NASIL YÖNETMELİ?

Yönetim danışmanlığı firması McKinsey & Company de tüm sektörlerden şirketlerin Covid-19 ile ilgili süreci yönetebilmeleri için yedi temel adımı içeren yol haritasını yayınladı.

Koronavirüs vakalarının yoğun görüldüğü ülkelerde eğitim başta olmak üzere toplumsal ve ekonomik aktiviteler duraksıyor. Diğer ülkelerde de alınan önlemler, turizm ve havacılık başta olmak üzere pek çok endüstriyi derinden etkiliyor. McKinsey uzmanları, bu koşulların küresel ekonominin ikinci ve üçüncü çeyrek dönemde yavaşlamasına yol açacağını tahmin ediyor. Buna göre, küresel ekonomik büyümenin yıl başında öngörülen yüzde 2.5 yerine yüzde 1.8-2.2 aralığına düşmesi bekleniyor. Bu oran virüsün dünya çapında yayılımı ve ülkelerin virüsü etkisiz hale getirme sürecine bağlı olarak değişiklik gösterebilecek. McKinsey'in çalışmasına göre şirketler sreci şu şekilde yürütmeli:

1. Çalışanlarınızı koruyun: Covid-19 krizi pek çok insan için duygusal etkileri olan ve günlük yaşamlarını etkileyen bir süreç. Şirketlerin bunu göz ardı etmeleri mümkün değil. Bu süreci yönetmek üzere şirketlerin öncelikle iş yerlerinde çalışanlarının sağlığını korumak üzere en üst seviyede önlemler almaları gerekiyor. Aynı zamanda duygusal olarak sağlıklarını korumak için de belirli uygulamalarını hayata geçirmeliler. Bunun için bazı şirketler diğer kurumlarla görüşerek iyi uygulamaları ve çalışanlarına sunabilecekleri destek mekanizmalarını öğrenmeye odaklanıyor. Bununla birlikte süreçte şirket liderlerinin bu konuyu sahiplenmeleri ve çalışanlar ile yakın iletişimde olmaları önem taşıyor.

2. Covid-19 ekibi oluşturun: Şirketler, virüs hakkında gelişmeleri CEO'ya direkt olarak raporlayan bir yönetici tayin etmeli ve her departmandan bir kişi de bu lideri desteklemeli. Bu takımdaki kişiler mevcut görevlerinin yerine bu konuya odaklanmalı ve şirketin, belirlenen risk faktörleri doğrultusunda tüm paydaşlarını ve değerlerini koruduğundan emin olmalı. Kurumdan kuruma farklılık göstermekle birlikte bu ekip başlıca şu alanlarda çalışmalı. Çalışanların sağlığının takibi, finansal risk yönetimi ve kriz planı geliştirmek, tedarik zincirinin kontrolü, müşteri taleplerinde dramatik düşüşlere karşı pazarlama ve satış planlarının yapılması, ilgili dış paydaşlarla koordinasyon ve iletişim. Covid-19 ekibinin hedefleri ve çalışmaları düzenli olarak takip edilmeli ve güncellenmeli.

3. Likidite yönetimini güçlendirin: Şirketler, bulundukları sektör ve pazar dinamiklerini analizler, veriler ve uzman görüşleri ile değerlendirerek gelir ve gider risklerini ortaya koyan senaryolar hazırlamalı. Her bir senaryoya göre de nakit akışı, kar-zarar ve bilanço tabloları gibi finansallarını etkileyebilecek ve likiditeyi azaltabilecek faktörleri ortaya koyan modeller oluşturmalı. Her bir faktör için ise gelir-gider hesaplarının optimize edilmesi, maliyet yönetimi, birleşme-satın alma analizleri gibi şirketin istikrarını koruyacak önlemler planlanmalı.

4. Tedarik zincirini dengede tutun: Şirketler, tüm tedarik zinciri boyunca mevcut ya da olası ürün temini aksamalarını belirlemeli ve bir envanter çıkarmalı. Örneğin; Çin'de üretimin durduğu tesislerle iş birliği içerisinde olan şirketler, bu tesislerin yeniden çalışmaya başlamasına dek geçen süreci planlamalı. Bu doğrultuda tedarikçilerin desteklenmesi, ürün tedarik edilememe durumlarına karşı planların yapılması, üretimin başlaması ile birlikte yaşanacak yoğunluğu yönetmek üzere ön siparişlerin yapılması ve nakliye sistemlerinin organize edilmesi gerekiyor. Bu dönemde ürünlerin online satışına başlanmasıyla birlikte stok yapmak isteyen diğer şirketler tarafından yoğun sipariş alması durumuna karşı da şirketler planlama yapmalı. Aynı zamanda şirketlerin orta ve uzun vadeli stabilizasyon planları yapmaları, iş ağlarını geliştirmeleri ve yeni tedarik kaynakları bulmaları gerekebilir. Bu adımlar, Covid-19 krizinin ötesinde, şirketlerin tedarik zincirlerinin

sağlıklı olabilmesi için de önem taşıyor.

5. Müşterilerinize yakın olun: Yıkıcı süreçleri başarıyla atlatan şirketler, müşterilerine yatırım yapan ve onların davranışlarını önceden tahmin edebilen kurumlar oluyor. Örneğin, Çin'de tüketici taleplerinde düşüş yaşandı ancak talep tamamen ortadan kalkmadı, bunun yerine insanlar gıda vb. ihtiyaçlarını online sipariş ile tedarik etmeye yöneldiler. Bu da şirketlerin online ve çoklu kanal dağıtımı yönetimine yatırım yapmaları gerektiğini ortaya koyuyor.

6. Planı uygulayın: Hazırlanan planların etkinliği, kararların ve sürecin uygulanabilirliği ve herkesin kriz planlarını doğru şekilde anlayıp anlamadığını ortaya koymak üzere simülasyon, önemli bir araç. Bu sayede şirketler, yıkıcı durumlarda hızlı ve esnek davranabilmeyi öğreniyor ve kritik konularda hazırlıkların tam olup olmadığını önceden fark edebiliyor.

7. Toplumsal hizmetlerinizi derinleştirin: Bir şirket, ancak içerisinde bulunduğu toplum kadar güçlüdür. Kurumların bu toplumsal kriz anında mevcut güçlerini ve değerlerini para, ekipman, uzmanlık, vb. destek mekanizmaları oluşturmak için kullanmaları gerek. Örneğin; bazı şirketler ihtiyaca cevap verebilmek için mevcut üretimlerini medikal maske ve kıyafet üretmek üzere değiştirdiler.

GIDA PERAKENDECİLERİ NELER YAPMALI?

McKinsey & Company gıda perakendecilerine yönelik de önerilerde bulundu. Bu öneriler şöyle:

➢ **Çalışanlarınızı ve müşterilerinizi koruyun:** Gıda perakendecilerinin küresel gıda zincirinin bel kemiği olduğunu vurgulayan McKinsey, "Bu işte asıl kahramanlar, kasiyerler, rafları doldurmak için çalışanlar, şöförler ve depo çalışanları" diyor. Tüm gıda perakendecilerine hem çalışanlarını hem de müşterilerini korumak için gerekli tüm önlemleri almaları çağrısı yapılıyor. Mağaza hijyenine çok dikkat edilmeli ve sosyal mesafe her noktada minimuma indirilmeli.

Müşterilerin kendi kendine ödeme yapabildikleri kasalar açmak, nakit ödemeleri olabildiğince azaltmak, çalışanlara ücretli izin verilmesi, hasta hisseden çalışanın izolasyon için evine gönderilmesi, kilit öneme sahip çalışanlar için yedekleme planları yapılması, ek personel alımı veya Amazon'da olduğu gibi ücretlerin artırılması, Avrupa'da Delhaise ve Lidl zincirlerinin yaptığı gibi kırılgan kesimlere özel alışveriş saati uygulamaları başlıca örnekler.

➢ **İş sürekliliğinin devamını sağlayın:** Rapora göre iş akışının aksamaması için iş süreklilik planlarının yapılması, yeterli sayıda şöför alımı gerçekleştirilmesi, müşterilere teslimat saatlerinin doğruca verilebilmesi, BT sistemlerinin çalışmaya devam etmesi çok önemli. Yerel otoritelerle, tedarikçilerle, çalışanlarla ve hizmet sağlayıcılarıyla kriz yönetim normları geliştirilmesi de raporda önemle vurgulanan bir unsur.

➢ **Yerelde alışkanlıkların nasıl değiştiğini yakından takip edin:** Tüketicilerin karantina ve izolasyon dönemlerinde satın alma alışkanlıklarının ne yönde değiştiği ülkeden ülkeye ve ürün kategorisine göre değişiklik gösteriyor. Reçetesiz ilaçlarda yüzde 800'e varan talep artışlarına, gıda ürünlerine talepte de yüzde 25 ila 50 oranında artışlar yaşandığına dikkat çekiliyor.

➢ **Arz ve talebi eşzamanlı yönetin:** Ticari takvimlerin ve tedarik zincirlerinin eşzamanlı ve koordine hareket etmesi, gıda zincirinde aksamama olmaması için kritik öneme sahip. Nakit zengini perakendecilerin tedarik zincirlerine nakit akışı sağlayarak onları ayakta tutması gerektiği belirtilen raporda "Bazı perakendeciler ödeme vadelerini kısaltıyor. Operasyon kabiliyetiniz tedarik zincirinizin en zayıf halkası kadardır" deniliyor. Rapora göre, promosyonlar azaltılarak ani panik alımları engellenmeli ve kampanya mantığına tamamen yeni bir gözle bakılmalı. Talebin proaktif bir şekilde yönetilmesi gerektiği belirtilen raporda panik alımlarını engellemek için çok talep olan ürünlerin fiyatlarının anormal şekilde yükseltilmemesi uyarısı yapılıyor.

➢ **İş yapış şekillerinizi teknolojiyle dönüştürerek gelecek için hazırlanın:** Online alışverişe talep rapora göre yer yer yüzde 700 arttı. Teknolojinin gıda perakendeciliğinde kullanımı şirketleri bundan sonraki sürece hazır hale getirecek. Nakit kullanmadan, hatta kart teması olmadan ödeme yapılabilmesi başlıca öneri. Raporda "Teknoloji sayesinde aşırı yükleme çalışanın üzerindeki yükü alabilirsiniz. Akıllı depo yönetimi önem kazanıyor. E-ticaret yatırımlarını hızlandırma imkanı olan hızlandırmalı. Harcamaları online kanala yönlendirebiliyorsanız, proaktif olarak yapmalısınız" tavsiyeleri yer alıyor. McKinsey, genel müdürlük çalışanına ise uzaktan çalışma imkanı verilmeli, diyor.

➢ **Gerekirse satın alma ve birleşmelerle cesurca ekosisteminizi değiştirin:** Krizlerin her zaman yeni satın alma ve birleşme fırsatları doğurduğuna dikkat çekilen raporda, gıda perakendecisinin hizmetlerde, ödemelerde, değer zincirinde işbirliği yapabileceği ve büyümesine yardım edebileceği şirketler olup olmadığına bakılması öneriliyor. Özellikle nakit zengini ama satışlarda zayıflık yaşayan şirketler için stratejik alımlar yapmak da, rapora göre işin rengini değiştirebilir.

EŞLEŞEN ŞEHİRLER GELİŞEN EKONOMİLER

HAZIRLAYAN:
DR. İBRAHİM ÇELEBİ
HİBE YÖNETİM UZMANI
TÜRKİYE VE AB ARASINDA ŞEHİR EŞLEŞTİRME PROGRAMI

Dışişleri Bakanlığı AB Başkanlığı koordinasyonunda Türkiye Belediyeler Birliği, Vilayetler Birliği ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün işbirliğinde uygulanan TWIN Projesi, Türkiye ile Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasında yerel yönetimler vasıtasıyla bilgi ve deneyim paylaşımını sağlayan kalıcı köprüler kurmayı amaçlıyor.

Twin
Şehir Eşleştirme Programı

Birleşmiş Milletlerin Dünya Kentleşme Beklentileri 2018 yılı Raporu'na[1] göre, toplam nüfusun yüzde 55'ine tekabül eden şehirlerin nüfusunun, 2050 yılına gelindiğinde yüzde 68'ine ulaşacağı öngörülüyor. Bu öngörünün temelinde kuşkusuz şehirlerin sahip olduğu üstünlükler ve fırsatlar yatıyor. Gelişmiş eğitim, sağlık ve alt yapı hizmetleri ile sosyal ve kültürel faaliyetlere hızlı ve kolay erişimi; ticaret, ulaşım ve kamu ağlarına yakınlığı bu üstünlükler arasında saymak mümkün. Aynı zamanda şehirler, iyi yetişmiş işgücü ve yüksek iş yoğunluğu ile girişimcilik ve teknolojik yeniliklerin gelişmeye açık olduğu ve alternatif iş imkânlarının ortaya çıktığı alanlar…

Mevcut üstünlüklerini korumaları ve artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için şehirlerin ekonomiden kültüre, eğitimden sağlığa her alanda büyümeleri ve kapasitelerini artırmaları gerekiyor. Mevcut koşullar altında, şehirlerin bu tür gereksinimleri karşılayabilmesi ve öngörülen değişimlere uyumu, sahip oldukları karşılaştırmalı üstünlükler çerçevesinde geliştirebilecekleri ekonomilerine ve bunun güçlü bir aracı olan yeni ticari işbirliklerine dayanıyor. Şehir eşleştirme de farklı deneyimlerin paylaşılmasına imkân tanıması ve sürdürülebilir işbirliği fırsatları sunması nedeniyle önemli mekanizmalardan birisi olarak karşımıza çıkıyor.

Neden şehir eşleştirme?

Şehir eşleştirmenin günümüzdeki uygulamalarına geçmeden önce kavrama ilişkin geçmişteki bazı örneklere ve uygulamanın esasları ile sağladığı temel faydalara değinmekte yarar var. Şehir eşleştirmeyi, ilk örneğinin 836 yılında Alman şehri Paderborn ile Fransız şehri Le Mans arasında kurulan kardeş şehir bağı olduğu bilinen kardeş şehircilik uygulamasının farklı bir kavramla devam etmesi olarak nitelendirebiliriz. Literatürde, "Belediyelerin kendi çıkarlarını uluslararası düzeyde tanımlamak ve korumak adına attıkları ilk adım" olarak tanımlanan bu kavram, özünde savaşın yol açtığı toplumsal ve ekonomik sorunların hafifletilmesi, barışın ve diplomasinin tesisi için Avrupa halklarını bir araya getirmenin önemli bir aracı olarak ortaya çıktı ve yaygınlaştı. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında barışa, uzlaşıya, diplomasiye ve savaşın sebep olduğu ekonomik yıkımın giderilmesine dönük ihtiyaçlarını, eğitim, kültür ve ekonomi alanlarında kurulan bağlar aracılığıyla gidermeyi hedefleyen Batı Avrupa devletleri, bu hedefin gerçekleştirilmesi amacıyla şehir eşleştirme uygulamalarından yararlandı. Böylelikle kültürel ve ekonomik konularda resmi ilişki kurma aracı olarak şehir eşleştirme, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Avrupa'dan başlayarak dünyaya hızla yayıldı.

Tüm dünyada uygulama alanı bulan şehir eşleştirmeler aracılığıyla esasen,

farklı ülkelerdeki şehirler arasında bağlar kurularak, kültürel ve ekonomik etkileşim yaratılmaya çalışıldı. Böylece deneyimlerin paylaşımı, bilgi alışverişi, ekonomik ve sosyal kalkınma, belediyelerin hizmet kalitelerinin artırılması gibi ortak konularda farklı bakış açılarından yararlanılması ve örtüşen hedeflere dayalı uzun vadeli projelerin uygulanması mümkün oldu.

Sunduğu bu imkânlar nedeniyle şehir eşleştirme uygulamalarına, Avrupa Ekonomik Topluluğu'ndan Avrupa Birliği'ne geçiş sürecinde ve sonraki dönemlerde de sıklıkla başvurulduğunu görüyoruz. Avrupa Birliği üyesi ülkeler, kendi aralarındaki ve özellikle aday ülkelerle olan kültürel ve ekonomik bağlarını güçlendirmek ve yerel düzeyin sürece daha etkin katılımını sağlamak amaçlarıyla şehir eşleştirme uygulamalarından yararlanıyor. Elbette şehirler eşleşirken finansmana, siyasi ilgiye ve kamu desteğine ihtiyaç duyulmakta; kültürel farklılıklar, dil ve hedeflerin uyumsuzluğu gibi sorunlarla karşılaşılmakta; ancak, şehir eşleştirmenin Avrupa'nın barışçıl kalkınmasına ve yeni ülkelerin Avrupa Birliği'ne başarılı bir şekilde entegrasyonuna önemli katkılarda bulunduğu da apaçık ortada. Bu doğrultuda şehir eşleştirme olgusunun, ortaya çıkmasına sebep olan ihtiyaçları karşıladığını ve hedeflerini büyük ölçüde gerçekleştirdiğini görüyoruz[2].

Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odası, Sofya Ticaret Odası ile "Kardeş Oda Ön Protokolü" imzaladı.

Şehir eşleştirme çalışmaları hızlanıyor

Ülkemizde 1960'lı yıllarda başlayan şehir eşleştirme çalışmalarının özellikle 2000'li yıllarda hızlanmaya başladığı görülüyor. Şehirlerimizin dünyanın farklı bölgelerinde bin 800'e yakın kardeş şehri bulunmakta ve bu şehirlerin yaklaşık yüzde 35'ini AB ülkelerindeki şehirler oluşturmakta. Şehir eşleştirmenin temel aktörü konumunda olan belediyelerimizin, yurt dışındaki kardeş şehirleri ile gerçekleştirdiği faaliyetler alanlarına göre gruplandırıldığında sırasıyla kültür, sanat, spor ve sosyal sorumluluk faaliyetlerinin öne çıktığı görülmekte. Şehir eşleştirme uygulamaları kapsamında öne çıkan bu faaliyetlerin yanı sıra ekonomik etkileşimin de hedeflendiğini belirtmiştik. Zira bu doğrultuda yapılan ekonomik düzenlemeler ülke ekonomilerine yerel ve ulusal düzeyde katkı sunuyor.

Ticaret ve Sanayi Odalarından tam destek

Konuya ilişkin yapılan araştırmalar, sonuç odaklı eşleşmelerin şehirlerin ekonomik büyümesine destek olduğunu; işgücünün ve işletmelerin daha elverişli piyasalara erişimini kolaylaştırması nedeniyle verimlilik artışını teşvik ettiğini gösteriyor.

Bu bağlamda, eşleşen şehirlerdeki Ticaret ve Sanayi Odalarının işbirliği, beklenen olumlu ekonomik sonuçların alınmasında büyük önem taşıyor. Nitekim bu tür yerel Odalar arasında kurulan işbirlikleri, ticaretin gerçekleşmesini mümkün kılan güven çerçevesini oluşturarak, şehirlerin ekonomik ilişkilerini karşılıklı olarak geliştirebilmesinde kilit rol oynuyor. Bu rolün iyi kavranabilmesi için belirli hususların gözetilmesinde yarar var. Eşleşen şehirlerin kentleşme düzeyleri, ekonomilerin sektörel dağılımı, karşılıklı ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlar arası uyum ve tamamlayıcılık gibi faktörler, eşleşmelerin ekonomi üzerindeki olumlu etkilerini ve neticede Ticaret ve Sanayi Odaları arasında kurulan işbirliklerinin niteliğini belirliyor. Belediyelerin desteğiyle uygulanan şehir eşleştirme projeleri de verimli ve sürdürülebilir işbirliklerinin kurulabilmesi açısından oldukça önem arz ediyor.

Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Şehir Eşleştirme Projesi yapısı itibarı ile yenilikçi bir örnek teşkil ediyor.

Türkiye ve AB arasında şehir eşleştirme projesi

Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA II) kapsamında finanse edilen "Türkiye ve

Avrupa Birliği Arasında Şehir Eşleştirme" (TWIN) Projesi, yapısı itibarı ile yenilikçi bir örnek teşkil ediyor.

Dışişleri Bakanlığı Avrupa Birliği Başkanlığı'nın koordinasyonunda; Türkiye Belediyeler Birliği, Vilayetler Birliği ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün işbirliğinde uygulanan TWIN Projesi, Türkiye ile Avrupa Birliği'ne üye ülkeler arasında yerel yönetimler vasıtasıyla bilgi ve deneyim paylaşımını sağlayan kalıcı köprüler kurmayı amaçlıyor.

Geleneksel "kardeş şehir" yaklaşımında karşılaşılan sorunların üstesinden gelinmesini, tematik ve sürdürülebilir şehir eşleştirmelerinin oluşturulmasını ve bu sürecin AB'ye katılım süreci ile ilişkilendirilmesini destekleyerek yeni bir yaklaşım ve güçlü dayanaklar getirmeyi başaran bu proje kapsamında, Türkiye ve Avrupa Birliği'nden yerel yönetimleri ve paydaşları öncelikli temalar çevresinde buluşturan 23 hibe projesine 2.6 milyon Euro tutarında hibe desteği veriliyor.

12 AB üyesi ülkeden yerel yönetimler ile işbirliği yapılıyor

Türkiye'nin 19 farklı ilinden büyükşehir, il ve ilçe belediyeleri ile valiliklerin ve kaymakamlıkların "faydalanıcısı" olduğu 23 hibe projesi; Almanya, Bulgaristan, İspanya, İtalya, Letonya, Litvanya, Macaristan, Polonya, Romanya, Portekiz, Slovenya ve Yunanistan'da bulunan şehirlerle bağlar kurulmasını sağlamıştır. Hibe projeleri; çevre, enerji, iklim değişikliğiyle mücadele, akıllı ve afetlere karşı dirençli şehirler, geri dönüşüm, sürdürülebilir turizm, gençlik ve spor, kültür, göç yönetimi ve kırsal kalkınma gibi tematik alanlara odaklanıyor. Uygulanan projeler, şehir eşleştirme alanındaki en güncel ve en kapsamlı deneyimler olmaları ve sergiledikleri başarılar nedeniyle, devam projelerinin ve yeni hibe programlarının başlatılmasını haklı kılacak güçlü dayanaklar oluşturmuş bulunuyor. Türkiye ve AB ülkelerinden Ticaret ve Sanayi Odaları, kalkınma ajansları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları da eş-faydalanıcı olarak bu kapsamda yürütülen çalışmalara katılıyor.

Suluova Ticaret ve Sanayi Odası ile Letonya Ticaret ve Sanayi Odası arasında "İşbirliği Anlaşması" yapıldı.

TWIN Projesi kapsamında gerçekleştirilen eşleştirmelerin Ticaret ve Sanayi Oda-

ları işbirlikleriyle geliştirilmesine yönelik girişimlere baktığımızda, bazı Odalarımızın bu süreçte aktif rol aldıklarını görüyoruz.

Örneğin, Osmaniye Valiliği ile Sofya Belediyesi'nin; yerel yönetimler, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşları arasında ortaklıklar geliştirerek, bu kuruluşların sosyal kalkınmaya yönelik mali araç ve girişimlerden yararlanma kapasitelerini artırmaya odaklanan şehir eşleştirme projesine, Osmaniye Ticaret ve Sanayi Odası da dâhil oluyor ve Sofya Ticaret Odası ile bir "Kardeş Oda Ön Protokolü" imzalıyor.

Tavşanlı Kaymakamlığı'nın Bulgaristan'dan Kirkovo Belediyesi ile uyguladığı ve yerel yönetimlerin rollerini güçlendirerek sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılmasına katkı sunmayı hedeflediği şehir eşleştirme projesine, Tavşanlı Ticaret ve Sanayi Odası katılarak, Haskovo ve Kardzhali Ticaret ve Sanayi Odaları ile "Kardeş Oda Anlaşması" imzalıyor.

Bir başka örnek ise Suluova Ticaret ve Sanayi Odası ile Letonya Ticaret ve Sanayi Odası arasında yapılan "İşbirliği Anlaşması." Suluova Kaymakamlığı'nın, Letonya'dan Daugavpils Belediyesi ile eşleşerek; çevre koruma ve atık yönetimi alanlarında kapasite geliştirmeyi ve sürdürülebilir ortaklıklar kurmayı hedeflediği şehir eşleştirme projesi kapsamında imzalanan bu anlaşma da Odalarımızın eşleşme süreçlerinde oynadıkları aktif rollere ilişkin verilebilecek güncel örnekler arasında yer alıyor. İmzalanan protokollerin ve anlaşmaların genel çerçevesini ise eşleşmelerin yarattığı sinerjinin ekonomik işbirliği, sanayi, ticaret, ortak projelerin geliştirilmesi ve üyeler arası olası uyuşmazlıkların çözümü gibi alanlarda da eşitlik ve karşılıklı yarar ilkelerine uygun bir biçimde sürdürülmesi ve geliştirilmesi oluşturuyor.

"İnternet Tabanlı Şehir Eşleştirme Aracı" hazırlandı

TWIN Projesi aracılığıyla edinilen bu kazanımlar geleceğe dönük benzer adımları teşvik ederken, bir yandan da Odalarımızın girişimlerini destekliyor.

Geleceğe dönük bu olumlu beklentiler ışığında, eşleşmeleri kolaylaştırmak amacıyla TWIN Projesi kapsamında www.yerelde-ab.org.tr/twin adresinden erişilebilen "İnternet Tabanlı Şehir Eşleştirme Aracı" hazırlandı. Yerel yönetimler/şehirler hakkında birçok veri sunan bu araca, şehir eşleştirme çalışmalarının daha etkin yürütülebilmesi için bir kılavuz niteliği taşıyan "Etkili Şehir Eşleştirme Yöntemi için Yol Haritası" eşlik ediyor.

TWIN Projesi'nin sağladığı ivmeyle, AB Başkanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü, Türkiye Belediyeler Birliği ve Vilayetler Birliği ile bu konuda önemli işlevleri olan bölgesel belediye birliklerinin; yerel diplomasinin ve şehir eşleştirme çalışmalarının daha güçlü temellere oturtulması ve sürdürülebilirliklerinin sağlanması konularındaki öncü ve yol gösterici rollerinin önümüzdeki yıllarda daha da güçlendirileceği görülüyor.

Bu süreçte ekonomik kazanımlarımızın artırılması ise başta Ticaret ve Sanayi Odaları olmak üzere, dış ticaretimizin gelişimine aracılık eden proaktif meslek odalarımıza bağlı.

(1) Birleşmiş Milletler (2018) Dünya Kentleşme Beklentileri Raporu (World Urbanization Prospects, The 2018 Revision): Rapora erişim için bkz. https://population.un.org/wup/Publications/Files/WUP2018-Report.pdf

(2) Şehir eşleştirmeyi diğer iletişim ve iş birliği çalışmalarından ayıran en temel özellik, uzun dönemli bir bakış açısı içermesidir. Bu nedenle, şehir eşleştirmenin diğer kısa ve orta dönemli iş birliklerinden farklı olarak daha kapsamlı biçimde tanımlanmış üst düzey hedefleri olması gerekir.

Tavşanlı Ticaret ve Sanayi Odası, Haskovo ve Kardzhali Ticaret ve Sanayi Odaları ile "Kardeş Oda Anlaşması" imzaladı.

TOBB
EKONOMİ VE TEKNOLOJİ
ÜNİVERSİTESİ

Teknoloji Destekli Eğitimin TAM YERİ TOBB ETÜ

Öğrenciler yeni teknolojileri kullanarak araştırmaya özendiriliyor, cazip burs imkanları ve deneyimli akademik kadronun desteği ile kaliteli eğitim görüyor.

Çizgilerle Hayat

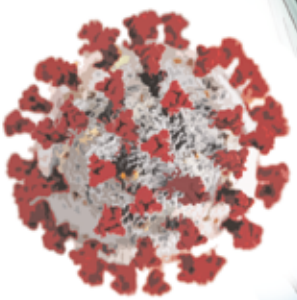
Karikanomi

Salgın hastalıklar tarih boyunca insanlığa çok yıkıcı zararlar verdi. Öyle ki bu salgınlar bazen tarihin seyrini değiştirdi, bazense uygarlıkların sonunu getirdi. Dünyada milyonlarca insanın hayatını kaybetmesine neden olan en ölümcül bulaşıcı salgın hastalıkları Güven Bilge çizimleri ile anlattı.

TARİHİN EN ÖLÜMCÜL SALGINLARI

KORONAVİRÜSÜ DÜNYADA BİNLERCE CAN ALIRKEN DAHA ÖNCE YAŞANMIŞ KARA VEBA, İSPANYOL GRİBİ VE HONG KONG VİRÜSÜ GİBİ ÖLÜMCÜL SALGINLAR İNSANLIK TARİHİNDE DERİN İZLER BIRAKMIŞTI.

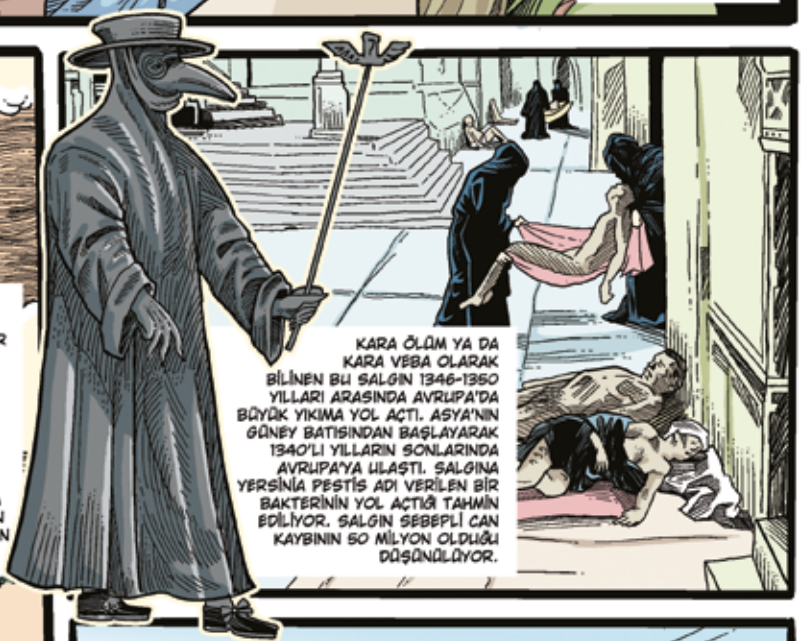
JUSTİNYEN VEBA SALGINI, 541-542 YILLARI ARASINDA BİZANS İMPARATORLUĞU'NU, BAŞKENT KONSTANTİNOPOLİS'İ, SASANİ İMPARATORLUĞU'NU VE AKDENİZ ETRAFINDA YER ALAN LİMAN ŞEHİRLERİNİ ETKİLEMİŞTİ.

İLK SALGINDA YAKLAŞIK 25 MİLYON KİŞİ ÖLÜRKEN, DAHA SONRAKİ YILLAR DAHİL EDİLDİĞİNDE 100 MİLYONA YAKLAŞAN KİŞİNİN BU SALGIN NEDENİYLE ÖLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLÜYOR.

15. YÜZYILDA AVRUPALILAR YENİ DÜNYAYI KEŞFETTİ. AMERİKA KITASINDAKİ YERLİLER İLE TEMAS EDEN AVRUPALI KAŞİFLER BERABERLERİNDE GETİRDİKLERİ VİRÜS VE BAKTERİLERİ BURADAKİ İNSANLARA BULAŞTIRDILAR.

SUÇİÇEĞİ HALİ HAZIRDA AVRUPA'NIN ÜÇTE BİRİNİ ÖLDÜRMÜŞTÜ ANCAK BAĞIŞIKLIK SİSTEMLERİ AVRUPALILAR GİBİ GELİŞMEMİŞ OLAN VE İLAÇLARI DA YETERSİZ KALAN AMERİKAN YERLİLERİNİN HİÇBİR ŞANSI YOKTU. MİLYONLARCA İNSAN ÖLDÜ VE O DÖNEM YERLİ NÜFUSUN YÜZDE 90'I YOK OLDU. BU DURUM AMERİKA KITASININ AVRUPALILARCA KOLONİLEŞTİRİLMESİNİ SON DERECE KOLAYLAŞTIRDI. 19. YÜZYILIN BAŞINA KADAR TOPLAMDA HER İKİ AMERİKAN YERLİSİNDEN BİRİ AVRUPA'DAN GELEN HASTALIKLAR NEDENİYLE ÖLDÜ.

KARA ÖLÜM YA DA KARA VEBA OLARAK BİLİNEN BU SALGIN 1346-1350 YILLARI ARASINDA AVRUPA'DA BÜYÜK YIKIMA YOL AÇTI. ASYA'NIN GÜNEY BATISINDAN BAŞLAYARAK 1340'LI YILLARIN SONLARINDA AVRUPA'YA ULAŞTI. SALGINA YERSİNİA PESTİS ADI VERİLEN BİR BAKTERİNİN YOL AÇTIĞI TAHMİN EDİLİYOR. SALGIN SEBEPLİ CAN KAYBININ 50 MİLYON OLDUĞU DÜŞÜNÜLÜYOR.

İSPANYOL GRİBİ YA DA İSPANYOL NEZLESİ, 1918 - 1920 YILLARI ARASINDA H1N1 VİRÜSÜNÜN ÖLÜMCÜL BİR ALT TÜRÜNÜN YOL AÇTIĞI GRİP SALGINI OLARAK KAYITLARA GEÇTİ. İSPANYOL GRİBİ, 18 AY İÇİNDE 50 İLE 100 MİLYON ARASI İNSANIN (NÜFUSUN %15'İ) ÖLÜMÜNE SEBEP OLARAK İNSANLIK TARİHİNDE BİLİNEN EN BÜYÜK SALGIN OLDU. İSPANYOL GRİBİ'NİN BİR ÖZELLİĞİ, ZAYIF, YAŞLI VE ÇOCUKLARDAN ÇOK, SAĞLIKLI GENÇ ERİŞKİNLERİ ETKİLEMİŞ OLMASIDIR. BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN SON AYLARINDA TÜM DÜNYAYI ETKİSİ ALTINA ALDI, HATTA KİMİ TARİHÇİLERE GÖRE DÖRT YIL SÜREN SAVAŞIN SONA ERMESİNDE ÖNEMLİ BİR ETKEN OLDU.

İLK KOLERA SALGINI 1817-1823 YILLARI ARASINDA YAŞANDI. BU SALGINDA 110 BİN KİŞİNİN ÖLDÜĞÜ DÜŞÜNÜLÜYOR. SONRASINDA YAŞANAN KOLERA SALGINI İSE 1829- 1849 YILLARI ARASINDA YAŞANDI. BU SALGINDA ÖLENLERİN SAYISI İSE 200 BİN. 1863-1879'DA 700 BİN, 1881-1896'DA 1 MİLYON, 1899-1923'TE 1.5 MİLYON, 1961 YILINDA İSE 550 BİN KİŞİ ÖLDÜ.

HAİTİ KOLERA SALGINI OLARAK ADLANDIRILAN KOLERA SALGINI İSE 2011 YILINDAN İTİBAREN GÖRÜLMEYE BAŞLANDI. SALGINDA ŞU ANA KADAR HAYATINI KAYBEDENLERİN SAYISI 6 BİN 631.

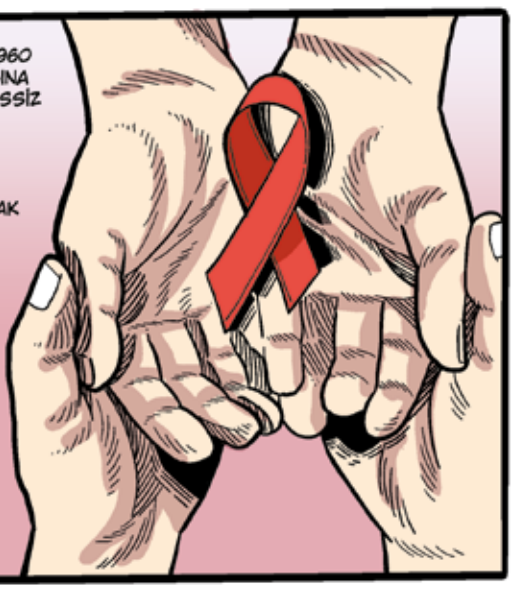

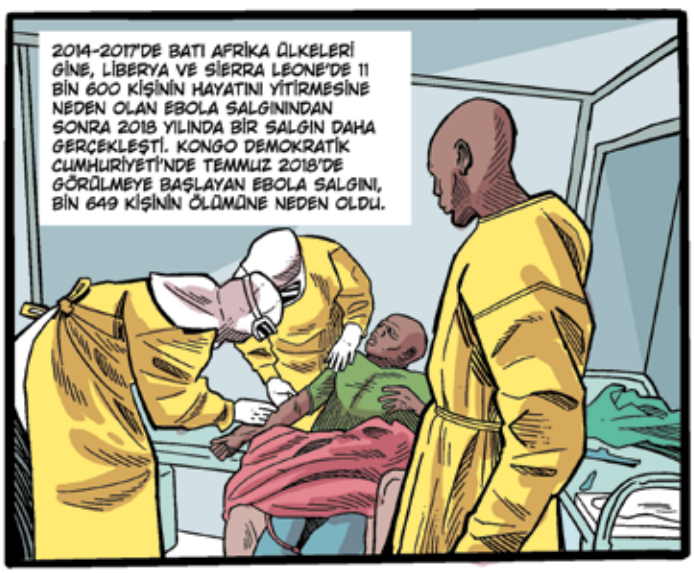
1957 YILINDA ÇİN'DEN BAŞLAYARAK, UZAKDOĞU'YA DAHA SONRA DA AVUSTRALYA, AMERİKA VE AVRUPA'YA YAYILMIŞ OLMASINDAN ÖTÜRÜ ASYA GRİBİ ADIYLA ANILIR. ASYA GRİBİ'NDEN ÖLEN SAYISININ 24 MİLYON OLDUĞU TAHMİN EDİLİYOR.

HONG KONG GRİBİ DE 1968-1969 TARİHLERİ ARASINDA GÖRÜLDÜ. BU SALGIN SONRASI YAKLAŞIK 2 MİLYON KİŞİ HAYATINI KAYBETTİ.

HIV&İN (AIDS) İLK KEZ 1960 YILINDA ORTAYA ÇIKMASINA RAĞMEN BU DÖNEM "SESSİZ DÖNEM" OLARAK ADLANDIRILDI. 1970'Lİ YILLARDA YAYILIMI TIP DÜNYASININ DİKKATİNİ ÇEKMEYE BAŞLADI. ANCAK UZUN YILLAR BOYUNCA AFRİKA&NIN UZAK BÖLGELERİNDE SINIRLI KALDI. DAHA SONRA VİRÜS BÜTÜN DÜNYAYA YAYILDI. DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ&NÜN VERDİĞİ RAKAMLARA GÖRE ŞU ANA KADAR AIDS NEDENLİ ÖLÜM SAYISI 32 MİLYONDAN FAZLA.

2014-2017'DE BATI AFRİKA ÜLKELERİ GİNE, LİBERYA VE SİERRA LEONE'DE 11 BİN 600 KİŞİNİN HAYATINI YİTİRMESİNE NEDEN OLAN EBOLA SALGININDAN SONRA 2018 YILINDA BİR SALGIN DAHA GERÇEKLEŞTİ. KONGO DEMOKRATİK CUMHURİYETİ'NDE TEMMUZ 2018'DE GÖRÜLMEYE BAŞLAYAN EBOLA SALGINI, BİN 649 KİŞİNİN ÖLÜMÜNE NEDEN OLDU.

2003'TE ÇİN'DE PATLAK VEREN VE 8 BİN KİŞİNİN ETKİLENDİĞİ AĞIR AKUT SOLUNUM YOLU YETERSİZLİĞİ SENDROMU (SARS) SALGINI NEDENİYLE DÜNYA GENELİNDE 800'DEN FAZLA KİŞİ YAŞAMINI YİTİRDİ.

Prof. Joseph E. Stiglitz

Ekonomide Nobel ödülü bulunan Joseph E. Stiglitz, Columbia Üniversitesi'nde Profesör ve Roosevelt Enstitüsü'nde Baş Ekonomisttir. En son çıkan kitabı: Küreselleşme Yine Büyük Hayal Kırıklığı: Trump Döneminde Küreselleşme Karşıtlığı

Covid-19 krizinin uluslararası olması

John Donne'un meşhur sözünde değindiği gibi 'Hiç kimse yalnız değil aslında...' Ya da Covid-19 krizinin açıkça ortaya koyduğu üzere 'Hiçbir ülke de yalnız değil aslında.' Tek gereken uluslararası toplumun kafasını devekuşu misali gömdüğü kumdan çıkarması!..

Bir ülkeden diğerine sıçrayan yeni koronavirüs ulusal sınırlara ya da yakınlarına diktiğimiz o 'güzelim kocaman' duvarlara pek de aldırış etmedi. Ya da beraberinde getirdiği ekonomik etkileri kontrol altına alınabildi. Baştan beri aşikar olduğu üzere, Covid-19 küresel bir sorun dolayısıyla ona karşı küresel bir çözüm gerek.

Dünyanın gelişmiş ekonomileri açısından merhamet gerek duyulan bu çok boyutlu karşılık için yeterli bir güdü olsa gerek. Ancak bu küresel eylem birilerinin kendi çıkarlarıyla da uyuşmalı elbette. Salgın bu şekilde büyük bir ölçekte yayılmaya devam ettikçe, herkes için hem bir hastalık hem de ekonomik tehdit oluşturmaya devam edecek demektir.

Covid-19'un gelişmekte olan ya da az gelişmiş ekonomiler üzerindeki etkileri daha yeni yeni kendi göstermeye başladı. Bu ülkelerin ekonomik anlamda gelişmiş ülkelere kıyasla çok daha fazla hırpalanacağı kuvvetle muhtemel. Sonuç olarak, daha az gelişmiş ülkelerde insanlar birbirlerine daha yakın yaşama eğiliminde oluyorlar genelde. Toplumun önemli bir kısmı onları hastalıklara karşı güçsüz kılan sağlık problemleri yaşıyor oluyorlar zaten. Ayrıca bu ülkelerin halihazırda zaten güçlükle ilerleyen sağlık sistemleri bir salgın tehlikesi ile başa çıkmak adına gelişmiş ülkelere kıyasla kesinlikle daha hazırlıksız oluyorlar.

Ticaret ve Kalkınma konulu Birleşmiş Milletler Konferansı'nın 30 Mart tarihli raporu gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkeleri bu süreçte nelerin beklediğine dair ön bir haberci niteliğinde adeta.

Küresel yatırım akışı düşüşe geçti

En başarılı olanları ihracat güdümlü bir büyüme üzerine yaslanıyorlardı ki o da küresel ekonominin daralmasıyla birlikte çökecek. Beklendiği üzere, doğal madde ihracatçısını zor günlerin beklediğine dair bir işareti olarak küresel yatırım akışı düşüşe geçmiş bulunmakta tıpkı emtiada da yaşandığı gibi aynı şekilde.

Yaşanan bu olaylar gelişmekte olan ülkelerin milli borçlarındaki gelir gider dağılımında şimdiden hissedilmekte. Birçok hükümet, borçların tasfiyesi noktasında bırakın tamamen kapatmayı en azından mantıklı seviyelere getirilmesinde dahi müthiş derecede zorlanacaklar.

Yaşanan bu olaylar gelişmekte olan ülkelerin milli borçlarındaki gelir, gider dağılımında şimdiden hissedilmekte. Birçok hükümet, borçların tasfiyesi noktasında bırakın tamamen kapatmayı en azından mantıklı seviyelere getirilmesinde dahi müthiş derecede zorlanacaklar.

Ayrıca, gelişmekte olan ülkeler salgınla başa çıkma noktasında daha kıt ve zor şartlar ile karşı karşıya olacaklar. İnsanlar yeterli düzeyde sosyal korunmadan yoksun kıt kanaat yaşamak zorunda olduklarında giderin kesilmesi elbette açlıkla karşı karşıya kalmak demek olacak. Tabi ki bu ülkelerin ABD gibi şimdiden bütçe açığını gayri safi milli hasılasının % 10'u (salgın öncesi %5'lik ekstra bir açığın üzerine bir de) kadar artırmak demek olan 2 trilyonluk bir yardım paketini ekonomiye pompalama şansları da yok.

Yapılabilecek iki şey var

26 Mart'ta sanal olarak gerçekleştirilen acil zirvede, G20 liderleri 'salgının ekonomik ve sosyal hasarını en aza indirmek, küresel büyümenin kaldığı yerden devam etmesini ve piyasada istikrarı sağlamak ve dayanıklılığı arttırmak adına tüm mevcut siyasi araçlar nezdinde ne gerekiyorsa yapılacağı' konusundaki kararlılıklarını gösteren bir bildiri yayınladılar. Bu noktada, gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkelerdeki sıkıntılı süreci bir nebze da olsa hafifletmek adına yapılabilecek iki şey var en azından.

Öncelikle, Uluslararası Para Fonu'nun kuruluş aşamasında alınan bir kararla yetkilendirildiği ve bir çeşit 'küresel kapital' demek olan imtiyazlı para kullanımı hakkının kesintisiz bir şekilde kullanımının önü açılmalı mutlaka. John Maynard Keynes'in 1944'de Bretton Woods Konferansı'nda dile getirdiği gibi bu özel imtiyazlı para kullanım hakkı uluslararası para havuzu oluşturulması açısından oldukça önemli bir mevzu. Bu düşünceye göre bütün ülkeler kriz halinde doğal olarak öncelikle kendi vatandaşlarını ve ekonomilerini düşüneceklerinden, uluslararası birlik hem ulusal ekonomilerin bundan etkilenmemesi adına hem de öncelikle en muhtaç ekonomilere yardım edecek bir pozisyon alacak şekilde örgütlenmelidir.

%40'ın gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelere gittiği ortalama bir imtiyazlı para kullanımı hakkı çıkarılması büyük bir fark yaratacaktır. Ancak ABD gibi gelişmiş ekonomiler bu tip bir imtiyazlı para kullanım hakkını muhtaç ekonomilere fayda sağlamak adına bir vakıf fonuna aktarsalar çok daha iyi olabilirdi elbette. Şöyle bir şey düşünülebilir elbette bu desteği sağlayan ülkeler bu desteğin kredi sağlayan kuruluşların ihtiyaç halinde kurtarılması adına kullanılmaması adına çeşitli şartlar koyabilirler elbette.

Ayrıca borç veren ülkelerin gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelere yönelik borç tahakkuku hususunda da destek vermeleri oldukça önem teşkil ediyor. Bunun önemini daha iyi kavramak adına, gelin ABD ekonomisini ele alalım. ABD Barınma ve Kentsel Gelişim Ajansı gelecek 60 gün süresince ev kredisi ipoteklerinde cebr-i icrayı kaldırdığını açıkladı. Bu duruş özünde tüm ABD ekonomisini desteklemek adına yapılmış daha geniş çapta bir tutumun parçası ve Covid-19 krizine güzel bir cevap niteliğinde. İşçiler evinde, restoranlar kapalı ve tüm havayolları işlemez durumda. Borç sağlayıcıların bu işten yüksek miktarlarda kazanç elde etmesinin önüne neden geçilmiyor hele de verdikleri borçlara uyguladıkları faiz oranının yeterli oranda bir risk önleme sistemi yaratmış olması gerekirken çoktan? Kredi sağlayıcılar bu yönde bir tutum sergilemedikleri müddetçe, birçok borçlu olasılıkla ödeyebileceklerinden çok daha fazlasını ödemek zorunda kalacakları bir pozisyonda çıkacaklardır bu krizden.

Milli borçların yapılandırılması

Bu tip tutumlar ulusal ölçekte olduğu kadar uluslararası ölçekte de önem kazanmaktadır. Şu aşamada, birçok ülke borçlarını tasfiye etmekte çok zorlanacaklardır ki bu durum geri ödemede ortak küresel bir tutum sergilenmezse şayet bu ülkelerin devasa kendini yineleyen borçlarla yeni döneme girmeleri demek olacaktır. Gelişmekte olan ve az gelişmiş birçok ülke için bu durum hükümetlerin kredi desteği sağlayacak yabancı yatırıma daha fazla gelir pompalaması ya da yurttaşlarının ölmesine izin vermesi demek olacaktır. Net olarak ikinci seçenek birçok ülke için kabul edilemez bir seçenek olacağından uluslararası toplum adına geriye kalan tek seçim düzenli ya da düzensiz bir tutum sergilemek olacaktır ki burada da ikinci senaryo küresel ekonomi açısından çok daha sert ve geniş çapta hissedilen sonuçlar demek olacaktır.

Elbette ki milli borçları yeniden yapılandıran bir kurumsal mekanizma çok daha faydalı olacaktır burada. Uluslararası toplum bunu başarmak adına 2015 yılındaki Birleşmiş Milletler Genel Kongresi'nde hem de büyük çoğunlukla ortak bir paydada buluşturulmuş bu şekilde bir tutum yaratmayı başarmıştı. Ne yazık ki bu ortak çerçeve borçlandırma yapacak kilit ülkeler tarafından pek rağbet görmedi. Şu an böyle bir ortak çerçeve oluşturma çabası için hele de böyle bir zamanda olasılıkla oldukça geç kalındı. Ancak kaçınılmaz olarak daha fazla kriz kapıda belki de ve bu durum salgın sonrası ajandanın en sıcak konularından biri olmaya kesinlikle devam edecek.

John Donne'un meşhur sözünde değindiği gibi 'hiç kimse yalnız değil aslında…' Ya da Covid-19 krizinin açıkça ortaya koyduğu üzere hiçbir ülke de yalnız değil aslında.' Tek gereken uluslararası toplumun kafasını devekuşu misali gömdüğü kumdan çıkarması!..

Telif hakkı: Project Syndicate, 2020. **www.project-syndicate.org**

Prof. Jeffrey D. Sachs

Jeffrey D. Sachs Columbia Üniversitesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma, Sağlık Politikaları ve Yönetimi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörüdür. Ayrıca Birleşmiş Milletlerin Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı'nın da direktörüdür.

Covid-19'un kontrolünde Doğu-Batı farkı

Birçok insan Çin'in sıkı kontrollerinin ABD'de işe yarayıp yaramayacağını ya da mantıklı olup olmadığını sorguluyor. Oysaki ABD, Çin'in başarısından ve daha genel olarak Doğu Asya'nın başarısından ders almalıdır.

Covid-19 salgını Doğu Asya'nın geri kalanının ticaret ve seyahatle çok yakından bağlı olduğu Çin'de başlamış olmasına rağmen, Doğu Asya ülkeleri salgının kontrol sürecini ABD ve Avrupa'dan daha iyi yönetmektedir. ABD ve Avrupa, Batı'da ve dünyanın geri kalanında çok sayıda hayat kurtarabilecek Doğu Asya yaklaşımları hakkında mümkün olduğunca hızlı bilgi edinmelidir.

Adeta iki bölge farklı dünyalardaymış gibiler. Salgın Avrupa ve ABD'yi tümüyle kapladı. Bir milyonda doğrulanan vaka sayısı 814 (İngiltere) ile 3.036 (İspanya) ve ölüm sayısı 24 ile 300 arasında değişmektedir. Doğu Asya ülkelerinde, bir milyonda doğrulanan vaka sayısı 3(Vietnam) ile 253 (Singapur) ve ölüm sayısı 0-4 arasında değişmektedir.

Doğu Asya ülkeleri, Batılı mevkidaşlarına göre sistematik olarak hem vaka hem de ölüm oranlarını hesaba katıyorlar. Her iki bölge de nüfuslarının benzer bir oranına test uygulamıştır.

Google ilginç veriler yayınladı

Daha da önemlisi, iki bölge arasındaki farklar Doğu Asya'daki daha katı ekonomik kilitlenmeleri yansıtmıyor. Google kısa süre önce ekonominin çeşitli sektörlerindeki faaliyetlerin azaltılmasına ilişkin çok ilginç veriler yayınladı. Normal yaşamdaki aksamalar (3 Ocak-6 Şubat tarihinde başlangıcı Mart sonu ile kıyaslandığında) Doğu Asya'da daha az boyuttadır.

Doğu Asya ve Batı ülkelerinin halk sağlığı ve ekonomik sonuçları arasındaki eşitsizlik bölgeler arasındaki üç temel farkı yansıtmaktadır. İlk olarak, Doğu Asya ülkeleri yeni bir hastalık salgını için fazlasıyla hazırlıklıydılar. 2003 SARS salgını onlar için bir uyarı işaretiydi ve birçok Doğu Asya ülkesinde sık görülen dengue ateşi problemleri bu uyarı mesajını güçlendirdi. Avrupa ve ABD'de SARS, Ebola, Zika ve dengue

Batılı ülkeler Covid-19 ilk ortaya çıktığında ona karşı çok daha özensiz yaklaştılar. ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (CDC), 3 Ocak'ta Çin CDC ile temas halindeydi. İlk ABD vakası 20 Ocak'ta doğrulandı. Yine de ABD Başkanı Trump, Çin ile seyahat kısıtlamalarını 31 Ocak'a kadar açıklamadı. O zaman bile bu hayati kısıtlamalar ciddiye alınmadı.

ateşi hakkındaki kaygılar çok uzak, soyut ve (SARS hariç) esas olarak "tropikal" görünüyordu. Çin, 31 Aralık 2019'da Wuhan'da anormal sayıda akciğer iltihabı vakasını resmi olarak halka ilk açıkladığında, bu büyük farkındalığın sonucu tüm bölgede çok daha büyük bir ulusal uyarı seviyesindeydi.

Salgın hastalık kontrolünde, hastalığın yayılmasını kontrol altına almak için erken harekete geçmek çok önemlidir. Ocak ayının başlarından itibaren, Çin'in komşularının çoğu Çin'le seyahati kısıtlamaya başladı ve test yapma ve takip operasyonlarını hemen hızlandırdı. Çin ve diğerleri, hastalığın yayılmasını izlemek için yeni dijital teknolojileri harekete geçirdiler.

Batılı ülkeler özensiz davrandı

Batılı ülkeler yeni koronavirüs ilk ortaya çıktığında ona karşı çok daha özensiz yaklaştılar. ABD Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezleri (CDC), 3 Ocak'ta Çin CDC ile temas halindeydi. İlk ABD vakası 20 Ocak'ta doğrulandı. Yine de ABD Başkanı Donald Trump, Çin ile seyahat kısıtlamalarını 31 Ocak'a kadar açıklamadı. O zaman bile, bu hayati kısıtlamalar ciddiye alınmadı. Son tahminler, salgının açıklanmasından sonra Çin'den 430 bin kişinin ABD'ye geldiğini, bunun yaklaşık 40 bininin de Trump'ın sözde seyahat yasağından sonra olduğunu gösteriyor

Doğu Asya halkı alınması gereken önlemler konusunda da daha bilinçli. Yüz maskeleri yaygın olarak kullanılıyor ve en azından SARS'tan beri kullanılmaktadır. Batılı yetkililer ise aksine, halka yüz maskeleri takmamalarını, sınırlı miktardaki koruyucu maskeleri sağlık çalışanlarına yer yer yönlendirmelerini ve biraz da yetkililer söylediği için yeni enfeksiyonları azaltmada maskelerin faydalarını hafife aldıklarını söyledi. Aynı şekilde, el dezenfektanları, daha fazla fiziksel mesafe ve daha az sıklıkta el sıkışma, Doğu Asyalıların günlük yaşamının bir parçasıdır.

Son olarak, Doğu Asya yetkilileri, insanlar kamusal alanlarda, ofislerde ve diğer kalabalık yerlerde hareket ettikçe semptomları ayırt etmek için süreci önemli ölçüde hızlandırdı. Birçok işletmede, tüm personeline işyerine girerken vücut ısısını kontrol etmek rutin bir işlemdir. Sıcaklık takibi, havaalanları ve tren istasyonları gibi transit merkezlerinde de kullanılır. Ancak bu uygulama ABD ve Avrupa'da hala neredeyse yok denecek kadar azdır.

Salgın, ders verici nitelikte

Çin'de ortaya çıkan salgın Doğu Asya'daki en kötü olaydı fakat ABD ve Avrupa için de bir bakıma çok ders verici nitelikte bir durumdu.

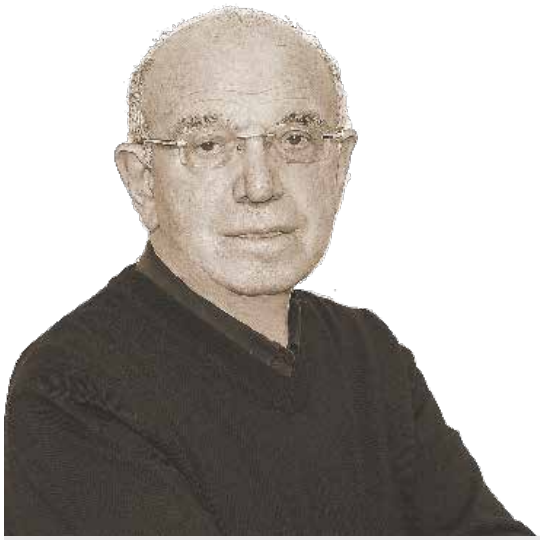
Komşularından farklı olarak Çin, yaklaşık olarak Aralık ortasından Ocak ortasına kadar birkaç hafta boyunca gerçek bir salgını tam anlamıyla yaşadı. Çin, 23 Ocak'ta Wuhan'ı karantinaya aldığında, Wuhan'ın bulunduğu Hubei Eyaleti'nde çoktan 375 doğrulanmış vaka ve muhtemelen bundan daha da fazla doğrulanmamış vaka (ya semptomatik ama test edilmemiş ya da asemptomatik vakalar) vardı. Ayrıca virüs, ilaveten 196 doğrulanmış vaka ile Çin'e yayılmaya başlamıştı.

Çin bu aşamada çok etkili bir adım attı. Halka açık yerlerdeki faaliyetlere ve bütün seyahatlere sınırlamalar getirildi; bireyleri takip etmek ve karantina kurallarını uygulamak için çevrimiçi sistemleri hızlı bir şekilde yürürlüğe kondu ve semptomlar kapsamlı bir şekilde test edildi ve tek parça halinde denetlendi. Tedbirler hiç kuşku yok ki çok sertti ve büyük ölçüde eleştirildi. Yine de aynı zamanda önemli biçimde etkili oldular. Çin sadece birkaç hafta içinde tam anlamıyla gelişmiş ve hızla yayılan bir salgını kontrol altına aldı, birçok uzmanın imkânsız olduğunu düşündüğü bir başarıydı bu.

Birçoğu, Çin'in sıkı kontrollerinin ABD'de işe yarayıp yaramayacağını ya da mantıklı olup olmadığını sorguluyor. Oysaki ABD, Çin'in başarısından ve daha genel olarak Doğu Asya'nın başarısından ders almalıdır. ABD Ulusal Sağlık Enstitüleri Direktörü Francis Collins'in dediği gibi, "Şu anda izlememiz gereken yaklaşım, çoğu insanın aşırı zorlayıcı bulduğu yaklaşımdır, çünkü başka türlü yeterince etkili olmayacaktır."

Avrupa ve ABD hala salgını kontrol altına alamıyor ve hayat kurtarıcı suni solunum cihazlarının yetersizliği ve temel koruyucu kıyafetleri olmayan sağlık çalışanlarının ölümleri felaketin boyutunu artırıyor. Covid-19 Batı'da ve dünya genelinde nüfusun tamamını tahrip etmeden önce halk sağlığı müdahalesi virüsü durdurmada belirleyici olacaktır. Ve Batı'daki doğru yaklaşım, Doğu Asya'dan bu bağlamda neler yapabileceğimizi olabildiğince çabuk öğrenmemizi gerektirir.

Telif hakkı: Project Syndicate, 2020. **www.project-syndicate.org**

Rüştü Bozkurt

rustu.bozkurt@dunya.com

"Deneysel mesafe ayarı" rekabetin odağına yerleşti

Geçim örgütlenmesinin temel amacı, maddi ve kültürel zenginlik üretiminde birikimleri koruyarak uzun dönemli geleceği güven altına almaktır. Birikimlerin korunması öncelikle iş yeri yöneticilerinin kendilerini yetiştirmelerine, kendi olanak ve kısıtlarını bilmelerine, dünya genelindeki eğilimlerin fırsat ve tehlikelerini kavramalarına bağlıdır.

Veriye ulaşma, depola, kategorileştirme, ayıklama, işleme ve bilgiye dönüştürme konularında yetkin olmanız, uygun modeller ve benzetimlerle öngörme ve önlem alma disiplinine uymanız "gerek şartı" yerine getirmektir. Yeter şart ise daha başka alanları kapsar, değişik boyutlarda çaba gerektirir. Örneğin, sosyal mesafelerin değiştiği, mekânsal mesafelerin farklılaştığı, zamansal mesafe algısının yeniden tanımlandığı, deneysel mesafe ayarının rekabet gücü odağında yerleştiği bir aşamadan geçiyoruz. Mesafe ayarları hakkında zihinsel netliğimiz yoksa etkili yönetişimden söz edemeyiz. Böyle bir bakışla kaleme alınan bu yazının merkez düşüncesi, "deneysel mesafe ayarı rekabet gücü yaratmanın merkezinde ağırlığını artırıyor" varsayımına dayanıyor.

Deneysel mesafe, düşlediğimiz ve tasarladığımız sonuçlarla uygulama sonucu ulaştığımız sonuçlar arasındaki makası anlatır. Mal ve hizmet üretiminde, toplam ve kısmı kaynak veriminin hızını ve yönünü ölçme ve kontrol etmenin temel araçlarından biri "deneysel mesafe ayarlarını" sistemli biçimde yapabilmektir. Deneysel mesafe ayarları, bütçe verileriyle uygulama sonuçlarını karşılaştırma, standart veride hünere ulaşma, standart dışı verilerle karşılaştırmalar yapma, deneysel mesafe sapmalarını gerekçelendirme, sistemi dönüş yaparak birikim yeteneğini koruma ve uzun dönemli geleceği güven altına alma bileşenlerinden oluşur.

Bütçelenmiş verilerle uygulama verilerini karşılaştırma

İş yeri yönetiminde önemi giderek artan "veriyi değere dönüştürme yetkinliği", veri üretimi ve veri kanallarının açık tutulması, modelleme ve benzetimle iç görülerin güçlendirilmesinin işlevlerine daha önce değindik. Deneysel mesafe ayarı, herhangi bir iş için tasarlanan ve yaratılmak istenen sonuçlarla ilgili "bütçelenmiş verilerin" elimizin altında olmasını gerektirir. Süreç verilerini ölçerken hareket noktamızı işin bütçelenmesinde belirlediğimiz verilerin temel alınmasıdır.

Tasarladığımız iş ve oluşturduğumuz bütçelenmiş verilerinin uygulamada birebir tutacağını düşünmek yanlıştır. Ne denli sağlıklı veriye dayanırsak dayanalım, modellerimiz ve benzetimlerimiz ne kadar güçlü olursa olsun, yaratılmak istenen sonuçla erişilen sonuç arasında sapmalar olacaktır.

Geri-bildirimlerle sapmaların belirlenmesi, işlerimizi alışkanlıkla yönetme yerine analizle yönetmemizin kanallarını da açık tutar. Geri bildirim ustalığı, insanların birbiriyle ilişkilerini düzenledikleri sosyal mesafe ayarlarını daha dengeli yapılmasını kolaylaştırır.

Geri-bildirim döngüsü, bütçelenmiş veriler ile uygulama ölçümlerinden elde edilen verilerin karşılaştırılmasıdır. Geri bildirim döngüsü bizi "ödünsüz gözetim ve denetim disiplinine" taşırsa etkili olur. İş yeri yöneticilerinin hata kültürü ve hatayla yüzleşme özgüveni gelişmişse, geri-bildirim dönüsü özenle ve dikkatle işletilir; açık ortamlarda sonuçlar sorgulanır; gerekli ince ayarlar yapılarak sistemin kendini yeniden üretmesi güven altına alınır.

Geri-bildirim döngüsü, sapmaları belirlemesi, gerekçeleriyle nedenlerinin analiz edilmesi ve ayar yapılarak sisteme geri dönüş yapılması şeklindeki bir çevrimdir. Bu çevrimin etkili olabilmesi ise "Hayatta eli boş dönülmeyen tek yolculuk, içimize yaptığımız yolculuktur" özlü deyişte saklıdır. Kendimizi sorgulamasını bilmek gelişme yaratmanın ve ilerlemenin bilinen sağlıklı adımlarından biridir. Standart veri de var olan işyerimizin yönetişim anlayışını, makine-donanımını, kapasite ve teknik olanaklarını, işgücünün kalitesini ve benzeri değişkenleri dinamik bir anlayışla ölçme çabalarının bütünüdür.

Standart veride hüner düzeyine erişme

İş yerlerinin yöneticileri, işyerinin mevcut yapılarını, süreçlerini, süreçlerin kritik eşiklerini, süreç parçalarının birbirini bütünlemesini, kapasite ve teknik olanaklardan sağlanacak sonuçların sistemli biçimde ölçüyorsa orada bir "yönetme" söz konusudur.

İş yerlerinin "bağlı değişkenlerini" etkileyen iş ekosisteminin "bağımsız değişkenleri" vardır. Bizim vurgulamak istediğimiz işyeri yönetiminin kendi "olanak ve kısıtlarının" neler olduğunu nesnel bir biçimde ölçmesidir. Bugünün teknolojilerinde iş süreçlerini uçtan uca eşzamanlı olarak ölçerek veri oluşturmak hem teknik erişilebilirlik hem de maliyet açısından kolaylıkla mümkündür.

Bir iş yeri değer yaratma zincirindeki konumunu belirlerken, geniş çevrenin fırsat ve tehlikelerini bilmek zorundadır ama asıl bilmesi gereken kendi olanak ve kısıtlarıdır. Bu açıdan değerlendirdiğimizde deneysel mesafe ayarının bileşeni olan "standart veri üretiminde hünere" erişmek gerekir. Dünya genelinde, bizim yaptığımız işi en iyi yapanların düzeyini yakalamak olan hünere erişmeden, deneysel mesafe ayarları yapmak zordur. İnovasyon rekabet gücünün temelidir; standart veriye niyet eden bütün işletme yönetimleri erişebilir. Rekabet gücü yaratan inovasyonun arka planı da "standart dışı veridir."

Karşılaştırmalar yapma

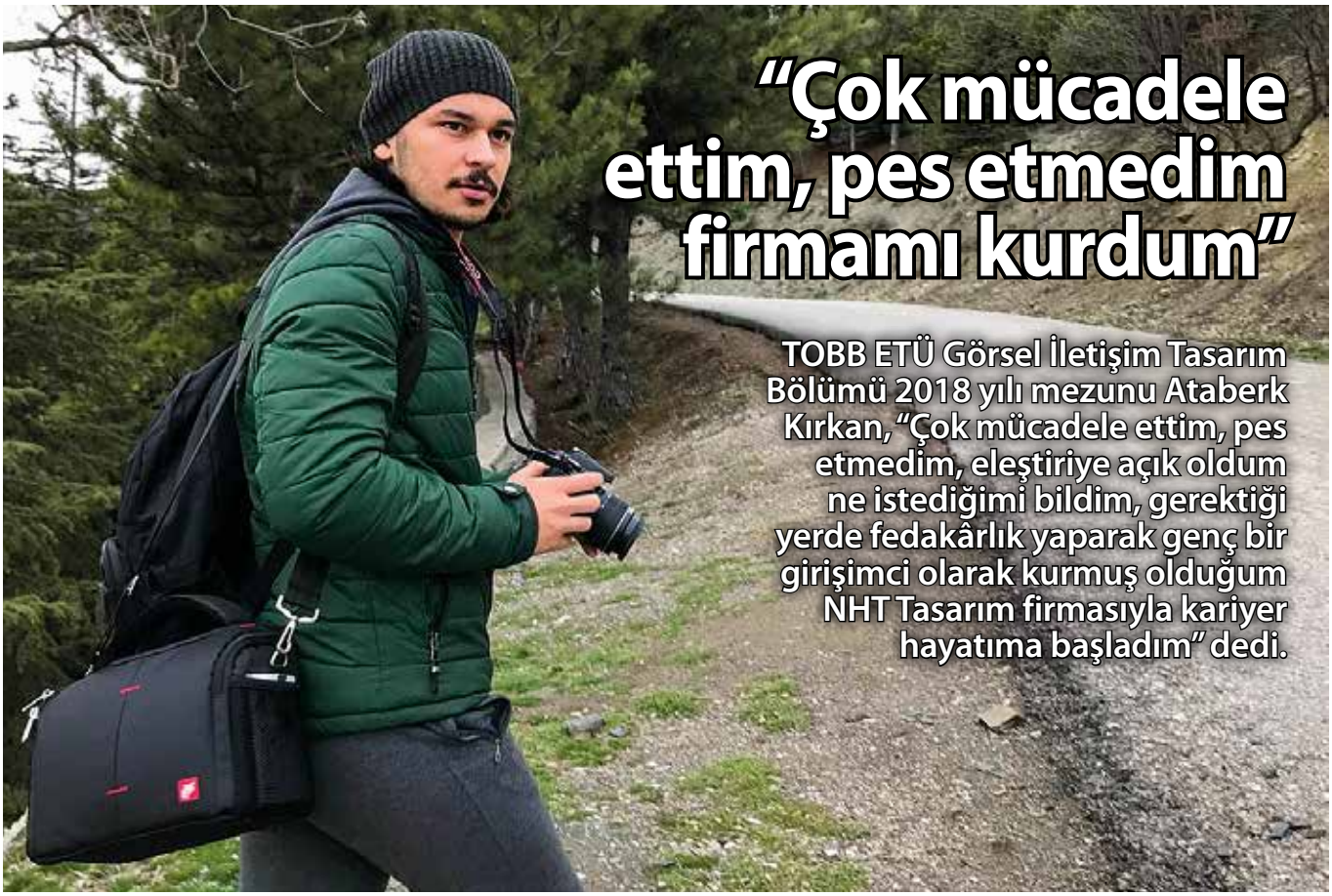
Teknolojinin yarattığı ölçme potansiyelleri, maddenin en küçük yapıtaşlarının hareketlerini izleme fırsatları yaratıyor. Uzayın sonsuz derinlikleri ile maddenin en küçük yapı taşlarını gözleme potansiyeli "veri" üretimini katlanarak artırıyor. "Büyük veri" adı verilen bu yeni oluşum, nesnelerin dönüştürülmesi ve hareket ettirilerek "değer üretiminin bileşeni" haline gelmesinin koşullarını da değiştiriyor. İş yerinin iç yapısının verilerini bilmek rekabet gücü yaratmak için "gerek şart" iken küresel ölçekte rakiplerin eriştikleri veriyle inovasyon alanında attıkları adımlar rekabetin asıl özünü oluşturuyor. Taklit edilme süresini kısaltan sürekli inovasyon katkıları iş yerlerinin rekabet gücünde temel değişkenlerden birini oluşturuyor. Standart ve standart dışı verilere erişerek karşılaştırmalar yaptığımızda, rekabet sisteminde doğru konumlanma yapabiliriz. İş yerinin iç verileri ile dış verilerini geri-bildirim döngüsüyle sistemli biçimde karşılaştırırsak geri-bildirim döngüsünün olumlu etkisinden yararlanabiliriz. Öncelikle, kendi bildiğimizi tek doğru olduğuna inanma tuzaklarına düşmez; tek tip düşüncenin üretkenliği önleyen etkilerinden uzak dururuz. Bir adım sonrasında "yüzleşme özgüveni" kazanır: kendimizi bizden geride olanlarla karşılaştırarak yapay rahatlama yerine, bizden ileri olanlarla açıklarımızı görür; önlem alabiliriz. Zihni modellerimizin varsayımlarını sorgular, değişen koşullara göre modellerimizi yenileyerek daha tutarlı ve sağlıklı iç görü düzeyine erişebiliriz.

Sapmaları analiz etme

Geri-bildirimlerle sapmaların belirlenmesi, işlerimizi alışkanlıkla yönetme yerine analizle yönetmemizin kanallarını da açık tutar. Geri bildirim ustalığı, insanların birbiriyle ilişkilerini düzenledikleri sosyal mesafe ayarlarını daha dengeli yapılmasını kolaylaştırır. Zamansal mesafelerdeki boşlukların anlaşılmasını sağlar, gerekli önlemlerle "zaman kazancı" sağlayarak işlerin verimini artırır. Mekândaki erişilebilirlikleri aksatan etkenleri kavramamızı kolaylaştırır. Sapmaları düzelterek tekrar sisteme sokunca mekânsal mesafe ayarlarını daha etkili hale getirecek biçimde ayarlayabiliriz. Planladıklarımız ile yarattığımız sonuçlar arasındaki deneysel mesafeleri da olması gereken düzeylerde tutabiliriz. Son çözümlemede, bireysel ve toplumsal "psikolojik mesafe" ayarlarını yaparak daha sağlıklı, mutlu ve hayata bağlı yaşayabiliriz.

Geçim örgütlenmesinin temel amacı, maddi ve kültürel zenginlik üretiminde birikimleri koruyarak uzun dönemli geleceği güven altına almaktır. Birikimlerin korunması, öncelikle iş yeri yöneticilerinin kendilerini yetiştirmelerine, kendi olanak ve kısıtlarını bilmelerine, dünya genelindeki eğilimlerin fırsat ve tehlikelerini kavramalarına bağlıdır.

Fotoğraflar: *TOBB ETÜ Fotoğraf Servisi*

"Çok mücadele ettim, pes etmedim firmamı kurdum"

TOBB ETÜ Görsel İletişim Tasarım Bölümü 2018 yılı mezunu Ataberk Kırkan, "Çok mücadele ettim, pes etmedim, eleştiriye açık oldum ne istediğimi bildim, gerektiği yerde fedakârlık yaparak genç bir girişimci olarak kurmuş olduğum NHT Tasarım firmasıyla kariyer hayatıma başladım" dedi.

TOBB ETÜ Görsel İletişim Tasarım Bölümü 2018 yılı mezunu Ataberk Kırkan, "Hobi olarak başladığım fotoğrafçılıkta en büyük şansım TOBB ETÜ'de okumuş olduğum Görsel İletişim ve Tasarım Bölümü içerisinde yer alan fotoğrafçılık derslerimizin olmasıydı" diye konuştu. Ataberk Kırkan, sorularımızı şöyle yanıtladı:

Bize kendinizden bahsedebilir misiniz?

1994 yılı Ankara doğumluyum. Hayatı, sosyal ve aktif olarak yaşamayı seven birisiyim. Fotoğraf çekmeyi, otomobilleri, resim yapmayı, tiyatro, sinema, sanat galerisi, müzeler vb. yerlere gitmek beni çok mutlu eder. Sanat benim için hayatın içinde var olan bir durumdur. Daha ortaokuldayken üniversite hayatımda sanatın herhangi bir bölümünde okumak istiyordum. Bu sebeple 2013 yılında TOBB ETÜ Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Görsel İletişim Tasarım bölümünü tercih ettim. Okulda aldığım eğitim ve bu süreç de profesyonel anlamda dışarıda yaptığım çalışmalar neticesinde mezun olduktan sonra kendi firmamı kurdum ve iş hayatına başladım. İnandığım şeylerin arkasından sonuna kadar gitmeyi bilen birisiyim. Pes etmek bana göre değil. Zaman bize bahsedilmiş en büyük armağan ve bunu elimizden geldiği kadarıyla verimli kullanmalıyız. Hayatın var olan akışı içerisinde kendi isteklerim ve hayallerim doğrultusunda ilerleyen bir kişiliğe sahibim.

TOBB ETÜ'deki öğrencilik yıllarınızı anlatır mısınız?

Her zaman girişken ve araştırmacı bir öğrenciydim. İnsanlarla bilgi paylaşmayı seven birisiydim, aynı zamanda iyi bir dinleyicimdir. Dostluk ve arkadaşlıklara ahde vefaya önem veririm. Üniversite hayatımda Otomobil Topluluğu üyesiydim. Çeşitli zamanlarda faaliyetler planlayıp hayata geçiriyorduk. Üniversitemizin otomobil topluluğuna vermiş olduğu destek sayesinde, diğer arkadaşlarımızla iletişim halindeydim. Okulumuzun üç dönem olması nedeni ile kesintisiz bir eğitim-öğretim yılına sahiptik. Bu nedenle zamanımızın büyük bir kısmını üniversitemizde geçiriyorduk. Ama o yıllarda bile okulumu bir an önce bitirip kendi firmamı kurma hayalim vardı. Üniversitemizin genel ilkelerinden olan girişimci, yeniliklere açık, üretken ve sürdürülebilirlik düşüncesinden kaynaklanan ve bu süreç de başta bölüm başkanı olmak üzere hocalarımızın da desteğiyle hayallerimi gerçekleştirme imkânına sahip oldum ve mevcut şirketimi kurdum. Şu anda olduğum süreçten çok mutluyum.

Kurucusu olduğunuz NHT Tasarım firmasından bahseder misiniz?

Hobi olarak başladığım fotoğrafçılıkta en büyük şansım TOBB ETÜ'de okumuş olduğum Görsel İletişim ve Tasarım Bölümü içerisinde yer alan fotoğrafçılık derslerimizin olmasıydı.

Bu sebeple akademik eğitimin yanında, pratik eğitim yapmam gerektiğini düşün-

mekle beraber bu bilgileri harmanlayarak ileride kurmayı planladığım şirketimin alt yapısını oluşturmak zorunda olduğumu biliyordum. Yapısal olarak plan ve programlı bir insan olduğum için tüm okul hayatım boyunca şu an kurmuş olduğum firmanın temellerini atmaya başlamıştım. Daha sonra fotoğrafçılığın moda, kişisel çekim ve mezuniyet fotoğrafçılık alanlarında çalışarak kendimi geliştirdim. Her meslekte olduğu gibi çok mücadele ettim, pes etmedim, eleştiriye açık oldum, ne istediğimi bildim, gerektiği yerde fedakârlık yaparak genç bir girişimci olarak kurmuş olduğum NHT Tasarım firmasıyla kariyer hayatıma başladım.

Fotoğrafçılık hobinizi, işiniz ve mezun olduğunuz bölümle ilişkilendirdiğinizi anlattınız. Bu süreç nasıl gelişti?

İlk fotoğrafçılık eğitimimi sahip olduğum fotoğraf makinamın markasının kurduğu eğitim semineri ile başladım. Okulumuzun zorunlu kıldığı üç dönem staj süreçlerinde TRT İç Yapımlar Koordinatörlüğü'nde fotoğraf, video ve kurgu yapım aşamasında çalıştım. Bu arada kişisel gelişimime katkıda bulunması için Başkent İletişim Akademisi'nde diksiyon ve etkili konuşma dersleri aldım. Daha sonra freelance fotoğraf çalışmaları yapan profesyonel kişilerin yanında bulundum. Belirli bir zaman sonra kendi çekimlerime ağırlık vermeye başladım. Bu dönemde ilk profesyonel çekimimi TOBB ETÜ'den arkadaşım sosyal medya fenomeni olan Can Erçin'in çekimlerini yaparak başladım. Türkiye Disleksili Çocuklar Vakfı adına sosyal sorumluluk projesinde fotoğrafçı olarak yer aldım. Hemen ardından Ankara'da bir özel üniversitenin Muhafazakar Moda Etkinliği'nde çekimlere katkıda bulundum ve bu arada ünlü markaların İstanbul'daki şubelerinin adına yapılan katalog çekimlerine katıldım. Kişisel çekimlere ağırlık vererek çeşitli organizasyonlarda bulunarak profesyonel anlamda sekiz yılı tamamlamış oldum.

Türkiye ve dünyadan ilham aldığınız fotoğraf sanatçıları var mı?

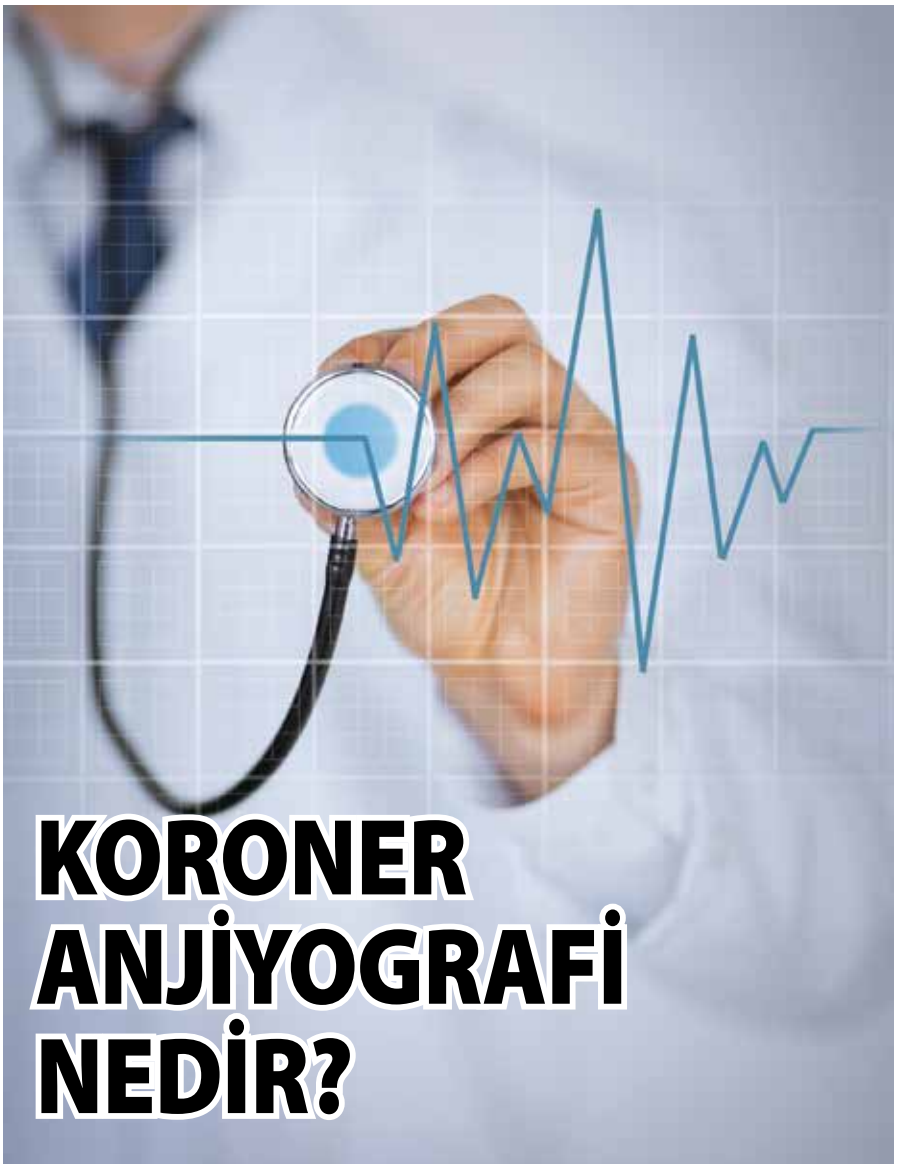
Hiç şüphesiz ki Türkiye'de Ara Güler, dünyada ise Amerikalı fotoğraf muhabiri The National Geographic Dergisi'nin 1985 Haziran sayısında yayınlanan "Afghan Girl" başlığıyla ünlenen Steve McCurry'dir. Her ikisi de fotoğraf muhabiri olmakla beraber fotoğraf sanatının ana fikri olan anı durdurabilme özelliğine sahip olmalarıdır. Ayrıca, Ara Güler için deklanşörüyle zamanı durduran fotoğraf muhabiri ifadesi kullanılmıştır. Bu sebeplerden dolayı bu meslek büyüklerinden etkilenmekle birlikte ilham almaktayım.

Sosyal yaşantınızda neler yapıyorsunuz?

Başta Ankara ve İstanbul olmak üzere açılan tüm fotoğraf sergilerine, bienallere katılım gerçekleştiririm. Bunun yanı sıra devlet ve özel tiyatrolarda ilgimi çeken oyunlarla birlikte vizyona giren filmlere gitmeyi çok severim. Özellikle Ankara'da açılan kitap fuarlarının o güzel kâğıt kokusunu hissetme adına kaçırmamaya özen gösteririm. Yine hobilerim arasında olan TOBB ETÜ Otomobil Kulübü üyesi olarak etkinliklerine katılmaktayım ve Türkiye'de açılan tüm oto show ve klasik araç festivallerine katılmaya çalışıyorum. Bu etkinliklerin çoğuna aile üyelerimle birlikte gitmekten sonsuz keyif alırım. Çünkü yapılan bu etkinliklerden sonra onlarla konu hakkında ya da eser hakkında beyin fırtınası yapmaktan zevk alırım. Ailesine vakit ayırmayan insanların iş hayatlarında da başarılı olabileceğini düşünmüyorum.

TOBB ETÜ Mezunlar Derneği hakkındaki düşünceleriniz ve beklentileriniz neler?

TOBB ETÜ mezunu olarak, aidiyet duygusunun oluşması ve gelişmesi açısından Mezunlar Derneği'nin toplumsal ve sosyal yapı içerisinde gerekli olduğunu düşünmekteyim. Çünkü tüm dünyada ve ülkemizde bu tip dernekler dayanışma ve yardımlaşma adına vazgeçilmez öğelerdir. Mezun olduğum TOBB ETÜ ve üyesi olduğum Mezunlar Derneğimiz ile gurur duymaktayım.

KORONER ANJİYOGRAFİ NEDİR?

Koroner anjiyografi, kalp boşluklarının ve koroner arterlerin bir çeşit tıbbi boya maddesi verilerek görüntülenmesi ve bu esnada "X" ışınları kullanılarak hareketli film çekilmesi esasına dayanır.

Koroner anjiyografi kalp atardamarlarının (koroner arterler) görüntülenme yöntemidir. Bu yöntemle kalp damarlarında darlık veya tam tıkanıklık olup olmadığı tespit edilir. Koroner arterlerin görüntülenmesinde en güvenilir yöntemdir ve tanıda altın standarttır.

TOBB ETÜ Hastanesi Kardiyoloji Uzmanı Dr. Öğr. Üyesi Savaş Çelebi, koroner anjiyografi ile ilgili deneyimlerini bizimle şöyle paylaştı:

"Koroner anjiyografi aynı zamanda kalp kapak hastalıkları ve kalbin pompa fonksiyonunun da değerlendirilmesini sağlamaktadır. İşlem, kalp boşluklarının ve koroner arterlerin bir çeşit tıbbi boya maddesi (kontrast madde) verilerek görüntülenmesi ve bu esnada "X" ışınları kullanılarak hareketli film çekilmesi esasına dayanmaktadır. Koroner anjiyografi ile elde edilen görüntüler hastaya uygulanacak tedavi stratejisinin seçimi için temel belirleyici olmaktadır.

Koroner anjiyografi yapılması kararı hekim tarafından verilir. Göğüs ağrısı, nefes darlığı ve yorgunluk gibi şikayetlerinizin damar tıkanıklığına bağlı olduğu düşünüldüğünde uygulanır.

İşlemi neler engeller?

Hastanın kanama bozukluğu veya böbrek fonksiyonlarında ciddi bozulma olması işleme engel teşkil edebilmektedir. Hastanın kan sulandırıcı ilaç kullanması durumunda işlemden önce hekimin kontrolü altında ilacın bırakılması gerekebilmektedir. Bunun yanında, stent veya balon işlemi öncesi bazı kan sulandırıcı ilaçları almanız gerekir.

Koroner anjiyografi işlemi kateter laboratuarında yapılmaktadır. İşlem öncesinde hastanın 8-12 saat aç olması gerekmektedir (hasta düzenli kullandığı ilaçları doktorunun bilgisi dahilinde az bir suyla alabilir). Hasta kateter laboratuarına alınmadan önce gerek duyulursa sakinleştirici ilaç uygulaması yapılabilir. Hasta kateter laboratuarına alınıp anjiyografi masasına yatırıldıktan sonra anjiyografi yapılacak bölge steril tıbbi solüsyonlarla temizlenir ve hasta steril örtülerle örtülerek işleme başlanır. Koroner anjiyografi kasık veya bilek atardamarından yapılmaktadır. Koroner anjiyografi çoğunlukla ağrısız veya çok az ağrılı gerçekleştirilen bir işlemdir. Hangi atardamardan işlem yapılacağına karar verildikten sonra bu bölge iğne ile uyuşturulur. Bu sırada iğne batması hissedilir, uyuşma sonrası başka ağrı hissetmezsiniz. Daha sonra uyuşturulan yere plastik bir kılıf yerleştirilir. Bu plastik cihaz içinden kateter dediğimiz küçük borularla, koroner damarlarınıza boya maddesi vererek radyasyon altında damarlarınız görünür hale getirilir.

Hasta birkaç gün içinde normal yaşamına dönebilir

İşlem yaklaşık 10-15 dakika kadar sürmektedir. Ancak atardamarların kıvrıntılı olması veya hastaya daha önce koroner by-pass cerrahisi yapılması gibi nedenler işlemin daha uzun sürmesine neden olabilmektedir. İşlem süresince hastanın kan basıncı ve kalp ritmi monitörden takip edilmektedir. Ayrıca hastanın uyanık olması

göğüs ağrısı ve genel durumda olabilecek bozulmaların değerlendirilmesini kolaylaştırmaktadır. İşlem sonrası plastik kılıf atardamardan geri çekilmekte ve ardından atardamar üzerine bası yapılarak kanamanın durması sağlanmaktadır. Kanamanın tekrarlamaması için sıkı bandaj ve ağırlık uygulanarak yaklaşık 4-6 saat süresince hasta yatırılmaktadır. Bu süre sonrasında kanama kontrolü yapılır ve sorun yoksa hasta taburcu edilir. Hasta birkaç gün içinde normal yaşamına dönebilir.

Koroner anjiyografi genellikle sorunsuz tamamlanan bir işlem olmakla beraber girişimsel bir işlem olması nedeniyle işlem sırasında ve sonrasında istenmeyen olayların meydana gelme riski vardır. Büyük komplikasyonlar olarak nitelendirilen ölüm riski ortalama yüzde 0.01; inme yüzde 0.1; atardamar giriş yerinde cerrahi düzeltme gerektiren zedelenme ise yüzde 0.2' dir. Çok nadiren koroner anjiyografi esnasında kullanılan kontrast maddeye bağlı böbrek yetmezliği gelişebilmektedir. Bu durum işlem öncesinde böbrek fonksiyonları bozuk olan hastalarda normal böbrek fonksiyonuna sahip hastalara kıyasla daha sık görülmektedir. Çoğunlukla düzelmekle beraber nadiren kalıcı ve hemodiyaliz gerektiren böbrek yetmezliği de gelişebilmektedir. Daha sık görülen küçük komplikasyonlar ise geçici olup giriş yerinde kanama ya da hematom, ritim bozuklukları, kullanılan kontrast maddeye karşı alerjik reaksiyon gelişmesi olarak özetlenebilir. Nadiren vagal reaksiyon olarak nitelendirilen ve genellikle plastik kılıfın atardamara girişi ya da atardamardan çekilmesi sırasında; bulantı, kusma hissi, soğuk terleme, tansiyon düşmesi ve nabız yavaşlamasının görüldüğü bir tablo oluşabilir ancak bu durum çoğunlukla kendiliğinden veya ilaç tedavisiyle hızla düzelmektedir.

TOBB ETÜ Hastanesi Kardiyoloji Uzmanı Dr. Öğr. Üyesi Savaş Çelebi

Balon anjiyoplasti ve stent işlemi

Koroner anjiyografi sonucunda kalp damarlarında darlık tespit edilen hastalara eğer damar yapıları ve darlık özellikleri uygunsa aynı seansta işleme devam edilir ve damar açılır. Bu damar açma işlemi koroner anjioplasti olarak tanımlanmaktadır ve balon anjioplasti ile stent işlemlerini içermektedir. Koroner anjioplasti kardiyak kateterizasyon laboratuarında, anjiyografi işleminde kullanılan kateterlere benzer yapıda olan özel kateterler kullanılarak yapılır. Koroner anjiyografiyi takiben balon anjioplasti kateterleri kasık veya bilek atardamarındaki koroner anjiografide yerleştirilmiş olan kılıf içinden kalp damarlarına gönderilir. Darlık bölgesinde özel tasarlanmış balonun kontrollü olarak şişirilmesi ile darlık genişletilir. Ardından açılan damarda daha iyi bir kan akımı sağlamak ve tekrar daralmayı engellemek için koroner stent olarak tanımlanan çelik tel kafes darlık bölgesinde damar iç duvarına yerleştirilir. Daralmış bölgenin uzunluğuna göre bir veya daha fazla stent gerekebilir. Koroner anjioplasti işlemi By-pass ameliyatı gereksinimini önemli oranda azaltmıştır.

Başarı oranı yüzde 70-98 arasında

Balon ve stent uygulamasında başarı oranı yüzde 70-98 arasındadır. Altı aylık süreç içinde yüzde 20-30 olasılıkla stent içinde tekrar daralma olabilmektedir. Yeni kullanıma giren ilaç kaplı stentlerde bu oran yüzde 3-10 aralığına inmiştir. Stent içinde daralma olması durumunda tekrar balon veya stent uygulanabilmektedir. Koroner anjioplasti işleminin komplikasyonları koroner anjiyografi komplikasyonlarına benzerdir. Ancak ek olarak işlem sırasında değişen derecelerde göğüs ağrısı, stentin ani tıkanması veya çok nadiren miyokard infarktüsü gelişme riski vardır. Stent-balon işlemi yapılırsa bir gece hastanede yatarak takip edilirsiniz, eğer damarlarınız normal çıkmışsa 7-8 saat sonra taburcu olabilirsiniz. İşlem süresi damar tıkanıklığı varlığı ve tıkanıklık sayısı gibi faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilir.

Stent ve balon sonrasında diş çekimi dahil çeşitli ameliyatlar erteleneceğinden bu konuları işlem öncesi doktorunuzla konuşmanız gerekmektedir. Kliniğimizde yılda yaklaşık dört bin civarında anjiyo-stent-balon işlemi uygulanmaktadır."

TEKNOLOJİDEKİ DEĞİŞİME UYUN, İNOVASYONDA GERİDE KALMAYIN!

Teknoloji Sektörü İnovasyon Araştırması'na göre CIO'lar inovasyonun başarısını ve değerini ölçmede bu yıl sırasıyla piyasa değeri, yatırım getirisi ve gelir artışını göz önüne alıyor. Gelir artışı, geçen yılki araştırmada ilk sıradaydı.

Teknolojideki değişime hızlı ayak uyduramayan şirketler inovasyonda geride kalıyor.

KPMG'nin Teknoloji Sektörü İnovasyon Araştırması yayımlandı. Araştırmaya 12 ülkede 740'tan fazla teknoloji sektör lideri katıldı. Araştırmaya göre CIO'lar üst üste ikinci yıl şirketlerindeki inovasyonu yönlendiren kişiler oldu. CIO'lar bu yıl daha yüksek seviyede nesnelerin interneti, yapay zeka, blockchain, robotik süreç otomasyonu ve artırılmış gerçeklik uygulamalarını içeren, dönüştüren teknolojiler yaptıklarını belirtti. CIO'lar inovasyonun başarısını ve değerini ölçmede bu yıl sırasıyla piyasa değeri, yatırım getirisi ve gelir artışını göz önüne alıyor. Gelir artışı, geçen yılki araştırmada ilk sıradaydı.

Araştırmaya göre değişime hızlıca ayak uyduramamak, eskimiş IT alt yapısı, yenilikçi kurum kültürünün olmaması inovasyonu kısıtlayan veya engelleyen nedenlerin başında geliyor. Katılımcıların yüzde 50'si veri güvenliği ihtiyacının da şirketlerin yenilikçi becerilerini kısıtladığını belirtti. Doğru iş planları yaratmak ve hangi yenilikçi hareketin en yüksek yatırım getirisini sağlayacağını belirlemek de önde gelen zorluklardan.

CIO'ların yöntemleri

CIO'lar, yıkıma direnmek için uygulanabilecek yöntemleri ise şöyle ifade etti:

- ✓ Yenilikçi start-up'ları fonlamak/yatırımcı olmak
- ✓ Yıkılma riski daha az olan piyasa segmetlerine bağlı kalmak
- ✓ Yenilikçi şirketleri almak
- ✓ Şirket içinde yeni inovatif ürünler geliştirmek
- ✓ Mevcut ürünleri geliştirmek

Araştırmayı değerlendiren KPMG Türkiye Teknoloji Danışmanlığı Lideri Alper Karaçar, inovasyonu yönetirken dikkat edilmesi gereken noktaları paylaştı. Karaçar, "Olgunluğa ulaşmış bir inovasyon süreci, finanse edilmiş, strateji ve iş birimleriyle bağlantılı olmalı. İnovasyon portfolyosu takip edilen ve gerçekleştirilen hedefleri barındıran bölümlere ayrılmalı. Bu süreç ölçeklenebilir ve tekrar edilebilir olmalı. Yeni girişimler için yıllık belirlenen operasyonel bütçeden ayrı olarak daha esnek ve devamlı bir fonlama modeli geliştirilmeli. Tabii tüm bunların yanında insan gücü unutulmamalı. Teknolojiye yapılan yatırımlar, yetenekli çalışanlarla birleşince başarıya ulaşabilir" dedi.

e-Ticaret zirveden inmiyor

Araştırmada öne çıkan diğer başlıklar şöyle:

- ✓ Katılımcıların yüzde 27'si, önümüzdeki üç yılda en yıkıcı iş modeli olarak e-ticaret platformlarını görüyor. e-ticaret devleri; yapay zeka, sesle tanıma, drone ve otonom araçlar sayesinde yemek siparişi, sağlık, sigorta, enerji gibi diğer sektörlere yıkıcı etkisini ulaştırıyor.
- ✓ İkinci sırada ise yüzde 22 ile sosyal ağ oluşturma geliyor. Sosyal medya şirketleri de ayrıcalıklı orijinal içerik, canlı spor etkinlikleri, artırılmış gerçeklik gibi hizmetler sunarak mümkün olan en yüksek müşteri sayısına ulaşmaya çalışıyor.
- ✓ Üçüncü sırada da yüzde 17 ile dijital ödeme platformları yer alıyor. Araştırmaya katılan teknoloji sektörü liderlerine göre; yeni teknolojilerden en çok ve doğrudan etkilenecek ilk beş sektör sırasıyla telekomünikasyon, endüstriyel üretim, yaşam bilimleri/sağlık, havacılık ve savunma ile finansal hizmetler.
- ✓ Araştırmaya katılan teknoloji sektörü liderlerine göre; yeni teknolojilerden en çok ve doğrudan etkilenecek sektörlerin başında telekomünikasyon geliyor. İlk beşte sırasıyla endüstriyel üretim, yaşam bilimleri/sağlık, havacılık ve savunma ile finansal hizmetler var. Katılımcılar en yıkıcı şirketler arasında ilk üçte Amazon, Apple ve Alibaba'yı gösterirken; favori uygulamaları ise Google/Google Chrome, Facebook, Instagram ve Youtube. Ancak liderlerin en yıkıcı iş modelleri arasında üçüncü sıraya aldığı dijital ödeme platformları, favori uygulamaları arasında değil.

Milenyum kuşağı teşvik bekliyor

- ✓ Milenyum çalışanlarının yüzde 44'ü, deneyimli meslektaşlarından daha yüksek oranda maddi teşvik bekliyor. Bunun nedeni olgunlaşma sürecinde olmaları, yeni hayatlarını kurarken maddi kaygılarının çoğalması.
- ✓ Terfi konusu ise ankete katılan X jenerasyonu ve "baby boomers" için daha önemli bir motivasyon (yüzde 31).

İnovasyonu yönetenler

KPMG'nin Teknoloji Sektörü İnovasyon Araştırması'na göre, üst üste ikinci yıl CIO'lar şirketlerindeki inovasyonu yönlendiren kişiler olarak öne çıktı. Katılımcıların sadece yüzde 2'si inovasyonu yönlendiren kişinin CEO olduğunu düşünüyor. Buna karşın; KPMG'nin Küresel CEO Araştırmasında ise teknoloji şirketlerinin CEO'larının yüzde 79'u şirketlerinin teknoloji stratejilerini kendilerinin yönlendirdiğini düşünüyor.

EKONOMİK KRİZLER TARİHİ

Özcan KADIOĞLU ozcankadioglu@hotmail.com
Koç Üniversitesi-TÜSİAD Ekonomik Araştırma Forumu (EAF) Üyesi, Dünya Gazetesi Yazarı

2020 yılını büyüme yerine en iyi ihtimalle düşük küçülme oranıyla kapatabilirsek başarı sayılmalıdır. Tek tesellimiz petrol fiyatlarında oluşan gerilemenin cari açığımıza olumlu bir etkisi olacağıdır.

Eşi benzeri görülmemiş yeni bir kriz türü karşımıza çıktı: Koronavirüs krizi (Covid 19). Cumhuriyetin ilanından sonra ülkemizde küçük veya büyük ölçekte krizler görüldü. Yaşanan krizlerin bir kısmı diğer ülkelerde yaşanan krizlerin ülkemize sirayet etmesiyle, bazıları ise hükümetlerin yanlış politikaları ve seçimlerinden kaynaklanmıştır. Yaşanan krizler bazen çabuk atlatılmış, bazen etkisi uzun yıllar sürmüştür.

Ekonomik krizlerin nedenleri her zaman ekonomik olmayabilir. Bu krizler politik, teknolojik ve sosyo-kültürel iç ve dış alanlardaki hızlı değişimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Krizler makro düzeyde devleti, mikro düzeyde ise firmaları ve bireyleri etkilemektedir.

1929 Dünya Ekonomik Buhranı

1929 Dünya Krizi'nin Türkiye'yi etkilemesi öncelikle Türk parasının değer yitirmesiyle başlamıştır. Para değerimizin düşüşündeki temel nedenler arasında 1929 yılında meydana gelen spekülatif ithalat artışı sonucunda dış ticaret açığının çok ciddi bir biçimde artış göstermesi, dünya ticaretindeki daralma ve tarım ürünlerinin uluslararası fiyatlarında yaşanan düşüşler sıralanabilir. 1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin Türkiye üzerindeki ikinci etkisi, 1929 yılı ve izleyen yıllarda hammadde ve tarım ürünlerinin dünya pazarındaki fiyatlarının aşırı derecede düşmesi nedeniyle ülkenin ihracat gelirlerinde yaşanan önemli daralmadır. 1929 yılı sonrasında Türkiye ekonomisi için yeni bir dönem başlamıştır.

1929-1935 yılları arasında Gayri Safi Milli Hâsıla dolar bazında %44 küçülmüştür.

1958 Krizi

1950'li yıllarda dışarıdan sermaye ithaline dayanan serbestleşme politikası, 1954 yılından itibaren yüksek kamu açıkları, enflasyon ve büyüyen dış ticaret açıkları ve dış borçlar biçiminde kendini gösteren etmenler, 1958 yılında yaşanan iktisadi krizi hazırlamıştır. 1950 yılından sonra yaşanan genişleme ortamında çok sayıda banka etkinliğe başlamış ve 1944 yılında Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası da (TCMB) dâhil 43 olan banka sayısı 1958 yılında 56'sı ulusal banka olmak üzere 62'ye yükselmiştir. Yaşanan iktisadi kriz, özellikle küçük ölçekli ve yerel nitelikli bankaları, açılan kredilerin iktisadi durgunluktan dolayı tahsil edilememesi, mevduat girişlerinin yavaşlaması ve güven sorunu yüzünden zor durumda bırakmıştır. Bù da birçok bankanın iflasına, iki bankanın da birleştirilerek devletleştirilmesine neden olmuştur. 1958 istikrar önlemleri ve ardından yaşanan bankacılık krizi zayıf bünyeli, yerel ya da belli meslek gruplarına ait bankaların sistemden elenmesi sonucunu doğurmuştur.

4 Ağustos 1958'de istikrar önlemleri adı altında alınan kararlar şöyledir:

- Türk parasının yabancı paralar karşısındaki değeri %321 oranında devalüe edilmiştir.
- Para arzı ve bütçe harcamalarının kısılmasına karar verilmiştir.
- İthalata daha fazla serbestlik getirilmiştir.
- KİT ürünleri ve hizmetlerinin fiyatının yükseltilmesi kararlaştırılmıştır.
- Milli koruma kanunu kaldırılmıştır.
- O tarihe dek birikmiş bulunan dış ticaret borçlarının konsolide edilemeyeceği ilan edilmiştir.

Gayri Safi Milli Hâsıla dolar bazında %37 küçülmüştür.

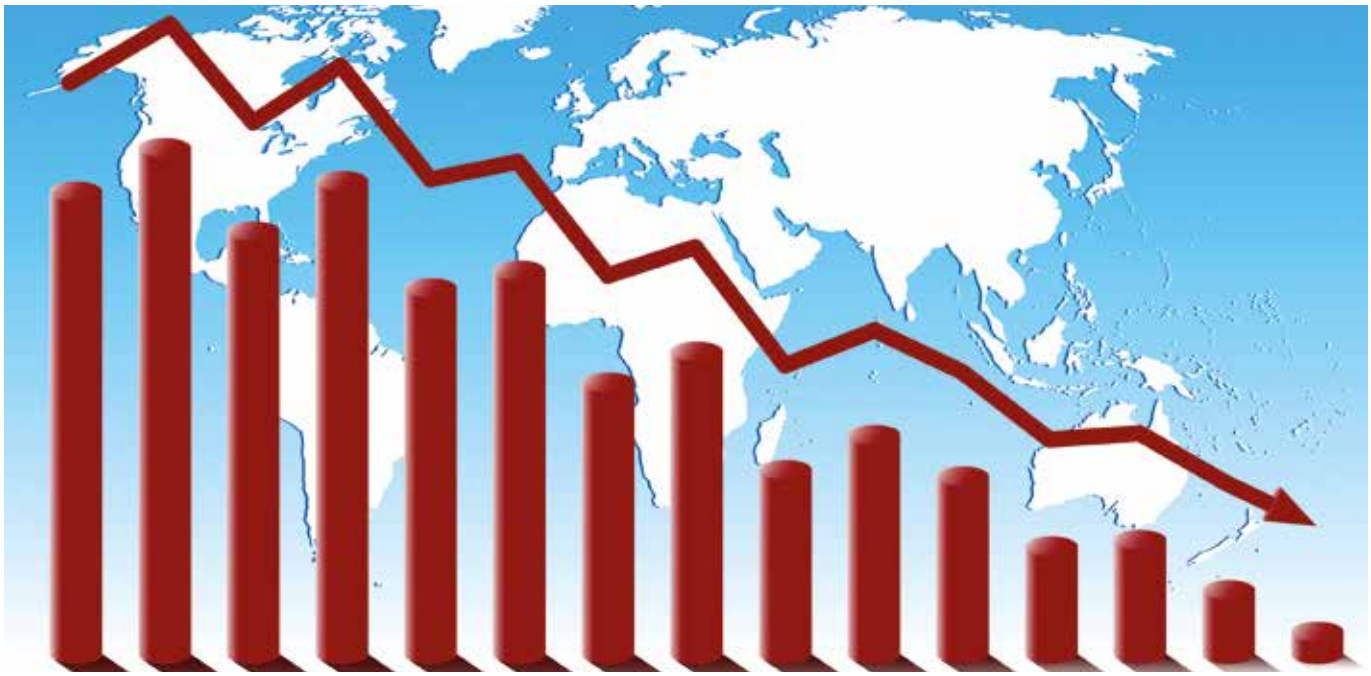
1980 Ekonomik Krizi

24 Ocak 1980 kararlarından sonra ülkemizde siyasi partilere gösterilen ilgi değişerek ekonomi politikaları ön plana çıkmaya başlamıştır.

Ekonomik olarak yaşanan istikrarsızlığı gidermek amacıyla, üretimin azalması ve karaborsacılığın oluşması gibi nedenlerin ortadan kaldırılması için kamu harcamalarının sınırlandırılması, ücretlerin düşürülmesi, serbest döviz kuru gibi ekonomik önlemler alınması kararlaştırılmıştır. 24 Ocak Kararları ile 1980 öncesi dönemde uygulanan ithal ikameci büyüme stratejisi terk edilerek, dışa açık büyüme stratejisi uygulamaya konulmuş ve büyüme stratejisi, temel olarak, verimlilikte artış sağlamayı ve iktisadın rekabet gücünü artırmayı amaçlamıştır. Bu çerçevede, piyasa ekonomisinin kurumsallaşması yönünde adımlar atılmıştır.

24 Ocak Kararları'nın ana hatları şu şekildedir:

- %32,7 oranında devalüasyon yapılarak günlük kur ilanı uygulamasına gidilmiş,
- Devletin ekonomideki payını küçülten önlemler alınmış, KİT'lerdeki uygulamaya paralel olarak tarım ürünleri destekleme alımları sınırlandırılmış,
- Gübre, enerji ve ulaştırma dışında sübvansiyonlar kaldırılmış,
- Dış ticaret serbestleştirilmiş, yabancı sermaye yatırımları teşvik edilmiş, kâr transferlerine kolaylık sağlanmış,
- Yurt dışı müteahhitlik hizmetleri desteklenmiş,
- İthalat kademeli olarak liberalize edilmiş, ihracat; vergi iadesi, düşük faizli kredi,

imalatçı ihracatçılara ithal girdide gümrük muafiyeti, sektörlere göre farklılaşan teşvik sistemi ile teşvik edilmiştir.

Gayri Safi Milli Hâsıla dolar bazında %17 küçülmüştür.

1994 Ekonomi Krizi

1993 yılı ortalarında hükümet kamunun faiz yükünün çok yüksek olduğunu ve kısa dönemde uygulanacak politikaların faiz oranlarını düşürme amacını taşıyacağını açıklamaya başladı. Bu aşamada ekonomiye karşılıksız para basılarak piyasaya sürülmeye başladı. Basılan para bankalara mevduat yerine döviz giderek talebini patlattı.

Hükümet dövize olan talebi yüksek döviz rezervlerini satarak sınırlamanın mümkün olacağı, bu şekilde piyasada dolaşan paranın İMKB'ye (şimdiki ismi Borsa İstanbul) yani borsaya yönlendirebileceklerini veya gideceği varsayımıyla hareket etti. Bu varsayım iki nedenle geçerli olmadı. Bunlardan birincisi, büyük bankalar yüksek bir kur ayarlaması olacağı bilgisi ile hareket etmekteydiler. Diğer yandan İMKB o dönem için 52 milyon dolar gibi dar ve sığ bir işlem hacmine sahipti ve piyasada dolaşan spekülatif sermayeyi toplama kapasitesine sahip değildi. Şu an günlük ortalama işlem hacmi 16 ile 17 milyar TL yaklaşık 2,5 milyar dolar civarında olduğu görülüyor.

Sonuç olarak Ocak 1994'te döviz kuru 19.000 TL/dolar iken döviz kuru 38.000 TL/dolara çıktı.

Merkez Bankası rezervleri 7 milyar dolar iken uluslararası rezervler 4,5 milyar dolara düştü.

Kamu borçlarını ödeyebilmek için Mayıs 1994 tarihinde %400 faizli borçlanma kâğıtlarını piyasaya sürmek zorunda kaldı. 5 Mayıs 1994 yılında bankalardaki tüm yerli ve yabancı mevduat hesaplarının tamamına garanti getirildi.

5 Nisan 1994'te hükümet dengeleri yeniden kurmak amacıyla yeni kararlılık önlemleri paketi ilan etti. Dengeleri düzeltmeden yapay yolla faiz oranlarını düşürme çabası faiz oranlarında çok daha yüksek oranda bir sıçramaya neden olmuştu.

Sonuç; ücretlerin düşürülmesi, işsizlikte artış, yüksek bir kur ayarlaması ve üç basamaklı enflasyon döneminin açılması olarak kendini gösterdi.

5 Nisan 1994 krizinin sonucunda Gayri Safi Milli Hâsıla dolar bazında %28 küçülürken, kişi başına düşen ortalama gelir 1.236 dolar azalmıştır.

2001 Krizi

1994 krizinin ardından ekonomide geçici bir rahatlama olmuş olsa da yapısal reformların yapılmaması temeldeki sorunları çözmeyi geciktirdi.

1999 yılında yaşanan Marmara Depremi'nin bütçe üzerinde yarattığı ek baskılar, ekonomik sıkıntıların katlanmasına neden oldu.

Türkiye'nin o dönemde uyguladığı IMF programı çok yüksek düzeylerde seyreden enflasyonun düşürülmesini amaçlıyordu.

Program kapsamında serbest faiz, sabit kur rejimi uygulanıyordu. Kur, Merkez Bankası'nın her gün için açıkladığı kurda sabit tutulurken, faiz oranları ise piyasa tarafından belirleniyordu.

Ekonomiye ilk darbe Kasım ayında yaşanan likidite krizi oldu. Bankacılık sektörünün yıl sonuna doğru açık pozisyonlarını kapatma arayışına girmesiyle faizler bir anda hızlı bir şekilde yükseldi.

Elinde yüklü miktarda Hazine bonosu bulunan bankalar bunu finanse etmekte zorlandı. Yaşanan sıkıntıların yabancı yatırımcıyı kaygılandırmasıyla yüklü miktarda fon çıkışı yaşandı. Bankalar arası piyasada gecelik faiz oranı yüzde 1000'in üzerine çıkarken, Kasım 2000'de aylık ortalaması yüzde 223 oldu.

Bu dönemde elinde yüklü Hazine tahvili bulunan Demirbank, bu likidite krizinden en çok etkilenen bankalardan biri oldu ve Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'na (TMSF) devredildi.

19 Şubat 2001 tarihinde yapılan Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısında ya-

şananlar, piyasadaki mevcut sıkışıklığın çok derin bir ekonomik krize dönüşmesine yol açtı.

Nakit sorunu yaşayan piyasadan yabancı yatırımcılar da hızla çıkmaya başladı ve uygulanan ekonomik program ciddi güven kaybına uğradı.

Aynı gün içerisinde 7 milyar doların üzerinde bir döviz talebi ortaya çıkarken, bankalar arası piyasada gecelik faizler yüzde 5 bin ile 7 bin 500 aralığını gördü. İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB), bir günde yüzde 20'nin üzerinde değer kaybetti.

Bankacılık sektöründe başlayan krizin etkileri reel sektörde de doğrudan hissedildi. Binlerce firma kapatılırken, yüz binlerce kişi de işsiz kaldı.

MGK toplantısından iki gün sonra sabit kur rejiminden dalgalı kur rejimine geçildi. Karar öncesi 684 bin TL olan dolar kuru, dalgalı kura geçilmesiyle birlikte 1,2 milyon TL'ye yükseldi.

IMF ile stand-by imzalandı ve bankacılık sektöründe reforma gidilmesini odağına alan yeni bir ekonomi programı yürürlüğe sokuldu.

2001 krizi sonunda Gayri Safi Milli Hâsıla dolar bazında %26,6 küçülürken, kişi başına düşen ortalama gelir 1,165 dolar azaldı.

2007-2008 Krizi

2007 yılında başlayan ve etkileri esas olarak 2008 yılında hissedilen bu kriz, diğerlerinden farklı olarak Türkiye değil, dış kaynaklı bir çalkantıyla başladı.

ABD'de faiz artırımlarıyla birlikte düşük gelirlilere yüksek faizle verilen "subprime" mortgage kredilerinin geri dönüşlerinde yaşanan sıkıntılar, bu kredilerin içinde bulunduğu tahvil paketlerinin sert şekilde değer kaybetmesine neden oldu.

Gelişmiş ülkelerde başlayan nakit sorunları, 2008 yılına girildiğinde daha da şiddetlendi.

Eylül 2008'de dünyanın en büyük yatırım bankalarından Lehman Brothers, 613 milyar dolar borcu olduğunu açıkladı ve iflas etti. Bu, ABD tarihinin en büyük iflası olarak kayıtlara geçti.

Daha sonra aralarında ABD Merkez Bankası (Fed), İngiltere Merkez Bankası (BoE) ve Japonya Merkez Bankası'nın da (BOJ) olduğu gelişmiş ülke merkez bankaları, piyasadaki nakit sorununu çözmek için ortak hareket etmeye başladı ve bunun için bir dizi araç geliştirdi.

Bu dönemde gelişmiş ülkeler faiz oranlarını tüm zamanların en düşük düzeyine çekerek, piyasanın nakit kalmasını sağladı.

Bu dönemde, gelişmekte olan ülkeler ise krizden nispeten daha az etkilendi. Kriz öncesi dolar kuru, 1.20 düzeylerinde seyrediyor ve "1 dolar 1 TL olur mu" tartışmaları yapılıyordu. Kriz sırasında kur, 1,7 seviyesinin üzerine çıkarak rekor kırdı.

Gayri Safi Milli Hâsıla dolar bazında %15 küçülürken, kişi başına düşen ortalama gelir 1,800 dolar azaldı.

Koronavirüs ne gibi hasarlar bırakabilir?

Bu kriz şu an tüm ülkelerin ekonomilerini felç etmek üzere. Özellikle hizmet sektörü birçok ülkede durma noktasına geldi. Sosyal mesafe kavramı ile açık olan birçok işletme yarı kapasiteyle çalışıyor. lokantalar, kafeler, oteller, sağlık merkezleri, berberler, diş hekimleri, avukatlar, hava yolu, kara yolu, taksiler, benzin istasyonları, reklam gibi kısaca birçok sektör durmuş durumda. Sadece gıda satışı yapan marketler ve online satış yapan şirketlerin bir kısmı cirolarını artırmış durumda.

Gelişmiş ülkelerin tamamına yakını Gayri Safi Milli Hâsıla içindeki en büyük pay hizmet sektöründen oluşuyor. Bu sektörler istihdamın lokomotifi durumunda. Ülkemiz toplam istihdamın %58'si hizmet sektöründe çalışıyor. 2019 yılında hizmet sektöründe 15 milyon 670 bin çalışan var. Burada oluşan %10'luk istihdam kaybı işsizlik oranını 5 puan, yüzde %20'lik bir oranda tam 10 puan artıracağını hesaplamak çok kolay. Hizmet sektöründe yaşanacak bu kayıp tüm sektörlerde de çarpan etkisi yapacaktır. Tüketim azalacağı için üretim de azalacaktır. Tehlikenin büyüklüğüne bir de bu açıdan değerlendirmemiz gerekiyor.

Her ne kadar kamu üç ay boyunca işçi çıkarmayı yasaklansa da piyasada işlerin üç ay içinde düzeleceğini düşünmenin çok iyi bir senaryo olduğunu düşünüyorum. Bu süreç sonunda maalesef birçok kafe, lokanta, güzellik salonları gibi küçük işletmeler kapanacaktır. Kapanan işletmelerde doğacak işgücü kaybı rekor düzeyde işsizliği ortaya çıkaracak, ödemelerde yaşanan aksamalardan dolayı birçok icra iflas, kira, kıdem ve ihbar tazminatı ve davaları açılacak mahkemelerin iş yükü artacaktır.

Turizm sektöründe bankalar tarafından verilmiş olan kredilerde tahsili gecikmiş alacaklar artacak kısaca batık kredi oranı rekor düzeye çıkacaktır.

2020 yılını büyüme yerine en iyi ihtimalle düşük küçülme oranıyla kapatabilirsek başarı sayılmalıdır. Tek tesellimiz petrol fiyatlarında oluşan gerilemenin cari açığımıza olumlu bir etkisi olacağını söyleyebiliriz.

Sektör Meclisleri

- Yazılım sektörü teşviklerden yararlanmak istiyor
- Kâğıt ve kağıt ürünlerinde alınan önlemler görüşüldü
- Türkiye Fuarcılık Meclisi'nde Covid-19'un sektöre etkisi tartışıldı
- İklimlendirme Strateji Belgesi hakkında bilgi verildi
- Türkiye Kimya Sanayi Meclisi video konferans yoluyla buluştu
- Türkiye Otomotiv Ticaret Meclisi'nde üyelerin sorunları dinlendi
- Türkiye Eğitim Meclisi'nin toplantısına Bakan Selçuk katıldı
- Türkiye Telekomünikasyon Meclisi'nde 5G çalışmaları anlatıldı
- Türkiye Turizm Meclisi Covid -19 gündemiyle toplandı
- Türkiye Makine ve Teçhizat İmalatı Meclisi gündemdeki konuları görüştü

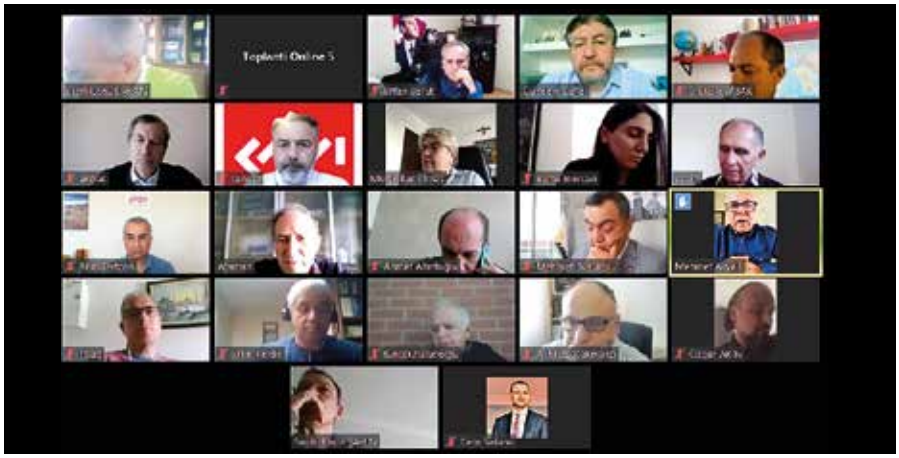

Fotoğraflar: *TOBB Fotoğraf Servisi ve Dünya Gazetesi Arşivi*

Yazılım sektörü teşviklerden yararlanmak istiyor

Türkiye Yazılım Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Büyüksimitci ve Meclis Başkanı Melek Bar Elmas'ın başkanlığında video konferans yöntemiyle toplandı. Toplantının ana gündemini Covid-19 salgınına karşı alınan ekonomik önlemler ve bu önlemlerin yazılım sektörü ile ilişkilendirilmesi oluşturdu.

TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Büyüksimitci, TOBB Başkanı Rifat Hisarcıklıoğlu adına Meclisi selamladıktan sonra ülke olarak zor bir dönemden geçildiğini belirtti ve alışkanlıkların da değiştiğine dikkat çekti. Büyüksimitci, yazılım sektörü açısından yeni çalışma tarzlarının oluştuğunu kaydederken, sektör için yeni fırsatların sorgulanabileceğine değindi.

Büyüksimitci, Covid-19 sürecinin en başından beri TOBB olarak yaşanan sıkıntılar ve taleplerin titizlikle toplandığını ve gelen taleplerin her gün TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'na iletildiğini aktardı.

Ayrıca, bu süreçle bağlantılı olan konularda ulaşılan çözüm ve kararlara ilişkin bilgilerin TOBB'un web sitesinde yayınlanmakta olduğunu belirten Büyüksimitci, yazılım sektörünü de doğrudan ilgilendiren kısa çalışma ve finansman gibi sorunların da sektör sorumluları vasıtasıyla kendilerine iletilebileceğini söyledi.

Tahsilatta sorunlar yaşanıyor

Toplantıda üyeler, bu süreçte karşılaştıkları ve karşılaşabilecekleri olası sıkıntıları gündeme taşıdı. Üyeler, yazılım sektörünün doğası gereği uzaktan çalışma sistemini uygulayabildiğini, şu zamana kadar ek çalışan ve işten çıkarma durumlarıyla karşılaşmadıklarını, ancak müşteri ve tahsilat konularının yanında dış pazarlara ulaşımda sıkıntı yaşadıklarını belirttiler.

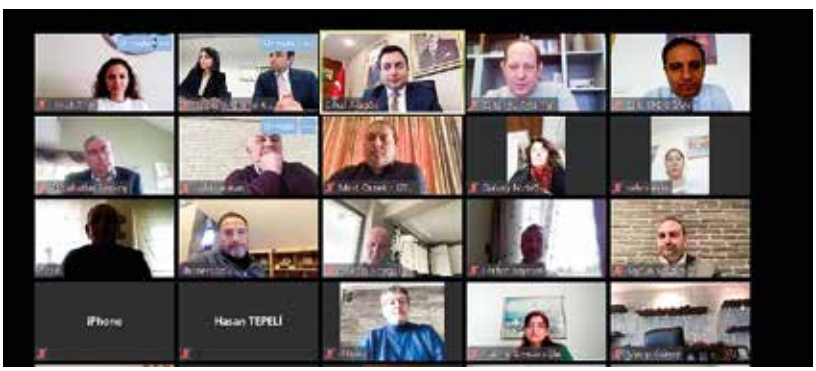

Kâğıt ve kağıt ürünlerinde alınan önlemler görüşüldü

Türkiye Kağıt ve Kağıt Ürünleri Sanayi Meclisi, TOBB Yönetim Kurulu Üyeleri Engin Yeşil ve Zeki Kıvanç ile Meclis Başkanı Erdal Sükan'ın öncülüğünde video konferans yoluyla bir araya geldi.

Toplantıda, "Covid-19 Salgın Hastalığına Karşı Alınan Ekonomik Önlemler, Bu Önlemlerin Kâğıt Sektörü ile İlişkilendirilmesi" ile "Covid-19 Salgın Hastalığının Sektöre Etkisi" içerikli gündem maddeleri görüşüldü. Katılımcılar süreçle ilgili görüşlerini paylaşarak alınabilecek önlemler ve gelecek beklentileri hakkında görüş alışverişinde bulundu.

Türkiye Fuarcılık Meclisi'nde Covid-19'un fuarcılık sektörüne etkisi tartışıldı

Türkiye Fuarcılık Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yönetim Kurulu Üyesi Salih Zeki Murzioğlu'nun himayesinde ve Meclis Başkanı Cihat Alagöz'ün başkanlığında video konferans yolu ile buluştu. Toplantıda Covid-19 salgın hastalığına karşı alınan ekonomik önlemler, bu önlemlerin fuarcılık sektörü ile ilişkilendirilmesi ve hastalığın sektöre etkisi görüşüldü.

İklimlendirme Strateji Belgesi hakkında bilgi verildi

Türkiye İklimlendirme Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Selçuk Öztürk'ün katılımıyla video konferans aracılığıyla toplandı.

Meclis üyeleri, iklimlendirme sektörü gibi ihracat yoğun çalışan sektörlerin taahhütlerinin bulunduğunu ve bu nedenle üretim bantlarının durmasının mümkün olmadığını belirtti. İhracatçının sokağa çıkma yasağından muaf olması için TOBB'dan destek istendi. Türkiye İklimlendirme Meclisi, önümüzdeki beş yıllık dönemde yol haritasını ortaya koyduğu strateji belgesi hazırlıklarında da sona geldi.

Yapılan çalışmalar kapsamında, sektör "Kurumsal Ol! Ar-Ge Yap! İhracat Yap!" mottosunu benimsedi. Strateji belgesinde; sektörün dünyada ve Türkiye'deki durumu ortaya konuldu. İnşaat, tarım ve ulaştırma sektörü gibi ilişkili sanayilerin sektöre olan etkisi ve fırsatlar değerlendirildi, sektörün küresel gelişmeler kapsamında varmak istediği hedefler ve eylem planları hazırlandı ve havalandırma, ısıtma, klima, soğutma, tesisat ve yalıtım alt başlıklarında hedef ülkeler belirlendi.

"ÖTV kaldırılmalı"

Yatırım malı olarak kullanılan iklimlendirme ürünlerinden alınan ÖTV'nin haksız rekabete neden olduğu ve kaldırılması gerektiği üzerinde mutabık kalan Meclis üyeleri, ekonominin daraldığı dönemde, buna daha fazla ihtiyaç duyulduğunu ifade etti. Toplantıda ayrıca bakır boru temininde yaşanan sıkıntılar ve alınması gereken önlemler, sektörün üçüncü Ur-Ge projesi ve BIM çalışmaları görüşülerek Hava Isıtma Ürünleri, Soğutma Ürünleri, Yüksek Sıcaklık Proses Çillerleri ve Fankoil Üniteleri ile İlgili Çevreye Duyarlı Tasarım Gereklerine Dair Tebliğ Taslağı'na ilişkin yapılması gerekenler değerlendirildi.

Türkiye Kimya Sanayi Meclisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Ayhan Zeytinoğlu ve Meclis Başkanı Timur Erk'in öncülüğünde video konferans yoluyla bir araya geldi. Toplantıda, Covid-19 Salgın Hastalığına Karşı Alınan Ekonomik Önlemler, Bu Önlemlerin Kimya Sektörü ile İlişkilendirilmesi" ile "Covid-19 Salgın Hastalığının Sektöre Etkisi" içerikli gündem maddeleri görüşüldü.

Türkiye Otomotiv Ticaret Meclisi'nde üyelerin sorunları dinlendi

Türkiye Otomotiv Ticaret Meclisi, Meclisten Sorumlu TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Mahmut Özgener ve Meclis Başkanı Yüksel Mermer'in başkanlığında, Meclis üyelerinin geniş katılımıyla sanal ortamda toplandı. Toplantıda, Covid-19 salgın hastalığına karşı alınan önlemlerin otomotiv sektörü üzerindeki etkileri tartışılarak, Meclis üyelerinin sorunları değerlendirildi.

Türkiye Eğitim Meclisi'nin toplantısına Bakan Selçuk katıldı

Türkiye Eğitim Meclisi'nin toplantısı, Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk ve TOBB Başkanı M. Rifat Hisarcıklıoğlu'nun katılımıyla video konferans aracılığıyla gerçekleştirildi. Toplantıda ağırlıklı olarak Covid-19'un eğitim sektörüne etkisi ve alınan önlemler görüşüldü.

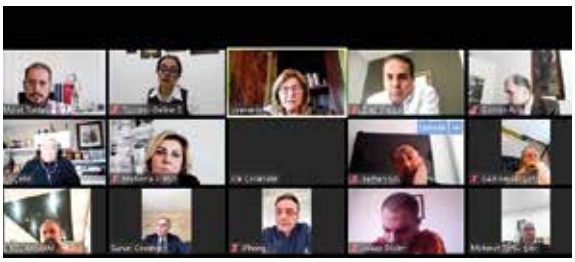

Türkiye Telekomünikasyon Meclisi'nde 5G çalışmaları anlatıldı

Türkiye Telekomünikasyon Meclisi, TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Oğuzhan Ata Sadıkoğlu ve Meclis Başkanı Rıdvan Uğurlu'nun başkanlığında TOBB İstanbul Hizmet Binası'nda toplandı. Sadıkoğlu, müşterek sorunların masaya yatırılması için sektörün daha sık bir araya gelmesi gerektiğini ifade ederek, görüş alışverişinde bulunmasının yerinde olduğunu ve TOBB olarak bu sorunların ilgili mercilere iletilmesinde gerekeni yapacaklarını dile getirdi. Covid-19 salgınının etkili olmadığı dönemde yapılan Meclis toplantısında 5G çalışmaları anlatıldı.

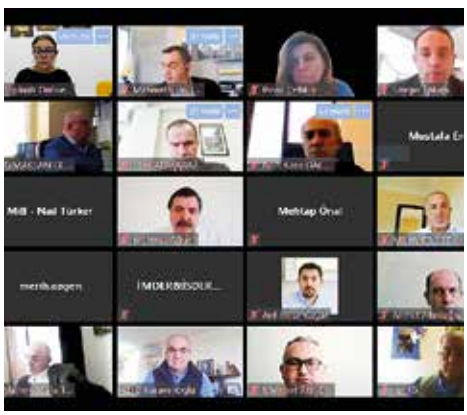

Türkiye Turizm Meclisi Covid -19 gündemiyle toplandı

Türkiye Turizm Meclisi 'Covid -19'un etkileri' gündemiyle toplandı. TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Davut Çetin'in de katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda, "Covid-19 Salgın Hastalığına Karşı Alınan Ekonomik Önlemler, Bu Önlemlerin Turizm Sektörü ile ilişkilendirilmesi" ile "Covid-19 Salgın Hastalığının Sektöre Etkisi" gibi gündem maddeleri konuşuldu. Toplantı video konferans yoluyla yapıldı.

Türkiye Makine ve Teçhizat İmalatı Meclisi gündemdeki konuları görüştü

Türkiye Makine ve Teçhizat İmalatı Meclisi, sanal ortamda toplandı. TOBB Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Büyüksimitçi ve Meclis Başkanı Kutlu Karavelioğlu başkanlığındaki toplantıda gündemdeki sorunlar ele alındı.

FAZLADAN BİR KALEM DAHA

#OlmasadaOlur

AMA EĞİTİM OLMAZSA OLMAZ.

Siz de Darüşşafaka'ya destek olun,
annesi ya da babası hayatta olmayan çocuklarımızın
geleceğini aydınlatın.

www.darussafaka.org

Darüşşafaka
1863
CEMİYET

PROJEKSİYON

ENFLASYON:

Enflasyon, Mart ayında beklentiler paralelinde yüzde 0,57 artış kaydetti. Yıllık enflasyon ise yüzde 11,86 olarak gerçekleşti.

TÜFE, Mart ayında bir önceki aya göre yüzde 0,57 arttı. Böylece bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 11,86, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 2,29 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 13,33 artış gerçekleşti.

Yıllık enflasyon, bir önceki ayda yüzde 12,37, bir önceki yılın aynı ayında ise yüzde 19,71 seviyesindeydi.

Bir önceki yılın aynı ayına göre artışın düşük olduğu diğer ana gruplar sırasıyla yüzde 6,18 ile giyim ve ayakkabı, yüzde 6,72 ile eğlence ve kültür ile yüzde 7,69 ile ev eşyasında oldu. Buna karşılık bir önceki yılın aynı ayına göre artışın yüksek olduğu ana gruplar ise sırasıyla, yüzde 40,19 ile alkollü içecekler ve tütün, yüzde 17,21 ile çeşitli mal ve hizmetler ve yüzde 15,31 ile konut oldu.

Ana harcama grupları itibarıyla 2020 yılı Mart ayında azalış gösteren diğer grup ise yüzde 0,05 ile haberleşme oldu. Buna karşılık, ana harcama grupları itibarıyla 2020 yılı Mart ayında artışın yüksek olduğu gruplar sırasıyla, yüzde 2,78 ile sağlık, yüzde 1,95 ile gıda ve alkolsüz içecekler ve yüzde 1,24 ile çeşitli mal ve hizmetler oldu.

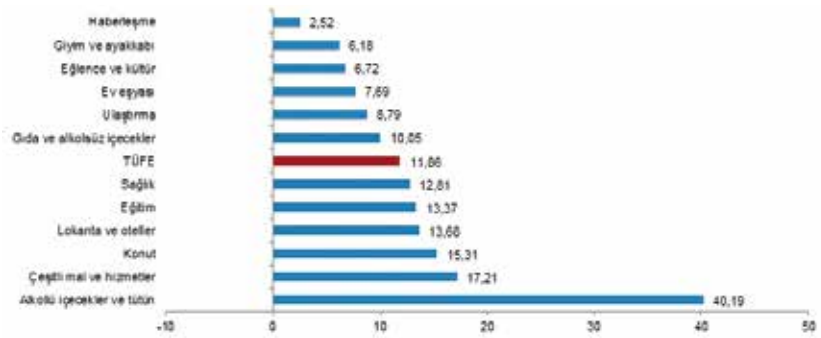
Petroldeki düşüş enflasyonu tuttu

Diğer yandan Merkez Bankası, Mart enflasyonuna ilişkin değerlendirmelerini paylaştı. Yıllık enflasyondaki düşüşte, enerji ve gıda fiyatlarının belirleyici olduğu bildirildi.

Merkez Bankası, raporunda Mart'ta tüketici fiyatlarının yüzde 0,57 arttığını, yıllık enflasyonun 0.51 puan azalarak yüzde 11,86'ya gerilediğini hatırlatarak gıdada yıllık enflasyonundaki yavaşlamada taze meyve ve sebze fiyatları etkili olduğunu, diğer gıda kalemlerinin enflasyonunun ise yükseldiğini bildirdi.

Hizmet enflasyonunun bu dönemde sınırlı bir oranda gerilediği kaydedilen raporda, temel mal grubu enflasyonu döviz kuru gelişmelerinin etkisiyle başta dayanıklı tüketim malları olmak üzere arttığı yer aldı. Raporda

TÜFE Ana Harcama Gruplarına Göre Yıllık Değişim Oranları (%) Mart 2020

görünüm altında, B ve C göstergelerinin yıllık enflasyonunun bir miktar yükseldiği, eğilimlerinin ise görece yatay seyrettiği vurgulandı.

Koronavirüsün etkisi

Raporda, yıllık tüketici enflasyonuna Şubat'a göre temel mal grubunun katkısı 0.28 puan arttığı, enerji, gıda ve hizmet gruplarının katkıları ise sırasıyla 0.67, 0.10 ve 0.03 puan azaldığı belirtildi. Mart'ta hizmet fiyatları yüzde 0,52 arttığı, grup yıllık enflasyonunun 0.07 puan gerileyerek yüzde 12,42'ye indiği kaydedildi. Yıllık enflasyonun ulaştırma ve lokanta-otel gruplarında sınırlı arttığı ifade edilen raporda, diğer hizmetler grubunda gerilediği, kira ile haberleşme gruplarında ise yatay seyrettiği vurgulandı.

Bu dönemde bazı hizmet grubu alt kalemlerinde koronavirüs salgınının sınırlayıcı etkileri hissedildiğine işaret edilen raporda şunlar yer aldı: "Lokanta-otel grubunda yiyecek ve içecek hizmetlerindeki fiyat artışına karşın, konaklama hizmetleri fiyatlarında bir miktar düşüş (yüzde 0,56) izlenmiştir. Diğer hizmetler grubunda ise sağlık hizmetleri yıllık enflasyonundaki artışa karşın, başta paket tur, bakım-onarım ve eğlence-kültür hizmetleri olmak üzere, genele yayılan bir yavaşlama görülmüştür."

Kur artışı

Rapora göre temel mal grubu yıllık enflasyonu Mart'ta 1,13 puan artışla yüzde 8,18 oldu. Bu dönemde yıllık enflasyon dayanıklı mal grubunda belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda yükseldi. Dayanıklı mal grubu fiyatları aylık yüzde 1,10 arttı ve bu gelişmede Türk Lirası'ndaki değer kaybının etkisi ile yükselen otomobil fiyatları (yüzde 1,64) öne çıktı. Ocak'taki KDV indirimi neticesinde yılın ilk iki ayında gerileyen mobilya fiyatlarında da yüzde 1,05 artış kaydedildi.

Enerji fiyatları Mart'ta aylık yüzde 3,12 geriledi. Rapora göre petroldeki sert düşüş sonrası Türk Lirası'ndaki değer kaybına rağmen akaryakıt fiyatları bu dönemde yüzde 8,77 azaldı, yıllık enflasyon ise yüzde -7,54 seviyesine indi. Bu gelişmeler sonucunda enerji yıllık enflasyonu 5,73 puan azalarak yüzde 9,81 oldu.

Patateste yükseliş

Gıda ve alkolsüz içecekler yıllık enflasyonu Mart'ta 0,53 puan azalarak yüzde 10,05'e geriledi. İşlenmemiş gıda enflasyonu düşüşte belirleyici olurken, işlenmiş gıda grubu yıllık enflasyonu yükselişini sürdürdü. Bu dönemde taze meyve-sebze grubunda yıllık enflasyon yüzde -6,56'ya indi, diğer işlenmemiş gıda grubunda ise kırmızı et fiyatlarındaki artış eğilimi (aylık yüzde 5,06) güçlenirken, beyaz et ve patates fiyatlarındaki yükselişler de dikkat çekti.

Mart'ta işlenmiş gıda grubunda ise fiyatlar yüzde 0,83 artarak grup yıllık enflasyonu yüzde 17,28'e ulaştı.

İŞSİZLİK:

Türkiye İstatistik Kurumu Ocak ayı işgücü istatistiklerini açıkladı. Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 306 bin kişi azalarak 4 milyon 362 bin kişi oldu. İşsizlik oranı 0,9 puanlık azalış ile yüzde 13,8 seviyesinde gerçekleşti. Tarım dışı işsizlik oranı 1,1 puanlık azalış ile yüzde 15,7 oldu.

İstihdam edilenlerin sayısı 2020 yılı Ocak döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre 109 bin kişi artarak 27 milyon 266 bin kişi, istihdam oranı ise 0,5 puanlık azalış ile yüzde 44 oldu.

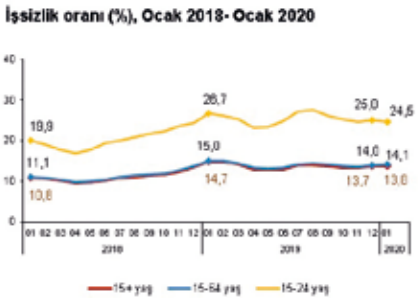
Bu dönemde, istihdam edilenlerin sayısı tarım sektöründe 242 bin, inşaat sektöründe 68 bin kişi azalırken, sanayi sektöründe 257 bin, hizmet sektöründe ise 161 bin kişi arttı. İstihdam edilenlerin yüzde 16'yı tarım, yüzde 20,7'si sanayi, yüzde 5,2'si inşaat, yüzde 58,1'i ise hizmet sektöründe yer aldı.

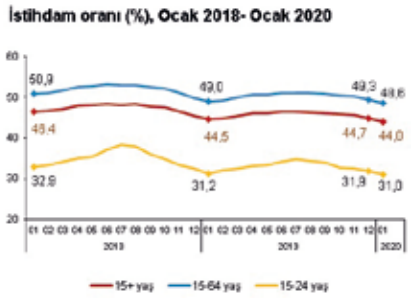
İşgücüne katılım oranı yüzde 51

İşgücü 2020 yılı Ocak döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre 196 bin kişi azalarak 31 milyon 629 bin kişi, işgücüne katılma oranı ise 1,2 puanlık azalış ile yüzde 51 olarak gerçekleşti.

Ocak 2020 döneminde herhangi bir sosyal güvenlik kuruluşuna bağlı olmadan çalışanların toplam çalışanlar içindeki payını gösteren kayıt dışı çalışanların oranı, bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,1 puan azalarak yüzde 31 olarak gerçekleşti. Tarım dışı sektörde kayıt dışı çalışanların oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 1,6 puan azalarak yüzde 20,9 oldu.

15-64 yaş grubunda işsizlik oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,9 puan azalışla yüzde 14,1, tarım dışı işsizlik oranı ise 1,1 puanlık azalışla yüzde 15,8 oldu. Bu yaş grubunda istihdam oranı 0,4 puanlık azalışla yüzde 48,6, işgücüne katılma oranı ise 1,1 puanlık azalışla yüzde 56,5 oldu.

Genç nüfusta işsizlik oranı yüzde 24,5

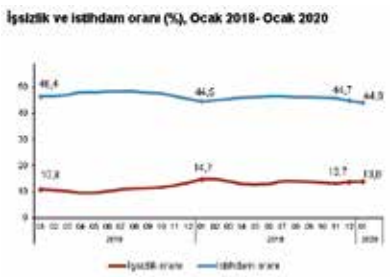
15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 2,2 puan azalışla yüzde 24,5, istihdam oranı ise 0,2 puan azalarak yüzde 31 oldu. Aynı dönemde işgücüne katılma oranı 1,5 puanlık azalışla yüzde 41,1 seviyesinde gerçekleşti. Ne eğitimde ne de istihdamda olanların oranı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,2 puanlık artışla yüzde 25,7 seviyesinde gerçekleşti.

Mevsim etkisinden arındırılmış işsizlik oranı bir önceki döneme göre 0,4 puan azalarak yüzde 12,6 oldu. İşsiz sayısı bir önceki döneme göre 155 bin kişi azalarak 4 milyon 60 bin kişi olarak gerçekleşti.

Mevsim etkisinden arındırılmış istihdam oranı bir önceki döneme göre 0,2 puan azalarak yüzde 45,3 oldu. İstihdam edilenlerin sayısı 101 bin kişi azalarak 28 milyon 90 bin kişi olarak tahmin edildi.

Mevsim etkisinden arındırılmış işgücüne katılma oranı bir önceki döneme göre 0,5 puan azalarak yüzde 51,8 oldu. İşgücüne katılan sayısı 256 bin kişi azalarak 32 milyon 150 bin kişi olarak tahmin edildi.

Ekonomik faaliyete göre, mevsim etkilerinden arındırılmış istihdam, tarım sektöründe 32 bin kişi, sanayi sektöründe 50 bin kişi, hizmet sektöründe 20 bin kişi azalırken, inşaat sektöründe 2 bin kişi arttı.

İhracat Mart ayında yüzde 17,8 düştü

İhracat Mart ayında yüzde 17,81 düşüşle 13,43 milyar dolar oldu. 2020 yılının Ocak-Mart döneminde ihracat yüzde 3,93 azalışla 42,8 milyar dolar olarak gerçekleşti. İthalat ise Mart ayında yüzde 3,13 artarak 18 milyar 821 milyon dolar oldu. Ticaret Bakanlığı'nın açıkladığı verilere göre Mart ayında dış ticaret açığı 5 milyar 395 milyon dolar olarak gerçekleşirken dış ticaret hacmi ise bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 6,76 azalarak 32 milyar 247 milyon dolar oldu. 2020 yılı Mart ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 71,3 Ocak-Mart döneminde ise yüzde 76,9 olarak gerçekleşti.

Öte yandan, işlenmemiş veya yarı işlenmiş altın hariç tutulduğunda ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 78,2'ye yükseldi. Ticaret Bakanlığı'ndan yapılan açıklamada şöyle denildi: "Mart ayında tüm dünyayı hem sosyal hem de ekonomik anlamda çok büyük oranda olumsuz etkileyen Covid-19 salgını nedeniyle başta komşu ülkelerimiz Irak ve İran sınırlarındaki karantina önlemleri ve AB ülkelerinde görülen pazar ve talep daralmaları Mart ayı ihracatımızda görülen düşüşün ana nedeni olmuştur."

Çalışan Kişi Başına Üretim Önceki Yıla Göre Değişim (Ortalama) (İmalat Sanayi Seçilmiş Sektörler)

İktisadi Faaliyet Kolu	2017	2018	2019
TOPLAM SANAYİ	6,18	-0,5	0,67
MADENCİLİK	5,83	1,11	6,75
İMALAT	6,4	-1,37	0,16
Gıda ürünleri	5,53	3,02	-0,13
İçecek	5,76	5,01	-0,34
Tütün	-5,56	-2,55	-10,51
Tekstil	4,48	-0,1	2,44
Giyim	3,29	-1,98	-0,19
Kayıtlı medya basım çoğaltma	6,65	2,92	5,42
Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol	-3,5	-17,26	26,53
Kimyasal	4,09	1,85	-4,15
İlaç-eczacılık	-0,09	0,96	9,47
Kauçuk ve plastik	7,42	-0,42	-1,41
Diğer metalik			
olmayan mineral	7,59	-3,5	-2,94
Ana metal sanayi	3,94	-4,22	-8,63
Fabrikasyon metal	9,39	-4,19	5,38
Elektrikli	6,06	-4,79	3,13
Makine ve ekipman	6,12	-3,71	-2,43
Motorlu kara taşıtı-treyler	12,23	-5,27	-2,88
Diğer ulaşım araçları	11,02	3,42	7,6
Mobilya	14,1	-5,91	3,18
Diğer	-0,45	-4,55	-4,75
ELEKTRİK-GAZ-BUHAR	-3,3	0,35	1,92

Sanayi Kapasite Kullanım Oranı

Aylar	2018	2019	2020
Ocak	78,2	74,4	75,5
Şubat	77,8	74,0	76,0
Mart	77,8	74,3	75,3
Nisan	77,3	75,0	61,6
Mayıs	77,9	76,3	
Haziran	78,3	77,1	
Temmuz	77,1	76,2	
Ağustos	77,8	76,6	
Eylül	76,2	76,3	
Ekim	75,4	76,4	
Kasım	74,1	77,2	
Aralık	74,1	77,0	

Sağlık Hizmeti Amacıyla Türkiye'ye Gelen Kişi Sayısı

	Kişi sayısı		Gelir* (Bin ABD Doları)
	Yabancı	Toplam	
2015	260. 339	360. 180	638. 622
2016	251. 809	377. 384	715. 438
2017	326. 709	433. 292	827. 331
2018	437. 925	551. 748	863. 307
2019	560. 520	662. 087	1. 065. 105

*Gelir: Yabancı ülke vatandaşı + TC vatandaşı sağlık turistleri + Türkiye'deyken sağlık hizmeti alanlardan elde edilen gelir.

Yıllara Göre Büyüme Oranları (%)

2002	6.4
2003	5.6
2004	9.6
2005	9.0
2006	7.1
2007	5.0
2008	0.8
2009	-4.7
2010	8.5
2011	11.1
2012	4.8
2013	8.5
2014	5.2
2015	6.1
2016	3.2
2017	7.5
2018	2.8
2019	0.9

Yıllara Göre Kişi Başı Milli Gelir (Dolar)

2002	3.581
2003	4.698
2004	5.961
2005	7.304
2006	7.906
2007	9.656
2008	10.931
2009	8.980
2010	10.560
2011	11.205
2012	11.588
2013	12.480
2014	12.112
2015	11.019
2016	10.883
2017	10.616
2018	9.693
2019	9.127

2020 Mart Ayına Ait Kurulan ve Kapanan Şirket İstatistikleri

İlan Türü	Şirket Türü	Mart 2020	Şubat 2020	Bir Önceki Aya Göre Değişim (%)	Mart 2019	Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim (%)
Kurulan	Şirket	8.276	9.155	-9,60	7.057	17,27
	Kooperatif	149	132	12,88	94	58,51
	Ger.Kişi Tic.İşl.	2.729	2.603	4,84	1.869	46,01
Tasfiye	Şirket	1.220	1.188	2,69	1.072	13,81
	Kooperatif	52	42	23,81	62	-16,13
Kapanan	Şirket	763	824	-7,40	640	19,22
	Kooperatif	58	41	41,46	53	9,43
	Ger.Kişi Tic.İşl.	1.445	2.232	-35,26	1.634	-11,57

2020 Mart Ayı Şirket Türlerine Göre Şirket Kuruluşları

		Şirket Türleri				Genel Toplam
		Anonim	Kollektif	Limited	Kooperatif	
Ocak 2020	Sayı	1.390		9.087	114	10.591
	Sermaye (TL)	876.468.422		2.832.163.200		3.708.631.622
Şubat 2020	Sayı	1.271	1	7.883	132	9.287
	Sermaye (TL)	553.894.843	30.000	2.478.159.250		3.032.084.093
Mart 2020	Sayı	1.070	1	7.205	149	8.425
	Sermaye (TL)	908.287.977	30.000	2.559.953.450		3.468.271.427
2020 Toplam	Sayı	3.731	2	24.175	395	28.303
	Sermaye (TL)	2.338.651.242	60.000	7.870.275.900		10.208.987.142

Çalışan Kişi Sayısına Göre İşyeri Sayısı

Çalışan Sayısı	2019 Eylül	2018 Eylül	Fark
1 Kişi	697.602	699.820	-2.218
2-3 Kişi	518.796	517.100	1.696
4-6 Kişi	292.462	295.037	-2.575
7-9 Kişi	113.624	123.878	-10.254
10-19 Kişi	127.699	133.383	-5.684
20-29 Kişi	41.770	44.458	-2.688
30-49 Kişi	32.961	34.750	-1.789
50-99 Kişi	20.295	21.019	-724
100-249 Kişi	12.253	12.307	-54
250-499 Kişi	3.557	3.476	81
500-749 Kişi	946	848	98
750-999 Kişi	364	334	30
1000+ Kişi	483	432	51
Toplam	1.862.812	1.886.842	-24.030

Mevsim Etkisinden Arındırılmamış Temel İşgücü Göstergeleri 15+ Yaş, (Bin Kişi), Ocak 2019, Ocak 2020

	Toplam		
	2019	2020	Fark
15 ve Daha Yukarı Yaştakiler (Bin)			
Nüfus	61.017	62.015	998
İşgücü	31.825	31.629	−196
İstihdam	27.157	27.266	109
Tarım	4.618	4.376	−242
Sanayi	5.392	5.649	257
İnşaat	1.478	1.410	−68
Hizmet	15.670	15.831	161
İşsiz	4.668	4.362	−306
İşgücüne dahil olmayanlar	29.192	30.386	1194
İşgücüne katılma oranı	52.2	51.0	−1.2
İstihdam oranı	44.5	44.0	−0.5
İşsizlik oranı	14.7	13.8	0.9
Tarım dışı işsizlik oranı	16.8	15.7	−1.1

Tablodaki rakamlar yuvarlamalardan dolayı toplamı vermeyebilir.

Ana Harcama Gruplarına Göre TÜFE ve Değişim Oranları (%) (Mart 2020)

Ana Harcama Grupları	Harcama Grubu Ağırlıkları	Bir Önceki Aya Göre Değişim Oranı (%)	Bir Önceki Yılın Aralık Ayına Göre Değişim (%)	Bir Önceki Yılın Aynı Ayına Göre Değişim (%)	On İki Aylık Ortalamalara Göre Değişim (%)
TÜFE	100,00	0,57	2,29	11.86	13,33
Gıda ve alkolsüz içecekler	22,77	1,95	9,18	10,05	14,61
Alkollü içecekler ve tütüt	6,06	0,04	−1,33	40,19	33,86
Giyim ve ayakkabı	6,96	0,65	−10,58	6,18	4,40
Konut	14,34	0,26	1,95	15,31	13,13
Ev eşyası	7,77	0,62	−0,91	7,69	14,05
Sağlık	2,80	2,78	9,02	12,81	15,81
Ulaştırma	15,62	−1,91	−1,43	8,79	9,00
Haberleşme	3,80	−0,05	0,51	2,52	4,25
Eğlence ve kültür	3,26	0,90	2,73	6,72	10,78
Eğitim	2,58	0,69	2,20	13,37	14,24
Lokanta ve oteller	8,67	0,87	3,11	13,68	16,00
Çeşitli mal ve hizmetler	5,37	1,24	7,09	17,21	19,05

Teknoloji Düzeyine Göre Üretimden Satışların Payı 2014 – 2018 (%)

Teknoloji Düzeyi	2014	2015	2016	2017	2018	Değişim	Pay
Düşük	38.7	38.5	38.5	36.0	35.0	-10.4	-4.1
Orta-düşük	34.6	33.5	33.0	34.8	359	6.7	2.3
Orta-yüksek	23.7	24.8	25.2	26.0	261	10.1	2.4
Yüksek	3.0	3.2	3.3	3.2	3.0	-16.6	-0.6

İllerde Kişi Başı GSYH (2017)

	TL	USD
Türkiye	38.680	10.602
İstanbul	65.041	17.827
Kocaeli	64.659	17.723
Ankara	52.000	14.253
Tekirdağ	47.479	13.014
İzmir	45.034	12.344
Bursa	43.707	11.980
Bilecik	43.230	11.849
Yalova	42.117	11.544
Eskişehir	40.639	11.139
Bolu	40.202	11.019
Kırklareli	38.619	10.585
Antalya	38.408	10.528
Çanakkale	38.292	10.496
Muğla	37.461	10.268
Sakarya	36.314	9.954
Denizli	35.745	9.797
Manisa	35.367	9.694
Karaman	35.344	9.688
Düzce	33.857	9.280
Tunceli	33.846	9.277
Kayseri	33.027	9.053
Artvin	32.486	8.904
Rize	32.149	8.812
Balıkesir	32.127	8.806
Erzincan	31.990	8.768
Kırıkkale	31.879	8.738
Burdur	31.694	8.687
Edirne	31.551	8.648
Uşak	31.487	8.630
İçel	31.151	8.538
Trabzon	30.789	8.439
Karabük	30.658	8.403
Konya	30.461	8.349
Isparta	29.797	8.167
Kütahya	28.471	7.804
Adana	28.221	7.735
Kastamonu	28.188	7.726
Aydın	28.072	7.694
Gaziantep	27.933	7.656
Amasya	27.810	7.623

	TL	USD
Zonguldak	27.662	7.582
Kırşehir	27.476	7.531
Samsun	27.272	7.475
Çankırı	27.127	7.435
Sivas	26.861	7.362
Aksaray	26.622	7.297
Nevşehir	25.930	7.107
Hatay	25.846	7.084
Afyonkarahisar	25.725	7.051
Niğde	25.006	6.854
Çorum	24.897	6.824
Elazığ	24.348	6.674
Bartın	24.188	6.630
Osmaniye	23.760	6.513
Sinop	23.629	6.477
Ardahan	23.292	6.384
Erzurum	23.122	6.338
Kahramanmaraş	22.968	6.295
Yozgat	22.886	6.273
Malatya	22.546	6.180
Iğdır	22.248	6.098
Giresun	22.238	6.095
Kilis	22.064	6.048
Ordu	21.867	5.994
Bayburt	21.247	5.824
Gümüşhane	20.923	5.735
Kars	20.276	5.558
Tokat	20.171	5.529
Mardin	19.758	5.416
Bingöl	19.205	5.264
Şırnak	18.878	5.174
Adıyaman	18.706	5.127
Diyarbakır	18.251	5.003
Hakkari	17.805	4.880
Batman	16.943	4.644
Siirt	16.607	4.552
Muş	16.131	4.422
Bitlis	15.536	4.258
Şanlıurfa	14.185	3.888
Van	14.080	3.859
Ağrı	12.729	3.489

TOBB President M. Rifat Hisarcıklıoğlu:

23rd April, the date when a nation that does not know what to give up is born from its ashes

April 23 is not just the day of the opening of the Grand National Assembly of Turkey. April 23 is the day when the foundations of the National Domination and the Republic were laid. It is the date when a nation struggling with all kinds of absences, fighting against enemies that are superior to them, but never giving up, is reborn from its ashes. April 23 is standing tall against the world and saying "We are Turks."

We have always been a struggling nation. We were poor, tired, and a nation that passed many wars. Our ancestors who established the assembly and gifted us this beautiful homeland never fell into despair. They did not have two pennies to rub together but they had a love of independence and hope for the future. Today we are in a great war again. We fight against a disease. We need once more to act with the mobilization spirit of the nation, which has presented us April 23 and wrote a great history. First Assembly, holding an honourable place in Turkish History, continues to be a guide for the future of Turkey. I commemorate everyone who comes from all over Anatolia and fights for these lands, martyrs and veterans. Especially the founder of our Republic, Mustafa Kemal Atatürk.

What's held in store for global economy?

Due to the novel Corona virus (Covid-19), biggest pandemic seen in the history of the modern world, thousands of people are dying and because of the quarantine precautions business and prodoction have come to the point of a complete stall. Of the global employment rate of 3.3 billion people, minimum 25 million of that are expected to lose their jobs and the total economic damage to flactuate between 860 billion and 3.4 trillion USD. While the International Monetary Fund (IMF) predicts the global economy, which saw a 2.9 % growth in 2019, will see a 3% shrink, the World Trade Organisation stated "global goods trade will also see a decline between a 13% and 32% in 2020. because of the Covid-19.

There will be a double dip recession in the developed and developing countries in the first half of 2020 because of the Covid-19 pandemic, the bankruptcy rate is expected to rise worldwide by a 14%.

The worldwide demand crash particularly in China, USA and Europe is negatively affecting investment-related expenditure, based on the pandemic-fighting measures taken the global economic growth might begin in the second half of the year.

Hisarcıklıoğlu calls for a reduced hours payroll scheme

The president of the Union of Chambers and Commodity Exchanges of Turkey (TOBB) M. Rifat Hisarcıklıoğlu called out to the firms affected by the novel Corona virus (Covid-19) to apply to 'reduced hours payroll' instead of employing their staff through indefinite unpaid leave. TOBB President Hisarcıklıoğlu pointed to the reduced hours payroll scheme via a video feed he shared through Twitter.

He urged the organisations to protect their workforce keeping up employment stating that "the resource you need is reduced hours payroll. Instead of sending your workforce to unpaid leave, apply to the reduced hours payroll scheme."

The video made by TOBB that Hisarcıklıoğlu shared underpinned we will fight against Covid-19 and that the organisations that have had to slow or stop their work altogether could apply online to the reduced hours payroll scheme through Turkish Employment Agency without even the need to do it in person. Besides, the TOBB president M. Rifat Hisarcıklıoğlu attended the 11th Consultation Commission Meeting on Covid-19 pandemic done online via videoconferencing chaired by the minister of commerce Ruhsar Pekcan.

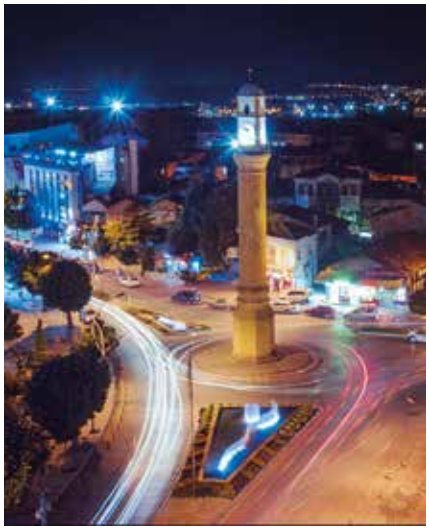
The action plan for crisis management

Even if a pandemic as such Covid-19 which has produced a worldwide impact is subsided, the companies will long have to manage the negative effects it has spawned. The Covid-19 pandemic creates on business stakeholders and the entire society curious hardships. While the limitations on workforce mobility are causing operational problems, the psychological factors are having a negative impact on the businesses. It is critical for businesses to assess the possible effects of this threat for their staff, clients and partners and take immediate action in these times of uncertainty.

Beyond everything, organisations must see the Covid-19 pandemic as a crisis management test for them. Their best efforts to tackle the pandemic at the same time reflects on how they are going to react against other crises. For many, Covid-19 crisis means a period that affects their daily lives and creates emotional repurcussions. Companies cannot ignore this. In order to manage this period well, first they must take utmost health precautions that help support the wellbeing of their staff. They must facilitate some measures that will also mean care for their staff's mental health.

Çorum sets eyes for a rail and airline investment

The CEO of the chamber of commerce in Çorum, Çetin Başaranhıncal stated that "despite the industrial and populational power the city boasts compared to its nearby rivals in the same region, it is all underminded by the negative impact the city endures in terms of economical stability because of its poor interconnection via air and train lines. He went on to say that 'sooner the better they speed up work on air and train line investments that are going to help boost the city's economic strength and facilitate other related secondary investments.

The CEO of the Commodity Exchange in Çorum, Naki Özkubat stated that "they opened up a Veterinarian Technical Support Unit Lab to further facilitation of better animal farming. We aim to improve the egg and milk quality and efficiency thus help support farms."

Naki Özkubat expressed "our city which upped its branding in egg and milk production should as well do the same for meat production. With the help of new slaughterhouses becoming operational, we should have meat brands that will represent this city."

Reduced hours payroll scheme

Covid-19, which began in China then fast spread worldwide at the end of 2019 had an impact on business life as well as communal health. Tens of thousands of businesses are crippled thanks to Covid-19, to support them the reduced hours payroll scheme has been redefined.

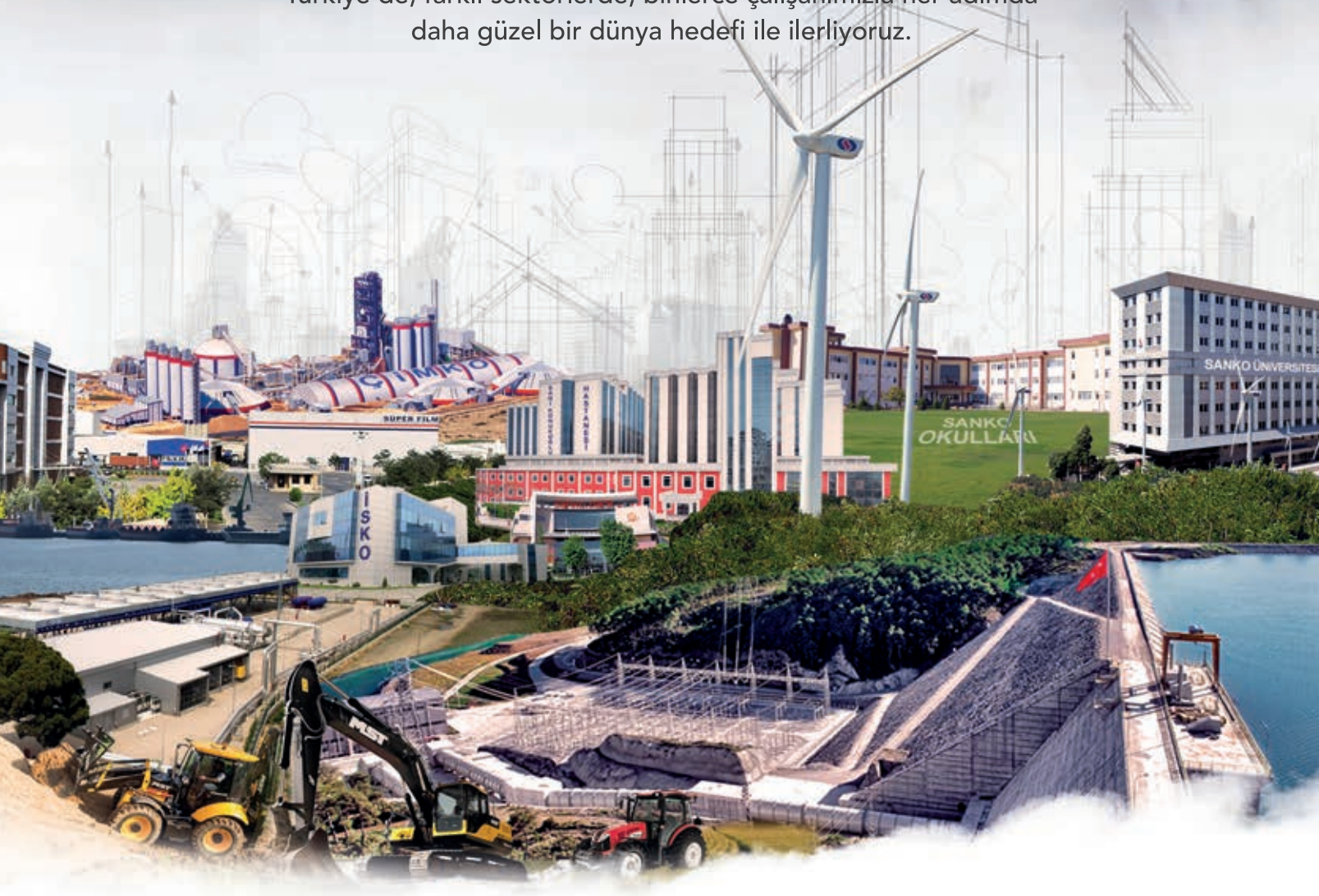
Reduced hours payroll schemes can be applied where the weekly rotas at workplaces are temporarily reduced significantly or production completely stalled due to general economic, sectoral and regional crises and coercive reasons.

General economic, regional and sectoral crises mean the economic circumstances that severely affect and cripple the businesses. Coercive reasons mean on the other hand temporary situations that are outside the businesses control, unforeseeable thus impossible to avoid external factors that cause reduced hours rotas and partial or complete stall of production or emergency situations such as earthquakes, fires, floods, landslides, pandemics and mobilisation.

In order for a scheme to be a reduced hour work scheme, the rota observed in the entire work place or part of it must at least be temporarily one third less than usual or without the need of permanency, the production at the workplace is stalled partially or compeletely for four weeks at least.

TÜRKİYE'DE ÜRETİYORUZ

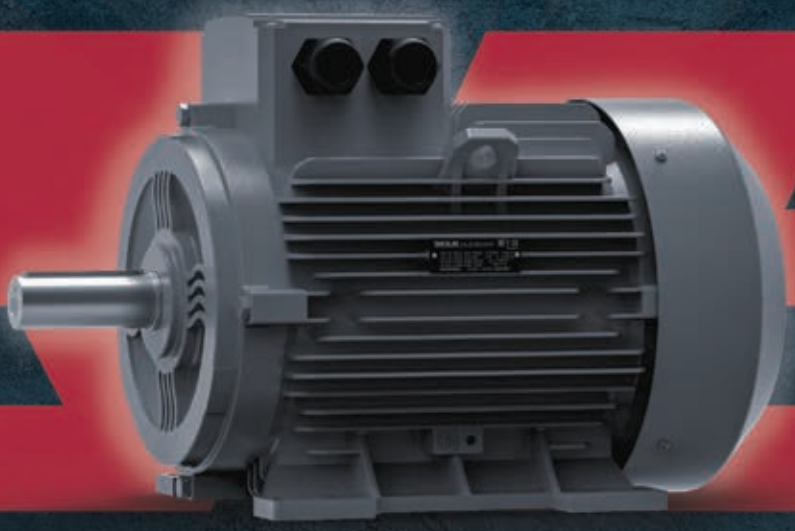
Türkiye'nin önde gelen sanayi kuruluşlarından biriyiz.
Bir asrı aşan başarılı geçmişimizle geleceğe güvenle bakmanın haklı gururunu yaşıyoruz.
Türkiye'de, farklı sektörlerde, binlerce çalışanımızla her adımda
daha güzel bir dünya hedefi ile ilerliyoruz.

SANKO

www.sanko.com.tr

BU GÜCE **GÜVENİN!**

Çünkü,

tüm motor serileri Avrupa standartlarına uygun olarak tasarlanan,
IE2, IE3 ve IE4 verimlilik sınıflarında üretilen ve performansı ile
fark yaratan ELK Motor'dan söz ediyoruz.

- Yüksek verimli Avrupa standardı asenkron motorlar
- Uygulamaya özel olarak modifiye edilmiş motorlar
- Hız kontrol cihazı ile kullanıma uygun motorlar
- Uygulama ihtiyaçlarına göre çeşitli aksesuarlar
- Branş-özel motorlar

www.elkmotor.com.tr

/elkmotor /elkmotortr

CE | IE2 - IE3 - IE4 | UL

ELK MOTOR